

Vanhempainraha

29.01.2019

Sisällysluettelo

1 Etuusohje	1
1.1 Hyvä hallinto	1
1.2 Tavoite	1
1.3 Oikeus ja edellytykset	1
1.3.1 Vakuutetun oikeus	1
1.3.1.1 Suomessa asuvat ja heihin rinnastettavat	2
1.3.1.2 Suomessa työskentelevät ja yritystoimintaa harjoittavat	2
1.3.2 Työnantajan oikeus	3
1.3.2.1 Päivärahaetuus palkkiselta ajalta	4
1.3.2.1.1 Palkanmaksu vanhempainpäivärahan ajalta	5
1.3.2.2 Vuosiloma	6
1.3.2.2.1 Opettajan vuosiloma ja kesäkeskeytys	6
1.3.2.2.1.1 Opettajien vanhempainpäivärahat	7
1.3.2.3 Lomautus	8
1.3.2.4 Irtisanomisaika	9
1.3.2.5 Konkurssipesä	10
1.3.2.6 Palkkaturvan maksaja	10
1.3.2.7 Ulkomainen työnantaja	10
1.3.3 Myöntämisedellytykset	11
1.3.3.1 Suomessa asuminen	11
1.3.3.2 Isä tai äidin puoliso	11
1.3.3.3 Rekisteröidyssä parisuhteessa olevat	13
1.3.3.4 Lapsen hoitaminen	14
1.3.3.5 Adoptiovanhemmat	15
1.3.3.6 Osittainen vanhempainraha	16
1.3.4 Erityistapauksia	17
1.3.5 Vanhempainrahakausi	19
1.3.5.1 Kauden pidennys	19
1.3.5.2 Adoptiovanhemmat	20
1.3.5.3 Rekisteröidyssä parisuhteessa olevat	21
1.3.6 Kv-säännökset	22
1.3.6.1 EY-lainsäädäntöä soveltavien valtioiden välillä liikkuvien henkilöiden rahaetuudet	22
1.3.6.1.1 Vastuu etuuksista ja oikeus etuuksiin	22
1.3.6.1.2 Työtulot	24
1.3.6.1.3 Päivärahaetuuksien maksaminen muutettaessa ja muuton jälkeen	25
1.3.6.2 Sosiaaliturvasopimukset	28
1.4 Suhde muihin etuuksiin	28
1.4.1 Sairauspäiväraha	28
1.4.2 Työttömyysetuus	29
1.4.3 Lastenhoidon tuki	29
1.4.4 Kuntoutusraha	29
1.4.5 Opintotuki	29
1.4.6 Kv-säännökset	29

1.5 Hakeminen	30
1.5.1 Vireilletulo	31
1.5.1.1 Lähettäjän vastuu	32
1.5.1.2 Asiakirjan siirto	32
1.5.2 Kuka voi hakea etuutta?	33
1.5.2.1 Henkilö itse	33
1.5.2.2 Edunvalvoja	33
1.5.2.3 Edunvalvontavaltuutettu	34
1.5.2.4 Asiamies eli valtuutettu	34
1.5.2.5 Lähiomainen tai muu henkilö	35
1.5.2.6 Kunta	35
1.5.2.7 Työnantaja	35
1.5.3 Hakuaika	36
1.5.4 Lisäselvitysten pyytäminen	37
1.5.4.1 Lisäselvitykset vanhempainpäivärahoissa	39
1.5.4.2 Kv-lomakkeet ja yhteyselimet	39
1.5.5 Hakemuksen peruminen	40
1.6 Määrä	40
1.6.1 Työtulojen perusteella	42
1.6.2 Edeltävän etuuden perusteella	43
1.6.3 Työssäoloajalta	44
1.6.4 Opiskeluajalta	46
1.6.5 Eläkkeensaajalle	46
1.7 Ratkaiseminen	47
1.7.1 Käsittelypaikka	47
1.7.1.1 Työpaikkakassat	49
1.7.1.2 Kv-asioiden käsittelypaikka	49
1.7.2 Esteellisyydestä	52
1.7.2.1 Käsittely- ja ratkaisukielto	52
1.7.2.2 Esteellisyyden toteaminen	52
1.7.3 Lisäselvitykset	52
1.7.4 Kuuleminen	52
1.7.4.1 Milloin asiakasta on kuultava?	52
1.7.4.2 Miten kuullaan?	52
1.7.5 Päätöksen antaminen	53
1.7.5.1 Päätöksensaajat	53
1.7.5.1.1 Työnantajan päätös	54
1.7.6 Kv-säännökset	55
1.8 Maksaminen	55
1.8.1 Maksuosoite	56
1.8.1.1 Ulkomaan maksuosoite	56
1.8.2 Maksunsaajat	57
1.8.2.1 Vakuutettu	57
1.8.2.2 Työnantaja	57
1.8.2.2.1 Vanhempainpäivärahan maksaminen työnantajalle	57
1.8.2.3 Edunvalvoja	58

1.8.2.4 Kunta	58
1.8.2.5 Ulosottoviranomainen	60
1.8.3 Ennakonpidätyksen yleiset periaatteet	62
1.8.3.1 Ennakonpidätyksen perusteet	63
1.8.3.2 Lähdevero	64
1.8.3.3 Tietojen saanti ja käyttöönotto	64
1.8.3.3.1 Suorasiirtotiedot	64
1.8.3.3.2 Tiedot maksunsaajalta	65
1.8.3.3.3 Ennakonpidätyksen tallennus	65
1.8.3.3.4 Kelan selvitettävä	66
1.8.3.4 Toimittaminen	66
1.8.3.4.1 Päivärahat	66
1.8.3.5 Ennakonpidätyksen korjaus ja palautus	68
1.8.3.6 Takaisin maksetut etuudet	68
1.8.3.7 Regressisuoritukset	69
1.8.3.8 Vuosi-ilmoitukset	69
1.8.3.9 Kuukausivalvonta	70
1.8.4 Etuusmaksujen peruutukset pankista	70
1.9 Määräytymisperusteet	70
1.9.1 Työtulot	70
1.9.1.1 Palkkatulot	71
1.9.1.1.1 Ei palkkaa	74
1.9.1.2 Vakuutuspalkka ja ulkomaan työtulo	76
1.9.1.3 Yrittäjän tai ammatinharjoittajan työtulot	77
1.9.1.3.1 Yritysmuodot	77
1.9.1.3.2 YEL- ja MYEL-työtulo	82
1.9.1.3.3 Vakuuttamisvelvollisuuden selvittäminen	85
1.9.1.3.4 Yrittäjäpalkan tarkistus	86
1.9.1.3.5 Vapaaehtoinen vakuutus	86
1.9.1.3.6 Työkorvaus	87
1.9.1.4 Vähennykset	88
1.9.1.5 Verotuksessa todettujen työtulojen käyttö	91
1.9.1.5.1 Yli vuodenvaihteen jatkuvat etuudet	92
1.9.1.5.2 Etuuslajin vaihtuminen	92
1.9.1.6 Esitetyt työtulot	93
1.9.1.6.1 Luotettava selvitys	96
1.9.1.6.2 Jatkuvat työtulot	97
1.9.1.6.3 Esitettyjen työtulojen arviointi	99
1.9.1.6.3.1 Edeltävät kuuden kuukauden tulot	100
1.9.1.6.3.2 Ammatinvaihtuminen	101
1.9.1.6.3.3 Ammatinvaihtumista vastaava muu syy	102
1.9.1.6.3.4 Tarkastelujakson pidentäminen	102
1.9.1.6.3.5 Uusi työsuhde tai työhönpaluu	103
1.9.1.6.3.6 Pätkätyöt	105
1.9.1.6.4 Edeltävä etuus on perustunut 6 kk:n tuloihin	105
1.9.1.6.5 Yrittäjän ja ammatinharjoittajan tulot	106
1.9.1.6.6 Apurahansaajan työtulo	109
1.9.1.6.7 Kunnaneläinlääkäriin esittämät tulot	110

1.9.1.6.8 Vakuutuspalkka tai ulkomaan työtulo	111
1.9.1.6.8.1 Ulkomailla ansaitut tulot	111
1.9.2 Edeltävän etuuden perusteella	112
1.9.2.1 Työttömyysetuudet	112
1.9.2.2 Kuntoutusrahat	113
1.9.2.3 Opintoraha	113
1.9.3 Peräkkäiset synnytykset	113
1.9.3.1 Edellisen vanhempainpäivärahan perusteena olleen työtulon käyttäminen	114
1.9.3.2 Työtulon tarkistaminen palkkakertoimella	115
1.10 Liikamaksu	115
1.10.1 Takaisinperintä	115
1.11 Ilmoitusvelvollisuus	116
1.12 Päätöksen oikaisu ja poistaminen	116
1.12.1 Työnantaja asianosaisena	116
1.12.1.1 Suostumus vahingoksi oikaisuun	117
1.12.1.2 Poistoesitys	118
1.12.2 Oikaisuvaatimukset	118
1.13 Tarkistaminen	119
1.14 Lakkauttaminen	120
1.15 Muutoksenhaku	121

1. Etuusohje

Etuusohje on toimintaohje, jota käytetään apuna etuuksien ratkaisutyössä. Ohje on ensisijaisesti tarkoitettu Kelan sisäiseen käyttöön. Ohjeen pdf-tiedosto muodostuu automaattisesti Kelan intranetissä olevan etuusohjeen verkkosivuista.

Pdf-muotoisesta etuusohjeesta puuttuvat kaikille ohjeille sisällöltään samanlaiset ohjeet

- päätöksen oikaisu ja poistaminen
- takaisinperintä
- muutoksenhaku.

Näistä on tehty omat pdf-ohjeet.

1.1. Hyvä hallinto

Hallintolaissa säännellään hyvän hallinnon perusteet. Hallintolakia sovelletaan kaikkiin hallintoasioihin Kelassa. Näihin kuuluvat **etuusasiat**, sisäisen hallinnon asiat ja sidosryhmäyhteistyö.

Hallintolaki on yleislaki. **Jos erityislaissa**, esimerkiksi **etuuslaissa**, **jostain asiasta säädetään toisin, sovelletaan erityislakia**.

Hyvän hallinnon perusteista tarkemmin

- hallintolain soveltaminen ja asiointi toisen puolesta Kelassa
- etuusohjeen kohdissa hakeminen ja ratkaiseminen

1.2. Tavoite

Vanhempainrahan ja osittaisen vanhempainrahan tarkoituksena on lapsen ja ottolapsen kotona tapahtuvan hoidon turvaaminen.

1.3. Oikeus ja edellytykset

Vanhempainpäivärahaan on oikeus sairausvakuutuslain mukaan vakuutetulla henkilöllä. Jos vanhempainpäivärahan hakija ei ole sairausvakuutuslain mukaan vakuutettu, järjestelmä huomauttaa asiasta. Tässä tapauksessa selvitä henkilön vakuuttaminen.

1.3.1. Vakuutetun oikeus

Vanhempainrahaan ja osittaiseen vanhempainrahaan on oikeus henkilöllä, joka on vakuutettu sairausvakuutuslain mukaisesti. Sairausvakuutuslain mukaan **vakuutettuja** ovat:

- Suomessa asuvat ja heihin rinnastettavat henkilöt ja
- Suomessa työskentelevät tai yritystoimintaa harjoittavat henkilöt, jotka eivät asu vakinaisesti Suomessa.

Oikeus vanhempainrahaan

Vanhempainrahaan on oikeus välittömästi äitiysrahakauden päätyttyä vanhempien sopimuksen mukaan joko lapsen äidillä tai isällä. Puolisoiden edellytetään sopivan keskenään vanhempainrahakauden käyttämisestä.

Vanhempainrahaa ei voida pääsääntöisesti maksaa saman lapsen perusteella samanaikaisesti molemmille vanhemmille. Osittaista vanhempainrahaa voidaan kuitenkin maksaa yhtäaikaaisesti molemmille vanhemmille heidän työskennellessään osa-aikaisessa työsuhteessa.

Vanhempainrahaa voidaan poikkeuksellisesti maksaa molemmille vanhemmille myös silloin, kun perheeseen on syntynyt tai adoptoitu samalla kertaa useampi kuin yksi lapsi ja vanhemmat päättävät käyttää ns. pidennysjakson jo äitiys- tai vanhempainrahakauden aikana. [Lue lisää](#) pidennysjaksosta.

Vakuutetun oikeus vanhempainrahaan määräytyy kohdassa Myöntämisedellytykset kerrotun mukaisesti.

1.3.1.1. Suomessa asuvat ja heihin rinnastettavat

Suomessa vakinaisesti asuva on vakuutettu sairausvakuutuslain mukaan (SVL 1224/2004 1 luku 2 § 1 mom.). Vakainainen Suomessa asuminen ratkaistaan asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun lain mukaan.

Lue lisää vakinaisesta asumistarkoituksesta.

Suomessa asuviin vakuutettuihin rinnastetaan enintään yhden vuoden ajan tilapäisesti ulkomailla oleskelevat henkilöt (SovAL 1573/1993 4 §).

Lisäksi soveltamisalain 5–8 §:ssä mainittuihin henkilöryhmiin kuuluvat ovat laissa säädetyin edellytyksin edelleen sairausvakuutuslain mukaan vakuutettuina, myös yli vuoden kestävä ulkomailla oleskelun ajan. Tällaisia henkilöryhmiä ovat mm. valtion palveluksessa ulkomailla työskentelevät, lähetys- ja kehitysyhteistyöntekijät, suomalaisella aluksella palvelevat merimiehet, lähetetyt työntekijät, suomalaisen työnantajan ulkomailla palvelukseensa ottamat työntekijät, sekä päätoimiset opiskelijat ja tutkijat. Myös näihin ryhmiin kuuluvien mukana ulkomailla olevat perheenjäsenet vakuutetaan Suomessa.

Lue lisää Suomesta muutosta.

Huomaa, että työntekijöinä ja yrittäjinä EY-lainsäädäntöä soveltavassa [1] liikkuvien sosiaaliturva määräytyy EY:n sosiaaliturvalainsäädännön perusteella. Esimerkiksi lyhytaikainenkin työskentely muussa EY-lainsäädäntöä soveltavassa maassa, voi johtaa Suomen sairausvakuutuksen päättymiseen.

Lue lisää

EY:n sosiaaliturva-asetuksesta 883/2004 ja 1408/71.

[1] [EU- ja ETA-maat sekä muut EY-lainsäädäntöä soveltavat valtiot](#)

1.3.1.2. Suomessa työskentelevät ja yritystoimintaa harjoittavat

Suomessa työskentelevä tai yritystoimintaa harjoittava henkilö vakuutetaan sairausvakuutuslain mukaan, vaikka häntä ei pidettäisi vakinaisesti Suomessa asuvana (SVL 1224 /2004 1 luku 2 § 2 mom.).

Työskentelyyn perustuva sairausvakuuttaminen edellyttää työntekijältä vähintään neljän kuukauden työskentelytarkoitusta Suomessa siten, että työttömyysturvalain (TTL 1290/2002 5 luku 3 ja 7 §) mukaisen työssäoloehdon työaika ja palkkaa koskevat edellytykset täyttyvät. Lue lisää palkansaajan työssäoloehdosta. Huomaa, että vaatimus vähintään neljän kuukauden

työskentelystä ei ole odotusaika, vaan henkilö, joka täyttää edellytykset, vakuutetaan heti työskentelyn aloittamisesta lukien.

Lue lisää soveltamisalain (SovAl 1573/1993) mukaisesta työskentelyyn perustuvasta vakuuttamisesta.

Yritystoiminnan harjoittamiseen perustuva sairausvakuuttaminen edellyttää, että yrittäjä on velvollinen ottamaan yrittäjän eläkelain ([FINLEX - Ajantasainen lainsäädäntö: 22.12.2006/1272](#)) tai maatalousyrittäjän eläkelain ([FINLEX - Ajantasainen lainsäädäntö: 22.12.2006/1280](#)) mukaisen vakuutuksen ja että hän on harjoittanut yritystoimintaa yhdenjaksoisesti vähintään neljän kuukauden ajan, ennen vakuuttamista koskevan hakemuksen jättämistä. Edellytykset täyttävä yrittäjä vakuutetaan yritystoiminnan aloittamisesta lukien. Lue lisää yrittäjästä.

Harkitessasi sairausvakuuttamista työskentelyn tai yritystoiminnan harjoittamisen perusteella huomioi, että samat vakuuttamisen edellytykset koskevat sekä EY-lainsäädäntöä soveltavista maista [1] ja sosiaaliturvasopimusmaista, että kaikista muistakin maista tulevia työntekijöitä ja yrittäjiä.

Sairausvakuutettuja eivät kuitenkaan ole Suomessa vieraan valtion edustustossa tai kansainvälisessä järjestössä työskentelevät ulkomaan kansalaiset.

[1] [EU- ja ETA-maat sekä muut EY-lainsäädäntöä soveltavat valtiot](#)

1.3.2. Työnantajan oikeus

Päivärahaetuudella tässä tarkoitetaan sairauspäivärahaa, äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa, erityisäitysrahaa, luovutuspäivärahaa, tartuntatautietuutta sekä kuntoutusrahaa. Perhevapaalla tässä tarkoitetaan äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainvapaita.

Työ- tai virkasuhde

Päivärahaetus maksetaan työnantajalle, jos työnantaja maksaa työsuhteen perusteella palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta työstä poissaolon ajalta. Palkkaa vastaava korvaus voi olla esim. luontoisetuus, kuten autoetu. Lisäksi edellytetään, että työsuhteen ehdoissa on sovittu etuuden tai sen osan maksamisesta työntekijän sijasta työnantajalle.

Työnantajan velvollisuus maksaa palkkaa työstäpoissaolon ajalta voi perustua:

- työ- tai virkasuhteen ehtoihin
- oppisopimussuhteeseen
- työ- tai virkaehtosopimukseen

Jos työntekijällä on oikeus saada palkkaa sairauspoissaolon, perhevapaan tai kuntoutuksen ajalta, hänellä ei ole oikeutta päivärahaetuuteen siltä osin kuin hän on saanut palkkaa. Työntekijän saamaa palkkaa verrataan ohjelmallisesti samalta ajalta maksettavan päivärahaetuuden määrään. Jos päivärahaetus on suurempi kuin palkka, ylimenevä osuus maksetaan työntekijälle itselleen. Jos työntekijällä on useita poissaoloajan palkkaa maksavia työnantajia, päivärahaetus jaetaan työnantajien kesken maksettujen palkkojen suhteessa.

Työnantajan osallisuus etuusasiaan päättyy palkanmaksun päättyessä, minkä jälkeen työnantajalla ei enää ole oikeutta saada tietoa työntekijän etuusasiasta (palkanmaksun jälkeiseltä ajalta). Työntekijän valittaessa päätöksestä, annetaan muutoksenhakuun liittyvä lausunto tiedoksi pääsääntöisesti vain hänelle itselleen. Työnantajan oikeudesta saada lausunto tiedoksi kerrotaan muutoksenhaun etuusohjeessa.

Työnantajalla ja työntekijällä eri näkemykset

Kelassa ei ole mahdollista tuntea kaikkien virka- ja työehtosopimusten sisältöjä, vaan asianosaisten tulee itse tietää, milloin työntekijä on palkallisella vapaalla ja miltä ajalta päiväraha maksetaan työnantajalle. Voit yleensä tehdä ratkaisun työnantajan ilmoituksen mukaisesti. Työnantajan tulee ilmoittaa Kelaan ne palkat, joista sillä on oikeus päivärahaetuuteen työsuhteen ehtojen perusteella. Jos työnantajalla ja työntekijällä on asiasta eri näkemykset, kuule molempia osapuolia ja tee ratkaisu sen jälkeen.

Yritystoiminta ja työ- tai virkasuhde

Jos YEL/MYEL-vakuutettu yrittäjä tai apurahan saaja on samanaikaisesti työsuhteessa myös ulkopuoliseen työnantajaan, niin päivärahaetus jaetaan YEL/MYEL-vakuutetulle henkilölle ja hänen työnantajalleen YEL/MYEL-työtulon ja työnantajan maksaman palkan suhteessa.

Jos YEL/MYEL-vakuuttaminen päättyy esim. perhevapaan tai pitkän sairauspoissaolon vuoksi etuus oikeuden tai työkyvyttömyyden alkaessa eikä vakuutus ole voimassa ajalla, jolta työnantaja maksaa työstäpoissaoloajan palkkaa, etuutta ei jaeta yrittäjän ja hänen työnantajansa kesken. Etuus maksetaan tällöin työnantajalle palkkaa vastaavalta osalta samalla tavalla kuin silloin, jos yrittäjä ei ole vakuuttamisvelvollinen eikä hänellä sen vuoksi ole voimassa olevaa YEL/MYEL-vakuutusta.

Palkanmaksu yrittäjälle

Yritys voi maksaa sairauspoissaolon, vanhempainvapaan tai kuntoutuksen ajalta palkkaa yrittäjälle. Päivärahaetus voidaan maksaa yritykselle vain, jos yrittäjä on työsuhteessa yritykseen. Jos työsuhdetta ei ole, päiväraha maksetaan yrittäjälle itselleen.

Työsuhteisia eivät ole yrittäjät, jotka kuuluvat YEL- tai MYEL-vakuutuksen soveltamisalan piiriin. Työsuhteesta ei aina välttämättä ole kyse silloinkaan, kun yrittäjä ei ole YEL- tai MYEL-vakuuttamisvelvollinen. Epäselvässä tilanteessa, esim. jos palkkatiedot on ilmoitettu henkilölle, joka ilmoittaa työskentelevänsä yrittäjänä tässä yrityksessä, tarkista poissaoloajan palkan ilmoittaneelta yritykseltä ja tarvittaessa palkkaa saaneelta yrittäjältä, onko kysymyksessä työsuhde.

Esimerkki

Vanhuuseläkkeelle jäänyt yrittäjä, joka jatkaa yritystoimintaa, ei ole YEL- tai MYEL-vakuuttamisvelvollinen. Jos yrittäjä omistaa yrityksen kokonaan tai työskentelee muutoin johtavassa asemassa yrityksessä, päivärahaa ei makseta yritykselle, koska yrittäjä ei ole työsuhteessa.

1.3.2.1. Päivärahaetus palkalliselta ajalta

Päivärahaetus maksetaan työnantajalle siltä osin kuin työnantaja on maksanut palkkaa työstä poissaolon ajalta. Jos työnantaja ei maksa palkkaa päivärahaetuuden ajalta, päivärahaetus maksetaan työntekijälle itselleen. Työnantajan velvollisuus maksaa palkkaa sairauspoissaolon, perhevapaan tai kuntoutuksen ajalta perustuu yleensä työ- tai virkaehtosopimukseen, joskus työ-, virka- tai oppisopimussuhteen ehtoihin. Palkanmaksuvelvollisuus vaihtelee siten eri aloilla ja eri työtehtävissä.

Työstä poissaoloajan palkanmaksuvelvoite voi riippua myös siitä, tekeekö työntekijä koko- vai osa-aikaista työtä ja onko kyseessä kuukausi- vai tuntipalkka. Myös se vaihtelee, maksetaanko poissaoloajan palkkaa työntekijän vapaapäiviltä. Jos kyseessä on kuukausipalkka tai työntekijä

tekee viisipäiväistä työviikkoa työnantaja maksaa yleensä palkkaa myös poissaoloaikaan sisältyviltä vapaapäiviltä.

Jos vakuutettu on hakemuksessa ilmoittanut saavansa palkkaa päivärahaetuuden ajalta eikä työnantaja ole hakenut päivärahaetuutta, pyydä työnantajaa ilmoittamaan palkanmaksusta asiointipalvelussa lomakkeella ilmoitus työnantajan maksamasta palkasta Y 17 tai tulorekisterin palkkailmoituksella lähetetyllä hakemuksella. Jos työnantajan ilmoittama palkallinen vapaa on yhtäjaksoinen, maksetaan päivärahaetus työnantajalle jakson kaikilta arkipäiviltä (mukaan lukien työntekijän mahdolliset vapaapäivät). Päiviltä, joilta työnantaja ei ole ilmoittanut maksaneensa palkkaa, ei päivärahaetuutta makseta työnantajalle.

Useita työnantajia

Jos vakuutetulla on samanaikaisesti useita työnantajia, jotka maksavat sairauspoissalon, perhevapaan tai kuntoutuksen ajalta palkkaa, etuuden määrä jaetaan työnantajien kesken maksettujen palkkojen suhteessa (SVL 1224/2004 7 luku 4 § 3 mom.). Jos etuus on maksettu yhdelle työnantajalle ennen kuin toinen työnantaja on ilmoittanut palkan maksamisesta, päätös ja maksu on oikaistava.

Työnantajalla ja työntekijällä eri näkemykset

Voit yleensä tehdä ratkaisun työnantajan ilmoituksen mukaisesti. Työnantajan tulee ilmoittaa Kelaan ne palkat, joista sillä on oikeus päivärahaetuuteen työsuhteen ehtojen perusteella. Jos työnantajalla ja työntekijällä on asiasta eri näkemykset, kuule molempia osapuolia ja tee ratkaisu sen jälkeen.

1.3.2.1.1. Palkanmaksu vanhempainpäivärahan ajalta

Jos vakuutettu on hakemuksessa ilmoittanut saavansa palkkaa perhevapaan ajalta eikä työnantaja ole hakenut vanhempainpäivärahaa, pyydä työnantajaa hakemaan päivärahaa ja ilmoittamaan palkanmaksusta asiointipalvelussa, lomakkeella ilmoitus työnantajan maksamasta palkasta Y 17 tai tulorekisteriin palkkailmoituksella lähetetyllä hakemuksella.

Jos työnantajan ilmoittama palkallinen perhevapaa on yhdenjaksoinen, maksetaan päiväraha työnantajalle jakson kaikilta arkipäiviltä (mukaan lukien työntekijän mahdolliset vapaapäivät). Päiviltä, joilta työnantaja ei ole ilmoittanut maksaneensa palkkaa, ei päivärahaa makseta työnantajalle.

Esimerkki

Työntekijä tekee viisipäiväistä työviikkoa maanantaista perjantaihin. Hän on työstään isyysvapaalla seuraavasti (kolme eri tilannetta):

1. Hän on työstään isyysvapaalla kaksi perättäistä viikkoa ja työnantaja ilmoittaa maksavansa palkkaa yhdenjaksoisesti koko ajalta, kahdelta viikoilta. Myös väliin jäävän lauantain päiväraha maksetaan työnantajalle. Jos työnantaja ilmoittaa, että maksaa palkkaa vain maanantaista perjantaihin (ei väliin jäävältä lauantailta), maksetaan isyysraha lauantailta työntekijälle. Jos työntekijä (isä) ei ole hakenut isyysrahaa lauantailta, ei lauantain isyysrahaa makseta kenellekään.

2. Hän on työstään isyysvapaalla yhden viikon maanantaista perjantaihin, isyysrahaa on haettu maanantaista perjantaihin ja työnantaja ilmoittaa maksavansa palkkaa maanantaista perjantaihin. Isyysvapaa ei jatku seuraavalle viikolle. Isyysraha maksetaan työnantajalle maanantaista perjantaihin eikä sitä makseta kenellekään lauantailta.

3. Hän on työstään isyysvapaalla yhden viikon maanantaista perjantaihin, mutta hän on hakenut isyysrahaa maanantaista lauantaihin. Isyysvapaa ei jatku seuraavalle viikolle. Työnantaja ilmoittaa maksavansa palkkaa maanantaista perjantaihin. Päiväraha maksetaan työnantajalle maanantaista perjantaihin ja työntekijälle (isälle) lauantailta.

1.3.2.2. Vuosiloma

Sairauspoissaolon, perhevapaan tai kuntoutusajan palkkana ei pidetä vuosiloma-ajan palkkaa, vaikka työntekijä olisi ollut työkyvytön, perhevapaalla tai kuntoutuksessa palkallisen lomansa aikana. Tällöin päivärahaetuus maksetaan työntekijälle itselle.

Jos työntekijä on sopinut lomarahen vaihtamisesta vapaaksi, vapaa rinnastetaan vuosilomaan. Päivärahaetuus maksetaan vapaan ajalta työntekijälle.

1.3.2.2.1. Opettajan vuosiloma ja kesäkeskeytys

Opetushenkilöstön työnantajalle päivärahaetuus maksetaan vastaavasti kuin muillekin työnantajille siltä osin kuin työnantaja on maksanut palkkaa sairauspoissaolon, perhevapaan tai kuntoutuksen ajalta. Muista ammattiryhmistä opettajat poikkeavat siinä, että heillä ei välttämättä ole oikeutta vuosilomalain mukaiseen vuosilomaan. Sen sijaan opettajalla voi olla oikeus vapaajaksoihin tai ns. laskennalliseen vuosilomaan.

Sairauspoissaolon, perhevapaiden ja kuntoutusajan palkallisuudesta sekä siitä, miltä ajalta päiväraha maksetaan työnantajalle, on sovittu virka- ja työehtosopimuksissa. Myös laskennallisesta vuosilomasta, vapaajaksoista ja koulutyön keskeytyksen ajasta on sovittu virka- ja työehtosopimuksissa. Opetushenkilöstöä koskevat useat eri sopimukset, joiden määräykset poikkeavat toisistaan. Esimerkiksi kunnallista opetushenkilöstöä, yksityistä opetusalaan sekä yliopistojen opetus- ja tutkimushenkilöstöä koskevat eri virka- ja työehtosopimukset. Lisäksi saman virka- ja työehtosopimuksen sisällä eri oppilaitosten opettajia koskevat erilaiset määräykset.

Kunnallisen opetushenkilöstön OVTES

Kunnallista opetushenkilöstöä koskee kunnallisen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimus (OVTES). Sopimuksen piiriin kuuluu mm. peruskoulun, lukion sekä kunnallisen ammattikorkeakoulun ja ammatillisen oppilaitoksen opetushenkilöstö.

OVTES:ssä on sovittu ns. laskennallisesta vuosilomasta, jota sovelletaan henkilöstöön, jolla ei ole normaalia vuosilomaoikeutta. Opettajien laskennallinen vuosiloma alkaa aina 16.6. eikä sitä voida siirtää. Laskennallisen vuosiloman pituus määräytyy kuten muillakin, mm. täysien lomanmääräytymiskausien ja aikaisemman palvelun mukaisesti.

Kunnallisen ammattikorkeakoulun opettajat eivät ole normaalin vuosilomaoikeuden piirissä, eikä heihin sovelleta myöskään laskennallista vuosilomaa. Tämän vuoksi heille maksetaan itselleen päivärahaetuus kesävapaajakson alusta 30 ensimmäiseltä arkipäivältä. Tämä koskee myös yksityisiä ammattikorkeakouluja.

Työnantajalla ei ole oikeutta päivärahaan opettajan laskennallisen vuosiloman ajalta tai ammattikorkeakoulun opettajan kesävapaajakson alusta 30 ensimmäiseltä arkipäivältä.

Vuosilomaoikeuden piiriin kuuluvia OVTES:n ryhmiä

Osa OVTES:n piiriin kuuluvasta henkilöstöstä kuuluu normaalin vuosilomaoikeuden piiriin, eikä heihin sovelleta laskennallista vuosilomaa tai kesävapaajaksoa. Tällaisia ryhmiä ovat:

- rehtorit ja osa apulaisrehtoreista
- sosiaali- ja terveystieteiden oppilaitoksen opettajat
- metsä- ja puutalousoppilaitoksen opettajat
- ammatillisen oppilaitoksen aikuiskoulutusjohtajat ja opinto-ohjaajat
- merenkulkuoppilaitoksen laboratorioinsinöörit
- kansanopiston kokonaistyöajassa olevat opettajat
- ammatillisen aikuiskoulutuskeskuksen opettajat, lastentarhanopettajat ja päiväkodinjohtajat (poikkeuksena esiluokanopettajat, jotka saattavat joissain tapauksissa olla laskennallisen vuosiloman piirissä)

1.3.2.2.1.1. Opettajien vanhempainpäivärahat

OVTES:n mukaan opettajaäidille maksetaan palkkaa äitiysvapaan 72 ensimmäiseltä arkipäivältä. Opettajan äitiysvapaa kestää OVTES:n mukaan aina vähintään 72 arkipäivää, vaikka jakso ajoittuisi samalle ajalle koulutyön keskeytyksen kanssa. (OVTES 2014–2016, osio A, 40 §) Vanhempainpäiväraha maksetaan tällöin täysimääräisenä työnantajalle lukuun ottamatta laskennallisen vuosiloman aikaa (osio A, 41 §). Opettajaisälle maksetaan palkkaa isyysvapaan kuudelta ensimmäiseltä arkipäivältä.

Laskennallisen vuosiloman ajalta vanhempainpäiväraha maksetaan opettajavanhemmalle itselleen täysimääräisenä riippumatta siitä, onko hän hakenut virkavapautta ja olisiko työnantajalla samalla ajalla velvollisuus maksaa äitiys- tai isyysvapaan palkkaa. Jos työsuhteen ehtoissa on sairausvakuutuslaista poikkeavia määräyksiä siitä kenelle päiväraha maksetaan laskennallisen vuosiloman ajalta, on niiden soveltaminen työnantajan ja työntekijän välinen asia. Muulta koulutyön keskeytyksen ajalta (laskennallisen vuosiloman ulkopuolelle jäävä kesäkeskeytyksen aika ja muut oppilaitoksen loma-ajat) opettajaäidille maksetaan äitiys- ja vanhempainraha vähimmäismääräisenä, jos hän ei ole hakenut virkavapautta ja hänelle maksetaan palkkaa. Vastaavasti opettajaisälle maksetaan vanhempainraha vähimmäismääräisenä, jos hän ei ole hakenut virkavapaata vanhempainrahan ajalle.

Isyysraha poikkeaa isän vanhempainrahasta, koska isyysrahan edellytyksenä on ansiotyöstä poissaolo ja lapsen hoitoon osallistuminen. Jos isä ei ole hakenut työstään virkavapaata (isyysvapaata) hänen katsotaan olevan työssä. Näin ollen, jos isä ei ole hakenut virkavapaata koulutyön keskeytyksen ajalle (laskennallisen vuosiloman ulkopuolinen aika), hänellä ei ole oikeutta isyysrahaan. Jos opettajaisä on hakenut virkavapaata, on työnantajalla oikeus hakea isyysraha siltä osin kuin maksaa palkan isyysvapaan ajalta. Siltä ajalta kun palkkaa ei makseta, maksetaan isyysraha opettajaisälle itselleen.

Jos työnantajan 72 arkipäivän palkanmaksuvelvoite äitiysvapaan aikana osuu laskennallisen vuosiloman ajalle, opettaja saa päivärahat täysimääräisenä laskennallisen vuosiloman ajalta, eivätkä nämä päivät siirry maksettavaksi työnantajalle laskennallisen vuosiloman jälkeenkään.

Vakuutetulta tai työnantajalta tulee saada selvitys vakuutetulle maksetun palkan määrästä sekä selvitys laskennallisesta vuosilomasta koulun kesäkeskeytyksen aikana.

Esimerkki

Opettajan äitiysrahakausi alkaa 27.3. ja hakemuksen liitteenä on Y 17-lomake, jossa työnantaja ilmoittaa maksavansa palkkaa ajalta 27.3. – 22.6. yhteensä 6 780 €. Äiti on hakenut virkavapaata ajalle 27.3. – 22.6. jonka työnantaja maksaa palkkaa, mutta ei 23.6. alkaen. Äidin laskennallinen vuosiloma on 16.6. – 22.7. Kyseisen koulun kesäkeskeytysaika on 4.6. – 13.8.

Etuus maksetaan työnantajalle ajalta 27.3. – 15.6. eli palkanmaksutiedot pyydetään tähän asti. Laskennallisen vuosiloman ajalta 16.6. – 22.7. etuus maksetaan

hakijalle itselleen täysimääräisenä. 23.7. – 13.8. etuus maksetaan työntekijälle vähimmäismääräisenä, koska hän ei ole hakenut virkavapautta ja saa palkkaa kesäkeskeytyksen ajalta.

Työnantajan palkanmaksuvelvoite äitiysvapaan 72 ensimmäisen arkipäivän perusteella osuu laskennallisen vuosiloman ajalle, tämän vuoksi työnantajalle maksetaan vain osa ajasta eli työnantajalle ei makseta ns. jäljelle jääneitä päiviä laskennallisen vuosiloman jälkeen.

Esimerkki

Opettajan äitiysrahakausi alkaa 1.6. ja hakemuksen liitteenä on Y 17 -lomake, jossa työnantaja ilmoittaa maksavansa palkkaa ajalta 1.6.–24.8. Äidin laskennallinen vuosiloma on 16.6.–22.7. Kyseisen koulun kesäkeskeytysaika on 4.6.–13.8.

Äiti on virkavapaalla ajalla 1.6.–24.8. (eli äitiysvapaan 72 ensimmäisen arkipäivän ajan) jolta hänelle maksetaan OVTES:n mukaan palkkaa. Etuus maksetaan työnantajalle täysimääräisenä 1.6.–15.6. Laskennallisen vuosiloman ajalta 16.6.–22.7. etuus maksetaan työntekijälle itselleen täysimääräisenä. 23.7.–24.8. etuus maksetaan työnantajalle täysimääräisenä. 25.8. alkaen työnantaja ei enää maksa palkkaa 72 ensimmäisen arkipäivän vuoksi ja koulun kesäkeskeytysaika on jo päättynyt. Äiti joko hakee lisää virkavapaata (ja saa päivärahana täysimääräisenä) tai palaa töihin (ja saa päivärahana miniminä, ellei sitä makseta isälle).

Kunnallisen ammattikorkeakoulun opettajat eivät ole normaalin vuosilomaoikeuden piirissä, eikä heihin sovelleta myöskään laskennallista vuosilomaa. Tämän vuoksi heille maksetaan itselleen vanhempainpäiväraha kesävapaajakson alusta 30 ensimmäiseltä arkipäivältä. Kesävapaan pituus on 8 viikkoa ja sen ajankohta on kirjattu opettajan työaikasuunnitelmaan. Sen on sijoitettava aikavälille 2.5.–30.9. ja yleensä se on määritelty alkavaksi kesäkuun puolivälissä ja päättyväksi elokuun puolivälissä. Edellä todettu koskee myös yksityisiä ammattikorkeakouluja.

Esimerkki

Ammattikorkeakoulun opettajan äitiysvapaa alkaa 1.6. ja hän on hakenut virkavapaata vuoden loppuun asti. Työnantaja on ilmoittanut maksavansa palkkaa ajalta 1.6.–24.8. Kesävapaaksi on määritelty 14.6.–8.8. Päiväraha maksetaan työnantajalle 1.6.–13.6. täysimääräisenä. Kesävapaan 30 ensimmäistä arkipäivää ajalta 14.6.–19.7. maksetaan työntekijälle täysimääräisenä. Ajalla 20.7.–24.8. etuus maksetaan työnantajalle ja 25.8. lukien työntekijälle itselleen täysimääräisenä.

1.3.2.3. Lomautus

Työnantaja voi työsopimuslain edellyttämällä perusteilla lomauttaa työntekijän. Se tarkoittaa, että työntekijän työntekovelvollisuus ja työnantajan palkanmaksuvelvollisuus keskeytyvät lomautuksen ajaksi, vaikka työsuhde jatkuu. Lomautuksesta on ilmoitettava vähintään 14 päivää ennen lomautuksen alkamista. Lomautus voidaan toteuttaa kokoaikaisena tai lyhentämällä päivittäistä tai viikoittaista työaikaa.

Jos sairauspoissaolo, perhevapaa tai kuntoutus ajoittuu päällekkäin lomautuksen kanssa, työehtosopimusikäytännössä poissaolon katsotaan johtuvan ensiksi alkaneesta syystä (aikaprioriteettiperiaate). Tämä vaikuttaa myös siihen, milloin työnantajalla on velvollisuus maksaa palkkaa sairausajan, perhevapaan tai kuntoutuksen ajalta.

Esimerkki

Jos työntekijä on sairauden, perhevapaan tai kuntoutuksen vuoksi poissa työstä silloin, kun lomautusilmoitus annetaan, työnantajalla on oikeus päivärahaetuuteen siihen asti, kun palkanmaksuvelvollisuus sairauspoissaolon, perhevapaan tai kuntoutusajan perusteella jatkuu. Lomautuksen alkaminen ei vaikuta tässä tilanteessa.

Esimerkki

Jos työntekijä sairastuu, jää perhevapaalle tai menee kuntoutukseen lomautusilmoituksen antamisen jälkeen, mutta ennen lomautuksen alkamista, päivärahaetuus maksetaan työnantajalle lomautuksen alkamiseen saakka ja sen jälkeen vakuutetulle. Jos työntekijän sairaus, perhevapaa tai kuntoutus jatkuu lomautuksen päätyttyä ja myös työnantajan palkanmaksuvelvollisuus jatkuu, päivärahaetuus maksetaan työnantajalle palkanmaksuvelvollisuuden tai työstä poissaolon päättymiseen saakka.

Esimerkki

Jos työntekijä sairastuu, jää perhevapaalle tai menee kuntoutukseen lomautuksen aikana, työnantajalla ei ole palkanmaksuvelvollisuutta. Päivärahaetuus maksetaan tällöin työntekijälle. Jos työntekijän sairaus, perhevapaa tai kuntoutus kuitenkin jatkuu vielä lomautuksen päättymisen jälkeen ja työnantajalla on palkanmaksuvelvollisuus, päivärahaetuus maksetaan työnantajalle palkanmaksuvelvollisuuden tai työstäpoissaolon päättymiseen saakka.

1.3.2.4. Irtisanomisaika

Jos työnantajalla on velvollisuus maksaa irtisanomisaikana sairauspoissaolon, perhevapaan tai kuntoutuksen johdosta palkkaa, päivärahaetuus maksetaan palkkaa vastaavalta osalta työnantajalle. Muussa tapauksessa se maksetaan työntekijälle.

Työntekijän työskentelyvelvoite irtisanomisaikana ei vaikuta työnantajan oikeuteen saada päivärahaetuus. Aikaprioriteettiperiaatetta ei sovelleta irtisanomistilanteisiin samalla tavoin kuin lomautuksessa.

Esimerkki

Työntekijä on sairastunut, jäänyt äitiysvapaalle tai aloittanut kuntoutuksen 14.3. ja hänet irtisanotaan 1.4. lukien. Työnantaja ilmoittaa maksavansa poissaoloajan palkkaa 14.4. saakka. Päivärahaetuus maksetaan työnantajalle palkanmaksuilmoituksen mukaisesti.

Esimerkki

Työntekijä on irtisanottu 1.3. lukien ja irtisanomisaika jatkuu 30.4. saakka. Hän sairastuu, jää äitiysvapaalle tai aloittaa kuntoutuksen 14.3. alkaen. Työnantaja ilmoittaa maksavansa irtisanomisajalla päivärahaetuuden mukaista palkkaa 14.4. saakka. Päivärahaetuus maksetaan työnantajalle palkanmaksuilmoituksen mukaisesti.

Työnantajalla ja työntekijällä eri näkemykset

Voit yleensä tehdä ratkaisun työnantajan ilmoituksen mukaisesti. Työnantajan tulee ilmoittaa Kelaan ne palkat, joista sillä on oikeus päivärahaetuuteen sopimuksen perusteella. Jos työnantajalla ja työntekijällä on asiasta eri näkemykset, kuule molempia osapuolia ja tee ratkaisun jälkeen.

1.3.2.5. Konkurssipesä

Jos työnantaja on asetettu konkurssiin ja työnantaja tai konkurssipesä on maksanut sairauspoissaolon, perhevapaan tai kuntoutuksen ajalta työntekijälle palkkaa, konkurssipesällä on oikeus päivärahaetuuteen palkan määrään saakka.

1.3.2.6. Palkkaturvan maksaja

Jos työnantaja on tehnyt konkurssin tai on maksukyvytön ja työntekijä ei ole saanut palkkojaan, hänellä on oikeus palkkaturvaan. Työntekijä voi jättää hakemuksen TE-toimistoon tai suoraan ELY-keskukseen, joka antaa päätöksen asiasta.

Lue lisää palkkaturvasta:

- www.te-palvelut.fi/palkkaturva
- www.ely-keskus.fi/palkkaturva

Palkkaturvana maksettavat saatavat siirtyvät kaikkine oikeuksineen valtiolle palkkaturvapäätöksen antopäivänä (Palkkaturvalaki 16 §). Päivärahaetus maksetaan ELY-keskukselle palkan määrään saakka, jos se on maksanut palkkaturvaa sairauden, perhevapaan tai kuntoutuksen ajalta palkkaa työsopimusten ja -ehtojen mukaisesti. Muussa tapauksessa päivärahaetus maksetaan työntekijälle itselleen.

Etuuden maksamiseen ELY-keskukselle tarvitaan

- palkkaturvapäätös tai ilmoitus ELY-keskuksesta
 - maksunsaajan maksuosoitetiedot
- työntekijän henkilötiedot
- tiedot työstä poissaoloajalta maksetun palkan määrästä ja maksuajasta
- maksuvaikeuksiin joutuneen työnantajan nimi.

1.3.2.7. Ulkomainen työnantaja

Ulkomaisella työnantajalla voi olla oikeus päivärahaetuuteen, jos

- EY-lainsäädäntöä soveltavassa maassa tai sosiaaliturvasopimusmaassa kotipaikan omaava työnantaja on maksanut palkkaa ja hakee päivärahaetuutta
- muun ulkomaisen työnantajan ja Suomessa vakuutetun henkilön työsuhteeseen sovelletaan Suomen työlainsäädäntöä ja työsuhteen ehdoissa on määräys päivärahaetuuden maksamisesta työnantajalle.

YHTE-etuusjärjestelmissä (sairauspäivärahat, kuntoutusrahat, vanhempainpäivärahat) ulkomaiselle työnantajalle tarvitaan Kelassa muodostettava tekninen keino tunnus. Keinotunnus muodostetaan ohjelmallisesti, kun sellainen ulkomainen työnantaja rekisteröidään asiakkaaksi, jolla ei ole suomalaista Y-tunnusta. Keinotunnus on aina 999-alkuinen ja 9-numeroa sisältävä tunnus. Ulkomaisen työnantajan voi rekisteröidä asiakkaaksi vain toimihenkilö, jolla on oikeudet rekisteröidä työnantajan tilinumero (Maksujenhallinta-ryhmä).

Selvitä ensin, onko työnantajalla suomalaista Y-tunnusta tai onko työnantaja jo rekisteröity ulkomaan tunnuksella Kelan asiakkaaksi, jolloin sille on jo muodostettu Kelan keino-tunnus. Hae työnantajaa Anni-käyttöliittymän Yritys ja yhteisöasiakkaat –toiminnossa ensin Y-tunnuksellinen työnantaja- ja sen jälkeen Ulkomainen työnantaja –haulla. Voit hakea työnantajaa nimellä tai hakemuksessa mahdollisesti ilmoitetulla eurooppalaisella kaupparekisteri-tunnuksella.

Jos ulkomaisella työnantajalla ei ole suomalaisesta Y-tunnusta eikä ulkomaista työnantajaa ole vielä lisätty Kelan työnantaja-asiakkaaksi, lähetä maksujenhallintaryhmään sähköposti (etuusmaksut@kela.fi) työnantajan rekisteröimiseksi Kelan järjestelmään. Ilmoita viestissä henkilötunnus, jonka tiedoista ulkomaisen työnantajan hakemus löytyy. Pyydä tarvittaessa työnantajaa ilmoittamaan tilinumero lomakkeella Y122. n tunnuksen saamiseksi Kelan maksujenhallintaryhmään.

1.3.3. Myöntämisedellytykset

Kaikkien vanhempainpäivärahojen yleisenä myöntämisen edellytyksenä on pääsääntöisesti Suomessa asuminen. Muilta osin myöntämisedellytykset ovat etuuskohtaisia ja riippuvat mm. siitä onko hakijana lapsen isä vai äiti. Myös ottovanhempia ja rekisteröidyn parisuhteen osapuolia koskevat omat säännöksensä.

1.3.3.1. Suomessa asuminen

Vanhempainpäivärahan saaminen edellyttää, että hakija on ollut Suomessa vakuutettu vähintään 180 päivää välittömästi ennen laskettua synnytysaikaa tai lapsen hoitoon ottamista. Edellytys koskee äitiä, isää ja adoptiovanhempaa. Ehdon täyttämiseksi voidaan ottaa myös huomioon vakuutusaikaa EU- tai ETA-maassa, Sveitsissä tai Israelissa. (SVL 1224/2004 9 luku 1 § 1 mom.) Lisäksi voidaan huomioida EU:n toimielimen palveluksessa täytyneet kaudet (EY:n perustamissopimuksen vapaata liikkuvuutta koskeva artikla 39).

Isällä ja adoptioisällä on oikeus isyys- ja vanhempainrahaan, vaikka äidillä ei olisi vanhempainpäiväraho-oikeutta asumisedellytyksen puuttumisen vuoksi. Isän vanhempainrahakausi alkaa tällöin 75 arkipäivän kuluttua lapsen todellisesta syntymäpäivästä. (SVL 1224/2004 9 luku 1 § 2 mom.)

Jos äiti saa samalta ajalta sosiaaliturvasopimuksen perusteella tai muutoin muun maan lainsäädännön mukaista vanhempainetuutta, ei isälle makseta samalta ajalta vanhempainrahaa (SVL 1224/2004 12 luku 10 §). Isälle voidaan kuitenkin myöntää isyysraha myös silloin, kun äidillä on oikeus sosiaaliturvasopimuksen perusteella tai muutoin muun maan lainsäädännön mukaiseen äitiys- tai vanhempainrahaetuuteen.

1.3.3.2. Isä tai äidin puoliso

Vanhempainrahaa koskevia säännöksiä sovelletaan lapsen **isään**. Isän ei edellytetä asuvan lapsen kanssa, vaan myös ns. etäisällä on oikeus vanhempainrahaan, jos vanhempainrahan edellytykset muutoin täyttyvät.

Vanhempainrahaan on oikeus myös äidin avio-, avo- tai rekisteröidyllä **puolisolla** puolison sukupuolesta riippumatta. Puolison ei tarvitse olla lapsen vanhempi. Poikkeus tästä on kuitenkin adoptioäidin avopuoliso, johon ei sovelleta vanhempainrahasäännöksiä. Toisin sanoen, jos äiti on yksin adoptoinut lapsen ja hänellä on tai hänelle tulee myöhemmin avopuoliso, ei avopuolisolla ole oikeutta vanhempainrahaan.

Jos puoliset ovat avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa, mutta asuvat välien rikkoutumisen vuoksi erillään, ei äidin puolisoilla ole oikeutta vanhempainrahaan. Aina erillään asuminen ei johdu välien rikkoutumisesta, vaan esim. työskentelystä tai opiskelusta toisella paikkakunnalla. Tällöin puolisoilla on oikeus vanhempainrahaan, edellyttäen että hän osallistuu lapsen hoitoon.

Avoliitolla tarkoitetaan sitä, että kaksi henkilöä avioliittoa solmimatta elävät jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa. 1.3.2017 alkaen myös samaa sukupuolta olevat voivat olla avoliitossa. Avoliitto alkaa, kun kaksi henkilöä muuttaa yhteen ja heidät katsotaan avoliitossa asuviksi. Avoliitto päättyy, kun avopuolisot muuttavat erilleen. Tämä johtuu avoliiton luonteesta, jossa suhde syntyy yhdessä asumisella. Jos henkilöt asuvat eri asunnoissa, mutta ilmoittavat olevansa avopari, tulee heidän esittää selvitystä siitä, miten yhteinen talous ja avioliitonomaiset olosuhteet heidän kohdallaan toteutuvat. Lähtökohtaisesti voidaan edellyttää, että avopuolisot ovat aiemmin asuneet yhdessä, mutta perustellusta syystä asuvat tilapäisesti eri paikoissa, mutta avoliiton tunnusmerkit edelleen täyttyvät heidän kohdallaan. Tällainen tilanne voi olla esim. kun puolisoilla on yhteinen asunto ja yhteisiä lapsia, mutta toinen puoliso asuu tilapäisesti opintojen vuoksi toisella paikkakunnalla. Avoliiton määritelmä edellyttää myös jatkuvuutta. Jatkuvalla yhteisessä taloudessa asumisella tarkoitetaan esimerkiksi sitä, että henkilö, joka ilmoittaa muuttavansa äidin ja lapsen kanssa samaan osoitteeseen vain hyvin lyhyeksi ajaksi saadakseen vanhempainrahaa, ei ole oikeutettu vanhempainrahaan.

Vanhemmat eronneet tai eivät ole koskaan olleet avio- tai avoliitossa

Jos vanhempainrahaa hakeva mies ei ole lapsen äidin kanssa avio- tai avoliitossa eikä isyyttä ole vielä vahvistettu, odotetaan isyyden vahvistamista ennen vanhempainrahan myöntämistä. Jos hakija kuitenkin on lapsen lähivanhempi eli lapsi asuu hänen kanssaan, voidaan vanhempainraha myöntää vaikka isyyttä ei vielä olisi vahvistettu. Tällöin voidaan lähtökohtaisesti luottaa siihen, että mies on lapsen isä ja isyys tullaan vahvistamaan ellei asiassa ilmene muuta. Jos vanhempainrahaa haetaan jo isomman lapsen hoidon vuoksi (esim. lapsi yli 1-v.) eikä hakija ole lapsen virallinen isä, on syytä tarkemmin selvittää, miksei isyyttä ole vahvistettu tai onko prosessi kesken. Oikeutta tulee harkita tapauskohtaisesti, mutta lähtökohtaisesti oikeutta vanhempainpäivärahaan ei ole, ellei mies ole lapsen virallinen isä. Huomaa kuitenkin että, jos isä/mies on aiemmin ollut äidin kanssa avio- tai avoliitossa, hänellä on oikeus vanhempainpäivärahaan tällä perusteella eikä isyyttä edellytetä.

Isän mahdollisella puolisoilla ei ole oikeutta vanhempainrahaan. Poikkeuksena on ainoastaan tilanne, kun lapsen äiti luovuttaa lapsen adoptioon ja isän puoliso adoptoi alle 1-vuotiaan lapsen. Tällöin isällä ja puolisoilla (=adoptiovanhemmalla) on oikeus jakaa vanhempainrahakausi.

Lainmuutos 1.3.2017

Jos vanhempainpäivärahakausi on alkanut ennen 1.3.2017, ei äidin samaa sukupuolta olevalla avopuolisolla ole oikeutta vanhempainrahaan. Jos puoliset solmivat avioliiton 1.3.2017 jälkeen, on äidin aviopuolisolla oikeus vanhempainrahaan avioliiton solmimisen jälkeiseltä ajalta.

Jos lähi- tai etäisä, joka ei ole lapsen äidin kanssa avio- tai avoliitossa, on ottanut lapsen hoitoonsa tai aloittanut lapsen hoitojakson ennen 1.3.2017, sovelletaan tuolloin voimassa olleita sairausvakuutuslain säännöksiä. Isällä ei ole oikeutta vanhempainrahaan, jos ei ole lapsen äidin kanssa avio- tai avoliitossa.

1.3.3.3. Rekisteröidyssä parisuhteessa olevat

Parisuhteita ei rekisteröidä enää 1.3.2017 lukien. Tätä ennen rekisteröidyt parisuhteet säilyvät kuitenkin ennallaan. Halutessaan puoliset voivat ilmoituksella muuttaa rekisteröidyn parisuhteen avioliitoksi.

Lainmuutos 1.3.2017

1.3.2017 lukien rekisteröityyn parisuhteeseen sovelletaan avioliittoa koskevia säännöksiä eli vanhempainpäivärahaa myönnettäessä rekisteröity puoliso rinnastuu [aviopuolisoon](#).

Kuitenkin jos vanhempainpäivärahakausi on alkanut ennen 1.3.2017, sovelletaan vanhoja säännöksiä.

Vanhempainpäivärahakausi alkanut ennen 1.3.2017

Rekisteröidyssä parisuhteessa olevalla henkilöllä on oikeus vanhempainrahaan puolisonsa lapsen hoidon vuoksi. Vanhempainrahaa koskevia säännöksiä ei sovelleta yhdessä asuviin, samaa sukupuolta oleviin henkilöihin, jotka eivät ole rekisteröineet parisuhdettaan.

Vanhempainrahaan on oikeus, vaikka hakija ei olisi adoptoinut puolisonsa lasta (huom. isyysrahaan ei ole oikeutta, jos hakija ei ole adoptoinut lasta). Hakijan ei tarvitse myöskään olla lapsen huoltaja. Sairausvakuutuslaissa on erilaiset säännökset koskien tilanteita, kun hakija on adoptoinut puolisonsa lapsen ja ei ole adoptoinut lasta.

Perheen sisäinen adoptio

Jos rekisteröidyn parisuhteen toinen osapuoli adoptoi puolisonsa enintään vuoden ikäisen biologisen lapsen tai adoptiolapsen, häneen sovelletaan adoptiovanhemman vanhempainrahaa koskevia säännöksiä samalla tavalla kuin avioliitossa olevaan henkilöön, joka adoptoi puolisonsa lapsen. Parisuhteen rekisteröinnin ei tarvitse olla tapahtunut ennen lapsen syntymää tai hoitoonottoa, mutta rekisteröinnin on täytynyt tapahtua ennen sitä päivää, josta alkaen vanhempainrahaa halutaan saada. Adoption vahvistaminen voi tapahtua myös sen päivän jälkeen, josta alkaen vanhempainrahaa halutaan saada, mutta pääsääntöisesti päiväraha voidaan myöntää ja maksaa vasta, kun adoptio on vahvistettu. Jos hakija esittää ennen adoption vahvistamista todistuksen lapsen hoitoon ottamisesta (SV94), on vanhempainraha mahdollista myöntää todistuksen perusteella. Lapsi ei saa olla adoptiohetkellä vuotta vanhempi, mutta päivärahan maksaminen voi jatkua myös yli vuoden ikäisestä lapsesta.

Sovellettava lainkohta SVL 1224/2004 9 luku 17 § sellaisena kuin se oli voimassa 28.2.2017 saakka

Ei adoptiota

Vanhempainrahan myöntäminen henkilölle, joka elää rekisteröidyssä parisuhteessa lapsen vanhemman kanssa, mutta joka ei itse ole lapsen vanhempi, edellyttää, että lapsi on syntynyt vakuutetun puolisolle sen jälkeen, kun parisuhde on rekisteröity. Vanhempainraha voidaan myöntää henkilölle myös niissä tilanteissa, joissa parisuhteen toinen osapuoli on adoptoinut alle 7-vuotiaan lapsen sen jälkeen, kun parisuhde on rekisteröity. Edellytyksenä on lisäksi, että hakija asuu samassa taloudessa lapsen ja tämän vanhemman kanssa. Vanhempainraha ei myönnetä, jos hakija muuttaa erilleen lapsen vanhemmasta välien rikkoutumisen vuoksi.

Sovellettava lainkohta SVL 1224/2004 9 luku 16 § sellaisena kuin se oli voimassa 28.2.2017 saakka

1.3.3.4. Lapsen hoitaminen

Biologiset, avio- tai avoliitossa olevat vanhemmat, voivat sopia vanhempainrahakauden käyttämisestä haluamallaan tavalla. Vanhempainrahan saaminen ei edellytä lapsen hoitamista, joten vanhempainraha voidaan maksaa myös työssäolevalle vanhemmalle.

Adoptiovanhemmalta edellytetään aina lapsen hoitoon osallistumista ja ansiotyöstä poissaoloa. Lue lisää kohdasta [Adoptiovanhemmat](#).

[Lue lisää](#) ansiotyön ja oman työn käsitteestä.

Vanhemmat eronneet tai eivät ole koskaan olleet avio- tai avoliitossa

Myös eronneet vanhemmat tai vanhemmat, jotka eivät koskaan ole olleet avio- tai avoliitossa, voivat sopia vanhempainrahakauden käyttämisestä. Myös etävanhempi voi saada vanhempainrahaa. Jos lapsen vanhemmat eivät ole avio- tai avoliitossa, edellyttää lain sanamuoto, että vanhempainrahaa saadakseen *isä vastaa lapsen hoidosta*. Jos lapsi asuu isän kanssa, ei edellytetä, että isä itse hoitaa lasta kokopäiväisesti, vaan riittää, että isä on vastuussa lapsen hoidon järjestämisestä. Sen sijaan, jos etäisä hakee vanhempainrahaa, edellyttää lapsen hoidosta vastaaminen pääsääntöisesti sitä, että isä hoitaa lasta.

Isän oikeus vanhempainrahaan alkaa siitä, kun isä vastaa lapsen hoidosta, toisin sanoen lapsen hoitoonottamisesta. Äidin oikeus vanhempainrahaan päättyy samasta ajankohdasta. Huom. äidillä on kuitenkin aina oikeus äitiysrahaan äitiysrahakauden loppuun saakka.

Isän oikeus vanhempainrahaan voi alkaa jo äitiysrahakauden aikana. Lue lisää kohdasta [Vanhempainrahakausi](#).

Esimerkki

Äidille on myönnetty äitiysraha ajalle 9.11.2016-14.3.2017 ja vanhempainraha ajalle 15.3.2017-20.9.2017. Isä ottaa lapsen hoitoonsa 6.3.2017. Isälle myönnetään vanhempainraha ajalle 6.3.2017-20.9.2017. Äidin äitiysrahakausi maksetaan loppuun ja vanhempainraha hylätään.

Jos isä ottaisi lapsen hoitoonsa 15.5.2017, isälle myönnettäisiin vanhempainraha ajalle 15.5.-20.9.2017. Äidillä olisi oikeus vanhempainrahaan 14.5.2017 saakka.

Kun isä hakee vanhempainrahaa, joka on jo myönnetty äidille, kuule äitiä isän hakemuksesta ja vanhempainrahan lakkauttamisesta äidiltä (kirjepohja VRS10). Jos hoitoonottoajankohdasta on epäselvyyttä, voi olla tarpeen hankkia lisäselvitystä esim. kunnan lastensuojelusta (esim. tilanteessa, kun lapsi on kiireellisesti sijoitettu).

Jos isä ei hae vanhempainrahaa, jatkuu äidin oikeus vanhempainrahaan, vaikka äiti ei hoitaisi lasta.

Mitä edellä on todettu lapsen isästä, sovelletaan myös äidin entiseen puolisoon, joka ei ole lapsen vanhempi sekä äidin naispuoliseen puolisoon, joka on adoptoinut lapsen perheen sisäisesti.

Jos vanhempainrahaa hakeva mies ei ole lapsen äidin kanssa avio- tai avoliitossa eikä isyyttä ole vielä vahvistettu, odotetaan isyyden vahvistamista ennen vanhempainrahan myöntämistä. Jos hakija kuitenkin on lapsen lähivanhempi eli lapsi asuu hänen kanssaan, voidaan vanhempainraha myöntää vaikka isyyttä ei vielä olisi vahvistettu. Tällöin voidaan lähtökohtaisesti luottaa siihen, että mies on lapsen isä ja isyys tullaan vahvistamaan ellei asiassa ilmene muuta. Jos vanhempainrahaa haetaan jo isomman lapsen hoidon vuoksi (esim. lapsi yli 1-v.) eikä hakija ole lapsen virallinen isä, on syytä tarkemmin selvittää, miksei isyyttä ole vahvistettu tai onko prosessi kesken. Oikeutta tulee harkita tapauskohtaisesti, mutta

lähtökohtaisesti oikeutta vanhempainpäivärahaan ei ole, ellei mies ole lapsen virallinen isä. Huomaa kuitenkin että, jos isä/mies on aiemmin ollut äidin kanssa avio- tai avoliitossa, hänellä on oikeus vanhempainpäivärahaan tällä perusteella eikä isyyttä edellytetä.

Lainmuutos 1.3.2017

Isän oikeus vanhempainrahaan silloin, kun vanhemmat eivät ole avio- tai avoliitossa, tuli voimaan 1.3.2017. Lainmuutosta sovelletaan vain, jos lapsen hoitoonottoajankohta on 1.3.2017 tai myöhemmin. Etäisien kohdalla hoitoonottoajankohdalla tarkoitetaan sitä ajankohtaa, josta lukien isä on hoitanut lasta, esim. ollut vanhempainvapaalla ja hakenut vanhempainrahaa.

Jos isä on ottanut lapsen hoitoonsa ennen 1.3.2017, sovelletaan tuolloin voimassa olleita sairausvakuutuslain säännöksiä. Tällöin isällä on oikeus vanhempainrahaan vain, jos vanhemmat ovat aiemmin olleet avio- tai avoliitossa. Jos isä ei ole ollut lapsen äidin kanssa avio- tai avoliitossa, ei isällä ole oikeutta vanhempainrahaan, vaikka isä vastaisikin lapsen hoidosta. Lisäksi edellytetään, että lapsen äiti ei osallistu lapsen hoitoon.

Esimerkki

Lapsi on syntynyt 6.2.2017 ja isä on ottanut lapsen hoitoonsa 20.2.2017. Lapsi asuu pysyvästi isän kanssa ja isä vastaa lapsen hoidosta. Vanhemmat eivät ole koskaan olleet avio- tai avoliitossa. Koska lapsen hoitoonottoajankohta on ennen 1.3.2017, isällä ei ole oikeutta vanhempainrahaan.

1.3.3.5. Adoptiovanhemmat

Oikeus adoptiovanhemman vanhempainrahaan tai osittaiseen vanhempainrahaan on vakuutetulla, joka on ottanut lapsen hoitoonsa adoptiotarkoituksessa. Adoptiovanhemman vanhempainrahaan on oikeus myös adoptiovanhemman aviopuolisolla, joka itse ei ole lapsen adoptiovanhempi (huom. avopuolisolla ei ole oikeutta). Oikeus vanhempainrahaan on vain, jos lapsi on hoitoon otettaessa alle 7-vuotias. Vanhempainrahan maksaminen voi kuitenkin jatkua vielä sen jälkeen, kun lapsi on täyttänyt seitsemän vuotta.

Adoptiovanhemman vanhempainpäivärahaan on oikeus vain, kun on kyse perheen ulkopuolisesta adoptiosta. Jos hakija on adoptoinut puolisonsa lapsen (perheen sisäinen adoptio), ei hänellä ole oikeutta adoptiovanhemman vanhempainpäivärahoihin. Sen sijaan hänellä voi olla oikeus vanhempainrahaan lapsen vanhemman puolisona. Lue lisää kohdasta [Isä tai äidin puoliso](#).

Adoptiovanhemman vanhempainrahan myöntämisen edellytyksenä on, että vanhempi osallistuu lapsen hoitoon eikä ole ansiotyössä tai muussa omassa työssä lukuun ottamatta omassa kotitaloudessa suoritettavaa työtä. Adoptioäidille tai –isälle ei siten makseta vanhempainrahaa työssäolopäiviltä lukuun ottamatta osittaista vanhempainrahaa. Lue lisää [ansiotyön ja oman työn käsitteestä](#).

Adoptiovanhemmalla on oikeus vanhempainrahaan, vaikka adoptiolapsi olisi osa-aikaisesti päivähoitossa tai esiopetuksessa tai aloittaisi peruskoulun. Lapsen ei siis edellytetä olevan kokopäiväisesti vanhemman kotihoidossa. Vanhempainrahaa saadaksean adoptiovanhemman tulee kuitenkin aina olla pois ansiotyöstä.

Adoptiovanhemman vanhempainrahan edellytyksenä on, että adoptio on hoidettu Suomen lainsäädännön edellyttämällä tavalla. Hakijan on etuutta hakiessaan esitettävä adoptioneuvonnan antajan (= kunnan sosiaalihuollon toimielin tai Pelastakaa Lapset ry) tai kansainvälisen adoptiopalvelun antajan (= Pelastakaa Lapset ry, Interpedia ry, Helsingin kaupungin sosiaalivirasto) todistus lapsen hoitoon ottamisesta. Edellytys koskee sekä kotimaisia

että kansainvälisiä adoptioita. Kansainvälisissä adoptioissa edellytetään lisäksi, että adoptiovanhemmalle on myönnetty adoptiolautakunnan lupa. (SVL 1224/2004 9 luku 11 § 3 mom.)

Samoin kuin biologiset vanhemmat myös adoptiovanhemmat sopivat keskenään vanhempainrahakauden käyttämisestä. Myös adoptiovanhemmilla on oikeus osittaiseen vanhempainrahaan. Osittaisen vanhempainrahan ajalla työskentely on poikkeus pääsäännöstä, ettei adoptiovanhempi vanhempainrahaa saadessaan saa olla ansiotyössä tai muussa kodin ulkopuolella suoritettavassa työssä. Lue lisää [osittaisesta vanhempainrahasta](#).

1.3.3.6. Osittainen vanhempainraha

Sopimus osa-aikatyöstä

Osittaista vanhempainrahaa maksetaan molemmille vanhemmille samanaikaisesti, jos he ovat kumpikin sopineet työnantajansa kanssa osa-aikatyöstä vähintään kahden kuukauden ajaksi vanhempainrahakauden aikana. Oikeutta osittaiseen vanhempainrahaan ei ole, jos vain toinen vanhemmista tekee osa-aikatyötä. Osittaiseen vanhempainrahaan ei täten ole oikeutta yksinhuoltajilla eikä perheillä, joissa toinen vanhempi on työelämän ulkopuolella, esimerkiksi opiskelija.

Osittaisen vanhempainrahan saaminen edellyttää, että kumpikin vanhempi on sopinut työnantajansa kanssa työajan lyhentämisestä ja palkan alentamisesta siten, että työaika ja palkka ovat vähintään 40 prosenttia ja enintään 60 prosenttia alalla sovellettavasta kokoaikaisen työntekijän enimmäistyöajasta ja kokoaikatyön palkasta. Työajan lyhentämistä ja palkan alentamista ei edellytetä, jos vanhempi tekee jo entuudestaan vastaavaa osa-aikatyötä tai vastaavankaltaista työtä.

Myös yrittäjävanhemmalla voi olla oikeus osittaiseen vanhempainrahaan, jos hän vähentää työtä 40–60 prosentilla aikaisemmasta vähintään kahden kuukauden ajaksi. Myös esim. freelancerilla, joka rinnastuu yrittäjään, on oikeus osittaiseen vanhempainrahaan, jos hän lyhentää työaikaansa.

Osittaisen vanhempainrahan saaminen edellyttää, että henkilö on joko työ- tai virkasuhteessa suhteessa taikka toimii yrittäjänä. Näin ollen esim. työttömällä, opiskelijalla tai satunnaisia keikkatöitä tekevällä ei ole oikeutta osittaiseen vanhempainrahaan.

Adotiovanhemmilla on vastaava oikeus osittaiseen vanhempainrahaan kuin biologisilla vanhemmilla.

Oikeuden päättyminen

Jos osittaisen vanhempainrahan saamisen edellytykset lakkaavat kesken kauden toisen vanhemman osalta, myös toinen vanhemmista menettää oikeuden osittaiseen vanhempainrahaan. Toisen vanhemman paluu kokoaikaiseen työhön kesken osittaisen vanhempainrahakauden merkitsee sitä, että osittaisen vanhempainrahan maksaminen lakkautetaan, ja vanhempainrahaa maksetaan sen jälkeen normaalisti sille vanhemmalle, kumpi siihen on tämän jälkeen oikeutettu. Jos molemmat vanhemmat siirtyvät kokoaikaiseen työhön, vanhempainraha maksetaan vähimmäismääräisenä vanhempien sopimuksen mukaisesti toiselle vanhemmista. Osittaisen vanhempainrahan maksaminen päättyy myös silloin, jos toinen vanhemmista jää kesken kauden työttömäksi. Osittaisen vanhempainvapaan keskeyttämisestä ja oikeudesta palata kokoaikaiseen työhön säädetään työsopimuslaissa.

Työntekijällä on perustellusta syystä oikeus keskeyttää osa-aikatyö ja palata joko kokoaikaiselle vanhempainvapaalle tai noudattamaan aikaisempaa työaikaansa. Tällainen perusteltu syy on esim. lapsen kuolema, vanhemman kuolema tai avioero. Perusteltu syy on myös lapsen

vanhemman työnantajasta johtuva syy kuten työaikajärjestelyjen muutos siten, ettei vanhempi voi sen vuoksi enää olla osa-aikatyössä ja osittaisella vanhempainvapaalla.

Sovellettava lainkohta SVL 1224/2004 9 luku 9 §.

1.3.4. Erityistapauksia

[Lapsen kuolema](#)

[Lapsen huostaanotto](#)

Äidin sairastuminen

Jos lapsen äiti on sairauden vuoksi kykenemättömätön hoitamaan lastaan äitiysrahakaudella, äitiysraha voidaan maksaa vanhempainrahana lapsen isälle (SVL 1224/2004 9 luku 13 § 1 mom.). Äidin oikeudesta sairauspäivärahaan vanhempainrahakaudella voit lukea lisää [tästä](#) (Vanhempainrahan etuusohje > Suhde muihin etuuksiin > Sairauspäiväraha).

Isän oikeus vanhempainrahaan alkaa aikaisintaan siitä ajankohdasta, kun äidin sairaus on kestänyt sairauspäivärahan omavastuuajan eli sairastumispäivän lisäksi yhdeksän arkipäivää. Sairauspäivärahan omavastuuajalta äitiysraha maksetaan äidille.

Vanhempainrahaa maksetaan äitiysrahakaudelta isälle sairauspäivärahan omavastuuajan ylittävältä ajalta enintään niin monelta arkipäivältä, jolta äitiysrahaa on jäänyt äidille suorittamatta.

Isän pitämä vanhempainrahakausi ei lyhennä perheen käytettävissä olevaa äitiysrahakauden jälkeistä 158 arkipäivän pituista vanhempainrahakautta.

Vanhempainrahan suuruus määräytyy isän omien työtulojen perusteella.

Äidin kuolema

Jos lapsen äiti kuolee äitiys- tai vanhempainrahakaudella, etuus maksetaan vanhempainrahana lapsen isälle tai muulle lapsen huollosta vastaavalle vakuutetulle (SVL 1224/2004 9 luku 13 § 2 mom.). Lapsen huollosta vastaavalla tarkoitetaan henkilöä, jonka hoidettavana lapsi on.

Oikeus vanhempainrahaan alkaa siitä ajankohdasta lukien, josta hakija on vastannut lapsen huollosta. Vanhempainrahaa aletaan maksaa äidin kuolinpäivää seuraavasta päivästä lukien. Vanhempainrahaa maksetaan enintään niin monelta arkipäivältä, jolta äitiys- ja vanhempainrahaa on jäänyt äidin kuoleman johdosta suorittamatta. Näin ollen vanhempainrahakausi pitenee äitiysrahakauden jäljellä olevien päivien määrällä.

Vanhempainrahan määrä määräytyy hakijan omien työtulojen perusteella. Jos isä tai muu lapsen huollosta vastaava henkilö on ansiotyössä tai muussa kodin ulkopuolella suoritettavassa työssä, hänelle maksettavan vanhempainrahan määrä on tältä ajalta vähimmäismääräinen.

Edellä esitetty koskee soveltuvin osin adoptioäitiä ja -isää.

Lapsen kuolema

Jos lapsi kuolee äitiysrahakaudella ja äitiysrahakausi päättyy ennen kuin 12 arkipäivää on kulunut lapsen kuolemasta, maksetaan äidille äitiysrahan lisäksi vanhempainrahaa. Äitiys- ja vanhempainrahaa maksetaan tällöin yhteensä 12 arkipäivältä lapsen kuolinpäivää seuraavasta päivästä lukien.

Jos lapsi kuoleevanhempainrahakaudella, maksetaan vanhempainrahaa 12 arkipäivältä lapsen kuolinpäivän jälkeen, enintään kuitenkin vanhempainrahakauden loppuun.

Jos samalla kertaa syntyneistä lapsista elää vanhempainrahakauden alkaessa vähintään kaksi, maksetaan vanhempainrahaa 60 arkipäivällä pidennetyn vanhempainrahakauden loppuun.

Jos esimerkiksi kaksosista toinen kuolee jo äitiysrahakaudella, vanhempainrahaa ei makseta pidennetyltä ajalta.

Sovellettava lainkohta SVL 1224/2004 9 luku 14 §.

Lapsen huostaanotto tai kiireellinen sijoitus

Jos lapsi huostaan otetaan tai sijoitetaan kiireellisesti perhe- tai laitoshoittoon, on vanhemmalla oikeus vanhempainrahaan vain, jos hän osallistuu lapsen hoitoon. Lapsen hoitoon osallistumista on tulkittava joustavasti ja tapauskohtaisesti. Vanhempainrahan maksamista voidaan jatkaa esim. kun vanhempi käy säännöllisesti viikoittain tapaamassa lastaan sijoituspaikassa. (SVL 1224/2004 9 luku 8 § 4 mom.)

Kunnan sosiaalihuollon toimielin on velvollinen ilmoittamaan Kelaan lapsen huostaanotosta tai kiireellisestä sijoituksesta silloin, kun vanhempi ei osallistu lapsen hoitoon (lomake SV95). Vanhempainrahan saajaa tulee kuulla kunnan ilmoituksesta. Jos vanhempi kiistää kunnan ilmoituksen huostaanoton, sijoituksen taikka lapsen hoitoon osallistumisen osalta, kuullaan kuntaa vanhemman antamasta selvityksestä. Kuulemiset hoidetaan ensisijaisesti puhelimitse, mutta tarvittaessa voit käyttää kirjeitä VRS01 ja VRS02. Vanhempainrahan maksua jatketaan kuulemisten ajan.

Jos ilmoitus lapsen huostaanototosta tulee kunnasta esim. puhelimitse tai vanhalla SV95-lomakeella, selvitä, onko huostaanottoa edeltänyt kiireellinen sijoitus ja onko vanhempi osallistunut lapsen hoitoon tällä ajalla. Jos tieto huostaanotosta tulee Kelaan maistraatista eikä kunta ole aiemmin ilmoittanut lapsen kiireellisestä sijoituksesta tai huostaanotosta, selvitä kunnasta onko huostaanottoa edeltänyt kiireellinen sijoitus ja osallistuuko vanhempi lapsen hoitoon. Kunnan vastauksesta kuullaan tarvittaessa vanhempainrahan saajaa. Asian selvittely ja kuuleminen tehdään ensisijaisesti puhelimitse. Tarvittaessa voit selvityspyynnössä käyttää kirjettä VRS03. Jos kunta ei vastaa selvityspyyntöön, katsotaan lapsen vanhemman osallistuvan lapsen hoitoon ja vanhempainrahan maksua jatketaan.

Kun Kela saa tiedon sijoituksen tai huostaanoton päättymisestä ja vanhempainrahakautta on vielä jäljellä, selvitä kenellä olisi oikeus vanhempainrahaan ja ota tarvittaessa yhteyttä asiakkaaseen. Jos vanhempainrahan maksu on jatkunut sijoituksesta tai huostaanotosta huolimatta, ei sijoituksen tai huostaanoton päättymisellä ole vaikutusta vanhempainrahaan.

Huom. Ajalla ennen 1.1.2015 vain lapsen huostaanotolla on vaikutusta vanhempainrahaan. Jos lapsi on kiireellisesti sijoitettu perhe- tai laitoshoittoon, mutta ei huostaan otettu, vanhempainrahan maksua jatketaan vanhemmalle 31.12.2014 saakka.

Lapsen luovuttaminen adoptioon

Jos lapsi luovutetaan pois vanhempainrahakauden tai osittaisen vanhempainrahakauden aikana tarkoituksena antaa hänet adoptoitavaksi, päättyy oikeus vanhempainpäivärahaan luovuttamispäivää seuraavasta päivästä lukien (SVL 1224/2004 9 luku 14 § 2 mom.).

Kunnan sosiaalihuollon toimielin tai adoptiotoimisto on velvollinen ilmoittamaan Kelaan lapsen luovuttamisesta adoptoitavaksi (SVL 1224/2004 15 luku 20 § 2 mom.). Ilmoitus lähetetään lomakkeella SV 95.

1.3.5. Vanhempainrahakausi

Oikeus vanhempainrahaan alkaa välittömästi äitiysrahakauden päättyttyä. Vanhempainrahaa maksetaan äidille tai isälle, mutta ei samalta ajalta molemmille (poikkeuksena ns. monikkopidennys).

Vanhempainrahaa maksetaan yhden lapsen syntymän perusteella enintään 158 arkipäivältä välittömästi äitiysrahakauden päättymisen jälkeen.

Vanhemmat voivat sopia vanhempainrahan tai osittaisen vanhempainrahan jakamisesta siten, että vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa voidaan maksaa enintään kahdessa jaksossa kummallekin vanhemmalle. Jaksoja saa siis olla enintään kaksi kummallakin vanhemmalla riippumatta siitä, onko kyse osittaisesta vai tavallisesta vanhempainrahasta. Myös monikkoperheissä vanhempainrahakausi, mukaan lukien monikkopidennys, voidaan maksaa enintään kahdessa jaksossa kummallekin vanhemmalle. Poikkeuksellisesti, perheen tilanteen huomioon ottaen tästä voidaan poiketa siten, että monikkopidennys voidaan maksaa myös kolmantena jaksona. Huomaa, että vanhempainrahan järjestelmä ei tutki vanhempainrahajaksojen määrää, vaan etuuskäsittelijän tulisi muistaa tarkistaa jaksojen määrää.

Vanhempainrahajaksolle ei ole säädetty vähimmäispituutta, joten vanhemmat voivat jakaa kauden haluamallaan tavalla, kunhan jaksojen määrä on enintään kaksi kumpaakin vanhempaa kohden.

Huom. vanhempainrahajakson, joka on pidetty ajalla ennen 1.1.2015, tulee olla vähintään 12 arkipäivän pituinen. Vain erityisestä syystä vanhempainrahaa voidaan maksaa 12 arkipäivää lyhyemmältä jaksolta.

Osittainen vanhempainrahajakso on aina vähintään kahden kuukauden pituinen. Lue lisää osittaisen vanhempainrahan edellytyksistä.

Vanhempainrahan maksaminen päättyy, jos vanhempainrahakaudella alkaa oikeus uuteen äitiys- tai vanhempainrahaan tai erityisäitiysrahaan ([SVL 1224/2004 9 luku 15 § 2 mom.](#)).

Vanhat vanhempainpäivärahakaudet

Asiakas saattaa kysyä tietoja vanhoista vanhempainpäivärahakausistaan esimerkiksi vuorotteluvapaata varten. Jos tietoa ei enää ole järjestelmässä, voit ilmoittaa asiakkaalle, kuinka pitkä päivärahakausi oli sinä vuonna, kun lapsi syntyi. Lue lisää vanhempainpäivärahakausien pituudesta.

1.3.5.1. Kauden pidennys

Monikkoperheet

Jos samalla kertaa syntyy useampia lapsia, pidennetään vanhempainrahakautta 60 arkipäivällä kutakin lasta kohden toisesta lapsesta alkaen. Jos perheeseen on syntynyt esimerkiksi kolmoset, pidennetään vanhempainrahakautta $2 \times 60 = 120$ arkipäivällä.

Pidennyspäivien suorittamisen edellytys on, että lapsia on vanhempainrahakauden alkaessa elossa useampi kuin yksi, eli jos kolmosista on elossa vain kaksi, pidennys on 60 arkipäivää.

Pidennysjakso on mahdollista käyttää joko kokonaan tai osittain äitiys- tai vanhempainrahakaudella taikka välittömästi vanhempainrahakauden jälkeen.

Sovellettava lainkohta SVL 1224/2004 9 luku 10 § 3 mom. ja 8 § 5 mom.

Ennenaikaisesti syntyneen lapsen vanhemman vanhempainraha

Jos lapsi syntyy ennenaikaisesti siten, että äitiysrahakausi alkaa aikaisemmin kuin 30 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa, pidennetään vanhempainrahakautta niin monella arkipäivällä kuin äitiysrahakausi on alkanut 30 arkipäivää aikaisemmalta ajalta.

Huom. Vanhempainpäivärahasääntö tulee tarkistaa, vaikka äitiysrahan alkamisajankohta ei muuttuisi (äitiysraha myönnetty varhennettuna), sillä lapsen ennenaikainen syntymä pidentää vanhempainrahakautta. Lue lisää kohdasta ohjeen kohdasta Seuranta > Tarkistettavat asiat.

Sovellettava lainkohta SVL 1224/2004 9 luku 10 § 2 mom.

Lapsen hoidosta vastaavan isän vanhempainraha

Jos isä, joka ei ole avio- tai avoliitossa lapsen äidin kanssa, ottaa lapsen hoitoonsa jo äitiysrahakaudella, pidennetään isän vanhempainrahakautta niin monella arkipäivällä kuin lapsen hoitoon ottamisesta on äitiysrahakauden päättymiseen. Lue lisää isän vanhempainrahaoikeudesta kohdasta Lapsen hoidosta vastaava isä.

Esimerkki

Äidille on myönnetty äitiysraha ajalle 9.11.2016-14.3.2017 ja vanhempainraha ajalle 15.3.2017-20.9.2017. Isä ottaa lapsen hoitoonsa 6.3.2017. Isälle myönnetään vanhempainraha ajalle 6.3.2017-20.9.2017. Vanhempainrahakautta pidennetään kahdeksalla arkipäivällä. (vanhempainrahakauden pituus yht. 166 arkipäivää).

Jos äidillä ei ole oikeutta tai äidille ei ole maksettu äitiysrahaa, äitiysrahakauden katsotaan päättyvän 75 arkipäivän kuluttua lapsen todellisesta syntymäpäivästä. Jos isä ottaisi lapsen hoitoonsa heti syntymästä lukien, pidennettäisiin vanhempainrahakautta 75 arkipäivällä (vanhempainrahakauden pituus yht. 233 arkipäivää).

Sovellettava lainkohta SVL 1224/2004 9 luku 8 § ja 10 §.

1.3.5.2. Adoptiovanhemmat

Adoptiovanhemman vanhempainrahakausi alkaa sinä päivänä, jona lapsi on otettu hoitoon adoptiotarkoituksessa. Vanhempainrahaa maksetaan, kunnes lapsen syntymästä on kulunut 234 arkipäivää. Aika lasketaan lapsen syntymäpäivää seuraavasta arkipäivästä lukien. Adoptiovanhemman vanhempainrahaa maksetaan kuitenkin aina vähintään 200 arkipäivältä.

Jos samalla kertaa adoptoidaan useampi lapsi, pidennetään vanhempainrahakautta 60 arkipäivällä kutakin yhtä useampaa lasta kohti. Jos esimerkiksi samalla kertaa on otettu hoitoon kolme alle 7-vuotiasta lasta, pidennetään vanhempainrahakautta 120 arkipäivällä. Myös adoptiovanhemmat voivat pitää vanhempainrahakauden pidennyspäivät joko kokonaan tai osittain vanhempainrahakauden aikana.

Samoin kuin biologiset vanhemmat myös adoptiovanhemmat voivat jakaa vanhempainrahakauden pitämisen siten, että vanhempainrahaa voidaan maksaa enintään kahdessa jaksossa kummallekin vanhemmalle. Huomaathan, että toisin kuin biologisilla vanhemmilla adoptiovanhemmilla työssäolo tai päätoiminen opiskelu katkaisee vanhempainrahakauden, sillä adoptiovanhemman vanhempainrahaa ei makseta työssäolo- tai opiskelupäiviltä.

Jos lapsi on ennen adoption vahvistamista ollut tulevassa adoptioperheessään perhehoidossa, ja lapsen tuleva äiti tai isä on toiminut lapsen perhehoitajana palkkiota vastaan, oikeus adoptiovanhemman vanhempainrahaan alkaa yleensä perhehoitajapalkkion maksamisen päättymisestä lukien. Pääsääntöisesti näissäkin tilanteissa kuitenkin noudatetaan kunnan sosiaalihuollon tai adoptio toimiston ilmoitusta (SV94) lapsen hoitoon ottamisen ajankohdasta.

Vanhempainrahaan oikeuttava aika kuluu, vaikka etuutta ei maksettaisikaan kaikilta päiviltä sen vuoksi, että adoptiovanhempi on työssä.

Adoptiovanhemmille ei makseta samanaikaisesti vanhempainrahaa saman lapsen perusteella, paitsi osittaisen vanhempainrahan suorittamisajalta.

Sovellettava lainkohta SVL 1224/2004 9 luku 12 §.

1.3.5.3. Rekisteröidyssä parisuhteessa olevat

Parisuhteita ei rekisteröidä enää 1.3.2017 lukien. Tätä ennen rekisteröidyt parisuhteet säilyvät kuitenkin ennallaan. Halutessaan pariskunta voi ilmoituksella muuttaa rekisteröidyn parisuhteen avioliitoksi.

Lainmuutos 1.3.2017

1.3.2017 lukien rekisteröityyn parisuhteeseen sovelletaan avioliittoa koskevia säännöksiä eli vanhempainpäivärahaa myönnettäessä rekisteröity puoliso rinnastuu aviopuolisoon. Vanhempainrahakausi määräytyy kuten muillakin vanhemmilla tai puolisoilla. Lue lisää kohdasta [Vanhempainrahakausi](#).

Kuitenkin jos vanhempainpäiväraha on alkanut ennen 1.3.2017, sovelletaan vanhoja säännöksiä.

Vanhempainpäiväraha alkanut ennen 1.3.2017

Jos rekisteröidyn parisuhteen osapuolelle maksetaan vanhempainrahaa sillä perusteella, että hän on adoptoinut kumppaninsa lapsen, oikeus vanhempainrahaan alkaa välittömästi äitiysrahakauden päätyttyä tai siitä päivästä, jolloin lapsen ensin adoptoinut vanhempi on ottanut lapsen hoitoonsa tarkoituksena ottaa hänet adoptiolapseksi. Vanhempainrahaa maksetaan jommalle kummalle rekisteröidyn parisuhteen osapuolista, mutta ei samalta ajalta molemmille.

Jos parisuhteen toiselle osapuolelle on myönnetty äitiysrahaa, vanhempainrahakauden pituus on 158 arkipäivää. Jos parisuhteen kummallekaan osapuolelle ei ole myönnetty äitiysrahaa, adoptiovanhempi voi saada adoptiovanhemman vanhempainrahaa siten, että vanhempainpäivärahopäivien yhteismäärä on vähintään 200 arkipäivää. Jos lapsen biologiselle äidille ei ole myönnetty äitiysrahaa asumisedellytyksen puuttumisen vuoksi, hänen kanssaan rekisteröidyssä parisuhteessa elävällä vakuutetulla, joka on adoptoinut lapsen perheen sisäisesti, on oikeus adoptiovanhemman vanhempainrahaan lapsen hoitonottopäivästä lukien.

Sovellettava lainkohta SVL 1224/2004 9 luku 17 § sellaisena kuin se oli voimassa 28.2.2017 saakka

Jos vakuutetulla on oikeus vanhempainrahaan sillä perusteella, että hänen parisuhteensa on rekisteröity ennen hänen kumppaninsa lapsen syntymää tai alle 7-vuotiaan lapsen hoitonottoa, mutta hän ei ole adoptoinut lasta, vanhempainrahakausi alkaa välittömästi äitiysrahakauden päätyttyä tai siitä päivästä, jolloin lapsi on otettu hoitoon tarkoituksena ottaa hänet adoptiolapseksi. Vanhempainrahakauden pituus määräytyy tällöin lapsen biologisen vanhemman tai adoptiovanhemman oikeuden perusteella.

Sovellettava lainkohta SVL 1224/2004 9 luku 16 § sellaisena kuin se oli voimassa 28.2.2017 saakka

1.3.6. Kv-säännökset

Kelan etuuksien saaminen edellyttää Suomen sosiaaliturvaan kuulumista. Yleensä kaikki Suomessa vakituisesti asuvat henkilöt kuuluvat Suomen sosiaaliturvaan. Jos henkilö muuttaa ulkomaille tilapäisesti eli alle vuodeksi, hän kuuluu pääsääntöisesti Suomen sosiaaliturvaan ja on oikeutettu Kelan etuuksiin. EU- tai ETA-maihin ja Sveitsiin töihin muuttavien kohdalla kuitenkin lyhytkin työskentely riittää yleensä siirtämään henkilön työskentelymaan sosiaaliturvan piiriin.

1.3.6.1. EY-lainsäädäntöä soveltavien valtioiden välillä liikkuvien henkilöiden rahaetuudet

Asetusta 883/2004 ja sen täytäntöönpanoasetusta 987/2009 sovelletaan 1.5.2010 lukien EU-jäsenvaltioiden välillä liikkuviin EU-kansalaisiin. ETA-maat Norja, Islanti ja Liechtenstein soveltavat asetusta 1.6.2012 lukien ja Sveitsi 1.4.2012 alkaen. Asetusta sovelletaan eräin poikkeuksin lisäksi muiden maiden kansalaisiin, jotka liikkuvat EU:n jäsenmaiden välillä. Edellytyksenä jäsenmaiden välillä liikkumisen lisäksi on, että kolmannen maan kansalainen on asunut laillisesti jossain jäsenvaltiossa ennen liikkumistaan.

EY:n sosiaaliturva-asetusta 1408/71 sovelletaan 1.5.2010 jälkeenkin toistaiseksi tilanteissa, joissa asetus 883/2004 ei sovellu EU/ETA-alueella (ml. Sveitsi) liikkuvaan henkilöön.

Lue lisää asetuksista 883/2004 ja 1408/71.

Asetuksissa 883/2004 ja 1408/71 tarkoitettuja rahaetuuksia Suomen etuuksista ovat sairausvakuutuslain mukaiset sairauspäiväraha, osasairauspäiväraha, äitiys-, erityisäitiys-, isyys- ja vanhempainraha, tartuntatautipäiväraha, luovutuspäiväraha ja erityishoitoraha sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain mukainen kuntoutusraha.

Asetuksissa 883/2004 ja 1408/71 säädetään, miten rahaetuus annetaan ja mikä EY-lainsäädäntöä soveltava valtio vastaa kustannuksista, kun asetusten piiriin kuuluva henkilö siirtyy maasta toiseen tai kun hän oleskelee tai asuu muussa kuin toimivaltaisessa jäsenvaltiossa.

Rahaetuuksia koskevat tiedot välitetään maasta toiseen E 100 -sarjan lomakkeilla. Sovellettaessa asetusta 883/2004 E-lomakkeeseen liitetään kansilehti, joka on tulostettavissa Windowsin tehtäväpalkin Käynnistä-valikosta kohdasta Etuuskäsittely > E-lomakkeiden täyttäminen ja tulostaminen (KiTu).

1.3.6.1.1. Vastuu etuuksista ja oikeus etuuksiin

[Työttömät](#)

[Opiskelijat](#)

[Perheenjäsenet](#)

[Virkamiehet](#)

[Rajatyöntekijä](#)

Pääsääntö

Rahaetuuksista vastaa aina toimivaltainen valtio tai seuraavassa esitettyjen sääntöjen perusteella määräytyvä vastuussa oleva valtio (eläkkeensaajat, työttömät). Rahaetuuksia voidaan maksaa myös muussa kuin toimivaltaisessa jäsenvaltiossa asuville tai oleskeleville (eksportointiperiaate).

Esimerkki.

Suomessa työskentelynsä perusteella vakinaisesti asuva kiinalainen mies hakee isyysrahaa Kiinassa syntyneestä ja oleskelevasta lapsestaan. Myös hänen puolisonsa asuu vakinaisesti Kiinassa, mutta he eivät ole naimisissa.

Isyysrahaa voidaan myöntää, mikäli mies todentaa isyytensä lapsen syntymätodistuksella ja häneltä (tai toisen maan viranomaiselta) saadaan luotettava selvitys perheen yhteisestä taloudesta Kiinassa (edellyttää siis aikaisempaa yhdessä asumista toisessa maassa, jotta voidaan tulkita yhteistaloudeksi). Isyysrahan myöntämiseltä edellytetään lisäksi, että mies tosiasiallisesti osallistuu lapsen hoitoon Kiinassa ja hän täyttää muut etuuden saamisen edellytykset.

Asetusten 883/2004 ja 1408/71 lainvalintamääräyksillä määrätään, minkä EY-lainsäädäntöä soveltavan maan lainsäädännön piiriin asetuksen tarkoittama henkilö kuuluu. Valtio, jonka piiriin henkilö kuuluu, on henkilön toimivaltainen valtio.

Lue lisää asetuksista 883/2004 ja 1408/71.

Työntekijät ja itsenäiset ammatinharjoittajat

Asetusten 883/2004 ja 1408/71 lainvalintamääräyksissä määrätään, minkä EY-lainsäädäntöä soveltavan maan lainsäädäntöä työntekijään on sovellettava. Jäsenmaa, jonka lainsäädäntöä työntekijään sovelletaan, on työntekijän toimivaltainen valtio. Työntekijän rahaetuudet maksetaan toimivaltaisesta maasta myös silloin, kun henkilö oleskelee tai asuu muussa EY-lainsäädäntöä soveltavassa maassa.

Eläkkeensaajat

Sovellettaessa asetusta 883/2004 eläkkeensaajan vanhempainpäivärahaetuuksista vastaa eläkkeensaajan sairaanhoidon kustannuksista vastuussa oleva jäsenvaltio. Lue lisää eläkkeensaajan sairaanhoito-oikeuksista.

Asetusta 1408/71 sovellettaessa eläkkeensaajien ja heidän perheenjäsentensä osalta, vastuu kuuluu jollekin heidän aikaisemmasta työskentelymaastaan.

1. Jos eläkkeensaajalla on oikeus asuinmaan kansallisen lainsäädännön mukaan sairaus- ja äitiysetuuksiin ja

- eläkkeensaaja saa eläkettä asuinmaasta: Asuinmaa vastaa etuuksista (27 art.)
- eläkkeensaaja ei saa eläkettä asuinmaastaan: Etuuksista vastaa kohdassa 2 selostetun järjestyksen mukaan määräytyvä maa. Jos vastuussa olevaa maata ei näin löydy, jää vastuu etuuksista asuinmaalle. (28 a art.)

2. Eläkkeensaajalla ei ole oikeutta asuinmaan kansallisen lainsäädännön mukaan sairaus- ja äitiysetuuksiin (28 art.) ja

- eläkkeensaaja saa eläkettä jäsenmaasta, jossa hänellä olisi oikeus etuuksiin, jos hän asuisi siellä: Tämä maa vastaa etuuksista.
- jos edellisessä kohdassa mainittuja maita on useampia, vastaa etuuksista se maa, jonka vakuutuskaudet ovat pitemmät.
- jos em. tapauksessa vakuutuskaudet ovat yhtä pitkät, vastaa etuuksista se näistä maista, jossa hän on ollut viimeksi vakuutettu.
- jos ei löydy eläkettä maksavaa maata, jossa eläkeläinen olisi oikeutettu etuuksiin, jos asuisi siellä, hän ei saa etuuksia mistään.

Asetusta 1408/71 sovellettaessa Suomi vastaa myös muussa jäsenmaassa asuvan vastuullaan olevan eläkeläisen rahaetuuksista riippumatta siitä, pidetäänkö eläkeläistä Suomessa vakuutettuna. Kysymykseen voi tulla käytännössä vanhempainpäivärahat.

Työttömät

Työttömien ja heidän perheenjäseniensä etuuksista vastaa työttömyysturvaa maksava maa. Työttömän hakiessa työtä toisesta jäsenmaasta, rahaetuuksista vastaa se maa, joka vastaa työttömyysetuuden kustannuksista (lähtömaa) siltä ajalta, jolta etuuksia maksetaan.

Lue lisää työttömyysturvan säilyttämisestä haettaessa työtä EY-lainsäädäntöä soveltavasta maasta.

Opiskelijat

Opiskelijoiden etuuksista vastaa asuinvaltio. Opiskeluvaltio vastaa etuuksista, jos opiskelija täyttää opiskeluvaltion kansallisessa lainsäädännössä asetetut vakuuttamisen edellytykset.

Lue lisää asetuksista 883/2004 ja 1408/71.

Perheenjäsenet

Pelkkä perheenjäsenyys Suomessa vakuutettuun työntekijään, opiskelijaan, eläkeläiseen tai työttömään ei tuo oikeutta sairausvakuutuslain perusteella maksettaviin rahaetuuksiin Suomesta, vaan aina edellytetään henkilön joko asumisen (soveltamisalalaki) tai työskentelyn (asetus 883/2004 ja 1408/71) perusteella olevan henkilökohtaisesti vakuutettu Suomessa.

Lue lisää asetuksista 883/2004 ja 1408/71.

Virkamiehet

Virkamiehiin ja heidän perheenjäseniinsä sovelletaan asetuksia 883/2004 ja 1408/71 ja vastuu heille annetuista etuuksista kuuluu jäsenmaalle, jonka palveluksessa he ovat tai ovat olleet.

Rajatyöntekijä

Suomessa työskentelevä rajatyöntekijä saa rahaetuudet Suomesta. Suomessa asuva, mutta muussa EY-lainsäädäntöä (asetukset 883/2004 ja 1408/71) soveltavassa maassa työskentelevä rajatyöntekijä, saa rahaetuudet työskentelymaasta.

Lue lisää rajan yli työskentelystä.

1.3.6.1.2. Työtulot

Rahaetuuden perusteena olevina työtuloina otetaan huomioon vain Suomessa vakuutettuna olon ajalta ansaitut tulot (883/2004, 21 artikla ja 1408/71, 23 artikla). Vakuutuslasku ja ulkomaan työtulot eivät välttämättä näy verotiedoissa. Ota yhteyttä Yhteisten järjestelmien yksikköön, jos henkilö on ollut vakuutettuna Suomessa.

Jos henkilö muuttaa ulkomailta Suomeen ja tulee samalla Suomessa vakuutetuksi, etuuden perusteena voidaan käyttää SVL 11 luvun 4 §:n 4 momentin perusteella arvioituja Suomessa ansaittuja työtuloja. Ulkomailta muuttoa ja Suomen vakuutukseen siirtymistä voidaan pitää ammatinvaihtumista vastaavana muuna syynä.

Päivärahaetuus voi poikkeuksellisesti määräytyä ulkomaan työtulon perusteella edellyttäen, että kysymyksessä on henkilö,

- joka on aiemmin ollut Suomessa vakuutettu ja palaa takaisin Suomen vakuutukseen ja
- on ollut palkkatyössä ja ansainnut tulot työskennellessään EU:n jäsenvaltiossa tai valtiossa, jossa sovelletaan EU:n lainsäädäntöä ja
- jolla ei ole Suomessa verotuksessa todettua työtuloa eikä Suomessa ansaittua 6 kuukauden työtuloa.

Jos etuuden saajan palkka maksetaan muuna valuuttana kuin euroina ja etuuden perusteena käytetään kuuden kuukauden työtuloja, työtulot muunnetaan euroiksi käyttäen kuuden kuukauden ajanjakson viimeisenä päivänä julkaistua muutokurssia (hallintotoimikunnan päätös H3, 15.10.2009). Valuuttakurssien muuntamisessa käytetään Euroopan Keskuspankin päivittäin julkaisemia muutokursseja. Valuutan muuntaminen voidaan suorittaa [EKP:n internetsivuilla](#).

1.3.6.1.3. Päivärahaetuuksien maksaminen muutettaessa ja muuton jälkeen

Työntekijälle, itsenäiselle ammatinharjoittajalle, opiskelijalle ja heidän perheenjäsenilleen maksetaan rahaetuudet lähtömaasta vanhempainpäivärahaikauden loppuun, myös heidän muuttaessaan toiseen jäsenmaahan.

Suomesta

Erityisäitiys-, äitiys- ja vanhempainrahakaudella muuttaneen etuudet maksetaan vanhempainrahakauden loppuun, ellei ole muuta syytä lopettaa niiden maksamista. Jos äiti menee uudessa maassa työhön, etuuden maksamista jatketaan, kuten hän olisi mennyt Suomessa työhön.

Muuttajalle maksetaan sairausvakuutuslakiin perustuvia päivärahaetuuksia Suomesta riippumatta siitä, perustuuko etuuden määrä edeltäviin työtuloihin, vai onko kyseessä vähimmäismääräisenä maksettava päiväraha. Jos muu jäsenvaltio alkaa maksaa samalta ajalta vastaavaa päivärahaetuutta omien säännöstensä mukaan, tämä etuus voidaan vähentää Suomen etuudesta (SVL 12 luku 10 §, KKRL 36 §).

Suomesta muuhun EY-lainsäädäntöä soveltavaan valtioon muuttava päivärahaetuuden saaja pidetään Suomessa vakuutettuna päivärahan maksukauden ajan silloin, kun etuuden määrä perustuu edeltäviin työtuloihin. Tällainen päivärahan saaja rinnastetaan työntekijään asetusten 883/2004 ja 1408/71 lainvalintamääräyksiä sovellettaessa eli hän on toisin sanoen taloudellisesti aktiivi.

Lue lisää Suomesta muutosta.

Suomeen

Edellisen toimivaltaisen valtion tulee maksaa etuuskausi loppuun työntekijälle, itsenäiselle ammatinharjoittajalle, opiskelijalle ja heidän perheenjäsenilleen heidän muuttaessaan Suomeen.

Jos on epäselvää, minkä jäsenvaltion vastuulle asetuksen 883/2004 mukaan etuuden maksaminen kuuluu, ota yhteyttä kansainvälisten asioiden osaamiskeskukseen (sähköpostiosoite KV-ASIAT).

Päivärahaetuuden maksamista voidaan jatkaa Suomesta, jos henkilö palaa Suomeen toisesta jäsenmaasta sen jälkeen, kun päivärahaetuuden maksaminen toimivaltaisen valtion lainsäädännön

mukaan on päättynyt. Edellytyksenä on, että päivärahakautta Suomen lainsäädännön mukaan on jäljellä ja että päivärahaetuuden saamisen edellytykset muutoin täyttyvät.

Vanhempainpäivärahaa voidaan maksaa Suomesta henkilölle, joka tulee äitiyden (Suomen vanhempainpäivärahakauden) aikana muusta maasta Suomeen sen jälkeen, kun edellisen maan lyhyempi vanhempainrahakausi on päättynyt. Edellytyksenä on, että henkilöllä täyttyy 180 päivän vakuutuskausi (lomake E 104).

Jos henkilöllä ei ole mukanaan toisen EU-/ETA-maan, Sveitsin tai Israelin vakuutuskausi todistusta (E 104), Kv-keskus pyytää todistusta toisen maan toimivaltaiselta laitokselta (koskee myös tilanteita, jossa henkilö hakee vanhempainpäivärahaa ennen laskettua synnytysaikaa tai ennen lapsen hoitoon ottamista). Toisen EU-/ETA-maan, Sveitsin tai Israelin toimivaltaisen laitoksen on vastattava Kelan todistuspyyntöön kolmen kuukauden kuluessa. Asiakkaalle lähetetään asiasta kuuleminen asiakaskirjeellä VRL30. Mikäli toisen maan toimivaltainen laitos ei vastaa (tai asiakas ei toimita vastaavia pyydettyjä selvityksiä) määräajan puitteissa, vanhempainpäiväraha hakemus hylätään. Päätökseen lisätään tiedoksi, että päätökseen sisältyy myöhempi oikaisumahdollisuus, mikäli pyydetty selvitykset toimitetaan.

Edellisen toimivaltaisen valtion päivärahakauden päätyttyä Suomesta maksetaan vanhempainrahaa siihen asti, kunnes henkilö on saanut lähtövaltion ja Suomen maksupäivät yhteenlaskettuna päivärahaa 263 päivän ajan, kuitenkin enintään Suomen laskennallisen vanhempainpäivärahakauden päättymiseen asti. Edellisen toimivaltaisen valtion laitos määrää päivämäärän, milloin henkilö siirtyy pois kyseisen valtion lainsäädännön piiristä. Päivärahakauden loppuun maksava maa on etuutta maksaessaan yleensä etuudensaajan toimivaltainen valtio. Etuudensaajaa ei voida toisen maan maksukauden aikana vakuuttaa Suomessa.

Esimerkki.

Virolainen muuttaa 1.9.2018 alkaen Suomeen kolmen kuukauden ikäisen lapsensa kanssa. Jos Viro maksaa henkilölle työskentelyyn perustuvaa ja asetuksen 883/2004 mukaista sännitushüvitis-nimistä päivärahaetuutta, Viron tulisi sosiaaliturva-asetuksen mukaisesti maksaa tämä päivärahakausi loppuun. Viron päivärahakauden pituus kysytään lomakkeella E104. Viron maksaman päivärahakauden aikana henkilö ei voi päästä Suomen sosiaaliturvaan häntä ei voida vakuuttaa Suomeen ennen sen päättymistä.

Mikäli Viron päivärahakausi on lyhyempi kuin Suomen laskennallinen vanhempainpäivärahakausi (lasketaan lapsen *todellisen* syntymäajan perusteella), on henkilöllä mahdollisuus hakea Suomesta vanhempainpäivärahan jäljellä olevia päiviä, jos vaadittu 180 päivän vakuutuskausi edellytys täyttyy.

Ruotsista, suhde vanhempainpäivärahaan

Ruotsin maksama föräldrapenning on EY:n sosiaaliturva-asetuksen 883/2004 mukainen, vanhemmuuden perusteella maksettava rahaetus (1.9.2011 lukien, sitä ennen ollut perhe-etuus).

Muuttotilanteessa Ruotsin tulee maksaa jo alkanut rahaetuskausi loppuun A883/2004 mukaisesti. Mikäli Ruotsin päivärahakausi on lyhyempi kuin Suomen laskennallinen vanhempainpäivärahakausi (kausi lasketaan lapsen *todellisen* syntymäajan perusteella), on henkilöllä mahdollisuus hakea Suomesta vanhempainpäivärahan jäljellä olevia päiviä, jos vaadittu 180 päivän vakuutuskausi edellytys täyttyy.

Äitiys-, isyys- ja vanhempainraha voidaan myöntää Suomen laskennallisen vanhempainpäivärahakauden päättymiseen asti (henkilön Suomeen muutosta lukien). Ruotsissa ansaittuja tuloja ei oteta huomioon vaan päiväraha maksetaan näissä tilanteissa Suomesta vähimmäismääräisenä eli miniminä.

Esimerkki.

Ruotsalainen muuttaa 15.11.2018 kahden kuukauden ikäisen lapsensa kanssa Ruotsista Suomeen. Koska hän saa Ruotsista föräldrapenning-nimistä rahaetuutta, Ruotsi maksaa rahaetuuskauden loppuun (A883/2004 mukaisesti). Kauden pituus kysytään lomakkeella E104. Ruotsin maksaman päivärahakauden aikana häntä ei voida vakuuttaa Suomeen, vaan vasta siitä lähtien, kun päivärahakausi on päättynyt.

Mikäli Ruotsin päivärahakausi olisi lyhyempi kuin Suomen laskennallinen vanhempainpäivärahakausi (lasketaan lapsen *todellisen* syntymäajan perusteella), on henkilöllä mahdollisuus hakea Suomesta vanhempainpäivärahan jäljellä olevia päiviä, jos vaadittu 180 päivän vakuutuskausiedellytys täyttyy.

EY-asetuksen 883/2004 perhe-etuusmääräyksiä sovellettaessa föräldrapenning-rahaetuuden saaminen rinnastuu työskentelyyn eli henkilö on maksukauden ajan taloudellisesti aktiivi. Tällöin Ruotsi on perhe-etuuksien ensisijainen maksaja, ellei mahdollinen toinen huoltaja ole Suomessa taloudellisesti aktiivi. Suomi maksaa mahdollisen perhe-etuuksien ylimenevän osan lapsen asumisen perusteella, jos lapsi vakuutetaan Suomeen soveltamisalain mukaisesti jo maahan tulosta lukien.

Virosta, suhde vanhempainpäivärahaan

Suomen äitiys- ja vanhempainrahaa vastaava etuus Virossa on nimeltään sünnitushüvitis, jota maksetaan työskentelyn perusteella sairausvakuutetuille naisille. Kyseisen päivärahakauden pituus on 140 päivää ja se maksetaan kertamaksuna etuudensaajalle edeltävien työtulojen perusteella. Sünnitushüvitis-etuuden osalta toimivaltainen laitos Virossa on Eesti Haigekassa. Muuttotilanteissa tällä etuudensaannilla on merkitystä, kun päätetään oikeudesta vanhempainpäivärahan loppuosaan Suomesta.

Viron vanemahüvitis-niminen etuus on puolestaan EY:n sosiaaliturva-asetuksen 883/2004 mukainen perhe-etuus, jota maksaa Virossa Sotsiaalkindlustusamet. Etuuskauden pituus on 435 päivää, josta 70 ensimmäistä päivää maksetaan lapsen äidille. Vanemahüvitista maksetaan lapsen äidille tämän edeltävien työtulojen perusteella tilanteessa, jossa hänellä ei ole ollut oikeutta sünnitishüvitis-nimiseen päivärahaetuuteen. Ensimmäisen 70 päivän jälkeen etuutta voidaan maksaa molemmille vanhemmille vuorotellen. Vanemahüvitista ei yhteensoviteta enää 1.1.2017 lukien Suomen lapsilisän eikä lasten kotihoidon tuen kanssa eikä se vaikuta Suomesta maksettavaan vanhempainetuuteen. Muuttotilanteissa tämän etuuden maksupäivillä Virossa ei ole merkitystä päätettäessä oikeudesta vanhempainpäivärahan loppuosaan Suomesta.

Esimerkki.

Suomessa työskentelevä ja työskentelyn perusteella vakuutettu virolainen mies hakee isyys- ja vanhempainrahaa Virossa oleskelevasta lapsestaan. Myös miehen puolison oleskelee Virossa, mutta ei työskentele siellä eli on ns. ei-aktiivi. Puolisolle maksetaan Virosta vanemahüvitis-nimistä perhe-etuutta.

Miehelle voidaan myöntää isyys- ja vanhempainrahaa Suomen laskennallisen vanhempainpäivärahakauden mukaan (lasketaan lapsen todellisen syntymäajan perusteella), jos vaadittu 180 päivän vakuutuskausi täyttyy ja hän tosiasiallisesti osallistuu lapsen hoitoon Virossa sekä täyttää muut etuuden saamisen edellytykset. Suomi on tässä tilanteessa perhe-etuuksien ensisijainen maksaja, joten viro maksaa mahdollisen ylimenevän osan.

Esimerkki.

Virolainen äiti muuttaa 3 kk ikäisen lapsensa kanssa vakinaisesti Suomeen 12.9.2018. Hänelle maksetaan Virosta vanemahüvitis-nimistä perhe-etuuutta. Hän hakee Suomeen saavuttuaan äitiys- ja vanhempainrahaa sekä lapsilisää.

Hänelle voidaan myöntää vanhempainpäivärahaa, jos vaadittu 180 päivän vakuutuskausiedellytys täyttyy ja hän täyttää muut etuuden saamisen edellytykset. Viron tulisi maksaa asetuksen 883/2004 mukaisesti omat perhe-etuutensa muuttokuukauden loppuun saakka, joten lapsilisä myönnettäisiin 1.10.2018 lukien.

1.3.6.2. Sosiaaliturvasopimukset

Suomella on voimassa olevat sosiaaliturvasopimukset Chilen, Israelin, Kanadan (Quebec), Saksan, USA:n, Viron ja Australian kanssa. Lisäksi Pohjoismaiden kesken on solmittu sosiaaliturvasopimus.

Suhde EY-asetuksiin 883/2004 ja 1408/71

Suhde EY-asetuksiin 883/2004 ja 1408/71

Jos kahden tai useamman EY-lainsäädäntöä soveltavan maan välillä solmittu sosiaaliturvasopimus koskee samoja henkilöitä ja samoja etuuksia kuin asetukset 883/2004 ja 1408/71, asetuksen määräykset syrjäyttävät sopimuksen määräykset. Tämän vuoksi Saksan ja Pohjoismaiden kanssa solmitut sopimukset ovat merkitykseltään hyvin rajoitettuja.

Lue lisää Suomen solmimista sosiaaliturvasopimuksista.

1.4. Suhde muihin etuuksiin

Oikeus vanhempainpäivärahaan voi estää oikeuden muihin Kelan etuuksiin.

1.4.1. Sairauspäiväraha

Vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa ja sairauspäivärahaa ei makseta vakuutetulle samalta ajalta (SVL 1224/2004 12 luku 1 §). Oikeus sairauspäivärahaan vanhempainrahakaudella ei vaikuta vanhempainrahakauden pituuteen.

Vanhempainrahakaudella työkyvyttömäksi tulleelle vanhemmalle voidaan hakemuksesta myöntää sairauspäivärahaa. Yleensä tämä koskee tapauksia, joissa vanhempi on palannut työhön ja työnantaja maksaa hänelle sairausajan palkkaa. Koska sairauspäivärahan maksu alkaa vasta omavastuuajan jälkeen (sairastumispäivä ja sitä seuraavat 9 arkipäivää) maksetaan omavastuuajalta vanhempainrahaa. Jos työnantaja maksaa omavastuuajalta palkkaa, maksetaan vanhempainraha tältä ajalta vähimmäismääräisenä.

Jos vanhempainrahan saaja sairastuu ja hakee sairauspäivärahaa, tarkista olisiko toisella vanhemmalla oikeus saada vanhempainrahaa. Kerro tarvittaessa perheelle tästä mahdollisuudesta.

Lue lisää vanhempainpäivärahan ja sairauspäivärahan suhteesta (sairauspäivärahan ja vanhempainpäivärahan prosessi).

1.4.2. Työttömyysetuus

Vakuutetulla ei ole oikeutta työttömyyspäivärahaan, työmarkkinatukeen, vuorottelukorvaukseen tai koulutuspäivärahaan samalta ajalta, jolta hänellä on ensisijaisesti oikeus saada äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa (TTL 1290/2002 3 luvun 4 § 2 mom., VuorVapL 1305/2002 14 § 1 mom.).

Vanhempainraha voidaan maksaa vanhempien sopimuksen mukaan kummalle tahansa vanhemmista. Näin ollen sillä vanhemmalla, jolle ei makseta vanhempainrahaa, voi olla oikeus työttömyysetuuteen.

1.4.3. Lastenhoidon tuki

Samana lapsen perusteella ei voi saada samanaikaisesti sekä erityisäitiys-, äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa että kotihoidon tukea tai yksityisen hoidon tukea. Myöskään osittaista vanhempainrahaa saavalla ei ole oikeutta saman lapsen perusteella samalta ajalta lastenhoidon tuen osittaiseen hoitorahaan. Oikeus lasten kotihoidon tukeen tai yksityisen hoidon tukeen vastasyntyneestä alkaa välittömästi vanhempainrahakauden tai vanhempainrahakauden päätyttyä välittömästi suoritettuna isyysrahakauden jälkeen.

Jos perheessä on muita alle kouluikäisiä lapsia, saattaa kotihoidon tukea ja yksityisen hoidon tukea saada myös ajalta, jolta perheellä on oikeus saada sairausvakuutuslain mukaista erityisäitiys-, äitiys-, vanhempain- tai osittaista vanhempainrahaa taikka isyysrahaa. Vanhempainpäivärahan käsittelijän ei tarvitse selvittää, olisiko perheellä oikeus lastenhoidon tukeen. Myöskään infokirjettä kotihoidon tuen hakemisesta (WHH01) ei tarvitse automaattisesti lähettää kaikille perheille, joissa on alle kouluikäisiä sisarusia. Voit kuitenkin yksittäistapauksissa harkinnan mukaan lähettää kirjeen.

Lue aiheesta lisää lasten kotihoidon tuen ja lasten yksityisen hoidon tuen suhteesta muihin etuuksiin.

1.4.4. Kuntoutusraha

Ajalta, jolta vakuutetulla on oikeus äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaan sekä kuntoutusrahaan tai ansionmenetykskorvaukseen kuntoutusta koskevien säännösten perusteella, suoritetaan äitiys-, isyys- tai vanhempainraha normaalisti.

1.4.5. Opintotuki

Vanhempainraha maksetaan vanhemmalle vähimmäismääräisenä, jos hän opiskelee päätoimisesti ja saa opintotukilain mukaista opintorahaa.

1.4.6. Kv-säännökset

Ulkomailta maksettavien etuuksien huomioon ottaminen

Sairausvakuutuslain mukaista etuutta määrättäessä voidaan ottaa huomioon samaa etuutta tai muuta sairausvakuutuslain mukaan huomioon otettavaa etuutta vastaava ulkomailta maksettava etuus. Etuuteen voidaan rinnastaa myös ulkomaiselta työnantajalta tai kansainväliseltä järjestöltä saatu etuutta vastaava palkka. (SVL 1224/2004 12 luku 10 § 1 mom.)

Jos vakuutettu saa äitiyden tai vanhemmuuden perusteella ulkomaiselta työnantajalta tai kansainväliseltä järjestöltä palkkaa tai estävää etuutta vastaavaa palkkaa, vakuutetulle maksetaan samalta ajalta vain palkan ylittävä osa vanhempainpäivärahasta. Vanhempainpäivärahaan rinnastetaan äitiyden tai vanhemmuuden perusteella elatusta turvaava ulkomainen etuus. Kertasuorituksena maksettua etuutta ei kuitenkaan yleensä yhteensoviteta vanhempainpäivärahan kanssa.

Ulkomaan lain mukainen korvaus voidaan kokonaan tai osittain vähentää päivärahaetuudesta siltä osin, kuin sitä maksetaan päivärahaetuuden kanssa samalta ajalta. Säännöstä sovellettaessa otetaan huomioon vakuutetun mahdollisuudet käytännössä saada korvausta ulkomailta. Sosiaaliturva-asetusten 883/2004 ja 1408/71 sekä sosiaaliturvasopimusten tarkoittamat etuudet voidaan aina ottaa huomioon.

Voit lukea vanhempainpäivärahan maksamisesta äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan palkan ajalta ulkomaiselle työnantajalle tai kansainväliselle järjestölle lisää ohjeen kohdasta [Ulkomainen työnantaja](#).

1.5. Hakeminen

Vanhempainrahaa voi hakea vakuutettu itse tai hänen työnantajansa, jos työnantaja maksaa palkkaa vanhempainvapaan ajalta.

Vanhempainrahaa haetaan Kelasta tai työpaikkakassasta. Vanhempainrahaa voi hakea sähköisesti asiointipalvelussa tai lomakkeella [Äidin vanhempainetuushakemus](#) (SV 9) tai [Isän vanhempainetuushakemus](#) (SV29a). Ajanvarausasiakas voi hakea vanhempainrahaa myös suullisesti.

Jos työnantaja ilmoittaa palkkatiedot päivärahan ajalta asiointipalvelussa, tulorekisterin palkkailmoituksella lähetetyllä hakemuksella tai lomakkeella ilmoitus työnantajan maksamasta palkasta (Y17), ilmoitus on samalla työnantajan päivärahahakemus. Vanhempainrahahakemus voi tulla vireille työnantajan ilmoituksella, mutta vanhempainrahan myöntämistä varten tarvitaan myös vakuutetun hakemus, jotta saadaan kaikki tarvittavat tiedot.

Voit lukea työnantajan oikeudesta hakea etuutta tästä.

Hakemuksen liitteet

Vanhempainrahan maksamisen edellytyksenä sekä äidille että isälle on, että äiti on käynyt lääkärin tai julkisen terveydenhuollon palveluksessa olevan ja riittävän koulutuksen saaneen kättilön tai terveydenhoitajan suorittamassa jälkitarkastuksessa 5–12 viikon kuluessa synnytyksestä. Jos äiti ei ole käynyt jälkitarkastuksessa mainittuna aikana, oikeutta vanhempainrahaan ei ole, jollei erityisestä syystä toisin päätetä. (SVL 1224/2004 9 luku 8 § 3 mom.) Tällainen tilanne on esim. silloin, kun lapsen hoidosta vastaava isä, joka ei ole avio- tai avoliitossa lapsen äidin kanssa, hakee vanhempainrahaa. Tällöin isän vanhempainrahan myöntämiseksi ei edellytetä jälkitarkastustodistuksen toimittamista.

Jälkitarkastuksesta tulee toimittaa kirjallinen todistus esim. SV 75 (VNA SVL:n täytäntöönpanosta 1335/2004 1 luku 3 §). Todistuksen ei tarvitse olla tarkastuksen suorittaneen henkilön antama, vaan sen voi esimerkiksi antaa myös terveydenhoitaja, vaikka jälkitarkastuksen olisi suorittanut lääkäri.

Osittaista vanhempainrahaa haettaessa on esitettävä molempien vanhempien työnantajinsa kanssa osa-aikatyöstä tekemät kirjalliset työsopimukset, joista ilmenee sovittu työaikajärjestely sekä osa-aikatyössä maksettava palkka. Myös muu työnantajalta saatu kirjallinen selvitys työaikajärjestelystä ja osa-aikatyön palkasta voidaan hyväksyä. Yrittäjän tulee esittää luotettava kirjallinen selvitys yrittäjänä tehdyn työn vähenemisestä 40–60 prosentilla sekä vastaavasta tulojen alenemisesta. Selvitykseksi voidaan hyväksyä esim. selvitys sijaisen palkkaamisesta, kirjanpitäjän antama todistus tai selvitys liikkeen aukioloajan muutoksista. (VNA SVL:n täytäntöönpanosta 1335/2004 2 luku 1 § 4 mom.)

Adoptiovanhemman on vanhempainrahaa hakiessaan esitettävä adoptioeuvonnan antajan (= kunnan sosiaalihuollon toimielin tai Pelastakaa Lapset ry) tai kansainvälisen adoptiopalvelun antajan (= Pelastakaa Lapset ry, Interpedia ry, Helsingin kaupungin sosiaalivirasto) todistus lapsen hoitoon ottamisesta adoptiotarkoituksessa (SV 94) (SVL 1224/2004 9 luku 11 § 3 mom.).

Jos hakija haluaa vanhempainpäivärahan laskettavaksi vanhempainpäiväraha-oikeuden alkamista edeltäneiden kuuden kuukauden työtulojen perusteella, tulee hänen esittää kirjallinen selvitys työtuloistaan (esim. lomakkeella Ilmoitus työnantajan maksamasta palkasta Y 17).

1.5.1. Vireilletulo

Lue asian vireilletulosta.

Asian vireillepanotavat

Asia pannaan vireille **kirjallisesti** (myös sähköisesti) tai **Kelan suostumuksella suullisesti**. Hakemuksesta on käytävä ilmi vaatimukset perusteineen. Kelan etuuskien hakemisesta on erityissäännöksiä, joiden perusteella niitä haetaan yleensä erikseen vahvistetuilla hakemuslomakkeilla.

Postitse tai henkilökohtaisesti toimitettuna

Kun etuutta haetaan hakemuksella, hakemuslomake on allekirjoitettava. Jos hakemusta ei ole laadittu hakemuslomakkeelle, asia rekisteröidään vireille ja hakijaa pyydetään täyttämään hakemuslomake. Jos hakemus saapuu allekirjoittamattomana esimerkiksi postitse, siihen ei tarvitse pyytää allekirjoitusta, ellei ole syytä epäillä hakemuksen alkuperäisyyttä tai eheyttä eikä esimerkiksi sitä, että hakemus olisi asiakkaan tahdon vastainen. Lue myös Asiakirjan täydentämisestä kohdat Hakemuslomakkeen täydentäminen ja Allekirjoitus.

Asia tulee vireille myös puutteellisella hakemuksella. Puutteellista hakemusta ei palauteta asiakkaalle, vaan asiakasta pyydetään täydentämään sitä. Pyydä hakemuksen täydentämistä viestillä, puhelimitse tai kirjeellä. Lue myös Asiakirjan täydentäminen.

Asiakkaalla on oikeus pyynnöstä saada todistus asiakirjan vastaanottamisesta (Kuitti Kelan toimistoon jätetyistä asiakirjoista YHT02)

Sähköisen asiointipalvelun kautta

Osassa etuuksista asiakas voi saattaa asian vireille myös sähköisellä hakemuksella käyttämällä Kelan sähköisiä asiointipalveluja.

Hänen on tällöin tunnustauduttava joko pankin verkkotunnuksilla, mobiilivarmenteella tai sähköisen henkilökortin avulla. Sähköisen asiointipalvelun kautta jätetyistä hakemuksista lähtee automaattinen vastaanottokuittaus lähettäjälle.

Asia voi tulla vireille myös viestipalvelun kautta viestillä.

Tutustu verkkoasiointiin Kelassa .

Sähköpostitse tai faksilla

Asia voi tulla vireille myös sähköpostilla tai faksilla. Vireilletulotiedoista tulee käydä ilmi mitä asia koskee sekä lähettäjän nimi ja yhteystiedot.

Etuusasioita (etuuteen liittyvät tiedot, hakemus tai hakemuksen liitteet) **ei** kuitenkaan tule Kelaan lähettää **sähköpostilla** tietoturvasyistä, koska sähköpostin lähettäjää koskevaa tietoa voidaan muokata helposti teknisesti. Henkilön sähköinen tunnistaminen ei ole käytössä Kelan sähköpostissa. Kela ei voi ohjata tai suositella asiakasta lähettämään salassa pidettäviä tietoja suojaamattomassa sähköpostissa. Tämän vuoksi Kela ei ilmoita sähköpostiyhteystietoja, johon etuusasioita voidaan lähettää. Kela tarjoaa sähköisenä palveluna tietoturvallisen [Asiointipalvelun](#). Jos etuutta koskeva viesti lähetetään Kelaan sähköpostilla, Kelassa ei voida turvata sitä, että sähköposti saapuu Kelaan ja etuusasia tulee vireille. Sähköinen viesti toimitetaan viranomaiselle lähettäjän omalla vastuulla, joten vastuu sähköpostin perille menosta jää sähköpostia lähetettäessä lähettäjälle. [Katso poikkeukset](#).

Faksina toimitettu hakemus tulee vireille faksin saapumispäivänä. Faksatussa hakemuksessa oleva allekirjoitus on riittävä, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä ole syytä epäillä asiakirjan alkuperäisyyttä ja säilymistä muuttumattomana. Tällöin alkuperäistä hakemuslomaketta ei tarvitse toimittaa myöhemmin.

Suullisesti

Tietyissä tilanteissa asia voi tulla vireille myös asiakkaan suullisen hakemuksen tai ilmoituksen perusteella (esimerkiksi etuuden lakkautus tai päätöksen oikaisu asiakkaan eduksi). Suullisesti saadut tiedot on aina dokumentoitava Oiwan yhteydenottoon. Luo tarvittaessa toimeksiantotyö ja liitä yhteydenotto siihen.

Lue [suullisesta hakemisesta](#).

1.5.1.1. Lähettäjän vastuu

Lähettäjä vastaa asiakirjan perillemenosta oikeaan osoitteeseen oikeassa ajassa. Asiakkaalla on ensisijainen velvollisuus selvittää, minkä viranomaisen tehtäviin asiakirjan käsittely kuuluu. Asiakas vastaa myös siitä, että asiakirja tulee perille toimivaltaiseen viranomaiseen ennen määräajan päättymistä. Esimerkiksi postinkulun viivästyminen ei poista lähettäjän vastuuta. Asiakkaan on varmistettava, että kirjeessä on tarpeeksi postimerkkejä. Lue myös [asiakirjan siirrosta](#) .

1.5.1.2. Asiakirjan siirto

Jos Kelaan on erehdyksessä toimitettu hakemus tai muu asiakirja, sitä ei saa jättää käsittelemättä vaan se on viipymättä siirrettävä toimivaltaiseksi katsottavalle viranomaiselle.

Lue asiakirjan siirrosta.

1.5.2. Kuka voi hakea etuutta?

Tässä ohjeessa on kerrottu yleiset säännöt siitä, kuka voi hakea etuutta missäkin tilanteessa. Tämän lisäksi on olemassa etuuskohtaisia säännöksiä, jotka voivat joko poiketa näistä yleisistä ohjeista tai täydentää niitä. Etuuksien osalta katso myös kohta Maksaminen.

1.5.2.1. Henkilö itse

18 vuotta täyttänyt henkilö

- hakee etuutta yleensä itse
- voi valtuuttaa toisen henkilön eli asiamiehen toimimaan puolestaan (esimerkiksi hakemaan etuutta)
- voi itse hakea etuutta, vaikka hänelle olisi määrätty edunvalvoja
 - ellei holhousviranomaisen ole rajoittanut hänen toimintakelpoisuuttaan
- on täysivaltainen, ellei holhousviranomaisen edunvalvojan määrätessään ole julistanut häntä vajaavaltaiseksi
 - vajaavaltaiseksi julistetun puolesta etuutta hakee edunvalvoja

Lue lisää asianosaisasemasta ja puhevallan käyttämisestä, täysi-ikäiselle määrätystä edunvalvojasta, rinnakkaisesta puhevallasta, toimintakelpoisuuden rajoittamisesta ja vajaavaltaisen puhevallasta

Alle 18-vuotias

- on vajaavaltainen ja hänen puolestaan etuuksia hakee yleensä hänen edunvalvojansa
 - edunvalvojina ovat yleensä hänen **huoltajansa**
- 15 vuotta täyttänyt on vajaavaltainen
 - mutta hänellä **on oikeus myös itse hakea** etuutta
- **katso tarkemmin etuuskohtaiset menettelyt**

Jos henkilöllä itsellään ei ole oikeutta hakea etuutta ja hän on jättänyt etuushakemuksen, ota yhteyttä tämän edunvalvojaan tai huoltajaan.

Lue lisää alaikäisen puhevallan käyttämisestä

1.5.2.2. Edunvalvoja

Jos edunvalvoja on määrätty hoitamaan päämiehen (edunvalvonnan alainen henkilö) taloudellisia asioita tai taloudellisia asioita ja varallisuutta/omaisuutta

- edunvalvojalla **on oikeus** hakea etuutta päämiehen puolesta
- eikä päämiehen **toimintakelpoisuutta ole rajoitettu taloudellisten asioiden hoitamisen osalta**, etuutta voi hakea ja hakemuksen allekirjoittaa **joko päämies itse tai edunvalvoja**
- mutta päämiehen oikeustoimikelpoisuutta **on rajoitettu** siten, ettei hän voi hoitaa taloudellisia asioitaan, etuutta voi hakea ja hakemuksen allekirjoittaa **vain** edunvalvoja.
- ja päämies on **julistettu vajaavaltaiseksi** etuutta voi hakea **vain** edunvalvoja
- etuus **maksetaan** edunvalvojalle tai hänen määräämälleen etuudensaajan tilille

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvojasta.

Tieto edunvalvonnasta näkyy Henkilötietojen kyselyllä HEKY/Henkilötiedot/Perhetiedot.

Tieto edunvalvonnasta näkyy Oiwan Asiakkaan palvelutiedot – näytöltä. **Tarkista** edunvalvojan **tehtävän sisältö** [holhousasioiden rekisterikyselyllä](#). Holhousasioiden rekisteristä näkyy

- edunvalvojan nimi ja tunniste tiedot
- tieto edunvalvonnan alkamis- tai lakkaamisajankohdasta
- tieto edunvalvojan tehtävästä ja henkilön toimintakelpoisuuden rajoittamisesta (onko rajoitettu vai ei)
- tieto siitä, mikä viranomainen on ratkaissut asian.

Kyselyä pääset käyttämään Ratkaisutyön etuuskohtaisilta sivuilta kohdasta Työvälineet (Holhousasioiden rekisteri). Tee kysely antamalla etuudensaajan henkilötunnus. Kyselyä varten tulee anoa käyttöoikeudet Tahdin Käyttövaltuuksienhallintajärjestelmästä (KVH) / Etuuskyselyt / Holhousrekisterin kyselijä.

Huomaa, että voimassa oleva edunvalvontamääräys on voitu toimittaa Kelaan myös jo muun hakemuksen yhteydessä, jolloin määräys löytyy Oiwasta asiakkaan asiakirjoista.

Lue lisää edunvalvoja täysi-ikäiselle henkilölle, edunvalvojan rinnakkainen puhevalta, toimintakelpoisuuden rajoittaminen ja edunvalvojan puhevalta, täysi-ikäisen vajaavaltaisen puhevalta ja edunvalvonnan päättyminen.

1.5.2.3. Edunvalvontavaltuutettu

Edunvalvontavaltuutettu voi hakea etuutta päämiehensä puolesta

- jos edunvalvontavaltuutus on asianmukaisesti vahvistettu ja rekisteröity ja kun edunvalvontavaltuutus kattaa taloudellisten asioiden, kuten etuusasioiden hoidon
 - tuki maksetaan edunvalvontavaltuutetun ilmoittamalla tilille

Kela saa väestötietojärjestelmästä tiedon edunvalvontavaltuutuksesta.

- Edunvalvontavaltuutus merkitään holhousasioiden rekisteriin.
- Tiedon voimassa olevasta edunvalvontavaltuutuksesta saat henkilötietojen kyselyllä HEKY/ Henkilötiedot/Perhetiedot.
- Tieto edunvalvontavaltuutuksesta näkyy Oiwan Asiakkaan palvelutiedot – näytöltä.
- [Holhousasioiden rekisteristä](#) rekisterikyselyllä näkyy **edunvalvontavaltuutetun nimi** ja tunniste.
- Tarkempi tieto edunvalvontavaltuutetun tehtävästä selviää edunvalvontavaltakirjasta.
- Selvitä aina myös edunvalvontavaltuutuksen sisältö
- Jos valtuutusta ei ole liitetty hakemukseen tai sitä ei ole toimitettu aiemmin Kelaan, tarkista **valtuutuksen sisältö** edunvalvontavaltuutetulta tai maistraatista ja dokumentoi Oiwaan.

Lue lisää edunvalvontavaltuutuksesta ja miten menetellään kun edunvalvontavaltuutettu hoitaa taloudellisia asioita.

1.5.2.4. Asiamies eli valtuutettu

Asiamies eli valtuutettu voi hakea etuutta päämiehen puolesta. Asiamiehen on

- esitettävä valtakirja tai
- muulla luotettavalla tavalla osoitettava olevansa oikeutettu edustamaan valtuuttajaa

Jos asiamiehenä toimii julkinen oikeusavustaja, Suomen Asianajajaliittoon kuuluva asianajaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, hänen ei tarvitse esittää valtakirjaa Kelassa, **ellei ole syytä epäillä** valtuutuksen todenperäisyyttä.

Luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista pidetään julkista luetteloa (oikeudenkäyntiavustajaluettelo). Tiedon siitä, onko lakimies saanut luvan toimia oikeudenkäyntiavustajana, voi tarkistaa oikeushallinnon asiointipalvelusta (<https://asiointi.oikeus.fi/web/asiointi/oikeudenkaayntiavustajaluettelo>). Asianajajan kuulumisen Asianajajaliittoon voi tarkistaa Asianajajaliiton sivuilta etsi asianajaja –haulla (https://www.asianajajaliitto.fi/etsi_asianajaja).

Valtuuttajan on kuitenkin **asioitava henkilökohtaisesti, jos** se on tarpeen asian selvittämiseksi.

Lue lisää asiamiehen valtuutukseen perustuvasta oikeudesta toimia päämiehen puolesta ja asiamiehestä ilman valtakirjaa.

1.5.2.5. Lähiomainen tai muu henkilö

Lähiomainen tai muu henkilö, joka pääasiallisesti huolehtii henkilöstä **voi hakea etuutta toisen puolesta**

- jos henkilö **ei** sairauden, vanhuuden tai muun sellaisen syyn takia **itse pysty** hakemaan etuutta (tai muutoin huolehtimaan eduistaan ja oikeuksistaan) **eikä** hänellä ole **edunvalvojaa**. Tämä edellyttää myös sitä, että Kela **hyväksyy** lähiomaisen tai muun henkilön toimimaan toisen puolesta ja että **etuuslaissa on tästä asiasta säännös**
- kansaneläkelain etuudet (KEL 568/2007 54 § 2 mom.)
- vammaisetuudet (570/2007 15 § 2 mom.)
- kuntoutusetuudet ja kuntoutusrahaetuudet (566/2005 5 luku 42 §)
- eläkkeensaajan asumistuki (EAL 571/2007 3 luku 20 § 2 mom.)
- sairausvakuutuslain mukaiset etuudet (SVL 1224/2004 15 luku 2 § 3 mom.) ja
- vammaisten henkilöiden tulkkaukspalvelua koskevat asiat (133/2010 13 § 2 mom.)

Tällaisen henkilön ei tarvitse esittää valtakirjaa, vaan hänen esiintymisensä perustuu Kelan hyväksyntään.

Lue lisää miten lähiomainen tai muu päämiehestä huolehtinut henkilö voi käyttää puhevaltaa ja miten hyväksyminen kirjataan.

1.5.2.6. Kunta

Kunta ei voi hakea vakuutetun puolesta vanhempainpäivärahaa.

Kunta voi tehdä haettuun tai myönnettyyn päivärahaan maksuvaatimuksen. Lue lisää kunnan Maksuvaatimuksista.

1.5.2.7. Työnantaja

Jos työnantaja maksaa palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan tai osittaisen vanhempainvapaan ajalta, työnantaja hakee päivärahaa palkkaa vastaavalta osalta.

Työnantaja voi hakea vanhempainpäivärahaa sähköisesti asiointipalvelussa (www.kela.fi > Asioi verkossa), lomakkeella [Ilmoitus työnantajan maksamasta palkasta \(Y 17\)](#) tai tulorekisterin palkkailmoituksen yhteydessä tehdyllä hakemuksella. Osittaista vanhempainrahaa ei kuitenkaan voi hakea tulorekisterin kautta. Jos työnantaja on hakenut vanhempainpäivärahaa, pyydä myös vakuutetulta hakemus tai tarvittavat lisätiedot. Pääsääntöisesti vakuutetulta pyydetään hakemusta,

jotta saadaan kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittavat tiedot. Silloin kun työnantaja on hakenut isyysrahaa koko isyysvapaan ajalta, voidaan hakemuksen käsittelyyn tarvittavia tietoja kysyä vakuutetulta myös puhelimitse. Vakuutetulta itseltään tarvitaan kuitenkin aina hakemus, jos työnantaja ei maksa palkkaa koko isyysvapaan ajalta ja vakuutettu hakee tältä osin isyysrahaa itselleen maksettavaksi. Jos vakuutetun ja työnantajan hakemusten välillä on ristiriitaa esimerkiksi haetun ajan ja palkallisen vapaan osalta, selvitä asianosaisilta, miltä ajalta on tarkoitettu hakea ja mikä on palkallisen vapaan aika.

Työnantajan on ilmoitettava muun muassa äitiys-, isyys-, vanhempain- ja erityisäitiysvapaalle lähtevän työntekijän

- palkan tai muun korvauksen määrä ja peruste;
- ajanjakso, jolta palkkaa tai muuta korvausta maksetaan työntekijälle;
- tiedot työsuhteen laadusta ja jatkumisesta.

Työnantaja hakee vanhempainpäivärahaa mahdollisimman pian sen jälkeen, kun työntekijä on ilmoittanut jäävänsä äitiys-, isyys-, vanhempain- tai erityisäitiysvapaalle, tai viimeistään kun palkka perhevapaan ajalta on maksettu. Työnantajan on ilmoitettava muutoksista, esimerkiksi työntekijän poissaoloajan tai palkan muuttumisesta, välittömästi Kelaan tai työpaikkakassaan.

Voit pyytää työnantajalta lisäselvitystä palkanmaksusta puhelimitse tai lisäselvityskirjeillä VRL09 tai VRL15.

1.5.3. Haku aika

Vanhempainrahaa on haettava viimeistään kuukautta ennen sitä päivää, josta alkaen sitä halutaan saada. Vanhempainrahaa adoptiolapsen hoidon perusteella on haettava viimeistään kahden kuukauden kuluessa lapsen hoitoon ottamisesta. (SVL 1224/2004 15 luku 4 §)

Vanhempainraha voidaan tietysin edellytyksin myöntää joko kokonaan tai osittain, vaikka etuutta ei olisi haettu edellä säädettyssä määräajassa, jos epääminen myöhästymisen vuoksi olisi kohtuutonta. (SVL 1224/2004 15 luku 7 §)

Jos etuushakemus on myöhästynyt, pyydetään myöhästymisen syistä selvitys. Etuus voidaan myöntää mm. silloin, kun myöhästymisen on johtunut hakijasta riippumattomasta syystä tai muusta painavasta perusteesta, esim. vaikeasta sairaudesta. Perusteena etuuden myöntämiseksi myöhästymisestä huolimatta ei pidetä esim. tietämättömyyttä eikä edunvalvojan tai muun hakemiseen oikeutetun henkilön laiminlyöntiä etuuden valvomisessa.

Hakemuksen myöhästymisen syitä ja hylkäämisen kohtuuttomuutta arvioidessasi voit ottaa huomioon seuraavia seikkoja:

- johtuuko myöhästymisen syy asiakkaasta vai työnantajasta ja kumpaan vahinko kohdistuu
- onko hakemusten myöhästymisen toistuvaa
- onko asiakas jättänyt selvittämättä itse hakuajan tai voidaanko hakijan olettaa tuntevan hakuajat (esim. asiakkaalla on jo useampia lapsia, joista on hakenut vastaavia etuuksia aiemmin)
- onko hakeminen ollut mahdollista hoitaa määräajassa (esim. yllätysraskaudet)
- onko hakemus laitettu vireille heti kun se on ollut mahdollista
- minkälainen perheen taloudellinen tilanne on
- minkälainen asiakkaan kyky hoitaa omia asioitaan on
- minkälainen asiakkaan elämäntilanne yleisesti on (esim. onko perheessä meneillään jokin kriisitilanne kuten vakava sairastuminen, teiniraskaudet)
- onko muita harkintaan vaikuttavia seikkoja

Hakuajasta voidaan joustaa myös esimerkiksi siinä tilanteessa, että monikkoperheen isä haluaa pitää heti lasten syntymän yhteydessä ensin 18 arkipäivän isyysrahakauden ja välittömästi sen jälkeen monikkoperheelle myönnettävän vanhempainrahan pidennysjakson. Vanhempainrahan hakuajan noudattaminen on tällöin mahdotonta, sillä isä ei tiedä etukäteen lasten todellista syntymäpäivää eli isyysrahakauden alkamisajankohtaa eikä näin ollen isyysrahakauden jälkeen alkavan vanhempainrahakauden tarkkaa ajankohtaa. Tällaisessa tilanteessa isää kehoitetaan hakemaan vanhempainraha heti kun hän tietää vanhempainrahakauden ajankohdan.

Vastaavasti adoptiovanhemman hakuajasta voidaan joustaa silloin, kun adoptiovanhemman vanhempainraha on jo myönnetty toiselle vanhemmalle ja osaa vanhempainrahakaudesta haetaan maksettavaksi toiselle vanhemmalle. Tällöin edellytetään kuitenkin, että vanhempi on hakenut vanhempainrahaa viimeistään kuukautta ennen sitä päivää, josta alkaen hän sitä haluaa saada. Jos hakemus on tullut tätä myöhemmin, arvioidaan myöhästymisen syitä ja hylkäämisen kohtuuttomuutta vastaavasti kuin biologisten vanhempien kohdalla.

Määräajan laskeminen

Kun määräpäivä tai määräajan viimeinen päivä etuuden hakemiselle on pyhäpäivä tai arkilauantai, saa hakemuksen jättää ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen. Sama koskee itsenäisyyspäivää, vapunpäivää ja joului- tai juhannusaattoja. Pyhäpäiviä ovat sunnuntait ja kirkolliset arkipäiviin sijoittuvat juhlapäivät. Kirkollisia juhlapäiviä ovat joulupäivä, toinen joulupäivä, uudenvuodenpäivä, loppiainen, pitkäperjantai, pääsiäispäivä, toinen pääsiäispäivä, helatorstai, helluntai, juhannuspäivä ja pyhäinpäivä. (Laki säädettyjen määräaikain laskemisesta 5 §, Kirkkolaki 4 luku 3 § 1 mom.)

1.5.4. Lisäselvitysten pyytäminen

Lue asian selvittämisestä ja lisäselvitysten pyytämisestä.

Jos asiakkaan toimittama hakemus on puutteellinen, pyydä asiakasta täydentämään hakemuslomakkeella ilmoitettuja tietoja tai toimittamaan hakemuslomakkeen liitteenä tarvittavia asiakirjoja. Selvitä ennen lisäselvitysten pyytämistä, onko tieto jo Kelassa ja voiko sitä käyttää (esimerkiksi asiakkaan aiempien hakemusten tai toisen etuuden hakemisen yhteydessä toimitetut tiedot, asiakkaan perheenjäsenten tiedot). Jos tieto on jo Kelassa käytävissä, älä pyydä selvityksiä uudelleen. Tärkeää on, että pyydät kaikki asian ratkaisemiseksi tarvittavat lisäselvitykset mahdollisuuksien mukaan kerralla.

Huomaa, että eri etuuslaeissa on määritelty, milloin Kela saa pyytää lisäselvityksiä suoraan ulkopuoliselta taholta. Lue lisää [tietojen saamisesta muilta tahoilta](#).

Viestipalvelulla, soittamalla tai kirjallisesti

- Lisäselvitysten pyytämisen priorisointijärjestys on etuuskäsittelyssä
 - Viestipalvelu tai puhelin
 - Asiakaskirje (jos viestipalvelu tai puhelin eivät ole mahdollisia tai eivät sovellu asiakkaan tilanteeseen)
- Lisäselvitykset pyydetään ensisijaisesti viestipalvelulla tai puhelimitse sen mukaan, kumpi näistä on tarkoituksenmukaisempi, ja saattaa asian paremmin päätökseen.
- Jos asiakasta ei tavoiteta viestillä tai soittamalla, asiakkaalle lähetetään asiakaskirje.
- Ilmoita asiakkaalle määräaika, mihin mennessä hänen tulee toimittaa pyydetty lisäselvitys. Kerro samalla, että asia voidaan määräajan kuluttua ratkaista, vaikka hän ei toimittaisi pyydettyä lisäselvitystä.
- Kirjaa suullisen lisäselvityspyynnön yhteydessä Oiwan yhteydenottoon, mitä lisäselvityksiä olet pyytänyt asiakkaalta ja mihin mennessä hänen tulee toimittaa ne.

- Jos asiakkaalla on jo vireillä työ Oiwassa, liitä yhteydenotto työhön, ja aseta sille tarvittaessa uusi odottamisaika.
- Ohjaa asiakas toimittamaan tarvittavat liitteet ensisijaisesti kela.fi/asiointi Liitteet ja viestit -palvelun kautta tai kerro asiakkaalle vastausosoite, johon liitteet voi lähettää. Osoitteet löydät esim. Kela.fi:stä kohdasta Henkilöasiakkaat - [Postiosoitteet](#). Käytössä on asiakkaan asuinpaikan mukaiset postilokero-osoitteet.

Viestipalvelua käytetään etuuskäsittelyssä silloin, kun asiakas on hyväksynyt viestipalvelun käytön verkossa. Sitä kannattaa käyttää erityisesti sellaisissa tilanteissa, joissa ei ole tarvetta asiakkaan kokonaisvaltaiseen elämäntilanteen tai palvelutarpeen kartoittamiseen.

Jos asiakkaalle soitetaan, ja hän ei vastaa puheluun, hänelle lähetetään tekstiviesti tietokoneelta 0100100-palvelusta (**Sinetin etusivu**)

- Kelassa on käytössä yhteiset tekstiviestimallit erilaisia tilanteita ja tarpeita varten. Etuuksien omat viestimallit löytyvät Etuuksien ohje –sivuilta Työvälaineet otsikon alta.
- Muokkaa käyttämäsi mallia tarvittaessa asiakkaalle annetun puhelinnumeron osalta.
- Kopioi tekstiviesti ennen sen lähettämistä ja kirjaa se Oiwan yhteydenottoon

Lisäselvitykset on hyvä pyytää asiakaskirjeellä silloin, jos tämä on tarkoituksenmukaista asiakkaan tilanne, selvitysten määrä tai laatu huomioon ottaen. Vaativissa etuusasioissa voi olla kuitenkin järkevää tavoitella asiakasta esim. puhelimitse parikin vuorokautta ennen asiakaskirjeen lähettämistä.

Asiakas voi toimittaa lisäselvityksen joko viestipalvelun liitteenä, suullisesti tai kirjallisesti. Asiakas voi esimerkiksi puhelimitse täydentää hakemuslomakkeella ilmoittamatta jääneitä tietoja. Hakemuksen liitteenä toimitettavat ulkopuolisen tahon antamat selvitykset, kuten palkkatodistus tai vuokrasopimus, on kuitenkin toimitettava viestin liitteenä tai kirjallisesti. Etuuskohtaisesti on määritelty, mitkä tiedot asiakkaan tulee aina toimittaa kirjallisesti.

Sähköposti ei ole tietoturvasyistä Kelassa virallinen asiointikanava. Jos asiakas kuitenkin toimittaa lisäselvityksen tai liitteitä sähköpostilla, ne hyväksytään. Lue lisää lisäselvitysten toimittamisesta sähköisesti ja liitetiedostojen vastaanottamisesta muistitikulla, CD:llä tai kännykällä.

Hakemuslomakkeen täydentäminen

- Jos asiakkaan toimittama hakemuslomake on **puutteellisesti täytetty**, älä palauta alkuperäistä hakemusta asiakkaalle täydennettäväksi, vaan pyydä häntä muutoin selvittämään hakemuslomakkeesta puuttuvia tietoja, ensisijaisesti viestipalvelun avulla.
- Kirjaa asiakkaan asiaan liittyvä täydennys tai muu tieto Oiwaan (ei-skannattavissa etuuksissa hakemuslomakkeelle tai erilliselle paperille). Jos kirjaat hakemuslomakkeelle asiakkaan ilmoittamia tietoja, erottele kirjaamasi tiedot asiakkaan omakätisistä merkinnöistä (esim. puumerkilläsi).
- Jos hakemuslomakkeesta puuttuu allekirjoitus, lue lisää allekirjoituksesta.

Lue lisää hakemuslomakkeen täydentämisestä ja asiakirjan täydentämisestä.

Määräaika lisäselvitysten toimittamiselle

Lue määräajasta lisäselvityksen toimittamiselle.

- Ilmoita lisäselvityspyynnön yhteydessä asiakkaalle määräaika, mihin mennessä pyydetyt lisäselvitykset tulee toimittaa. Määräaika lisäselvitysten toimittamiselle on yleensä kaksi viikkoa, mutta se voi olla pidempikin, jos selvityksen hankkiminen sitä edellyttää. Ulkomaille lähetettävään lisäselvityspyyntöön on syytä antaa pidempi määräaika. Määräaika voi

olla toisaalta lyhyempikin kuin kaksi viikkoa, jos asiakas kertoo pystyvänsä toimittamaan selvityksen jo aiemmin.

- Älä pyydä samaa kerran jo pyydettyä lisäselvitystä uudelleen. Jos asiakas on kirjallisesti hakemuslomakkeessa tai muutoin ilmoittanut toimittavansa lisäselvityksiä tiettyyn määräpäivään mennessä, älä pyydä asiakasta toimittamaan näitä lisäselvityksiä.
- Jos asiakas ei toimita lisäselvityksiä määräajassa, asia voidaan määräajan kuluttua käsitellä käytettävissä olevien tietojen perusteella.
- Erityisesti ennen hylkäävän päätöksen antamista on hyvä tarkistaa, onko yhteydenotoissa, kommentteissa tai asiakaskirjeissä mainintaa asiakkaan kanssa sovitusta tai hänelle annetusta poikkeavasta määräajasta.
- Määräaikaa voidaan asiakkaan pyynnöstä pidentää, jos asiakas ei pysty toimittamaan lisäselvityksiä alkuperäiseen määräaikaan mennessä. Jos asiakas pyytää lisää aikaa, sovi hänen kanssaan uusi määräaika, kirjaa se Oiwan yhteydenottoon, liitä tämä odottavaan työhön ja aseta työlle tarvittaessa uusi odottamisaika. Voit antaa lisää aikaa yleensä vain kerran. Tarvittaessa määräaikaa voidaan tämänkin jälkeen pidentää, jos selvityksen viipyminen johtuu asiakkaasta riippumattomista syistä.
- Vaikka selvitys olisi saapunut määräajan kuluttua umpeen, se otetaan huomioon päätöksenteossa. Jos päätös on jo tehty, se voidaan tarvittaessa oikaista.

1.5.4.1. Lisäselvitykset vanhempainpäivärahoissa

Vanhempainpäivärahan hakija on velvollinen ilmoittamaan Kelalle päivärahan myöntämiseksi tarvittavat tiedot. Jos päivärahaa on hakenut vakuutetun työnantaja, tarvitaan etuuden myöntämiseksi pääsääntöisesti myös vakuutetun hakemus. Jos vakuutetun hakemusta ei ole saatu, pyydä puhelimitse tai kirjeitse vakuutettua toimittamaan oma hakemuksensa. Jos vakuutettu on hakemuksessa ilmoittanut saavansa palkkaa vapaan ajalta eikä työnantaja ole hakenut vanhempainpäivärahaa, pyydä työnantajaa hakemaan päivärahaa ja ilmoittamaan palkanmaksusta sähköisesti asiointipalvelussa, lomakkeella Ilmoitus työnantajan maksamasta palkasta Y 17 tai tulorekisterin kautta, jos työnantajan käyttämä palkkaohjelma mahdollistaa hakemuksen tekemisen.

Mikäli etuushakemus on puutteellinen, pyydä hakijaa täydentämään hakemustaan. Pyydä lisäselvitystä myös, jos työnantajan ja työntekijän hakemukset sisältävät ristiriitaista tietoa. Pyydä lisäselvitykset ensisijaisesti puhelimitse. Muista dokumentoida puhelimitse kysytyt asiat. Jos lisäselvitysten pyytäminen on tarkoituksenmukaisempaa tehdä kirjallisesti, voit käyttää lisäselvityspyyntökirjeitä. Vanhempainpäivärahojen kirjepohjien etuuslyhenne on VR ja EÄ (erityisäitiysraha). Kirjepohjat ovat käytettävissä CICSin APKY-aloitusvalikon kautta.

1.5.4.2. Kv-lomakkeet ja yhteyselimet

Lomakkeet on jaettu sarjoihin. Kv. asioita hoitavien yksiköiden käytössä olevat E-lomakkeet voidaan täyttää ja tulostaa käyttämällä KiTu-toimintoa (Windowsin tehtäväpalkin käynnistä-valikko > Käynnistä > Etuuskäsittely > E-lomakkeiden täyttäminen ja tulostaminen). Ratkaisutyön Kv-asioiden työvälineistä löydät myös linkit E-lomakesovellukseen sekä SEDit ja PDt.

Asetusta sovellettaessa tapahtuu tietojenvaihto kunkin maan yhteyslaitoksen kautta, jos tiedossa ei ole tarkemmin asiaa hoitavaa kassaa tms. yksikköä.

Yhteyslaitostietoja voit katsoa EU-komission sivuilta: [EESSI Public Directory of European Social Security Institutions](#).

1.5.5. Hakemuksen peruminen

Vakuutettu tai työnantaja voivat perua hakemuksen, jos päätöstä ei ole vielä annettu. Perumisen voi tehdä suullisesti tai kirjallisesti. Jos peruminen on suullinen, kirjaa yhteydenotto OIWAan ja tee Toimeksianto-työ.

Aina kun työnantaja on ilmoittanut maksaneensa palkkaa, molempien on suostuttava hakemuksen perumiseen. Voit pyytää suostumuksen puhelimitse. Jos molemmat eivät suostu hakemuksen perumiseen, hakemus on ratkaistava ja päätös annettava.

Poista järjestelmästä hakemuksen vireilläolotieto. Jos ilmoitus hakemuksen perumisesta on tullut kirjallisesti tai asiointipalvelun kautta, lähetä asiakkaalle tekstiviesti. Mallin tekstiviestiin löydät tekstiviestimallivalikoimasta Ratkaisutyö-sivustolta. Jos käytössäsi ei ole asiakkaan puhelinnumeroa, lähetä hänelle kirje, jossa kerrot, että hakemus on hänen pyynnöstään peruttu. Voit käyttää kirjepohjaa YHI39.

1.6. Määrä

[Laskenta](#)

[Osittainen vanhempainraha](#)

[Vähimmäismäärä](#)

Vanhempainrahan määrä lasketaan samoin perustein kuin sairauspäivärahan ja muiden vanhempainpäivärahojen määrä. Vanhempainpäiväraha-oikeuden alkamisajankohta on ratkaiseva, kun määrätään työtuloja, joiden perusteella vanhempainpäiväraha lasketaan. Pääsääntöisesti vanhempainpäiväraha määräytyy vanhempainpäiväraha-oikeuden alkamista edeltäneenä vuonna toimitetussa verotuksessa todettujen työtulojen perusteella. Yrittäjän vanhempainpäiväraha määräytyy yleensä YEL- tai MYEL-vakuutuksen työtulon mukaan. Vanhempainpäivärahan määrä voi perustua myös vanhempainpäiväraha-oikeuden alkamista välittömästi edeltäneiden kuuden kuukauden työtuloihin, vanhempainpäivärahaa edeltävän etuuden määrään tai edellisen vanhempainpäivärahan perusteena olleeseen työtuloon. Katso tarkemmin ohjeen kohta Määräytymisperusteet.

Sama peruste koko kauden

Vanhempainpäiväraha-oikeuden alkamisajankohtana pidetään sitä päivää, jolta vanhemmalle maksetaan ensimmäisen kerran vanhempainpäivärahaa saman lapsen perusteella (SVL 1224/2004 11 luku 3 § 1 mom.). Tällöin määritellään, minkä tulon mukaan vanhempainpäiväraha määräytyy koko vanhempainpäivärahakaudelta. Sairausvakuutuslaissa ei ole säädetty siitä, mitä tuloa ensisijaisesti käytetään, jos käytettävissä on useampi peruste. Tästä syystä on päädytty tulkintaan, että perusteeksi otetaan se, joka on hakijalle edullisin vanhempainpäivärahan ensimmäisenä maksupäivänä. Näin ollen mikäli hakijan etuus voisi määräytyä edeltävän etuuden perusteella ja hänellä on lisäksi työtuloja, otetaan päivärahan perusteeksi työtulo, jos sen perusteella määräytyvä vanhempainpäiväraha on hakijalle edullisempi päivärahan ensimmäisenä maksupäivänä.

Esimerkki

Äiti hakee äitiys- ja vanhempainrahaa 2.1.2018 lukien. Hänellä on verotuksessa todettuja työtuloja 4 000 euroa ja hän on lisäksi saanut 1.8.–31.12.2017 työttömyyspäivärahaa. Hakijan äitiys- ja vanhempainraha määräytyy koko äitiys- ja vanhempainrahakauden työttömyysetuuden perusteella, koska se on hakijalle työtuloperustetta edullisempi äitiysrahan ensimmäisenä maksupäivänä 2.1.2018.

Hakijan nimenomaisesta vaatimuksesta päivärahan perusteeksi voidaan ottaa myös muu tulo kuin se, joka olisi hakijalle edullisin päivärahan ensimmäisenä maksupäivänä.

Esimerkki

Äiti hakee äitiys- ja vanhempainrahaa 2.1.2018 lukien. Hänellä on verotuksessa todettuja työtuloja 15 000 euroa ja hän on lisäksi saanut 1.8.–31.12.2017 työttömyyspäivärahaa.

Äitiysrahan ensimmäisenä maksupäivänä työtuloperusteen käyttäminen olisi hakijalle edullisempi kuin työttömyysetuuden käyttäminen perusteena. Hakija on ilmoittanut, että haluaa vanhempainpäivärahan määräytyvän työttömyysetuuden perusteella. Äitiys- ja vanhempainraha myönnetään työttömyysetuuden perusteella.

Vanhempainpäivärahan suuruus määräytyy saman perusteen mukaan koko vanhempainpäivärahauden ajan. Näin ollen isän myöhempi isyys- ja vanhempainrahajakso maksetaan saman työtulon perusteella, jolla ensimmäinen isyys- tai vanhempainrahajakso on myönnetty.

Äidin vanhempainraha maksetaan saman työtulon perusteella kuin äitiysraha. Jos äiti on saanut erityisäitiysrahaa, äitiys- ja vanhempainraha määräytyvät saman perusteen nojalla kuin erityisäitiysraha. (SVL 1224/2004 11 luku 10 a §) Äidille ja isälle maksettavien osittaisten vanhempainrahojen perusteena käytetään samoja työtuloja kuin äidille aiemmin maksetussa erityisäitiys-, äitiys- ja vanhempainrahassa sekä isälle maksetussa ensimmäisessä isyys- tai vanhempainrahajaksossa.

Laskenta

Vanhempainrahan määrän laskennassa vuosityötulo jaetaan 300:lla. Vanhempainraha on 70 prosenttia vuosityötulon 300. osasta siltä osin kuin vakuutetun työtulot eivät ylitä 37 861 euroa. Tämän ylittävästä osasta aina 58 252 euroon saakka huomioidaan 40 prosenttia vuosityötulon 300. osasta ja 58 252 euroa ylittävästä osasta 25 prosenttia vuosityötulon 300. osasta.

Sovellettava lainkohta SVL 1224/2004 11 luku 1 §.

Osittainen vanhempainraha

Osittaisen vanhempainrahan määrä on puolet vakuutetulle määritellyn vanhempainrahan määrästä. Päivärahan määrä lasketaan erikseen molemmille vanhemmille omien työtulojen perusteella ja siten määritellystä päivarahasta maksetaan osittaisena vanhempainrahana puolet. Myös vähimmäismääräinen päiväraha puolitetaan. (SVL 1224/2004 11 luku 11 §)

Vähimmäismäärä

Vanhempainpäivärahan vähimmäismäärä on 27,86 euroa arkipäivältä (SVL 1224/2004 11 luku 7 §). Vähimmäismääräistä vanhempainpäivärahaa maksetaan, kun

- hakijalla ei ole työtuloja
- hakijalla on työtuloja niin vähän, että työtulon perusteella määräytyvä päiväraha jää alle vähimmäismäärän
- hakijalla ei ole edeltävää etuutta, jonka perusteella päiväraha voisi määräytyä tai
- edeltävän etuuden perusteella määräytyvä päiväraha jää alle vähimmäismäärän.

Lisäksi vanhempainraha voidaan maksaa tietyissä tilanteissa vähimmäismääräisenä opiskelevalle, työssä käyvälle tai eläkettä saavalle vanhemmalle.

1.6.1. Työtulojen perusteella

Jos päivärahaetuuden määrä perustuu vakuutetun työtuloon, etuuden perusteena ovat toimitettuun verotukseen perustuvat työtulot tai vakuutetun esittämät etuusoikeuden alkamista välittömästi edeltävät kuuden kuukauden työtulot.

Verotuksessa todettu työtulo

Päivärahaetuus määräytyy pääsääntöisesti etuusoikeuden alkamista edeltäneenä vuonna toimitetussa verotuksessa todettujen palkkakertoimella tarkistettujen työtulojen perusteella. Verotuksessa todetut työtulot tarkistetaan siinä suhteessa kuin etuusoikeuden alkamisajankohdalle vahvistettu työntekijän eläkelain (TyEL 395/2006 96 § 1 mom.) mukainen palkkakerroin poikkeaa edelliselle kalenterivuodelle vahvistetusta palkkakertoimesta.

Verotuksessa todetuilla työtuloilla tarkoitetaan työtuloiksi luettavia Suomessa toimitetun verotuksen tuloja. Toisen valtion verotuksessa todettuja vastaavia työtuloja ei käytetä päivärahaetuuden perusteena (SVL 1224/2004 11 luku 3 §). Kela saa verohallinnolta vuosittain verotuksen valmistuttua edeltävän vuoden verotustiedot. Verotuksessa ei ole samaa työtulokäsitettä kuin sairausvakuutuksessa. Sen vuoksi SVL-työtulot lasketaan Kelassa verohallinnolta saatujen tietojen perusteella ottamalla huomioon ne tulolajit, jotka sairausvakuutuslaissa katsotaan työtuloiksi. Tuloista tehdään tulonhankkimisvähennykset ja vakuutusmaksuvähennys.

Yrittäjän ja maatalousyrittäjän verotuksessa todettuna työtulona on vahvistettu YEL- tai MYEL-työtulo tai jos yrittäjä ei ole vakuuttamisvelvollinen, työtulona huomioidaan elinkeinotoiminnan ansiotulo tai palkkatulo omasta yrityksestä.

Jos oikeus etuuteen alkaa vuonna 2019, päivärahaetuus määräytyy verovuoden 2017 työtulojen perusteella. Verovuoden 2017 verotus on toimitettu vuonna 2018. Vuoden 2019 palkkakerroin on 1,417 ja vuoden 2018 palkkakerroin 1,391. Vuoden 2017 työtulo korotetaan SVL-työtulon laskennassa palkkakertoimien suhteella $1,417/1,391 = 1,0187$.

Vanhempainpäivärahan määrän laskukaavat

Työtuloihin perustuvan vanhempainpäivärahan laskemisessa käytetään seuraavaa laskukaavaa vuonna 2019

Vuosityötulo euroa / vuosi	Päivärahan laskentakaavat euroa / arkipäivä
0 - 37 861	0,7 x vuosityötulo : 300 (työtulolla 0 – 11 942 e/ v päiväraha vähimmäismääräinen eli 27,86 e/ pv)
37 862- 58 252	88,34 + 0,4 x (vuosityötulo -37 861) : 300
yli 58 252	115,53 + 0,25 x (vuosityötulo - 58 252) : 300

Työtuloihin perustuvan äitiysrahan määrä ensimmäisen 56 arkipäivän ajalta

Vuosityötulo euroa / vuosi	Päivärahan laskentakaavat euroa / arkipäivä
---------------------------------------	--

0 - 58 252	0,9 x vuosityötulo : 300 (työtulolla 0 –9 288 e/v päiväraha vähimmäismääräinen eli 27,86 e/pv)
yli 58 252	174,76 + 0,325 x (vuosityötulo - 58 252) : 300

Päivärahaetuuden määrä päivää kohti lasketaan vähintään neljän desimaalin tarkkuudella laskutoimitusten ajan. Lopputulos muutetaan senteiksi siten, että 01/100–50/100 senttiä pyöristetään lähimpään alempaan senttiin ja 51/100–99/100 senttiä lähimpään ylempään senttiin.

Vuosityötulorajat ovat laissa vuoden 2010 tasolla ja ne tarkistetaan vuosittain päivärahan maksuvuoden ja edellisen vuoden palkkakertoimen suhteessa. Jos tulorajat nousevat tarkistuksen yhteydessä yli täysien eurojen, jätetään yli menevä osa lukuun ottamatta. Taulukossa olevat euromäärät ovat vuoden 2019 tasossa. Ne on tarkistettu vuoden 2019 palkkakertoimella (1,417).

Jos etuuden perusteena olevat työtulot ovat työ- tai virkasuhteesta saatua palkkaa, työtulosta vähennetään ohjelmallisesti tulonhankkimismenot sekä tehdään 4,48 %:n vakuutusmaksuvähennys (SVL 1224/2004 11 luku 4 a ja 5 §). YEL- ja MYEL-työtulosta ei tehdä näitä vähennyksiä.

Vakuutusmaksuvähennys muodostuu seuraavalla tavalla:

- päivärahamaksu 1,54 %
- työeläkevakuutusmaksu 6,75 %
- työttömyysvakuutusmaksu 1,50 %
- vähennys, jolla eliminoidaan työntekijöiden vakuutusmaksujen korotusten vaikutus etuuksien määrään 2,73 %

Vakuutusmaksuvähennys on 60 % näiden maksujen yhteismäärästä vähennysprosentti huomioiden eli 4,24 %.

Esitettyjen tulojen perusteella arvioitu työtulo

Päivärahaa voi hakea välittömästi työkyvyttömyyden tai etuusoikeiden alkamista edeltäneiden 6 kuukauden työtulojen perusteella. Jos työtulot ovat vähintään 20 % suuremmat kuin verotuksessa todettu työtulo, otetaan 6 kuukauden työtulot päivärahaetuuden perusteeksi.

1.6.2. Edeltävän etuuden perusteella

Edeltävä työttömyysetuus

Jos vakuutettu on etuusoikeuden alkamista edeltävän neljän kuukauden aikana saanut työttömyysturvalain mukaista etuutta, päivärahaetuus on vähintään 86 prosenttia maksetun työttömyysetuuden määrästä. Tällaisia työttömyysetuuksia ovat

- peruspäiväraha
- ansiopäiväraha
- työmarkkinatuki

Jos työttömyysetuutta maksetaan 65 maksupäivältä 4,65 prosentilla alennettuna (aktiivimalli), ei alennusta oteta huomioon työkyvyttömyyden tai etuuden alkamista edeltävän työttömyysetuuden määrässä.

Edeltävä opintotukilain mukainen opintoraha

Jos vakuutettu on työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltävän neljän kuukauden aikana saanut opintotukilain mukaista opintorahaa ja mahdollista huoltajakorotusta, päivärahaetuus on vähintään maksetun opintorahan ja huoltajakorotuksen kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa. Vanhempainpäiväraha on kuitenkin aina vähintään vähimmäismäärän suuruinen. Huomioi, että aikuiskoulutustuki ei voi olla päivärahan perusteena edeltävänä etuutena.

Edeltävä Kelan kuntoutusraha

Jos vakuutettu on etuusoikeuden alkamista edeltävän kuuden kuukauden aikana saanut Kelan maksamaa kuntoutusrahaa, päivärahaetuus on vähintään kuntoutusrahan suuruinen ilman kuntoutuskorotuksia.

Edeltävä työeläkelakien mukainen kuntoutusraha

Jos vakuutettu on etuusoikeuden alkamista edeltävän kuuden kuukauden saanut työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa, päivärahaetuus on vähintään maksetun kuntoutusrahan kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa ilman kuntoutuskorotuksia.

Useita edeltäviä etuuksia

Jos vakuutettu on saanut päivärahaetuuden alkamista edeltäneenä aikana useampaa kuin yhtä edellä mainituista etuuksista, päivärahaetuuden perusteena käytetään sitä etuutta, jota vakuutettu on viimeksi saanut. Viimeksi saadulla etuudella tarkoitetaan etuutta, jonka määrä on yli 0 euroa.

1.6.3. Työssäoloajalta

Biologiselle vanhemmalle

Vanhempainraha maksetaan vähimmäismääräisenä, jos päivärahan saaja on samanaikaisesti ansiotyössä tai omassa työssä (SVL 1224/2004 11 luku 8 §). Jos vanhempi siirtyy äitiys- tai vanhempainvapaalta kokonaan työelämään, maksetaan vanhempainraha vähimmäismääräisenä kaikilta maksupäiviltä (myös työntekijän vapaapäivät). Jos vanhempi työskentelee satunnaisina päivinä tai ei tee täyttä työviikkoa, maksetaan vanhempainraha vähimmäismääräisenä vain työskentelypäiviltä.

Vanhemmat voivat päättää vanhempainrahakauden käyttämisestä haluamallaan tavalla. Vanhempainrahan saaminen ei edellytä lapsen hoitamista, joten vanhempainrahaa voi hakea myös työssäoleva vanhempi. Jos esim. lasta hoitavalla äidillä ei ole asumisedellytyksen puuttumisen vuoksi oikeutta vanhempainrahaan, voi työssä käyvä isä hakea vanhempainrahan. Tällöin vanhempainraha maksetaan isälle vähimmäismääräisenä.

Lue lisää [asumisedellytyksestä](#).

Adoptiovanhemmalle

Adoptiovanhemman vanhempainrahan maksamisen edellytyksenä on, että adoptiovanhempi osallistuu lapsen hoitoon eikä ole ansiotyössä tai muussa omassa työssä. Näin ollen vanhempainrahaa ei makseta työskentelyajalta adoptiovanhemmalle lukuun ottamatta osittaista vanhempainrahaa.

Ansiotyö tai oma työ

Ansiotyön käsitettä ei ole määritelty sairausvakuutuslaissa. Sen sijaan oman työn käsite on määritelty sairausvakuutuslain 1 luvun 4 §:n 4 kohdassa. Sillä tarkoitetaan vakuutetun omassa tai perheenjäsenensä yrityksessä, liikkeessä, ammatissa tai maa- tai metsätaloudessa suorittamaa työtä, itsenäistä tieteellistä työtä sekä päätointa vastaavaa opiskelua oppilaitoksessa tai ammattikursseilla.

Vanhempainpäivärahoja myönnettäessä ansiotyössä olemista arvioidaan verotuksen ansiotulokäsittelyn näkökulmasta. Toisin sanoen, jos toiminta on sen luonteista, että siitä maksetaan ansiotuloa, niin tulon perusteena ollut toiminta katsotaan ansiotyöksi tai siihen rinnastettavaksi. Ansiotuloa on mm. palkka ja erilaiset palkkiot (esim. kokouspalkkio, luentopalkkio, luottamustoimipalkkio sekä omaishoidon ja perhehoidon palkkio). Koska säännöksen sanamuodon mukaan olennaista on ansiotyössä tai omassa työssä *oleminen*, ei ratkaisevaa ole yksinomaan se, maksetaanko juuri kyseisestä toiminnasta tuloa tai milloin tulo konkretisoituu (esim. yrittäjät). Ansiotyössä tai omassa työssä olemiselle ei ole säädetty mitään vähimmäiskestoja, joten vähäinkin työskentely johtaa vanhempainpäivärahan maksamiseen vähimmäismääräisenä työssäoloajalta. Myöskään maksettavan palkan, palkkion tai muun tulon määrällä ei ole merkitystä.

Huom. jos vanhemmat toimivat perhehoitajina (ns. sijaisvanhempina), katsotaan ansiotyössä olevaksi vanhemmaksi se vanhempi, jonka on perhehoidon toimeksiantosopimuksessa sovittu olevan hoitopalkkion saaja.

Harrastusluonteista toimintaa tai vapaaehtoistyötä, esim. vapaapalokuntatoimintaa, lasten urheilujoukkueessa toimimista tai tukihenkilönä/perheenä toimimista, ei pääsääntöisesti pidetä ansiotyön tekemisensä. Kuitenkin, jos toiminnasta maksetaan palkkiota, pidetään sitä ansiotyönä. Jos henkilölle maksetaan vain kulukorvauksia, joiden tarkoituksena on korvata aiheutuneita kustannuksia, ei toimintaa pidetä ansiotyön tekemisensä.

Ansiotyötä on myös kotona tehtävä etätö. Vanhempainpäivärahoihin vaikuttavaan työssäoloaikaan luetaan myös päivystys- tai varallaoloaika, jolta työntekijä saa palkan/korvauksen ja on työnantajansa käytettävissä tarvittaessa. Myös kertausharjoituksissa oloa pidetään ansiotyönä.

Kunnallisen luottamustoimen hoitamista ei pidetä ansiotyönä. Muussa kuin kunnallisessa luottamustehtävässä toimimista pidetään ansiotyöhön rinnastettavana, jos siitä maksetaan palkkiota tai se liittyy henkilön pääasialliseen ansiotyöhön. Tällöin vanhempainpäivärahaan vaikuttavaksi työssäoloajaksi katsotaan ne päivät, kun henkilö hoitaa luottamustoimintaa (esim. kokoukset).

Jos henkilö on työttömänä työnhakijana työvoimatoimistossa, ei häntä katsota ansiotyössä olevaksi.

Omais- tai perhehoitajana toimivan osalta harkitaan, maksetaanko vanhempainpäiväraha vähimmäismääräisenä vai täytenä. Vastaavasti harkitaan, onko adoptiovanhemmalla oikeus vanhempainrahaan. Jos omais- tai perhehoitaja saa vähimmäismääräistä vanhempainpäivärahaa pienempää hoitopalkkiota, maksetaan vanhempainpäiväraha täytenä. Jos palkkio on vähimmäismääräistä vanhempainpäivärahaa suurempi, harkitaan vanhempainpäivärahan maksamista vähimmäismääräisenä tapauskohtaisesti. Harkinnassa otetaan huomioon muun muassa se, onko omais- tai perhehoitajana toimiminen pää- vai sivutoimista. Jos vanhempainpäivärahan perusteena on pelkästään tai pääosin omais- tai perhehoidon palkkio, voidaan omais- tai perhehoitajana toimimista pitää päätoimisena. Tällöin vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismääräisenä. Jos vanhempi on ollut omais- tai perhehoitajuuden ohella muualla ansiotyössä tai omassa työssä, voidaan vanhempainpäiväraha maksaa täytenä. Jos esim. oman lapsen omaishoito alkaa vanhempainpäivärahakaudella, voidaan vanhempainpäiväraha maksaa täysimääräisenä omaishoidon palkkiosta huolimatta. Tällöin on kuitenkin mahdollisten seuraavien vanhempainpäivärahakausien osalta uudelleen harkittava, maksetaanko vanhempainpäiväraha edelleen täytenä vai vähimmäismääräisenä. Jos vanhempainpäivärahan

saaja toimii omaishoitajan sijaisena yksittäisiä päiviä, maksetaan vanhempainpäiväraha vähimmäismääräisenä työskentelypäiviltä.

Jos vanhempi käy vanhempainpäivärahakaudella vuorotyössä siten, että työvuoro ajoittuu kahdelle vuorokaudelle, pidetään työskentelypäivänä sitä vuorokautta, jonka puolella on enemmän työtunteja. Jos työtunteja on yhtä paljon molempien vuorokausien puolella, tulkitaan tilannetta hakijan eduksi.

Esimerkki 1

Äiti työskentelee sairaalassa maanantain ja tiistain välisen yön klo 21.00–7.00. Äidin vanhempainraha maksetaan vähimmäismääräisenä tiistailta.

Esimerkki 2

Äiti työskentelee yövuorossa siten, että vuoro alkaa lauantaina klo 18.00 ja päättyy sunnuntaina klo 06.00. Äidin katsotaan työskentelevän sunnuntaina, joten työskentelyllä ei ole vaikutusta vanhempainrahaan.

Kuitenkin, jos äidillä on perään vielä toinen yövuoro (sunnuntai klo 18.00 – maanantai klo 06.00), katsotaan työpäiväksi maanantai. Eli sunnuntaille voidaan laskea enintään yksi työvuoro, kuten päivätöissäkin.

1.6.4. Opiskeluajalta

Vanhempainraha maksetaan vähimmäismääräisenä, jos vanhempi opiskelee päätoimisesti ja saa opintotukilain mukaista opintorahaa. Jos vanhempi saa opiskeluunsa muuta tukea kuin opintotukilain mukaista opintorahaa, esimerkiksi työvoimapolitiittista koulutustukea tai oppisopimuskoulutuksen teoriapäiviltä päivärahaa, vanhempainraha maksetaan täysimääräisenä. (SVL 1224/2004 11 luku 8 §)

Huom. Adoptiovanhemman tulee vanhempainrahaa saadakseen osallistua lapsen hoitoon eikä hän voi samanaikaisesti olla ansiotyössä tai opiskella päätoimisesti.

1.6.5. Eläkkeensaajalle

Jos vanhempi saa vanhuuseläkettä, varhennettua vanhuuseläkettä, työttömyyseläkettä tai täyttä työkyvyttömyyseläkettä kansaneläkelain 12 §:n 1 momentin, työeläkelakien, liikennevakuutuslain, tapaturmavakuutuslain, maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain, sotilastapaturmalain, urheilijoiden tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain tai opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetun lain perusteella, vanhempainpäiväraha maksetaan vähimmäismääräisenä. (SVL 1224/2004 11 luku 10 §)

Valtioneuvoston jäsenen oikeudesta eläkkeeseen annettu laki sekä kansanedustajan eläkkeestä ja sopeutumisrahasta annettu laki ovat myös työeläkelakeja, joten myös niiden mukaan myönnetty eläke aiheuttaa vanhempainpäivärahan maksamisen vähimmäismääräisenä.

Huomaa, että vain listassa mainitut eläkkeet aiheuttava vanhempainpäivärahan maksamisen vähimmäismääräisenä. Esimerkiksi vanhempi, joka saa kansaneläkelain 12 §:n 4 momentin mukaista täyttä työkyvyttömyyseläkettä pysyvän sokeuden tai liikuntakyvyttömyyden johdosta, voi siis saada vanhempainpäivärahan täysimääräisenä. Lisäksi vanhempainpäivärahaan vaikuttaa vain em. lakien mukaan myönnetty eläke, ei muu korvaus.

1.7. Ratkaiseminen

Ratkaise vanhempainpäivärahaa koskeva hakemus ilman aiheetonta viivästystä ja anna kirjallinen päätös.

1.7.1. Käsittelypaikka

[Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat](#)

[Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat](#)

[Muutoksenhaku-, takaisinperintä- ja väärinkäytösasiat](#)

Käsittelypaikalla tarkoitetaan tässä ohjeessa etuusasian valmistelu- ja ratkaisupaikkaa.

Etuusasian valmistelu ja ratkaiseminen tapahtuvat pääsääntöisesti asiakkaan kotikunnan mukaan määräytyvässä vakuutuspiirissä. Hakemus voidaan valmistella ja ratkaista myös muussa kuin kotikunnan mukaan määräytyvässä vakuutuspiirissä siten, kun siitä on erikseen sovittu. Esimerkiksi tiettyjen etuuksien tai asiakasryhmien valmistelu- ja ratkaisutoiminta on keskitetty Kelassa. Lue tarkemmin poikkeavista käsittelypaikoista kyseisen etuuden ohjeista.

Kotikunnan mukaan määräytyvä vakuutuspiiri

Kelan etuusjärjestelmien toiminta pohjautuu henkilön toimistotietoon. Toimisto määräytyy yleensä henkilön väestötietojärjestelmän (VTJ) vakituisen asuinkunnan ja postinumeron mukaan. Jos henkilölle rekisteröidään Kelassa poikkeava toimisto, myös vakuutuspiiri voi muuttua.

Toimisto ja vakuutuspiiri näkyvät henkilön Henkilön tietojen kyselyllä (HEKY) (Henkilön tietojen kysely HEKY > Henkilön yleistiedot > Kunta- ja toimistotiedot).

Vakuutuspiirin vaihtuminen

Jos henkilö muuttaa toiseen vakuutuspiiriin, vastuuyksikkötiedot muodostuvat etuusjärjestelmiin yleensä ohjelmallisesti. Tarvittaessa tulee kuitenkin tehdä henkilötietomuutokset HEMU-aloitusvalikon kautta. Lue lisää henkilön yleistietojen muutoksista.

Vakuutuspiiriin tulee siirtää asiakasta koskevat vireillä olevat asiat uuteen vakuutuspiiriin käsiteltäviksi.

Muutolla toiseen vakuutuspiiriin voi olla vaikutusta myös maksussa oleviin Kelan etuuksiin. Esimerkiksi jos henkilö saa asumistukea, tulee hänelle muuton vuoksi lähettää tarkistushakemus.

Vakuutuspiirit voivat keskenään sopia asian käsittelyn siirrosta, jos henkilö esittää, että tietty häntä koskeva etuusasia käsiteltäisiin jossakin muussa toimipaikassa tai vakuutuspiirissä kuin siinä, jossa hänen asiansa normaalin työnkulun mukaan käsiteltäisiin. Lue lisää vakuutuspiirin vaihtamisesta kohdasta Kunta- ja toimistotiedot.

Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat

Turvakieltoasiakkaiden etuusasiat valmistellaan ja ratkaistaan keskitetysti. Lue lisää turvakieltoasiakkaiden ratkaisutyön keskittämisestä kohdasta Turvakielto.

Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat

Vankilassa olevien henkilöiden etuusasiat valmistellaan ja ratkaistaan keskitetysti. Lue lisää vankila-asioiden ratkaisutyön keskittämisestä ohjeesta [Vankilassaolo ja Kelan etuudet](#) sekä prosessikuvauksesta [Vankilailmoitusten käsittely](#).

Muutoksenhaku-, takaisinperintä- ja väärinkäytösasiat

Muutoksenhakuasia

Muutoksenhakuasia käsitellään siinä yksikössä, joka on antanut valituksenalaisen päätöksen.

Takaisinperintä

Kotivakuutuspiiri, etuuden vastuuyksikkö tai muu erikseen sovittu vakuutuspiiri ratkaisee liikaa maksetun etuuden takaisinperinnän, antaa siitä päätöksen ja vastaa päätöksestä sen lainvoimaiseksi tuloon saakka. Lue lisää takaisinperintäpäätöksen antopaikasta.

Kotivakuutuspiiri ja etuuden vastuuyksikkö vastaavat myös perintätoimenpiteistä Perintäkeskuksen vastuulle siirtymiseen saakka.

Kelan perintäkeskuksessa hoidetaan erääntyneiden saatavien perintä keskitetysti. Saatava katsotaan erääntyneeksi, kun sen takaisinperinnästä annettu päätös on tullut lainvoimaiseksi eikä asiakas ole maksanut saatavaa sovitulla tavalla. Perintäkeskus hoitaa perintätoimenpiteet sellaisten etuuksien osalta, joiden takaisinmaksua seurataan ohjelmallisesti YHTE-takaisinperintäjärjestelmässä.

Etuuden vastuuyksikkö huolehtii pääsääntöisesti RAKE- järjestelmän perinnöistä.

Perintäkeskus

Perintäkeskuksessa hoidetaan elatusapuvelan, etuuksien perinnän ja takausvastuusaatavien perintä. Perintäkeskuksessa hoidetaan myös muita täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä kuten velkajärjestelyt ja -sovinnot, kuolinpesältä ja sen osakkailta perimiset sekä täytäntöönpanon lopettamista ja jatkamista koskevat päätökset (ns. toivottomat perinnät). Perintäkeskus hoitaa sekä Suomessa että ulkomailla asuviin velallisiin kohdistuvat perintätoimet.

Lue lisää saatavien perinnästä.

Väärinkäytösepäily

Useimmiten epäily väärinkäytöksestä syntyy liikamaksun havaitsemisen yhteydessä. Kelan maksamaan etuuteen kohdistuvan väärinkäytösepäilyn selvittäminen aloitetaan Kelan vakuutuspiirissä. Myös työpaikkakassa selvittää myöntämässään etuudessa esiin tulleen väärinkäytösepäilyn, kuten myös Perintäkeskus myöntämässään maksuvapautuksessa. Useamman vakuutuspiirin alueella tehdyksi epäillyn väärinkäytöksen selvittämisestä neuvotellaan asianomaisten vakuutuspiirien kesken. Yhteisten palvelujen Lakipalveluryhmän asiantuntija

päätää tutkintapyyntönsä tekemisestä tai päätää siitä, että tutkintapyyntöä ei kyseessä olevassa tapauksessa tehdä.

Lue lisää väärinkäytösepäilyyn tunnistamisesta.

Lue myös [väärinkäytöksistä](#).

1.7.1.1. Työpaikkakassat

Työpaikkakassan vastuulle kuuluvien henkilöiden vanhempainpäivärahaetuuksia koskevat hakemukset käsitellään työpaikkakassassa.

Työpaikkakassan toimintapiiriin kuuluvan henkilön vakuutus siirtyy kassan vastuulle työsuhteen alkamista seuraavan kuukauden alusta lukien ja lakkaa työsuhteen päättymistä seuraavan kuukauden alusta lukien. Myös eläkkeellä oleva tai perheenjäsen voi kuulua kassan vastuulle kassan säännöissä määrätyn edellytyksin.

Työpaikkakassasta maksettava etuus on vähintään sairausvakuutuslain mukainen, mutta kassa voi sääntöjensä perusteella maksaa myös lisäetuuksia.

Vanhempainpäiväraha hakemus ratkaistaan siinä vakuutuspiirin toimistossa tai työpaikkakassassa, jonka piirissä tai vastuulla hakija on hakemuksen jättöhetkellä. Toimisto ja kassa voivat keskenään sopia menettelystä muullakin tavalla. Toimisto tai kassa maksaa tällöin etuutta sen maksukauden loppuun, jonka aikana vastuun siirto tapahtuu. Uusi toimisto tai kassa jatkaa päätöksen toimeenpanoa, jos etuutta on myönnetty pitemmälle ajalle.

1.7.1.2. Kv-asioiden käsittelypaikka

Vanhempainpäivärahojen kv-asiat käsitellään Kansainvälisten asioiden ratkaisukeskuksessa.

Kun selvität tapauksen käsittelypaikkaa, saat tärkeää tietoa henkilön tilanteesta tarkistamalla henkilön asumis- ja vakuuttamistiedot. Valitse HEKY -> henkilön yleistiedot -> **vakuutusjaksot**. Voit saada lisävalaistusta asiaan myös puolison ja lasten tiedoista.

Huomioi, että tässä EU-mailla tarkoitetaan sekä EU- ja ETA-maita että Sveitsiä.

Kv-asiaan viittaavia seikkoja

- henkilön vakuuttaminen on yhtä aikaa vireillä vanhempainpäivärahan kanssa
- henkilö ei ole vakuutettu tai vakuuttamisessa on rajoituksia
- henkilön vakuuttaminen on epäselvä tai sitä ei ole selvitetty
- henkilö esittää ulkomaisen raskaustodistuksen eikä vakuuttamista/ulkomailla oleskelua ole selvitetty
- henkilö kuuluu Kansainvälisten asioiden ratkaisukeskuksen vastuulle vakuuttamisperusteensa takia
- henkilö on vakuutettu pelkän työskentelyn, ei asumisen perusteella
- henkilö on ollut vakuutettuna Suomessa alle 180 pv ennen laskettua aikaa
- hakemuksen käsittely vaatii toisen maan vakuutuskausien selvittämistä 180 päivän edellytyksen täyttymiseksi eli EU-alueen maiden välistä E104- tai F-SED-lomakeliikennettä.
- henkilön kotitoimisto on 99600 (vanhoja Ulkomaan yksikön asiakkaita)
- henkilön verotustiedoissa SVL- työtuloissa on vakuutuspalkkaa, eikä vastaavalle vuodelle ole tietoja ulkomailla olostani eli vakuutusjaksoja
- henkilö esittää päivärahan perusteeksi ulkomailla ansaittuja tuloja

- henkilö saa eläkettä Suomesta ja asuu ulkomailla tai saa eläkettä ulkomailta asuessaan Suomessa
- lapsi syntyy ulkomailla tai asuu ulkomailla
- kyseessä on Kansainvälisten asioiden ratkaisukeskuksen antamaan päätökseen liittyvä valitus

Kv-asian voi tunnistaa asiakkaan vakuuttamisen perusteesta

Vakuuttamisperuste selviää asiakkaan HEKY- tietojen **vakuutusjaksoista** tai henkilön vakuuttamispäätöksestä.

Seuraavien henkilöiden/henkilöryhmien (osin päällekkäisten) vanhempainpäivärahat käsitellään **Kansainvälisten asioiden ratkaisukeskuksessa**.

- Henkilö on vakuutettu Suomessa työskentelyn tai sen jälkeisen työnhaun perusteella.
- Henkilö on vakuutettu Suomessa, mutta asuin/oleskeluvaltio on jokin muu maa ja kyseessä on lähetetty työntekijä, virkamies, opiskelija, tutkija, lähetys- tai kehitysyhteistyöntekijä tai edellä mainittujen perheenjäsen.
 - Päätös on yleensä annettu määräajalle, mutta se voi olla myös jatkuva
- Vakuuttaminen on myönnetty määräajalle; hakijan asuinmaa voi olla muu maa tai Suomi, peruste esimerkiksi ”palkansaajana kahdessa valtiossa”
 - Perhe asuu yleensä vakinaisesti Suomessa
- Hakija on vakuutettu liikkuvan työn perusteella (rekkakuskit, merimiehet ja lentoliikenteen matkustava henkilökunta).
- Hakijan vakuuttaminen on tarkistettu määräajalle, oleskeluvaltio on muu kuin Suomi ja oleskelun kesto on alle vuoden eli kyseessä on tilapäinen ulkomailla oleskelu.

Seuraavissa tilanteissa etuushakemukset käsitellään vakuutuspiireissä

- Hakija on syntynyt ja asunut aina Suomessa: ”henkilöllä ei ole vakuutusjaksoja, henkilö on vakuutettu”.
- Hakijalla voi olla aiempia vakuutusjaksoja ulkomailla, Suomessa vakuutettuna tai ei, mutta nyt hän asuu vakinaisesti ja vakuutettuna Suomessa.
- Henkilö palaa tai on palannut Suomeen alle 180 päivää ennen laskettua aikaa, mutta hän on ulkomailla ollessaan ollut vakuutettu Suomessa
 - Jos hakija esittää kuuden kuukauden työtuloiksi ulkomailla ansaittuja palkkoja, siirrä hakemus kuitenkin KV-keskukseen. Palkat voivat olla esimerkiksi kansainvälisestä järjestöstä. Ne voivat olla myös suomalaisen työnantajan maksamia, jos hakija on työskennellyt ulkomailla lähetettynä työntekijänä; KV – keskus varmistaa, onko asiakkaalla ollut vakuutuspalkkaa.
- Henkilö on vakuutettu Suomessa ja hän asuu vakinaisesti Suomessa, mutta Suomessa ei vakuutettu puoliso asuu ulkomailla.
 - Jos on olemassa mahdollisuus, että toinen vanhempi saa toisesta maasta vastaavaa etuutta, tulee tapauksesta kuitenkin kv-asia. Asiaa voidaan kysyä asiakkaalta myös vakuutuspiirissä, mutta KV-keskus selvittää mahdollisen toisen maan etuuden vaikutuksen Suomesta myönnettävään etuuteen.
- Päivärahapäätös on annettu KV – keskuksessa, ja Suomeen paluun jälkeen päätöstä tulee tarkistaa, esim. työskentelyn alkaessa päivärahan minimointi.
- Ulkomaalaisille, Suomessa asuville ja vakuutetuille vanhemmille Suomessa syntyvästä lapsesta haetaan isyysrahaa, eikä lasta ole vielä vakuutettu, mutta lapsi näkyy jo väestörekisteritiedoissa.
- KV – keskuksessa ei käsitellä erityisäitiysrahoja (katso Kelanetti: keskitetyt etuudet)

Vanhojen, epäselvien vakuuttamisjaksojenselvittämiseksi tee vakuuttamisen toimeksiantotyö KV-keskuksen vakuuttamisen työjonoon ja laita päivärahahakemus odottamaan omaan yksikköösi. Vain, jos vanhojen vakuuttamisjaksojen selvittely ei tule vaikuttamaan hakemushetken ja laskettua

aikaa edeltävän vähintään 180 päivän vakuuttamiseen, voit ratkaista hakemuksen ennen vakuuttamisselvitysten valmistumista.

Mitä muuta kv-asian tunnistamista koskevaa tietoa HEKY-näytöltä saa?

Henkilön yleistiedot: HEKY > Henkilön yleistiedot

- Henkilötiedot: kansalaisuus (pelkkä ulkomaan kansalaisuus ei tarkoita kv-asiaa)
- Suomen/ulkomaan osoitteet (asuuko asiakas ulkomailla?)
 - Jos vakuutuspiirin asiakkaalta puuttuu osoite, mutta muut seikat eivät viittaa kv-asiaan, varmista ulkomaille muutto ennen työn siirtämistä KV-keskukseen
- Kunta- ja toimistotiedot (kotikunta 198= tuntematon, 200 =ulkomailla tai ei kotikuntaa, on vain oleskelukunta)
- Perhetiedot: löytyvätkö vanhempien tiedoista myös lapset, joista etuutta haetaan?
- Hakija tai puoliso voi saada ulkomailta eläkettä, millä on vaikutus päivärahojen maksuvastuuseen. Tutki HEKY:ltä myös:
 - Työeläkkeet ja korvaukset: ulkomainen eläke
 - Henkilön yleistiedot: ulkomaan vakuutustunnukset, vakuuttamishistoria, eläkkeen vakuutusajat, ulkomaan vakuutusjaksot

Valmistelunäyttöjen huomautukset siitä, että henkilö tai perheenjäsenet eivät ole vakuutettuja ja rajoitukset vakuuttamisessa (jotka löydät valitsemalla tietyn vakuutusjakson v:llä) viittaavat kv-asiaan.

Katso myös tarkkaan **verottajalta** saadut tiedot. Jos SVL- työtulotiedoissa on vakuutuslaskuja, mutta ei vastaavalta ajalta vakuutusjaksoja, asia on käsiteltävä KV-keskuksessa.

Mitä kv-asian tunnusmerkkejä voit löytää OIWasta ja hakemuksesta?

- Hakemuksessa on maininta ulkomailla olosta.
- Hakemus on myöhässä tai asiakas hakee päivärahaa alkamaan poikkeuksellisesta ajankohdasta; olisiko kyseessä Suomeen muutto ja asiakas kenties saanut päivärahaa aiemmin toisesta maasta?
- Osoite on ulkomaille tai asiakas ilmoittaa muuttavansa ulkomaille kesken päivärahan maksun.
- Hakemus on allekirjoitettu ulkomailla, tai maksuosoite on ulkomaille.
- Asiakas esittää päivärahan perusteeksi ulkomailta tai kansainväliseltä järjestöltä saatuja palkkoja.
- Hakemuksen liitteenä on E-lomakkeita tai SEDejä.
- Hakemuksesta ilmenee, että hakija tekee etätyötä toisesta maasta käsin Suomessa olevalle yritykselle. Vertaa havaintojasi vakuutusjaksoihin ja Oiwan tietoihin. Onko vastaavalle ajalle jo vakuuttamisratkaisut tehty?
- Työntäjän ilmoituksessa (Y17) on ilmoitettu vakuutuslaskua tai työsuhde on alle 6 kk tai palkka on ulkomaan valuuttana. Asiakas pyytää tulojen arviointia, koska on ollut Suomessa töissä vain vähän aikaa muuton jälkeen, eikä hakijan vakuutusjaksoissa ole tietoa ulkomailla olosta.

Miten siirrät työn KV-keskukseen?

Jos kv-asia on ohjautunut vakuutuspiiriisi, siirrä hakemus Oiwassa KV-keskuksen Vanhempainetuudet-työjonoon. Kirjoita kommenttiin, miksi kyseessä on kv-asia.

Jos olet epävarma siitä, onko käsittelyyn ottamasi tapaus kv-asia, kysy asiaa vakuutuspiirissä etuuden asiantuntijalta (ent. etuusvastaava) tai osaamiskeskuksesta. Jos tapaus on siirretty KV-keskuksesta, neuvottele tarvittaessa tapauksen siirtäneen henkilön kanssa.

1.7.2. Esteellisyydestä

Hallintolaisissa säädettyjä virkamiesten esteellisyysperusteita sovelletaan Kelan toimihenkilöihin. Lue lisää esteellisyydestä sekä käsittely- ja läsnäolokiellosta.

1.7.2.1. Käsittely- ja ratkaisukielto

Jos olet esteellinen, **et saa käsitellä tai ratkaista asiaa etkä olla läsnä asiaa käsiteltäessä**, jottei läsnäolosi vaikuta asian käsittelyyn.

Lue lisää esteellisyydestä.

1.7.2.2. Esteellisyyden toteaminen

Sinun on ensisijaisesti **itse** havaittava ja todettava oma esteellisyytesi.

Jos **asiakas** esittää **väitteen** asiaa käsittelevän toimihenkilön esteellisyydestä, väitteeseen on viipymättä otettava kanta ja esteellisyysasia ratkaistava.

Lue lisää esteellisyyden ratkaisemisesta.

1.7.3. Lisäselvitykset

Voit ratkaisuvaiheessa joutua pyytämään hakijalta hakemuksen ratkaisuun tarvittavia lisäselvityksiä. Pyydä lisäselvitykset ensisijaisesti puhelimitse. Tarvittaessa voit käyttää lisäselvityspyyntökirjeitä. Lue aiheesta lisää [tästä](#). Hakemus voidaan ratkaista käytettävissä olevien tietojen perusteella, vaikka hakija kieltäytyisi antamasta tarvittavia tietoja tai esittämästä selvitystä, joka häneltä voidaan kohtuudella vaatia. Jos vakuutetun työnantaja on hakenut vanhempainpäivärahaa eikä vakuutetulta itseltään ole pyynnöstä huolimatta saatu hakemusta tai päivärahan myöntämiseksi tarvittavia tietoja, asia ratkaistaan työnantajan hakemuksen perusteella. Lue myös kohta [Työnantajan päätös](#).

1.7.4. Kuuleminen

Kuuleminen merkitsee tilaisuuden varaamista asiakkaalle esittää oma käsityksensä asiasta ennen ratkaisua.

Lue lisää kuulemisesta.

1.7.4.1. Milloin asiakasta on kuultava?

Lue lisää milloin asiakasta on kuultava ja milloin asiakasta ei tarvitse kuulla.

1.7.4.2. Miten kuullaan?

Lue miten asiakasta kuullaan ja päämiehen ja edunvalvojan tai huoltajan kuulemisesta sekä suullisesta vaatimuksesta ja selvityksestä.

1.7.5. Päätöksen antaminen

Etuuspäätökset ovat **hallintopäätöksiä**. Hallintopäätöksellä tarkoitetaan viranomaisen hallintoasiassa tekemää ratkaisua, jolla on asian käsittelyn päättävä vaikutus.

Hakijalle tulee yleensä antaa kirjallinen päätös etuuden myöntämisestä, hylkäämisestä, lakkauttamisesta, tarkistamisesta, oikaisemisesta ja takaisinperinnästä. Kun päätös on kirjallinen, asiakas saa tietoonsa päätöksen perustelut ja hän voi harkintansa mukaan valittaa päätöksestä.

Lue etuuskohtaisista ohjeista, kuinka päätöksen antamisessa menetellään etuudensaajan, lapsen tai edunvalvojan kuolemantapauksessa. Lue myös hallintolain soveltamisen ohjeista [edunvalvonnan päättymisestä etuudensaajan tai edunvalvojan kuoleman johdosta](#). Silloin, kun annat päätöstä etuudensaajan tai lapsen kuoleman vuoksi, lisää päätökseen sopivaan kohtaan pahoittelu, esim. *Osanottomme menetyksenne johdosta*. Mikäli asiaa on jo aiemmin pahoiteltu Kelan taholta kirjallisesti, ei osanottoa ole enää syytä uudelleen ilmaista päätöksessä tai kirjeessä.

Silloin, kun on kyse indeksitarkistuksesta johtuvasta etuuden tarkistamisesta, päätös annetaan vain pyynnöstä.

Lainmuutoksen yhteydessä voidaan säätää erikseen siitä, annetaanko lainmuutoksesta johtuvasta etuuden tarkistamisesta päätös. Kun etuus tarkistetaan viran puolesta lainmuutoksen vuoksi, ei tarkistuksesta aina anneta päätöstä muutoin kuin etuudensaajan pyynnöstä.

Etuuspäätös annetaan pääsääntöisesti lopullisena ja siihen voi hakea muutosta siten, kuin etuuslainsäädännössä on säädetty. Tietyissä tilanteissa päätös tulee kuitenkin antaa väliaikaisena. Päätöksen antamisesta väliaikaisena kerrotaan etuuskohtaisissa ohjeissa, muutoksenhaku-ohjeessa ja päätöksen oikaisu ja poistaminen -ohjeessa.

Etuuspäätökset annetaan maksutta.

Päätökset annetaan suomeksi tai ruotsiksi väestötietojärjestelmästä saatavan asiakkaan kielitiedon perusteella.

Etuuskohtaisissa ohjeissa on kerrottu, kenelle päätös tulee antaa.

Lue lisää myös asiaratkaisu vai tutkimatta jättäminen, päätöksen muoto ja sisältö ja päätöksen perusteleva.

1.7.5.1. Päätöksensaajat

Vanhempainpäivärahapäätös annetaan

- vakuutetulle
- työnantajalle, jos työnantaja on maksanut palkkaa vanhempainpäivärahan ajalta ja ilmoittanut palkkatiedot asiointipalvelussa tai Y 17 -lomakkeella
- huoltajalle, jos vakuutettu on alaikäinen
- edunvalvojalle, jos henkilölle on määrätty edunvalvoja, jonka tehtäviin kuuluu taloudellisten asioiden, kuten etuusasioiden hoitaminen
- edunvalvontavaltuutetulle, jos edunvalvontavaltuus on vahvistettu ja se kattaa etuusasioiden hoitamisen

Huoltajan tai muun edunvalvojan päätös

Jos alaikäinen lapsi (15-17-vuotias) on hakenut vanhempainpäivärahaa, valituskelpoinen päätös tulee lähettää sekä hänelle itselleen että hänen lailliselle edustajalleen. Alaikäisen laillisia edustajia ovat huoltajat ja muut mahdolliset edunvalvojat. Alaikäisellä itsellään ja hänen

edustajallaan on kummallakin oikeus käyttää puhevaltaa asiassa. Näin ollen molemmille tulee antaa valituskelpoinen päätös.

Päätös annetaan tiedoksi vain yhdelle huoltajalle. Jos alaikäiselle on määrätty edunvalvoja, päätös annetaan tiedoksi edunvalvojalle. Jos alaikäisellä hakijalla on useampi huoltaja, kysy häneltä puhelimitse, kenelle huoltajista päätös lähetetään. Tarvittaessa voit käyttää myös lisäselvityspyyntökirjettä. Jos vastausta ei saada, lähetä päätös sille huoltajalle, jonka luona lapsi asuu tai on viimeksi asunut. Jos huoltajat asuvat yhdessä, voit lähettää päätöksen jommallekummalle.

Tulosta huoltajalle lähetettävä päätös erikseen ja lähetä se huoltajan osoitteeseen. Kirjaa OIWAan, kenelle päätös on lähetetty. Jos alaikäiselle on määrätty edunvalvoja, tallenna edunvalvoja maksunvaatijaksi, jolloin päätös lähtee myös edunvalvojalle.

Jos alaikäisellä on turvakielto, päätöstä ei lähetetä tiedoksi huoltajalle. Sen sijaan huoltajan turvakielto ei ole esteenä päätöksen tiedoksi lähettämiseksi. Tarkista, onko jommalla kummalla alaikäisen huoltajista turvakielto. Jos huoltajalla, jolle olet lähettämässä päätöksen tiedoksi, on turvakielto, päätöksen lähettää turvakieltoyksikkö. Jos alaikäisen toisella huoltajalla kuin sillä, jolle olet lähettämässä päätöstä, on turvakielto, peitä päätöksestä alaikäisen osoite ja muut asumista koskevat tiedot.

Huomaa, että jos alaikäinen saa lapsen, hänen omat vanhempansa ovat edelleen hänen huoltajiaan, mutta hän itse on oman lapsensa huoltaja. Huoltajuus päättyy, jos alaikäinen menee avioliittoon.

Lue lisää [Päätöksen tulostuspaikan muutoksesta](#) teknisestä ohjeesta.

Kunnan maksuvaatimus

Jos vanhempainpäiväraha maksetaan kunnan toimielimelle sen vuoksi, että vakuutetulle on maksettu toimeentulotukea ennakkona odotettavissa olevaa päivärahaetuutta vastaan tai jos on kysymys kunnan maksuvaatimuksesta vakuutetun laitospäiväraha- tai perhehoidon ajalta, kunnan toimielimelle ei anneta päätöstä. Tiedot välitetään viite- tai viestitietona tiliotteella. (SVL 1224/2004 15 luku 12 § 2 mom., Laki toimeentulotuesta 1412/1997 23 §, Asiakasmaksulaki 734/1992 14 §)

1.7.5.1.1. Työnantajan päätös

Työnantajan päätöksestä käy ilmi muun muassa työntekijälle myönnetyn päiverahakauden pituus sekä työnantajalle Kelasta maksettavan päivärahan määrä. Lisäksi päätöksessä kerrotaan, miltä ajalta päiväraha maksetaan työnantajalle ja milloin se siirtyy maksettavaksi suoraan työntekijälle.

Jos työnantaja on hakenut vanhempainpäivärahaa, mutta vakuutettu itse ei ole toimittanut hakemusta tai vakuutetulta ei ole saatu vanhempainpäivärahan myöntämiseksi tarvittavia tietoja, annetaan työnantajalle hylkäyspäätös.

Työnantajan päätös lähetetään pääsääntöisesti palkkaa maksavalle työnantajalle. Työnantaja voi hankkia palkanlaskentatoiminnot ulkopuoliselta yritykseltä ja valtuuttaa tämän hoitamaan vanhempainpäivärahan hakemiseen liittyvät asiat työnantajan puolesta. Jos työnantajan asiointipalvelussa tai Y 17 -lomakkeella on ilmoitettu päätöksen postitusosoitteeksi työnantajan valtuuttaman yrityksen osoitetiedot, päätös lähetetään valtuutetulle. Muussa tapauksessa päätös lähetetään työnantajalle. Etuus maksetaan kuitenkin aina työnantajalle.

Jos työnantajan hakemus on saatu tulorekisterin kautta, ei päätöksen postitusosoitetta ole mahdollista ilmoittaa. Tulorekisterin kautta hakeminen edellyttää, että työnantaja on antanut suostumuksensa sähköisiin päätöksiin. Jos suostumus ei ole voimassa, pyydetään sitä työnantajalta. Suostumuksen voi antaa ainoastaan työnantajan asiointipalvelussa. Mikäli

suostumusta ei saada, pyydetään yhteystiedot päätöksen postittamiseksi. Mikäli niitäkään ei saada, käytetään työnantajan Asiakastietojärjestelmän mukaista postiosoitetta ja viedään Palkkahallinto asiaa hoitavaksi tahoksi.

1.7.6. Kv-säännökset

Lue työnjaosta etuusasioiden käsittelyssä ja ratkaisemisessa kohdasta Ratkaisutyö > Kv-asiat > Työnjako kansainvälisissä asioissa.

1.8. Maksaminen

Maksukausi

Vanhempainraha maksetaan maksukausittain jälkikäteen pääsääntöisesti 25 arkipäivän erissä. Vanhempainrahan viimeinen erä maksetaan kauden päättyttyä.

Jos vanhempainrahan maksaminen isälle alkaa tai päättyy kesken äidin maksukauden, maksetaan vanhempainraha äidille vajaalta maksukaudelta, jos maksamisen edellytykset muutoin täyttyvät.

Osittainen vanhempainraha maksetaan kuten vanhempainraha.

Jälkitarkastustodistus

Vanhempainrahan maksaminen edellyttää, että äiti on käynyt lääkärin tai julkisen terveydenhuollon palveluksessa olevan ja riittävän koulutuksen saaneen kättilön tai terveydenhoitajan suorittamassa jälkitarkastuksessa terveydentilansa selvittämiseksi 5–12 viikon kuluttua synnytyksestä. Kela voi kuitenkin erityisestä syystä myöntää vanhempainrahan, vaikka jälkitarkastusta ei ole tehty. (SVL 1224/2004 9 luku 8 § 3 mom.)

Hakijan tulee toimittaa kirjallinen todistus jälkitarkastuksesta esim. SV 75 (VNA 1335/2004 SVL:n täytäntöönpanosta 1 luku 3 §). Todistuksen ei tarvitse olla tarkastuksen suorittaneen henkilön antama, vaan sen voi esimerkiksi antaa myös terveydenhoitaja, vaikka jälkitarkastuksen olisi suorittanut lääkäri.

Uusi vanhempainpäiväraha-oikeus

Jos äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainrahakaudella alkaa oikeus uuteen vanhempainpäivärahaan, edellisen äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan maksaminen päättyy uuden vanhempainpäiväraha-kauden alkaessa. (SVL 1224/2004 9 luku 15 § 2 mom.)

Vankilassaolo

Vanhempainpäivärahaa ei makseta ajalta, jona vanhempainpäivärahan saaja on suorittamassa vankeusrangaistusta lukuun ottamatta sakon muuntorangaistusta. (SVL 1224/2004 9 luku 15 § 1 mom.)

1.8.1. Maksuosoite

Etuus maksetaan etuuden saajan ilmoittamalle Euroopan unionissa sijaitsevalle tilille.

Myös silloin, kun asiakas ilmoittaa tilinumerokseen kunnan välitystilin numeron, maksetaan etuus asiakkaan ilmoittamalle tilille.

Tilinumeromuutokset tehdään etuuden saajan ilmoituksen perusteella. Etuuden saaja voi ilmoittaa tilinumeromuutoksen lomakkeella Y 121, verkkoasioinnissa tai tietyissä tilanteissa suullisesti. Etuuden saaja voi ilmoittaa maksuosoitteen muutoksesta puhelimitse siinä tapauksessa, että hän ilmoittaa sellaisen maksuosoitteen, johon hänelle on jo aiemmin maksettu jokin Kelan etuus tai korvaus. Tilinumeromuutoksia ei oteta vastaan sähköpostitse.

Jos asiakas ilmoittaa tilinumerotietonsa ollessasi yhteydessä häneen etuusasiansa hoitamiseksi, ota tilinumerotieto vastaan tunnistettuasi asiakkaan. Tee tilinumeromuutos niihin etuusjärjestelmiin, joihin osaat. Jos asiakkaalla on etuuksia muissa järjestelmissä (esim. Onni, RAKE), tee Oiwaan Perustietojen muutos -työ, tarkenteella tilinumeromuutos.

Etuuden maksaminen työnantajalle

Etuus maksetaan työnantajan asiointipalvelussa tai paperilomakkeella Y122 ilmoittamalle Y-tunnuskohtaiselle pankkitilille. Jos työnantaja ilmoittaa kotimaan tilinumeron asiointipalvelussa, se tulee voimaan heti tai vasta määritellyn ajan kuluttua (4-90 päivää ilmoituksesta). Jos työnantaja on ilmoittanut ulkomaan tilinumeron, tallennetaan se Kelassa käsin 1 -2 päivän kuluessa. Paperilomakkeella ilmoitetut tilinumerot ja ulkomaan tilinumerot tallennetaan Maksujenhallintaryhmässä.

Etuuden maksaminen, kun asiakkaalla ei ole pankkitiliä tai tilinumeroa ei saada

Jos asiakas ei ilmoita hakemuksessa pankkitiliä, tarkista aina ensin, onko hän ilmoittanut tilinumeronsa johonkin muuhun etuuteen ja ota tarvittaessa yhteyttä asiakkaaseen. Kysy asiakkaalta voiko myös käsiteltävänä olevan etuuden maksaa kyseiselle tilille. Pyydä tarvittaessa asiakkaalta tilinumero kirjallisesti.

Jos asiakkaalla ei ole pankkitiliä tai hän ei ilmoita tilinumeroa pyynnöstä huolimatta, päiväraha maksetaan Prepaid-kortille.

1.8.1.1. Ulkomaan maksuosoite

Jos etuuden saaja haluaa hänelle maksettavan etuuden ulkomaan maksuosoitteeseen, etuus maksetaan ulkomaille kansainvälisiä pankkiyhteystietoja käyttäen kirjoittamalla maksuosoitteeksi

- ulkomaan IBAN-tilinumero ja BIC-koodi tai
- ulkomaan BBAN-tilinumero ja BIC/SWIFT-koodi tai
- ulkomaan BBAN-tilinumero, pankin nimi ja maakoodi.

Etuus voidaan maksaa ulkomaille myös vakuutetun postiosoitteen perusteella edellyttäen, että hänellä on voimassa oleva ulkomaan osoite.

Lisätietoja etuuksien maksamisesta löydät teknisistä ohjeista.

1.8.2. Maksunsaajat

Vanhempainpäiväraha voidaan maksaa

- vakuutetulle itselleen
- vakuutetun työnantajalle
- edunvalvojalle
- kunnalle
- ulosottoviranomaiselle
- muulle henkilölle valtakirjalla.

1.8.2.1. Vakuutettu

Vanhempainpäiväraha maksetaan vakuutetulle itselleen ellei työnantaja ole velvollinen maksamaan hänelle palkkaa äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan ajalta. Vuosiloman ajalta vanhempainpäiväraha maksetaan kuitenkin aina vakuutetulle itselleen.

Jos äiti työskentelee äitiys- tai vanhempainrahakauden aikana, vanhempainpäiväraha maksetaan äidille itselleen vähimmäismääräisenä (lukuun ottamatta varhennettua äitiysrahakautta).

Voit lukea työnantajan oikeudesta hakea etuutta tästä.

1.8.2.2. Työnantaja

Päivärahaetus maksetaan työnantajalle, jos työnantaja maksaa työ- tai virkasuhteen perusteella palkkaa tai sitä vastaavaa korvausta työstä poissaolon ajalta.

Lue lisää työnantajan oikeudesta päivärahaan erilaisissa tilanteissa kohdasta [Oikeus ja edellytykset > Työnantajan oikeus](#).

1.8.2.2.1. Vanhempainpäivärahan maksaminen työnantajalle

Jos henkilö työskentelee esim. äitiysrahakauden aikana äitiysvapaan palkkaa maksavalle työnantajalle, maksetaan vähimmäismääräinen äitiysraha henkilölle itselleen. Tällöin työnantaja ei maksa äitiysvapaan palkkaa vaan normaalia työskentelyyn perustuvaa palkkaa, joten työnantajalla ei ole oikeutta päivärahaan.

Useita työnantajia

Jos henkilöllä on samanaikaisesti useita työnantajia, jotka maksavat äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan ajalta palkkaa, etuuden määrä jaetaan työnantajien kesken maksettujen palkkojen suhteessa.

Jos henkilö työskentelee esim. äitiysrahakauden aikana toiselle äitiysvapaan palkkaa maksavista työnantajista, maksetaan äitiysraha vähimmäismääräisenä sille työnantajalle, joka maksaa äitiysvapaan palkkaa. Se työnantaja, jolle henkilö työskentelee, ei maksa työskentelyajalta äitiysvapaan palkkaa, vaan normaalia työskentelyyn perustuvaa palkkaa, joten työnantajalla ei ole oikeutta päivärahaan.

1.8.2.3. Edunvalvoja

Vanhempainpäivärahaetuuden voi hakea ja nostaa etuuden saajan edunvalvoja, kun etuuden saaja on vajaavaltainen (alle 18-vuotias tai vajaavaltaiseksi julistettu henkilö). 15 vuotta täyttänyt henkilö voi kuitenkin hakea ja nostaa itselleen kuuluvan vanhempainpäivärahan. Edunvalvojan tulee etuutta hakiessaan liittää hakemukseen jäljennös maistraatin tai tuomioistuimen antamasta päätöksestä edunvalvojan määräämisestä. Jollei määräystä ole esitetty, käsittelijän on selvitettävä määräyksen sisältö maistraatista. Vajaavaltaiseksi julistetun osalta näitä selvityksiä ei tarvita.

Edunvalvontavaltuus

Mikäli hakija on tullut sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan ja hän on antanut määräämälleen henkilölle edunvalvontavaltuutuksen, voi edunvalvontavaltuutettu hakea ja nostaa etuuden valtuuttajan puolesta, mikäli valtuutus kattaa etuusasioiden hoidon. Edunvalvontavaltuus tulee voimaan, kun maistraatti on vahvistanut valtuutuksen.

Edunvalvontavaltuus merkitään holhousasioiden rekisteriin. Jos henkilöllä on edunvalvontavaltuutettu, tieto siitä näkyy HEKY-kyselyllä, Henkilön yleistiedot > Perhetiedot.

1.8.2.4. Kunta

Perhe- ja laitoshoidon ajalta asiakasmaksulain perusteella

Jos henkilölle on järjestetty laitoshoidon tai -huoltoa taikka perhehoitoa, kunta voi periä ja nostaa hänelle tulevan etuuden siltä ajalta, jonka laitoshoidon- tai perhehoito kestä (AML 734/1992 14 §). Kunnalle voidaan tämän mukaan maksaa erityisäitiys-, äitiys-, isyys- ja vanhempainraha.

Vaatus kunnalle maksamisesta on tehtävä vähintään kaksi viikkoa ennen etuuden maksupäivää. Kunnan on ilmoitettava vaatimuksesta kirjallisesti Kelan toimistolle.

Ennakkona maksettu täydentävä tai ehkäisevä toimeentulotuki

Kunta voi periä ja nostaa vakuutetulle maksettavan vanhempainpäivärahaetuuden samalta ajalta, jolta se on maksanut vakuutetulle toimeentulotukea ennakkona odotettavissa olevaa etuutta vastaan (SVL 1224/2004 15 luku 12 § 2 mom., TOTUL 1412/1997 23 §).

Kunnalla on oikeus saada päivärahaetus siitä päivästä alkaen, jolta päivärahaetus olisi voitu maksaa vakuutetulle itselleen edellyttäen, että kunta on maksanut hänelle toimeentulotukea samalta ajalta. Kunnalla on oikeus saada päivärahaetusta siihen päivään asti, johon se on maksanut toimeentulotukea päivärahaetuspäätöksen antamishetkellä.

Esimerkki 1

A on 2.1.2016 hakenut äitiys- ja vanhempainrahaa ajalle 1.2.–10.12.2016. Kunta on 4.2.2016 antamallaan päätöksellä myöntänyt ja maksanut A:lle toimeentulotukea ajalta 1.2.–29.2.2016 odotettavissa olevaa päivärahaetusta vastaan ja osoittanut Kelalle maksuvaatimuksen vastaavalta ajalta.

Kela myöntää A:lle äitiys- ja vanhempainrahaa 11.2.2016 antamallaan päätöksellä ajalle 1.2.–10.12.2016. A:n päivärahaetuus maksetaan kunnalle ajalta 1.2.–29.2.2016. Maaliskuun alusta lukien päivärahaetuus maksetaan A:lle itselleen.

Päivärahaetuuspäätöksen antamisen jälkeen myönnetty tai maksuunpantu toimeentulotuki ei ole odotettavissa olevaa etuutta vastaan maksettua toimeentulotukea, eikä tällainen toimeentulotuki oikeuta kuntaa päivärahaetuuden saamiseen. Koska Kela ei kunnalta saamansa maksuvaatimuksen perusteella tiedä, kuinka pitkältä ajalta toimeentulotukea on päivärahaetuuspäätöksen antamishetkellä ehditty maksaa, Kela maksaa päivärahaetuuden kunnalle maksuvaatimuksen loppuun asti, ellei vaatimusta sitä ennen poisteta. Kunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että se poistaa tarvittaessa maksuvaatimuksen siitä päivästä alkaen, josta päivärahaetuuden maksamiselle ei enää ole edellytyksiä.

Esimerkki 2

A on 2.1.2016 hakenut äitiys- ja vanhempainrahaa ajalle 1.2.–10.12.2016 ja odottaa Kelan vanhempainpäivärahapäätöstä. Kunta on 4.2.2016 antamallaan päätöksellä myöntänyt A:lle toimeentulotukea 1.2.–31.3.2016 odotettavissa olevaa päivärahaetuutta vastaan ja osoittanut Kelalle maksuvaatimuksen vastaavalta ajalta.

Kela myöntää A:lle äitiys- ja vanhempainrahaa 11.2.2016 antamallaan päätöksellä ajalle 1.2.–10.12.2016. Saatuaan tiedon päivärahaetuuspäätöksen antamisesta, kunta poistaa maksuvaatimuksen maaliskuun alusta lukien. Päivärahaetuus maksetaan kunnalle ajalta 1.2.–29.2.2016. Maaliskuun alusta lukien päivärahaetuus maksetaan A:lle itselleen.

Jos kunta ei poista maksuvaatimusta maaliskuun alusta lukien, päivärahaetuus maksetaan kunnalle maksuvaatimuksen loppuun asti eli ajalta 1.2.–31.3.2016. Jos kunta ei ole enää maaliskuulta maksanut henkilölle ennakkona toimeentulotukea odotettavissa olevaa etuutta vastaan, se suorittaa TOTUL 23 §:n 1 momentin perusteella aiheettomasti saamansa päivärahaetuuden viipymättä henkilölle itselleen.

Jos kunta ei poista maksuvaatimusta maaliskuun alusta lukien, päivärahaetuus maksetaan kunnalle maksuvaatimuksen loppuun asti eli ajalta 1.2.–31.3.2016. Jos kunta ei ole enää maaliskuulta maksanut henkilölle ennakkona toimeentulotukea odotettavissa olevaa etuutta vastaan, se suorittaa TOTUL 23 §:n 1 momentin perusteella aiheettomasti saamansa päivärahaetuuden viipymättä henkilölle itselleen.

Etuus voidaan maksaa kunnalle vain, jos tämä on ilmoittanut vaatimuksesta vähintään kaksi viikkoa ennen etuuden maksupäivää. Kunnan on ilmoitettava vaatimuksesta kirjallisesti Kelan toimistolle. Ilmoituksessa on mainittava ajat, joilta toimeentulotukea on maksettu.

Työnantajan osuus

Jos työnantajalla on oikeus vanhempainpäivärahaan äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan ajalta maksamaansa palkkaa vastaavalta osalta (SVL 1224/2004 7 luku 4 §), ei työnantajalle kuuluvaa päivärahaetuutta ei makseta kunnalle.

Kunnan välitystilille maksaminen

Kunnalla on oikeus vaatia vanhempainpäivärahan maksamista itselleen vain edellä mainituissa, laissa määrättyissä tilanteissa. Vanhempainpäivärahaa ei voida maksaa kunnan vaatimuksesta tai esityksestä kunnalle esimerkiksi tilanteessa, kun asiakas ei kykene huolehtimaan raha-asioistaan.

Jos asiakas haluaa etuuden maksettavaksi kunnan ns. välitystilille, tulee asiakkaan itse ilmoittaa etuuden maksuosoitteeksi kunnan tilinumero. Tällöin etuus maksetaan asiakkaan ilmoittamalle tilille ja asiakas voi milloin tahansa ilmoittaa uuden tilinumeron. Lue lisää tilinumeron ilmoittamisesta kohdasta Maksuosoitte.

1.8.2.5. Ulosottoviranomainen

[Takautuva suoritus](#)

[Maksukielto](#)

[Uusi maksukielto](#)

[Maksukiellon palauttaminen](#)

Äitiys-, isyys- ja vanhempainraha sekä erityisäitiysraha voidaan ulosmitata. Ulosmittaukseen sovelletaan ulosottokaaren 4 luvun palkan ulosmittausta koskevia säännöksiä (Ulosottokaari 705/2007).

Tulopohja

Tulopohjalla tarkoitetaan sitä tulojen määrää, josta ulosmittaus suoritetaan. Tulopohjaan kuuluvat palkan lisäksi myös eläkkeet, sairauspäiväraha ja muut palkan sijasta maksettavat toimeentuloetuudet riippumatta siitä, ovatko ne ulosmittauskelpoisia vai eivät. Määrättyyn tarkoitukseen tarkoitettuja avustuksia tai kustannusten korvauksia (esimerkiksi asumistuet, vammaisetuudet, lapsilisä) ei kuitenkaan lasketa mukaan tulopohjaan.

Suojaosuus

Vakuutetulle on jätettävä hänen omaa sekä hänen varassa olevan puolison, oman lapsen ja puolison lapsenelätykseen tietty vuosittain kansaneläkeindeksillä tarkistettava euromäärä päivää kohden.

Ulosottovelalliselle jätettävä suojaosuus on 22,41 euroa päivässä velallisen itsensä osalta ja 8,04 euroa päivässä velallisen elätyksen varassa olevan henkilön osalta. Suojaosuus lasketaan kuukaudessa 30 päivältä. Suojaosuudet tarkistetaan vuosittain kansaneläkeindeksillä. (Ulosottokaari 705/2007 4 luku 48 §) Yksinäisen velallisen suojaosuus on 672,30 euroa kuukaudessa. Jos velallisella on yksi huollettava, on suojaosuus 913,50 euroa kuukaudessa.

Ulosotettavan määrän laskeminen

Ensin lasketaan, mikä on tulopohjaan kuuluvien tulojen yhteenlaskettu nettomäärä. Ulosottomiehen maksukiellossa ilmoittamaan muun tulon nettomäärään lisätään Kelan maksamat etuudet niiltä osin kuin ne otetaan huomioon tulopohjassa. Jos tulojen yhteenlaskettu nettomäärä ei ylitä suojaosuutta, ei sairauspäivärahaa, äitiys-, isyys ja vanhempainrahaa, erityisäitiysrahaa, tartuntatautipäivärahaa tai luovutuspäivärahaa voida ulosmitata lainkaan.

Jos ulosmitattavaksi vaadittu määrä on maksukiellossa ilmoitettu vakiomääräisenä, ulosmitataan tämä määrä, enintään kuitenkin suojaosuuden ylittävä määrä.

Jos vaadittu määrä on ilmoitettu murtolukuna (1/3 tai 2/3), ulosmitattava määrä lasketaan seuraavasti:

- Jos tulopohjaan kuuluvien tulojen yhteenlaskettu nettomäärä on suurempi kuin ko. henkilölle laskettu suojaosuus kerrottuna kahdella, ulosmitattava määrä on 1/3 tulojen yhteenlasketusta nettomäärästä.
- Jos yhteenlaskettu nettomäärä on yhtä suuri tai pienempi kuin ko. henkilölle laskettu suojaosuus kerrottuna kahdella, ulosmitattava määrä on 2/3 tulojen yhteenlasketun nettomäärän ja suojaosuuden erotuksesta (ns. tuloerajulosmittaus).

Jos maksukiellossa on määrätty ulosmittaukselle euromääräinen enimmäismäärä, ei sitä saa ylittää.

Muut tulot otetaan huomioon sen suuruisena kuin ulosottomies ilmoittaa maksukieltolomakkeella. Jos ulosottomies ei ole ilmoittanut muita tuloja, katsotaan, ettei niitä ole. Tällöin tulojen yhteenlaskettu nettomäärä ei yleensä ylitä suojaosuutta. Etuutta ei siten voida ulosmitata ja maksukielto palautetaan.

Vuoden 2012 alusta tuli voimaan valtioneuvoston asetus, joka korvaa aiemman asteikkoulosmittausasetuksen:

Jos palkka on suurempi kuin neljä kertaa velallisen suojaosuuden määrä

- ulosmitataan yksi kolmasosa neljä kertaa velallisen suojaosuuden määrää vastaavasta palkanosasta
- ja lisäksi neljä viidesosaa sen ylittävästä palkanosasta
- palkasta ulosmitataan kuitenkin enintään puolet

Esimerkki

Velallisen palkka on 3 200 euroa kuukaudessa. Velallisen elatuksen varassa ei ole lapsia. Velallisen suojaosuus on 672,30 euroa kuukaudessa. Neljä kertaa suojaosuus on 2689,20 euroa. Ulosmitattava määrä on $(4 \times 672,30) : 3 = 896,40$ euroa, johon lisätään $4/5 \times (3\,200 - 2\,689,20) = 408,64$ euroa. Ulosmitattava kokonaismäärä on $896,40 + 408,64 = 1305,04$ euroa.

Huom. palkasta ulosmitataan kuitenkin enintään puolet.

Elatusapu

Jos ulosmittaus toimitetaan palkan maksukautta vastaavan elatusavun perimiseksi, saadaan ulosmitata säännönmukaista suurempi määrä. Enimmillään saadaan ulosmitata maksukauden elatusavun suuruisen määrä. Velalliselle on kuitenkin aina jätettävä 1/3 palkasta, eikä suojaosuutta saada ulosmitata. Säännönmukaista suurempaa määrää ei siis saada ulosmitata, jos perittävänä on vain jo aiemmin eräänntynyt elatusapurästä.

Takautuva suoritus

Ulosottopidätyksen määrä lasketaan erikseen takautuvalle ajalle ja sen jälkeen maksukausittain. Takautuvasti kertasuorituksena maksettavan etuuden nettomäärästä ulosmitataan enintään kolmasosa. Suojaosuutta ei tällöin käytetä.

Jos kertasuoritus ulosmitataan elatusavun perimiseksi, ulosmitataan enintään kaksi kolmasosaa kertasuorituksen nettomäärästä.

Maksukielto

Ulosottomies ilmoittaa ulosmittauksesta maksukiellolla, jonka voimassa ollessa etuutta ei saa maksaa muulle kuin ulosottomiehelle. Maksukiellossa ulosottomies ilmoittaa ulosottopidätyksen määrän ja suojaosuuden sekä ulosmittaukseen kuuluvan muun tulon nettomäärän.

Maksukieltoa on noudatettava heti, kun se on saapunut Kelaan. Maksukielto on voimassa määräajan tai toistaiseksi, kunnes ulosottomies kirjallisesti ilmoittaa maksukiellon päättymisestä. Jos maksukiellon perusteena olevat olosuhteet muuttuvat, ulosottomies muuttaa maksukieltoa uudella maksukiellolla. Uusi maksukielto korvaa aiemman maksukiellon.

Jos vanhempainpäiväraha on maksettava työnantajalle, ulosottopidätys tehdään vain siltä osin kuin päivärahaa maksetaan vakuutetulle itselleen.

Jos kunta on vaatinut vanhempainpäivärahaa maksettavaksi sen vuoksi, että se on antanut toimeentulotukea ennakkona odotettavissa olevaa etuutta vastaan (TOTUL 23 §) tai sen vuoksi,

että se on järjestänyt vakuutetulle laitoshoidoa tai -huoltoa tai perhehoitoa (AML 14 §), päiväraha maksetaan ensisijaisesti kunnalle.

Ulosottoviranomainen vastaa ulosottoimen oikeellisuudesta eikä Kelan toimiston tarvitse tutkia saamansa maksukellon lainmukaisuutta. Kela ei voi oma-aloitteisesti poiketa maksukiellosta. Epäselvässä tilanteessa ulosottoviranomaiselta voi kuitenkin tarkistaa maksukiellon tietojen oikeellisuuden. Ulosottomiehen on myös pyynnöstä tai tarvittaessa annettava neuvoja maksukiellon noudattamisessa.

Uusi maksukielto

Jos Kelan toimisto maksukiellon voimassa ollessa saa samaa vakuutettua koskevan uuden maksukiellon toiselta ulosottomieheltä, toimiston on noudatettava uutta maksukieltoa. Aikaisempi maksukielto palautetaan sen antajalle, jolle on samalla ilmoitettava uuden maksukiellon antanut ulosottomies.

Maksukiellon palauttaminen

Maksukielto on palautettava myös silloin, kun

- vakuutettu ei saa päivärahaa;
- vakuutetun nettotulot eivät ylitä suojaosuutta; tai
- toimistolla on siihen muu laillinen syy.

Vaikka äitiys- ja vanhempainrahan määrä kauden alkaessa näyttäisi jäävän alle suojaosuuden, tallenna ulosottotiedot ja tarkista tilanne vanhempainrahakauden alkaessa. Jos ulosottoon ei edelleenkään jää tilittävää, palauta maksukielto. Jos maksukiellon palauttamisen tai muutoin ulosmittauksen osalta on epäselvyyttä, ole yhteydessä ulosottoviranomaiseen.

1.8.3. Ennakonpidätyksen yleiset periaatteet

Tuloverolain mukaan henkilö voi olla Suomessa joko yleisesti verovelvollinen tai rajoitetusti verovelvollinen.

Yleisesti verovelvollinen on henkilö, joka verotuksellisesti asuu Suomessa. Hän on velvollinen suorittamaan Suomessa veroa sekä Suomesta että ulkomailta saamastaan tulosta. Kela toimittaa ennakonpidätyksen yleisesti verovelvolliselle maksamastaan etuudesta tai eläkkeestä, jos niitä ei ole säädetty verovapaiksi (TVL 1535/1992 92 §). Ennakonpidätys tehdään myös työkorvauksesta, jos sen saajaa ei ole merkitty ennakoperintärekisteriin.

Rajoitetusti verovelvollinen on henkilö, joka ei vakinaisesti asu Suomessa. Hän on velvollinen maksamaan Suomessa veroa vain Suomesta saamastaan tulosta. Tällaisen henkilön verotuksessa sovelletaan pääasiallisesti rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annettua lakia.

Lue lisää Ennakonpidätys > Lähdevero

Ulkomailla asuvan henkilön Suomesta maksettavasta eläketulosta ei peritä lähdeveroa, vaan siitä toimitetaan ennakonpidätys.

1.8.3.1. Ennakonpidätyksen perusteet

Ennakkoperintäasetuksessa ja Verohallinnon päätöksessä ennakonpidätyksen toimittamistavoista ja määrästä säädetään, millä perusteilla ennakonpidätys toimitetaan Kelan maksamista etuuksista ja veronalaisista työkorvauksista.

Ennakonpidätys- ja lisäprosentti

Ennakonpidätys toimitetaan palkkaa varten määrätyn prosentin mukaan siltä osin, kun maksettava määrä ei ylitä Verohallinnon määrittelemää henkilökohtaista tulorajaa. Tulorajan ylittävältä osalta pidätys toimitetaan lisäprosentin mukaan.

Määräprosentti

Ennakkoperintäasetuksessa ja Verohallinnon päätöksessä on määritelty tilanteita, joissa ennakonpidätys määräytyy eläkkeissä, muissa etuuksissa ja työkorvauksissa kaavamaisesti määräprosentin perusteella.

Taulukkoprosentti

Sairausvakuutuslain mukaisissa päivärahoissa ja kuntoutusrahassa pidätys voidaan toimittaa [Verohallinnon päätöksessä olevan prosentti-taulukon mukaan](#). (VeroHp ennakonpidätyksen toimittamistavasta ja määrästä 6 § 3 mom.)

Muutosverokortti

Maksunsaaja voi hakea Verohallinnolta muutosta ennakonpidätykseen. Jos Verohallinto antaa maksunsaajalle sosiaalietuutta tai eläkettä taikka opintorahaa varten myönnetyn muutosverokortin, se saadaan pääsääntöisesti suorasiirtona (pl. opintoraha) Kelaan, jolloin tiedot kirjautuvat ohjelmallisesti. Jos Verohallinto tai asiakas toimittaa muutosverokortin suoraan toimistoon, rekisteröi muutosverokortin tiedot HEMU-tapahtumalla.

Verohallinto merkitsee muutosverokorttiin tiedon siitä, mihin tarkoitukseen sitä voidaan käyttää. Sosiaalietuuksien ennakonpidätyksessä voidaan käyttää vain sosiaalietuutta varten annettua muutosverokorttia. Kuitenkin opintorahassa ja eläkkeissä voidaan käyttää vain näitä varten annettua muutosverokorttia.

Muutosverokortissa on pidätysprosentti, jota käytetään verokortissa olevaan euromääräiseen tulokertymään asti, jonka jälkeen käytetään korttiin merkittyä lisäprosenttia. Tulokertymää laskettaessa huomioidaan voimassaoloaikana maksetut etuudet tai työkorvaukset. Jos muutosverokorttia käytetään vuodenvaihteen yli, tulokertymän seuranta aloitetaan alusta.

Eläkettä varten annetussa muutosverokortissa ei ole tulokertymää.

Muutosverokortissa voi myös olla merkittynä vain yksi pidätysprosentti.

Rajoitetusti verovelvollinen voi toimittaa Kelaan muutosverokortin.

Maksunsaajan oma pyyntö

Ennakonpidätysprosenttia voidaan korottaa etuuden, eläkkeen tai työkorvauksen saajan omasta pyynnöstä ilman Verohallinnon laskemaa uutta pidätysprosenttia. Etuuden, eläkkeen tai työkorvauksen saaja voi pyytää korotusta joko kirjallisesti tai suullisesti.

1.8.3.2. Lähdevero

Verohallinnon antamaa lähdeverokorttia käytetään maksettaessa päivärahaetuuksia, kuntoutusrahaa, lastenhoidon tukea ja opintorahaa. Lähdeverokorttia käytetään myös maksettaessa kuntoutuksen ja lastenhoidon tuen työkorvauksia, ellei saaja kuulu ennakoperintärekisteriin.

Sosiaalietuuksien lähdevero on pääsääntöisesti 35 prosenttia. Jos Kela maksaa etuutta vajaalta kuukaudelta, etuudesta vähennetään maksun yhteydessä ohjelmallisesti 17 euroa/päivä (kalenteripäivä). Jos Kela maksaa etuutta kokonaiselta kuukaudelta, etuudesta vähennetään ohjelmallisesti 510 euroa/kuukausi. Erotuksesta peritään lähdevero. (Laki rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta 672/1978 6 §)

Kuntoutuksen ja lastenhoidon tuen työkorvauksista peritään vero lähdeverokorttiin merkityn prosentin mukaisesti. Lähdeverovähennystä ei tehdä ohjelmallisesti. Pidätyksestä saat tehdä lähdeverovähennyksen, mikäli siitä on merkintä verokortissa. Maksa korvauksen saajalle ennakonpidätyksen korjaus tai ohjaa korvauksen saaja tarvittaessa kääntymään Verohallinnon puoleen verotuksen oikaisemiseksi.

Lähdeveron alaisista etuuksista ei peritä sairaanhoitomaksua, vaikka kortissa olisi merkintä sen perimisestä.

Rajoitetusti verovelvollinen voi toimittaa Kelaan muutosverokortin. Jos rajoitetusti verovelvollinen ei pyydä Verohallinnolta muutosverokorttia, verotetaan häntä lähdeverokortin mukaisesti.

1.8.3.3. Tietojen saanti ja käyttöönnotto

Etuuksien ennakonpidätyksen toimittamisessa käytetään hyväksi Kelaan suorasiirtona saatuja ennakonpidätysperusteita. Maksunsaaja voi toimittaa Kelaan myös verokortin tai ilmoittaa muun pidätysperusteen.

Lue lisää kohdasta [Oma pyyntö](#) (Tiedot maksusaajalta > Oma pyyntö)

Työkorvauksista ei toimiteta ennakonpidätystä, jos saaja on merkitty ennakoperintärekisteriin.

Rajoitetusti verovelvollisen eläkkeensaajan myöntöpäätöksen jälkeen Vero- ja kirjanpitoryhmä lähettää pääkaupunkiseudun verotoimistoon ennakonpidätysprosentin pyyntökirjeen. Verotoimisto antaa sen perusteella eläkettä varten kirjoitetun henkilökohtaisen pidätysprosentin.

1.8.3.3.1. Suorasiirtotiedot

Kela saa suoraan Verohallinnolta vuosittain tiedot Suomessa verovelvollisten etuudensaajien ennakonpidätysperusteista. Muutosverokortit saadaan Kelaan suoraan Verohallinnolta joka arkipäivä.

Kela tarkistaa vuosittain Verohallinnolta tiedon työkorvauksen saajien (päivähoidon-/kuntoutuspalveluntuottajat) ennakoperintärekisterissäolosta maaliskuu-, kesä-, syys- ja joulukuussa. Tarkistus tehdään suorasiirtopyyntönä ohjelmallisesti.

Eläkettä varten määrätyt henkilökohtaiset ennakonpidätysprosentit saadaan Kelan pyynnöstä yleisesti ja rajoitetusti verovelvollisille eläkkeensaajille, joiden eläke on maksussa marraskuussa tai joille eläke on myönnetty etukäteen. Pyyntö lähetetään ohjelmallisesti yleensä marraskuussa ja siinä ilmoitetaan arvio seuraavana vuonna maksettavasta eläkkeestä. Verohallinnolta saadut uudet ennakonpidätysprosentit seuraavaa vuotta varten tallennetaan järjestelmään ohjelmallisesti.

Verohallinnolta suoraan saadut ennakonpidätysprosentit otetaan vuosittain käyttöön erikseen ilmoitettavana ajankohtana. Siihen asti käytetään edellisen vuoden joulukuussa voimassa olleita ennakonpidätysperusteita.

1.8.3.3.2. Tiedot maksunsaajalta

Verokortti

Jos maksunsaaja tai Verohallinto toimittaa sosiaalietuutta, opintorahaa, eläkettä tai työkorvausta varten muutosverokortin, ennakonpidätys lasketaan muutosverokortin mukaisesti. Tarkistettua ennakonpidätystä sovelletaan yleensä seuraavan maksuerän alusta lukien.

Takautuvaan aikaan kohdistuvan muutoksen voi kuitenkin ottaa huomioon, jos muutosverokortin voimassaoloaika ulottuu maksettujen erien ajalle. Lue lisää [Ennakonpidätyksen korjaus ja palautus](#)

Palkkaa varten annettuja muutosverokortteja ei käytetä etuuksien eikä eläkkeiden ennakonpidätyksessä.

Rajoitetusti verovelvollinen etuudensaaja voi pyytää Verohallinnolta muutosverokortin. Verohallinto toimittaa verokortin postitse Kelaan.

Oma pyyntö

Ennakonpidätysprosenttia voidaan korottaa etuuden, eläkkeen tai työkorvauksen saajan omasta pyynnöstä ilman Verohallinnon laskemaa uutta pidätysprosenttia. Etuuden, eläkkeen tai työkorvauksen saaja voi pyytää korotusta joko kirjallisesti tai suullisesti.

Lähdevero

Lähdeverotusta varten etuuden tai työkorvauksen saaja toimittaa lähdeverokortin. Lähdeverokortin pitää olla Kelaan varten kirjoitettu. Rajoitetusti verovelvollinen voi toimittaa Kelaan muutosverokortin. Jos rajoitetusti verovelvollinen ei pyydä Verohallinnolta muutosverokorttia, verotetaan häntä lähdeverokortin mukaisesti.

Eläkkeistä ei peritä lähdeveroa, vaan rajoitetusti verovelvolliselle eläkkeensaajalle määrätään ennakonpidätys.

1.8.3.3.3. Ennakonpidätyksen tallennus

Ennakonpidätystietojärjestelmään tallennetaan kaikki etuudensaajien ja Verohallinnon toimittamat ennakonpidätysperusteet. Rekisteröi tiedot valitsemalla HEMU-aloitusvalikolta Ennakonpidätystiedot.

Rajoitetusti verovelvollisten ennakonpidätysperusteet tallennetaan Kansainvälisten asioiden keskuksessa, Työkyvyttömyyseläkkeiden ratkaisukeskuksessa tai Vero- ja kirjanpitoryhmässä.

Verokorteissa olevia tulorajoja seurataan ohjelmallisesti. Kertymätiedot päivitetään ohjelmallisesti maksujen eräajoissa ja palautusten kirjaamisen yhteydessä. Mikäli kertymätietojen korjaamisessa ilmenee ongelmia, ota yhteyttä Vero- ja kirjanpitoryhmään.

1.8.3.3.4. Kelan selvitettävä

Selvitä uusien kuntoutuspalveluntuottajien ja päivähoitontuottajien ennakoperintärekisteriin kuulumisen. Ennakoperintärekisterissä olon voi selvittää Yritys- ja yhteisötietojärjestelmästä osoitteesta www.ytj.fi tai Verohallinnon palvelunumerosta 029 497 006.

Jos yrittäjä on merkitty ennakoperintärekisteriin, YTJ-tietopalvelussa kohdassa Rekisteröinnit näkyy tieto Ennakoperintärekisteri ja tila Rekisterissä sekä alkupäivä. Näytä rekisterihistoria -toiminnolla saat tiedon mahdollisesta ennakoperintärekisteriässäolon loppupäivästä. Ennakoperintärekisteriin kuulumisen jatkuminen selvitetään ohjelmallisesti suoraan Verohallinnolta. Lue lisää Ennakonpidätys > Työkorvausten saajien verotus.

Rekisteröi tieto työkorvauksen saajan ennakoperintärekisterissäolosta toiminnolla APRE/ Työkorvausten saajien verotusperusteet. Tietojen tallennus edellyttää, että työkorvauksen saajan perustiedot on tallennettu.

Kela tarkistaa ennakoperintärekisterissä olon neljä kertaa vuodessa. Verotusperusteisiin pitää rekisteröidä voimassaolon seuraavaksi tarkistuspäiväksi seuraavan tarkistuskuukauden viimeinen päivä (31.3., 30.6., 30.9. tai 31.12.).

Esimerkki

Jos rekisteröit työkorvauksen saajan verotusperusteet heinäkuussa, vie seuraavaksi tarkistuspäiväksi 30.9.

1.8.3.4. Toimittaminen

Ennakonpidätys toimitetaan ennakoperintäasetuksen (1124/1996) ja Verohallinnon päätöksen ennakonpidätyksen toimittamistavoista ja määrästä mukaisesti.

Ensisijaisia pidätysperusteita ovat

- muutosverokortti
- lähdeverokortti tai
- oma ilmoitus muuta perustetta suuremmasta pidätysprosentista.

1.8.3.4.1. Päivärahat

[\(VeroHp ennakonpidätyksen toimittamistavoista ja määrästä 6 §\)](#)

Ennakonpidätys toimitetaan

- sairauspäivärahasta
- osasairauspäivärahasta

- äitiysrahasta
- isyysrahasta
- vanhempainrahasta
- osittaisesta vanhempainrahasta
- erityisäitiysrahasta
- erityishoitorahasta
- luovutuspäivärahasta
- tartuntatautipäivärahasta

Ennakonpidätys toimitetaan pääsääntöisesti käyttäen henkilökohtaista perus- ja lisäprosenttia tai muuta henkilökohtaista pidätysprosenttia. Ennakonpidätys tehdään kuitenkin aina vähintään 25 %:n suuruisena, jos käytössä on palkkaa varten annettu pidätysperuste.

Osasairauspäivärahasta ja osittaisesta vanhempainrahasta ennakonpidätys toimitetaan pääsääntöisesti käyttäen henkilökohtaista perus- ja lisäprosenttia. Näiden etuuksien ennakonpidätyksessä ei noudateta 25 % vähimmäispidätystä. Ennakonpidätystä ei toimiteta, jos suoritus on enintään 4 euroa päivää kohti.

Vanhempainpäivärahan työssäoloajalta ennakonpidätys toimitetaan 40 % mukaisesti.

Enintään vähimmäismääräisenä maksettavasta etuudesta (pois lukien osasairauspäiväraha ja osittainen vanhempainraha) ennakonpidätys toimitetaan 20 % mukaisesti. Jos etuuden määrä on enintään 4 euroa päivää kohti, ennakonpidätystä ei toimiteta.

Jos etuudensaajalla on Verohallinnon antama muutosverokortti etuuksien maksua varten, toimitetaan ennakonpidätys sen mukaisesti.

Ennakonpidätys toimitetaan Verohallinnon päätöksessä olevan taulukkoprosentin mukaan, jos

- pidätystietoja ei ole
- edelliseen kalenterivuoteen kohdistuva etuus maksetaan takautuvasti tai etuutta maksetaan lisää. Maksun ei katsota kohdistuvan edelliseen kalenterivuoteen, jos maksukausi ajoittuu vuodenvaihteen molemmin puolin tai maksukausi päättyy siten, että etuutta ei olisi voitu maksaa edellisen kalenterivuoden aikana.

Esimerkki

Päiväraha myönnetään 20.1. ja maksetaan takautuen ajalle 10.12. - 10.1. Etuudensaajalle on saatu suorasiirtona tieto palkkaa varten annetusta ennakonpidätysprosentista (27 %). Päivärahan määrä on 77,50 e/pv.

- Ajalta 10.12. - 31.12. ennakonpidätys toimitetaan taulukkoprosentilla 35.
- Ajalta 1.1. - 10.1. ennakonpidätys toimitetaan palkkaprozentilla 27.

Esimerkki

Taulukkoprosenttia ei käytetä säännöllisessä maksuerässä, jossa osa ajasta kohdistuu edeltävälle vuodelle.

Päiväraha on myönnetty 17.9. alkaen. Vuoden vaihteessa maksuerä osuu ajalle 23.12. - 24.1. ja sen maksupäivä on 24.1. Etuudensaajalle on saatu suorasiirtona tieto palkkaa varten annetusta ennakonpidätysprosentista (27 %). Päivärahan määrä on 77,50 e/pv.

- Ennakonpidätys toimitetaan palkkaprozentilla 27.

Jos maksuerä maksetaan maksuестeen vuoksi tai muusta syystä myöhemmin, edelliseen vuoteen kohdistuvasta osuudesta ennakonpidätys toimitetaan taulukkoprosentin mukaisesti.

1.8.3.5. Ennakonpidätyksen korjaus ja palautus

Muutosverokortti

Voit korjata ennakonpidätyksen, jos Kelaan on tullut muutosverokortti, joka on voimassa takautuvasti.

Jos muutosverokortin voimassaolo alkaa edellisen vuoden puolelta, voit korjata ennakonpidätyksen kuluvan vuoden toukokuun loppuun saakka. Palautettavan määrän on myös oltava maksussa viimeistään toukokuun lopussa.

Esimerkki

Kelaan on tullut verokortti 5.1. ja se on voimassa 1.11. alkaen. Verokortti on voimassa enintään 31.12. saakka. Ennakonpidätys voidaan korjata 1.11. alkaen. Korjaus voidaan tehdä kuluvan vuoden toukokuun loppuun mennessä, jolloin myös palautettavan määrän on oltava viimeistään maksussa.

Lähdevero

Jos etuudesta on peritty liikaa lähdeveroa, voit korjata liikapidätyksen vain saman maksuvuoden aikana.

Palveluntuottaja ennakonpidätysrekisteriin

Korjaa ennakonpidätys aina silloin, kun työkorvauksensaaja ilmoittaa kesken vuotta tiedon ennakkoperintärekisteriin kuulumisesta.

Kelan virhe

Jos Kela on toimittanut ennakonpidätyksen virheellisesti liian suurena, voit korjata virheen ilman muutosverokorttia. Kelan virhe on kyseessä esimerkiksi silloin, kun Verohallinnon antama ennakonpidätysprosentti on tallennettu väärin liian suurena.

Korjauksen voit tehdä verovuotta seuraavan vuoden toukokuun loppuun saakka. Palautettavan määrän on oltava maksussa viimeistään toukokuun lopussa. Verovuosi on kalenterivuosi, jolta vero määrätään.

Ennakonpidätyksen korjaaminen

Voit korjata ja maksaa liikaa perityn ennakonpidätyksen HERE-aloitusvalikon Ennakonpidätyksen korjaus -toiminnolla. Vero- ja kirjanpitoryhmä tekee RAKE-eläkkeiden ennakonpidätyksen korjaukset ja palautukset saatuaan niistä tiedon ohjelmallisesti.

1.8.3.6. Takaisin maksetut etuudet

Veronalaista etuutta voidaan periä takaisin nettomääräisenä niin kauan kuin Kela voi ilmoittaa Verohallinnolle veronalaisen etuuden ja ennakonpidätyksen määrien muutokset vuosi-ilmoituksen korjauksena. Maksettua etuutta voidaan periä takaisin ja kuitata nettomääräisenä etuuden maksuvuotta seuraavan vuoden toukokuun loppuun saakka. Tämän jälkeen perintä ja kuittaus tehdään bruttomääräisenä.

Jos etuudensaaja maksaa takaisin etuutta sellaiselta vuodelta, jonka verotus on jo vahvistettu, Kela ilmoittaa palautetun etuuden määrän Verohallinnolle takaisinmaksuvuotta seuraavan vuoden tammikuussa. Etuudensaajalle lähetetään tosite, johon on etuuksittain eritelty Verohallinnolle

ilmoitetut tiedot. Verohallinto ottaa palautetun etuuden määrän huomioon takaisinmaksuvuoden verotuksessa.

(TVL 1535/1992 112 a § 1 ja 2 mom.)

Kela ilmoittaa myös työpaikkakassojen perimien etuuksien korjaustiedot Verohallinnolle.

Lastenhoidon tuen työkorvauksia ei peritä takaisin työkorvauksen saajalta, vaan lastenhoidon tuen hakijalta. Perhe ja hoidon tuottaja hoitavat yksityisen hoidon tuen veronokaisuasiat suoraan Verohallinnon kanssa.

Lastenhoidon tuen hoidon tuottajille maksettujen työkorvausten takaisinperintä- ja kuittaustiedoista ei ilmoiteta muutostietoja Verohallinnolle.

Vero- ja kirjanpitoryhmä ilmoittaa kuntoutuksen työkorvausten palautukset Verohallinnolle.

1.8.3.7. Regressisuoritukset

Eri laitosten väliset ja (Kelan) saman maksajan eri veronalaisten etuuksien väliset regressisuoritukset käsitellään ja maksetaan verottomina bruttomäärinä. Jos kuitenkin regressinä perittävä etuus tai sen osa on verotonta, on maksettava etuus verottomalta osin veronalaista esim. kun kuntoutusrahasta peritään opintotuen asumislisää. (TVL 1535/1992 112 a § 3 mom.)

Lue lisää regressiperinnästä ao. etuuden ohjeesta Regressiperintä-kohdasta.

Asiakkaan veronalaista tuloa on aina hänelle itselleen maksettu etuus. Verohallinnolle ei ilmoiteta verovapaina käsiteltyjä regressimaksuja.

1.8.3.8. Vuosi-ilmoitukset

Verovuosi 2018

Vero- ja kirjanpitoryhmä ilmoittaa vuosi-ilmoituksella Verohallinnolle tiedot maksetuista etuuksista ja työkorvauksista sekä niistä toimitetuista ennakonpidätyksistä, lähdeveronalaisista suorituksista ja maksetuista lähdeveroista.

Vero- ja kirjanpitoryhmä toimittaa Verohallinnolle vuosi-ilmoituksen maksuvuotta seuraavan tammikuun loppuun mennessä. Eläkkeensaajille, alle 18 vuotiaille etuudensaajille, edunvalvojille, kuolinpesille ja työkorvauksen saajille lähetetään vuosi-ilmoituskirje. Muut etuudensaajat voivat katsoa vuosi-ilmoitustiedot Kelan sähköisestä asiointipalvelusta. Jos työkorvauksen saaja pyytää toiminnan päättyessä tositetta maksetuista määristä, tulosta hänelle tosite.

Vero- ja kirjanpitoryhmä ilmoittaa Verohallinnolle osakeyhtiöille, osuuskunnille ja rekisteröidyille yhdistyksille maksetut työkorvaukset kuukausittain eriteltyinä.

Eläkkeiden ja etuuksien vuosi-ilmoitustiedot ja mahdolliset korjaustiedot ovat toimistojen kyseltävissä HEKY > Etuussummat > Verotusta varten annetut tiedot.

Päivähoidontuottajien vuosi-ilmoitukset ja mahdolliset korjaustiedot ovat toimistojen kyseltävissä APKY-aloitusvalikolta kohdassa 'Maksetut työkorvaukset' valinnalla 'Verotukseen annetut tiedot'.

Verovuosi 2019

Vero- ja kirjanpitoryhmä ilmoittaa vuosi-ilmoituksella Verohallinnolle tiedot maksetuista etuuksista sekä niistä toimitetuista ennakonpidätyksistä, lähdeveronalaisista suorituksista ja maksetuista

lähdeveroista. Työkorvauksista ei enää anneta vuosi-ilmoitusta, koska tiedot on ilmoitettu 1.1.2019 alkaen tulorekisteriin, josta Verohallinto saat tarvitsemansa tiedot.

Vero- ja kirjanpitoryhmä toimittaa Verohallinnolle etuuksien vuosi-ilmoitukset maksuvuotta seuraavan tammikuun loppuun mennessä. Eläkkeensaajille, alle 18 vuotiaille etuudensaajille, edunvalvojille, kuolinpesille ja työkorvauksen saajille lähetetään vuosi-ilmoituskirje. Muut etuudensaajat voivat katsoa vuosi-ilmoitustiedot Kelan sähköisestä asiointipalvelusta. Jos työkorvauksen saaja pyytää toiminnan päättyessä tositetta maksetuista määristä, tulosta hänelle tosite.

Vero- ja kirjanpitoryhmä ilmoittaa Verohallinnolle osakeyhtiöille, osuuskunnille ja rekisteröidyille yhdistyksille maksetut työkorvaukset kuukausittain eriteltyinä.

Eläkkeiden ja etuuksien vuosi-ilmoitustiedot ja mahdolliset korjaustiedot ovat toimistojen kyseltävissä HEKY > Etuussummat > Verotusta varten annetut tiedot.

Päivähoidontuottajien vuosi-ilmoitukset ja mahdolliset korjaustiedot ovat toimistojen kyseltävissä APKY-aloitusvalikolta kohdassa 'Maksetut työkorvaukset' valinnalla 'Verotukseen annetut tiedot'.

Tietojen korjaaminen

Vuosi-ilmoitustietoja voidaan korjata ennen verotuksen päättymistä, jos etuuden tai ennakonpidätyksen määrä muuttuu esimerkiksi takaisinperinnän vuoksi. Edellisen vuoden nettopalautukset on tehtävä toukokuun loppuun mennessä. Vero- ja kirjanpitoryhmä voi korjata virheellisiä tietoja syyskuun loppuun saakka. Vero- ja kirjanpitoryhmä lähettää korjatuista tiedoista aina ilmoituksen myös etuudensaajalle.

1.8.3.9. Kuukausivalvonta

Kirjanpito- ja maksuliikenneryhmä tekee kuukausittain (viimeistään 10. päivä) Verohallinnolle valvontailmoituksen ennakonpidätyksistä ja lähdeveroista. Ilmoitus sisältää ilmoituskuukautta edeltävän kuukauden tiedot. Ennakonpidätys ja lähdevero maksetaan kuukausittain viimeistään maksukuukautta seuraavan kuukauden 10. päivänä.

1.8.4. Etuusmaksujen peruutukset pankista

Maksuja ei voi enää peruuttaa pankista.

1.9. Määräytymisperusteet

Päivärahaetuuden suuruutta määrättäessä perusteena käytetään verotuksessa todettua työtuloa, esitettyä työtuloa, edeltävän etuuden määrää tai vähimmäismäärää.

1.9.1. Työtulot

Päivärahaetuuden määrä perustuu hakijan työtuloon. Työtuloa on joko verotuksessa todettu työtulo tai hakijan esittämä kuuden kuukauden tulo.

Mitä työtulolla tarkoitetaan

Työtulo koostuu useista erilaisista työn tai tehtävän suorittamisesta ansaituista tuloista. Työtuloilla tarkoitetaan

- työ- ja virkasuhteesta saatua palkkaa
- yrittäjän eläkelain ja maatalousyrittäjän eläkelain mukaista pakolliseen tai vapaaehtoiseen vakuutukseen perustuvaa työtuloa (YEL- ja MYEL-työtulo)
- ansiotuloa elinkeinotoiminnasta, maa- ja porotaloudesta ja yhtymästä, palkkatuloa omasta yrityksestä tai maataloudesta, yrittäjätoimintaan liittyvää työkorvausta, hankintatyön arvoa ja veronalaista apurahaa silloin, kun YEL- tai MYEL-vakuuttamisvelvollisuutta ei ole
- vakuutuspalkkaa, jota työeläkelakien mukaan pidetään ulkomaan työssä eläkepalkkaan luettavan työansion ja eläkemaksujen perusteena (TyEL 395/2006 72 §, SVL 1224/2004 11 luku 2 §)
- ulkomaan työskentelystä saatua palkkaa, jos hakija on ollut Suomessa vakuutettuna ulkomaan työtulon ansainta-aikana eikä vakuutuspalkkaa ole määritetty
- EU:n jäsenvaltiossa tai EU:n lainsäädäntöä soveltavassa valtiossa ansaittu työtulo, jos vakuutettu palaa Suomen vakuutukseen eikä hänellä ole verotuksessa todettua työtuloa eikä hänellä ole esittää Suomessa vakuutettuna ansaittua 6 kuukauden työtuloa.

Mitä työtulolla ei tarkoiteta

Työtuloja eivät ole

- sosiaalietuudet
- eläkkeet
- työttömyysetuudet
- opintoraha
- pakollisen tai vapaaehtoisen vakuutuksen nojalla maksettu päiväraha ja ansionmenetykskorvaus
- pääomatulot
- metsän puhdas tuotto ja metsän myynnistä saatu myyntitulo
- osingot, jotka eivät perustu työpanokseen
- [käyttökorvaukset](#)
 - tekijänoikeuskorvaukset
 - rojaltit
- veroton apuraha
- verovapaat kustannusten korvaukset
 - [verohallinnon päätöksen](#) mukaiset verovapaat korvaukset kuten matkakustannusten korvaus, päiväraha ja ateriakorvaus
- työ- ja elinkeinotoimiston maksama starttiraha

1.9.1.1. Palkkatulot

Työ- ja virkasuhteesta saatuna palkkana pidetään

- ennakoperintälain 13 §:ssä tarkoitettua ennakonpidätyksenalaista
 - palkkaa
 - palkkiota ja korvausta
 - – huomaa, että työkorvaus ei ole palkkatuloa
 - lue lisää Määräytymisperusteet > Työtulot > Yrittäjän ja ammatinharjoittajan työtulot > Työkorvaus

- urheilijan palkkiota
 - urheilijan palkkio voidaan maksaa urheilemisen perusteella, esimerkiksi urheilijan osallistumisesta kilpailuun tai harjoitteluun ja urheilijan sijoittumisesta kilpailussa
 - rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain (627/1978) 4 §:ssä tarkoitettua palkkaa ja saman lain 3 §:ssä tarkoitettua esiintyvän taiteilijan sekä urheilijan henkilökohtaista korvausta
- tuloverolain 77 §:ssä tarkoitettua ulkomaantyöskentelystä saatua ennakkoperintälain 13 §:ssä tarkoitettua ennakonpidätyksenalaista palkkaa
 - ulkomaantyöskentelystä vakuutetulle maksettu palkka silloin, kun vakuutuslaskua ei ole vahvistettu
- vakuutuskassalaisissa tarkoitettua sairauskassan maksamaa täydennyspäivärahaa
 - esim. työpaikkakassan kautta maksettu sairausajan palkka
- työsuhteessa saatuja palvelurahoja
 - ravintola- ja hotelliasiakkaiden vapaaehtoisesti maksamat palvelurahat ovat työntekijän veronalaista ansiotuloa, jotka hänen on itse ilmoitettava työnantajalle ja verohallinnolle
 - etukäteen hinnoitellut palvelurahat esim. vaatesäilytysmaksu, ovat yrityksen veronalaista elinkeinotuloa eikä niitä lueta työntekijän tuloksi

Palkkaa on mm.

- lomapalkka, lomakorvaus, lomarahaa, lomaltapaluu-rahaa
- luontoisedut
 - esim. auto-, lounas- ja puhelinetu
 - luontoisetuus on palkkaa riippumatta siitä, suoritanko sitä rahapalkan lisäksi tai yksinomaaisena vastikkeena
 - verohallitus vahvistaa vuosittain yleisimpien luontoisetujen laskentaperusteet
 - Lue lisää [Luontoisetujen laskentaperusteet](#)
- [työsuhdematkalipun veronalainen osa](#)
- palkanlisä, joka täydentää tehtäväkohtaista palkkaa
 - henkilökohtainen lisä, kielilisiä, koulutuslisä, palvelusvuosilisiä jne.
- vuorotyölisä
- ylityökorvaus
- hätätyökorvaus
- varallaolokorvaus
- ilta-, yö- ja sunnuntaityökorvaus
- luottamusmieslisä, työsuojeluvaltuutetun lisä
- kokous- ja luentopalkkio, kun kyseessä työsuhde
- sairaus-, kuntoutus- ja perhevapaa-ajan palkka
- irtisanomisajan palkka lakisääteiseltä tai sovitulta irtisanomisajalta
 - työntekovelvoitteella ei ole merkitystä
- tulospalkkio, bonus, tuotantopalkkio
- provisio
- komissiopalkkio
- urheilijan urheilurahastosta urheilu-uran päätyttyä nostama palkka
- reserviläispalkka
 - palkka on veronalaista tuloa ja perustuu valtion palkkaluokitukseen
- työpanokseen perustuva osinko (ennakkoperintälain 1118/1996 13a §)
 - osinko on työtuloa, jos osingon jakoperusteena on osingon saajan tai tämän intressipiiriin kuuluvan henkilön työpanos
 - jos jakoperusteena ei ole työpanos vaan esim. omistusosuus yhtiössä, kyseessä ei ole työtulona huomioon otettava työpanososinko

- on palkkaa silloin, kun työ on suoritettu työsuhteessa, muussa tapauksessa on työkorvausta
- osingonjako voi perustua yhtiöjärjestyksen määräykseen, yhtiökokouksen päätökseen, osakassopimukseen tai muuhun sopimukseen
 - • pyydä tarvittaessa selvitys osingon jakoperusteesta
- – osinko on sen henkilön työtuloa, jonka työpanoksesta on kysymys
- yksityisen hoidon tuki ja kuntalisä, joka maksetaan perheen palkkaamalle lastenhoitajalle.

Palkka katsotaan työtuloksi myös silloin, kun sen maksaa työntekijälle työnantajan sijasta

- konkurssipesä
- palkkaturvasta huolehtiva viranomainen
- muu sijaismaksaja.

Palkkiot

Päivärahaetuuden perusteena käytetään ennakkoperintälain (1118/1996) 13 §:ssä tarkoitettua ennakonpidätyksenalaista palkkaa, palkkiota ja korvausta (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 3 mom.). Palkkana ei kuitenkaan pidetä työ- ja virkasuhteeseen perustumattomia luento- ja esitelmäpalkkioita, kokouspalkkioita ja hallintoelimen jäsenyydestä saatuja palkkioita, jos palkkion perusteella ei henkilöön sovellettavien työeläkelakien mukaan tarvitse maksaa työntekijän eläkemaksua (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom.).

Palkkakäsité on palkkioiden osalta erilainen verotuksessa ja SVL:ssa. Kokouspalkkiot, henkilökohtaiset luento- ja esitelmäpalkkiot ja hallintoelimen jäsenyydestä saadut palkkiot ovat ennakonpidätystä toimitettaessa aina palkkaa riippumatta siitä, onko kysymyksessä työsuhde vai maksetaanko palkkio työsuhteen ulkopuolella. SVL:n mukaan palkaksi luetaan työ- tai virkasuhteeseen perustuvat palkkiot. Työ- tai virkasuhteeseen perustumattomat palkkiot katsotaan palkaksi vain, jos palkkioista on maksettu työeläkemaksut.

Yksityisten ja julkisten alojen eläkelaeissa on erilaisia säännöksiä siitä, miten palkkiot kartuttavat eläkettä ja kuinka niistä maksetaan työeläkemaksuja. Kunta-alalla kokouspalkkioita ei huomioida eläkepalkassa eikä niistä makseta työeläkemaksuja riippumatta siitä, maksetaanko kokouspalkkioita työ- tai virkasuhteessa tai luottamustoimen perusteella. Koska kokouspalkkioista ei makseta työeläkemaksuja, niitä ei huomioida palkkana SVL-työtuloissa. Kunnallisen luottamushenkilön saama ansionmenetykskorvauksen ja määräajalta maksetun erillispalkkion perusteella sen sijaan maksetaan työeläkemaksut ja ne ovat myös SVL-työtuloa.

Valtion työssä ja luottamustehtävissä kokouspalkkiot luetaan eläkepalkkaan ja niistä maksetaan työeläkemaksut. Ne ovat myös päivärahaetuuksien perusteena huomioitavaa palkkaa.

Yksityisillä aloilla luottamustehtäviä hoitavat henkilöt eivät yleensä kuulu työntekijän eläkelain piiriin. Palkkion maksaja voi kuitenkin järjestää luottamustehtävää hoitavalle eläketurvan vapaaehtoisesti. Jos luottamustehtäväpalkkioista maksetaan työeläkemaksut, ne ovat myös SVL:n mukaista päivärahan perusteena huomioitavaa palkkaa.

Jos palkkion saaja ei ole työ- tai virkasuhteessa palkkion maksajaan eikä palkkioista makseta työeläkemaksuja, palkkio katsotaan työkorvaukseksi tai huomioidaan YEL-työtulona, jos palkkion saaja on ottanut YEL-vakuutuksen. Tällaisia palkkioita voivat olla esim. laajasti harjoitetusta luennointitoiminnasta saadut henkilökohtaiset luento- ja esitelmäpalkkiot. Luottamustehtävässä toimiva henkilö saattaa kuulua myös YEL- vakuutuksen piiriin, jos yrittäjätoimintaan kuuluu pääasiallisesti luottamustehtävien hoitaminen, esimerkiksi ns. hallitusammattilainen, jonka ansiotoiminta koostuu useiden yritysten hallituksien jäsenenä toimimisesta.

Muita työtuloksi katsottavia palkkioita ovat mm.

- edunvalvojan palkkio
- harrastustoiminnan vetäjälle maksettu valmennuspalkkio
- kaupanvahvistajan palkkio.

Omaishoidon tuen hoitopalkkio ja perhehoitajan palkkio ovat työkorvausta ja ne luetaan SVL-työtuloksi. Kunnan kanssa hoitosopimuksen tehnyt omaishoitaja ja toimeksiantosopimuksen tehnyt perhehoitaja kuuluvat kunnallisen eläketurvan piiriin, vaikka he eivät ole työsuhteessa kuntaan.

Lue lisää työkorvauksesta kohdasta Määräytymisperusteet > Työtulot > Yrittäjän ja ammatinharjoittajan työtulot > Työkorvaus.

Urheilijan palkka ja palkkio

Urheilijalle maksettava palkka ja palkkio on SVL:n mukaista työtuloa.

Urheilijan palkka on tyypillisesti joukkueurheilijalle pelaajasopimuksen perusteella maksettavaa palkkaa. Urheilijasopimus rinnastuu työsopimukseen. Urheilijalla on oikeus siirtää osa urheilutulosta urheilijarahastoon. Rahastoinnista sovitaan urheilijan ja työnantajan kesken. Urheilijarahastoon maksettu palkka tulee urheilijan työtuloksi sinä vuonna, jolloin urheilija nostaa rahastosta rahaa.

Urheilijalle voidaan maksaa palkkiota osallistumisesta kilpailuun tai sijoittumisesta kilpailuissa. Urheilijan palkkioita ovat myös esim. mainos- ja sponsorisopimukseen perustuvat palkkiot ja muut urheilijastatukseen perustuvat palkkiot. Urheilijan palkkio on työkorvauksen luonteista, koska palkkion saaja ei ole työsuhteessa palkkion maksajaan.

1.9.1.1.1. Ei palkkaa

Työtuloksi katsottavaa palkkatuloa ei ole:

- Työnantajan työntekijän merkkipäivän tai muun vastaavan henkilökohtaisen syyn perusteella antama tavanomainen esine- tai rahalahja riippumatta sen verotuskohtelusta
- Työnantajalta saatu henkilökuntaetu (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 1 kohta)
 - Henkilökuntaedulla tarkoitetaan työnantajan työntekijöilleen/koko henkilökunnalle muussa muodossa kuin rahana antamia, yleensä jatkuviksi tarkoitettuja etuuksia, joiden raha-arvoa ei ole vahvistettu luontoisetujen laskentaperusteita koskevassa verohallinnon päätöksessä
 - Henkilökuntaedut ovat luonteeltaan kollektiivisia kuten esimerkiksi työterveyshuolto ja uimaliput.
 - Jos etu annetaan vain tietyille henkilöille yrityksessä, kyse ei ole henkilökuntaedusta, vaan työstä maksettavasta vastikkeesta ja siten palkkaan rinnastettavasta työtulosta.
- Korkoetu työsuhteen perusteella saadusta lainasta (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 2 kohta)
- Etu työsuhteeseen perustuvasta oikeudesta merkitä yhteisön osakkeita tai osuuksia käypää hintaa alempaan hintaan, jos etu on henkilöstön enemmistön käytettävissä (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 3 kohta)
 - Niissä tilanteissa, joissa oikeus merkitä yhteisön osakkeita tai osuuksia käypää hintaa alempaan hintaan on rajattu koskemaan vain tiettyjä henkilöitä, etua voidaan pitää vastikkeena työstä ja siten työtuloksi katsottavana tulona.

- Tuloverolain 66 §:ssä tarkoitetun työsuhdeoption käyttämisestä syntyvä etu tai sellainen työsuhteeseen perustuva suoritus, joka pääosin määräytyy yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella (ns. synteettinen optio) (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 4 kohta). Edellä mainittujen optioiden tunnusmerkkejä ovat mm.
 - ne määräytyvät pääosin yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella
 - optiojärjestelmistä mahdollisesti tuleva hyöty perustuu yrityksen pörssikurssikehitykseen ja etu muodostuu osakemarkkinoilla yrityksissä, joiden osakkeet ovat julkisen noteerauksen kohteena
 - optiot perustuvat osakkeenomistajien päätöksiin, eivät yritysjohdon määrittelemiin palkkausjärjestelmiin
 - työntekijän tai yrityksen henkilöstön työpanoksella ei ole välitöntä vaikutusta option määrään
- Palkkio, joka annetaan työnantajayhtiön tai sen kanssa samaan konserniin tai muuhun vastaavaan taloudelliseen yhteenliittymään kuuluvan yhtiön arvopaperipörssissä noteerattuina osakkeina tai muulla vastaavalla tavalla taikka osakkeiden sijasta osin tai kokonaan rahana (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 5 kohta)
 - Lisäksi edellytetään, että yllä mainittuna palkkiona saatavan edun arvo riippuu kyseisten osakkeiden arvon kehityksestä palkkion lupaamisen jälkeisenä, vähintään vuoden mittaisena aikana. Kyseisen palkkion lopullinen arvo määräytyy lupaamishetken jälkeen yhtiön osakkeen arvon muutoksen perusteella, joten työntekijän työpanoksella ei voida katsoa olevan välitöntä vaikutusta saatavan edun määrään.
 - Jos palkkiona saatavan edun arvo riippuu osakkeiden arvon kehityksestä palkkion lupaamisen jälkeisenä alle vuoden mittaisena aikana, palkkio otetaan palkkatulona huomioon.
- Työsopimuslaissa tarkoitettu odotusajan palkka (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 6 kohta)
 - Odotusajan palkka on koron luonteinen suoritus, jota työntekijällä on oikeus saada, jos hänen palkanmaksunsa tai muun työsuhteesta johtuvan saatavan suoritus viivästyy työsuhteen päättyessä
 - Odotusajan palkkaa maksetaan enintään 6 kalenteripäivältä
- Työsopimuksen tai virkasuhteen päättämisestä maksettava korvaus ja muu vahingonkorvaus (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 7 kohta)
 - Työsopimuslain mukaan työnantaja voidaan määrätä maksamaan työntekijälle korvausta työsopimuksen perusteettomasta päättämisestä
 - Lisäksi työnantaja ja työntekijä voivat keskenään sopia työsuhteen päättämisestä ja sen johdosta työntekijälle maksettavasta korvauksesta, esim. kultainen kädenpuristus tai eroraha
 - Kyseessä ei ole vastike tehdystä työstä
- Työ- tai virkasuhteeseen perustumattomat luento- ja esitelmäpalkkiot, kokouspalkkiot ja hallintoelimen jäsenyydestä saadut palkkiot, jos palkkion perusteella ei henkilöön sovellettavien työeläkelakien perusteella tarvitse maksaa työntekijän eläkemaksua (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 8 kohta)
 - Luento- ja esitelmäpalkkioilla tarkoitetaan tässä ulkopuolisista koulutustilaisuuksista maksettuja palkkioita.
 - Työeläkemaksun maksuvelvollisuus ratkeaa henkilöön kussakin tilanteessa sovellettavan työeläkejärjestelmän säännösten perusteella.
 - Jos palkkiosta on maksettu vapaaehtoinen työeläkemaksu, palkkio otetaan palkkatulona huomioon.
- Henkilöstörahastolaissa (934/2010) tarkoitetut henkilöstörahastoerät ja niiden lisäosat, jotka on siirretty henkilöstörahastoon tai henkilöstörahastosta nostettu rahasto-osuus (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 9 kohta)
 - Henkilöstörahastoon siirretty rahastoerä tai lisäosa taikka rahastosta nostettu rahasto-osuus ei ole vastiketta tehdystä työstä riippumatta siitä, onko kysymyksessä voitto- tai tulospalkkion perusteella maksetusta rahastoerä.

- Henkilöstörahastolaissa tarkoitetut henkilöstörahastoerät ja niiden lisäosat, jotka on nostettu henkilöstörahastolain 37 §:n perusteella käteisenä rahaston sääntöjen mukaan määräytyvänä palkkiona edellyttäen, että erä on määräytynyt yrityksen kannattavuutta tai toiminnan tehokkuutta mittaavien tekijöiden perustella tai viraston taikka kunnan soveltaman tulospalkkiojärjestelmän mukaisesti (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 10 kohta).
- – Henkilöstörahaston jäsen voi nostaa osuutensa suoraan käteisenä, jos se on rahaston sääntöjen mukaan sallittua. Tällöin osuus ei mene rahastoon, vaan työnantaja maksaa sen suoraan työntekijälle.
 - Työtulona ei huomioida työntekijän suoraan käteisenä nostamaa voittopalkkioerää, koska sen suuruuteen vaikuttavat muutkin tekijät kuin työntekijän oma työpanos. Palkkio on rahasuoritus, joka olennaiselta osin määräytyy tuloslaskelman mukaan käyttökatteesta tai toiminnan kannattavuutta mittaavasta tuloslaskelman erästä.
 - Työtulona ei huomioida myöskään vastaavia käteisenä nostettavia voittopalkkion luonteisia henkilöstörahastoeriä silloin, kun palkkio määräytyy valtion viraston tai laitoksen tai kunnan tai muun julkisyhteisön soveltaman tulospalkkausjärjestelmän mukaisesti.
 - Jos työntekijä nostaa suoraan käteisenä muuta henkilöstörahasto-osuutta kuin voittopalkkiotyypistä suoritusta, sitä pidetään vastikkeena työstä ja se otetaan työtulona huomioon.
- Erät, jotka maksetaan työntekijälle yhtiökokouksen päätöksen perusteella voitonjakona tai käteisenä voittopalkkiona edellyttäen, että
 - käteinen voittopalkkio maksetaan koko henkilöstölle
 - sillä ei pyritä korvaamaan työehtosopimuksen tai työnsopimuksen edellyttämää palkkausjärjestelmää
 - käteisen voittopalkkion määräytymisperusteet ovat 10 kohdan ja henkilöstörahastolain 2 §:n 2 ja 3 kohdan mukaiset ja
 - yhtiön vapaan pääoman määrä on suurempi kuin yhtiökokouksessa päätettävän käteisen voittopalkkion ja osakkeenomistajille maksettavien osinkojen yhteismäärä (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 11 kohta)
- Edellä mainitussa tilanteessa (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 4 mom. 11 kohta) edellytetään lisäksi, että
 - voittopalkkion maksamisesta ei ole tehty työnantajaa velvoittavaa sopimusta
 - omistajat tekevät sitovan päätöksen käteisen voittopalkkion maksamisesta yhtiökokouksessa tilikauden päätyttyä
 - voittopalkkiot maksetaan tämän jälkeen ja
 - asia käsitellään yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (334/2007) mukaisella tai muulla vastaavalla tavalla (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 5 mom.).

1.9.1.2. Vakuutuspalkka ja ulkomaan työtulo

Jos henkilö on työssä ulkomailla ja hän on ulkomaan työskentelynsä aikana Suomessa vakuutettu, päivärahan perusteena käytetään vakuutuspalkkaa tai, jos siitä ei ole sovittu, perusteena käytetään ulkomaan työtuloa.

Jos Suomessa vakuutettu henkilö työskentelee lähetettynä työntekijänä ulkomailla, hänen eläke- ja vakuutusmaksujensa perusteena on yleensä vakuutuspalkka, jos työnantaja ja työntekijä ovat siitä sopineet. Vakuutetun työeläketurva voi olla tällöin järjestetty pakollisesti tai vapaaehtoisesti. Työeläke karttuu sovitun vakuutuspalkan perusteella eikä todellisten työansioiden mukaan. Työnantaja ilmoittaa vakuutuspalkan määrän eläkelaitokselle. Vakuutuspalkkaa käytetään myös päivärahaetuuden perusteena olevana työtulona ulkomaan työstä saadun todellisen palkan sijaan (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 1 mom. 3 kohta). Vakuutuspalkkana pidetään sitä palkkaa, jota

Suomessa maksettaisiin vastaavasta työstä tai palkkaa, jonka muutoin voidaan katsoa vastaavan sanottua työtä.

Ulkomailla työskentelevälle vakuutetulle ei aina vahvisteta työeläkelakien mukaista vakuutuspalkkaa, esim. silloin, kun työkomennus jää alle kuuden kuukauden pituiseksi. Tällaisessa tilanteessa päivärahan suuruus voidaan määrätä ulkomaantyöskentelystä maksetun ennakonpidätyksenalaisen palkan tai rajoitetusti verovelvolliselle maksetun palkan perusteella. (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 3 mom.)

Suomalaisen työnantajan on ilmoitettava palkkatietoilmoituksella tietoja kansalliseen tulorekisteriin seuraavissa kansainvälisissä tilanteissa:

- Ulkomailla työskentelystä maksettu tulo (ulkomailla ja Suomessa asuvalle henkilölle).
- Ulkomaan työskentelystä sovittu vakuutuspalkka.
- Ulkomaisen konserniyhtiön maksama palkka ulkomailla työskentelystä, kun suomalainen työnantaja on lähettänyt työntekijän ulkomaille ja tämä on vakuutettu Suomessa.
- Lisätiedot ulkomaantyöskentelystä Verohallintoa varten (niin sanottu kuuden kuukauden sääntö).

1.9.1.3. Yrittäjän tai ammatinharjoittajan työtulot

Yrittäjän tai ammatinharjoittajan työtuloksi katsotaan:

- yrittäjän eläkelain (1272/2006) mukainen työtulo (YEL-työtulo)
- maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukainen työtulo (MYEL-työtulo) tai,

jos yrittäjä ei ole velvollinen ottamaan YEL- tai MYEL-vakuutusta, hänen työtulokseen katsotaan tuloverolaissa tarkoitettu

- elinkeinotoiminnan ansiotulo
- maatalouden ansiotulo
- ansiotulo yhtymästä
- palkkatulo omasta yrityksestä tai maataloudesta (yhtiömuotona ay, ky, oy)
- työkorvaus, joka liittyy yrittäjätoimintaan
- hankintatyön arvo (liittyy metsätalouden tuloon)
- porotalouden ansiotulo
- veronalainen apuraha.

Huomaa, että kunnaneläinlääkärin virassa toimivan vakuutetun verotuksessa todetut työtulot koostuvat kunnan maksamasta ennakonpidätyksen alaisesta palkasta ja ns. praktiikkatuloista, jotka verotustiedoissa näkyvät elinkeinotoiminnan ansiotuloina. Kunnaneläinlääkäri ei kuitenkaan ole praktiikkatulojen osalta yrittäjä eikä YEL-vakuuttamisvelvollinen. Hän kuuluu kunnallisen eläkelain piiriin.

1.9.1.3.1. Yritysmuodot

Yrittäjä voi harjoittaa toimintaansa eri muodoissa kuten yksityisenä elinkeinonharjoittajana, avoimessa yhtiössä, kommandiittiyhtiössä tai osakeyhtiössä taikka yhtymän tai osuuskunnan jäsenenä. Maatalousyrittäjä voi harjoittaa yritystoimintaa tavanomaisen yrittäjätoiminnan lisäksi myös yhtiömuotoisena tai maatalousyhtymänä.

Elinkeinoharjoittaja

Elinkeinonharjoittaja harjoittaa elinkeinotoimintaa omaan lukuunsa ja vastaa taloudellisesti omista sitoumuksistaan. Elinkeinonharjoittaja voi olla liikkeen- tai ammatinharjoittaja. Ammatinharjoittajan toiminta perustuu pääasiassa yrittäjän henkilökohtaiseen ammattitaitoon. Liikkeenharjoittaja harjoittaa yritystoimintaa liikeyrityksen muodossa useimmiten kiinteässä toimipaikassa. Ammatinharjoittaja voi halutessaan pitää yhdenkertaista kirjanpitoa, mutta liikkeenharjoittajan tulee pitää suoriteperusteista kahdenkertaista kirjanpitoa.

Elinkeinonharjoittaja ei voi maksaa verotuksessa vähennyskelpoista palkkaa eikä antaa luontoisetuja itselleen tai puolisolleen. Elinkeinonharjoittaja voi ottaa yrityksestä rahaa yksityisnostoina tai tavaraa yksityiskäyttöön. Yksityisnostoja ei veroteta eikä niitä kirjata yritystoiminnan kuluiksi. Elinkeinonharjoittajaa verotetaan elinkeinotoiminnasta saatujen ansio- ja pääomatulojen perusteella, jotka muodostuvat elinkeinotoiminnan tuloksesta. Jako ansio- ja pääomatuloon tehdään, jos toiminnassa on syntynyt nettovarallisuutta. Jos puoliset harjoittavat elinkeinotoimintaa yhdessä, yritystulo jaetaan puolisosien kesken. Ansiotulo-osuus jaetaan puolisosien kesken heidän työpanostensa suhteessa. Verotuksessa puolisosien osuudet katsotaan yhtä suuriksi, elleivät puoliset esitä verottajalle muuta selvitystä (TVL 1535/1992 14 §).

Ammatin- tai elinkeinonharjoittaja ja yritystoiminnassa mukana palkatta työskentelevä puoliso tai muu perheenjäsen kuuluvat YEL-vakuuttamisen piiriin. Jos yrityksessä työskentelevälle muulle perheenjäsenelle maksetaan palkkaa, hän kuuluu TyEL-vakuutuksen piiriin.

Maatilataloutta yhdessä harjoittavat puoliset sekä maatilatalouden harjoittajan perheenjäsenet, jotka asuvat tilalla ja työskentelevät palkkaa vastaan, kuuluvat MYEL-vakuutuksen piiriin. Jos perheenjäsenelle ei makseta palkkaa, hänelle voidaan ottaa vapaaehtoinen vakuutus työpanoksen mukaisesti.

Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö

Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö perustetaan yhtiösopimuksella. Perustamishetkellä avoimessa yhtiössä tulee olla vähintään kaksi vastuunalaista yhtiömiestä. Kommandiittiyhtiössä tulee olla vähintään yksi vastuunalainen yhtiömies ja yksi äänetön yhtiömies. Vastuunalaiset yhtiömiehet ovat henkilökohtaisessa vastuussa yrityksen veloista.

Avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö voi maksaa yhtiömiehilleen palkkaa ja antaa luontoisetuja tai yhtiömiehet voivat tehdä yksityisnostoja. Verotuksessa avoimet ja kommandiittiyhtiöt ovat elinkeinoyhtymiä. Ne eivät ole erillisiä verovelvollisia, vaan niille vahvistetaan elinkeinotoiminnan tulos, joka jaetaan yhtiömiesten tulona verotettavaksi heidän yhtiösopimuksen mukaisten osuuksiensa suhteessa. Jos yhtiöllä on nettovarallisuutta, tulos jaetaan ansio- ja pääomatulo-osuuteen.

Avoimessa yhtiössä työskentelevä yhtiömies ja kommandiittiyhtiön vastuunalainen yhtiömies ovat YEL:n mukaisia yrittäjiä. Avoimessa yhtiössä työskentelevä puoliso tai perheenjäsen sekä kommandiittiyhtiössä työskentelevä äänetön yhtiömies tai perheenjäsen eivät kuulu YEL:n piiriin. Jos heille maksetaan palkkaa, heidät vakuutetaan TyEL:n mukaan. Jos heille ei makseta palkkaa, he jäävät eläketurvan ulkopuolelle.

Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön vastuullinen yhtiömies kuuluu MYEL-vakuutukseen, jos hän on henkilökohtaisesti vastuussa maataloutta harjoittavan yhtiön velvoitteista ja sitoumuksista. Osakkaan puoliso ja perheenjäsenet voidaan myös vakuuttaa, jos he osallistuvat maatalon töihin.

Osakeyhtiö

Osakeyhtiö on itsenäinen verovelvollinen. Sen toiminnan tulos verotetaan yhtiön tulona, eikä tulo sellaisenaan vaikuta yksittäisen osakkaan verotukseen. Osakeyhtiön voi perustaa yksi tai useampi osakas, joka sijoittaa yhtiöön pääomapanoksen. Osakeyhtiö voi maksaa osakkailleen palkkaa ja luontoisetuja. Osakas ei voi tehdä yksityisnostoja osakeyhtiöstä.

Osakeyhtiössä omistusosuus vaikuttaa siihen, pidetäänkö osakasta YEL:n tai MYEL:n mukaisena yrittäjänä. YEL:n tai MYEL:n mukaan vakuutetaan osakeyhtiön osakas, joka työskentelee yrityksessä johtavassa asemassa, omistaa yksin yli 30 % yhtiön osakepääomasta tai hänellä on yksin yli 30 % osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Johtavassa asemassa työskentelevä vakuutetaan myös, jos hän omistaa yhdessä perheenjäsentensä kanssa yli 50 % yrityksen osakepääomasta tai heillä on yli 50 % osakkeiden tuottamasta äänimäärästä.

Johtavalla asemassa olevana pidetään esimerkiksi toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä, hallinto- ja toimialajohtajaa tai henkilöä, joka käyttää yrityksessä tosiasiallista määräämisvaltaa. Myös nimenkirjoitusoikeus osoittaa johtavaa asemaa yhtiössä. Pienissä perheyriyksissä työskentelevien omistajaperheenjäsenten katsotaan yleensä olevan johtavassa asemassa muodollisesta asemasta riippumatta.

Välillinen omistus toisen yhtiön kautta voi myös johtaa YEL-vakuuttamiseen. Omistusosuuksia laskettaessa myös välillinen omistus otetaan huomioon.

Osakeyhtiön osakkaat vakuutetaan TyEL:n mukaan, jos he omistavat yrityksestä enintään 30 % ja työskentelevät yrityksessä palkkaa vastaan. TyEL:n mukaan vakuutetaan myös osakeyhtiön osakkaan perheenjäsenet, jotka eivät omista osakeyhtiön osakkeita, mutta työskentelevät osakeyhtiössä palkkaa vastaan.

Muu yhteisö

Muu yhteisö on esimerkiksi osuuskunta tai yhtymä. Osuuskunnan perustamiseen tarvitaan vähintään kolme henkilöä. Osuuskunta on erillinen verovelvollinen. Se voi maksaa palkkaa jäsenilleen. YEL:n yrittäjämääritelmä koskee myös muussa yhteisössä johtavassa asemassa työskentelevää henkilöä. Johtavassa asemassa oleva henkilö on vakuuttamisvelvollinen, jos hän omistaa yksin yli 30 % tai yhdessä perheenjäsenten kanssa yli 50 % määräämisvallasta yhteisössä. Samoin YEL:n piiriin kuuluu yhteisössä työskentelevä henkilö, joka yhteisön sääntöjen mukaan on henkilökohtaisessa vastuussa yhteisön sitoumuksista.

Yhtiömuodot ja palkan nostaminen yrityksestä

Yhtiömuoto ja yrittäjän asema yrityksessä vaikuttavat siihen, minkä työeläkevakuutuksen piiriin yrittäjä kuuluu. Alla olevassa taulukossa on eritelty yrittäjien ja heidän perheenjäsentensä työeläkevakuuttaminen eri yhtiömuodoissa. Taulukosta ilmenee myös se, voidaanko yrittäjälle tai hänen perheenjäsenelleen maksaa yrityksestä palkkaa.

Omistajien ja perheenjäsenten vakuuttaminen			
Yritys	Asema // työskentelee	YEL	TyEL
Yksityinen toiminimi	Ammatinharjoittaja	X	
	Puoliso	X	
	Muu perheenjäsen	X	X, palkka
Avoin yhtiö	Yhtiömies	X	
	Perheenjäsenet		X, palkka
Kommandiittiyhtiö	Vastuunalainen yhtiömies	X	
	Äänetön yhtiömies		X, palkka
	Perheenjäsenet		X, palkka

Muu yhteisö: yhtymä tai osuuskunta	Vastuussa oleva osakas Osakas Vastuussa olevan osakkaan perheenjäsen	X	X, palkka X, palkka
Osakeyhtiö	Johtavan aseman osakas - omistus yli 30 % yksin / yli 50 % perhe - omistus enintään 30 % Osakas Perheenjäsen	X	x, palkka x, palkka x, palkka

Maatalousyrittäjä

MYEL-vakuutuksen piiriin kuuluvat seuraavat ammattiryhmät:

- maa- ja metsätaloutta itsenäisesti harjoittavat yrittäjät sekä työhön osallistuvat, palkkaa saavat perheenjäsenet
- ammattimaiset kalastajat ja kalastustyöhön osallistuvat perheenjäsenet
- poronmestajat ja poronhoitotyöhön osallistuvat perheenjäsenet
- maatalousyrittäjätoimintaa jatkavat eläkkeensaajat

Maatalousyrittäjää verotetaan luonnollisena henkilönä ja tulo jaetaan yrittäjäpuolisoille.

Maatalousyrittäjän ja hänen puolisonsa palkka eivät ole verotuksessa vähennyskelpoisia.

Perheenjäsenenä vakuutetaan tilalla työskentelevä 18–67-vuotias lähisukulainen, jolle maksetaan rahapalkkaa. Perheenjäseniä ovat yrittäjän lapset, ottolapset, lastenlapset, vanhemmat, isovanhemmat sekä vävyt ja miniät. Myös yrittäjän veljet, sisaret, sedät, tädit sekä veljen tai sisaren lapsi voidaan vakuuttaa perheenjäseninä. Perheenjäsenen avopuolisoa ei vakuuteta MYEL:n mukaisesti. Yrittäjän vanhemmat tai lapset vakuutetaan, vaikka he eivät asuisikaan tilalla. Heidän tulee kuitenkin tehdä työtä viljelmällä päätoimisesti. Kuolinpesän tilalla työskentelevät lapset vakuutetaan perheenjäseninä, jos leskellä yksinään on hallintaoikeus kuolinpesään.

Maataloutta voidaan harjoittaa myös kahden tai useamman henkilön muodostamana yhteenliittymänä. Maatalousyhtymässä maataloutta harjoittavat vakuutetaan MYEL:n mukaisina yrittäjinä. Yhtymä voi olla esimerkiksi kahden tai useamman henkilön yhdessä omistama tai vuokraama maatila. Osakkaan puoliso ja perheenjäsenet voidaan myös vakuuttaa, jos he osallistuvat maatalon töihin. Verotuksessa yhtymästä käytetään nimitystä verotusyhtymä. Verotusyhtymän tulos jaetaan osakkaille heidän osuuksiensa mukaisessa suhteessa.

Jos maatalousyrittäjä on myös apurahansaaja, hänellä tulee olla MYEL-vakuutus erikseen näistä molemmista.

Lue lisää MYEL-vakuuttamisesta [Mela - Vakuutusturva](#)

Apurahansaaja

Apurahan turvin tieteellistä tutkimusta tai taiteellista toimintaa harjoittavat vakuutetaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisesti.

Apurahan saajan on otettava MYEL-vakuutus, jos hänelle on myönnetty Suomesta vähintään neljän kuukauden mittaiseen työskentelyyn tarkoitettu apuraha, joka on vuosiansioksi suhteutettuna vähintään 3 828,13 euroa. Apurahansaajan työtuloksi katsotaan veronalainen apuraha, jos apurahansaaja ei ole velvollinen vakuuttamaan itseään apurahalla työskentelyn perusteella maatalousyrittäjän eläkelaiissa tarkoitettulla tavalla. Vakuutetun tulee esittää selvitys verollisen apurahan määrästä, jos hänelle ei ole vahvistettu MYEL-työtuloa.

Lue lisää [verottajan sivuilta](#).

Laskutuspalveluyritykset

Monet pienyrittäjät/kevytyrittäjät käyttävät yrityksensä laskutuksen hoitamiseen laskutuspalveluyrityksiä. Laskutuspalveluyritysten toimintamallissa yrittäjä rekisteröityy laskutuspalvelun käyttäjäksi. Yrittäjä vastaa itse palvelunsa markkinoinnista, asiakkaiden hankinnasta ja työn tekemisestä asiakkaille. Kun työ on tehty, yrittäjä toimittaa laskutustiedot laskutuspalveluyritykselle, joka laskuttaa asiakasta. Asiakas maksaa saamansa laskun laskutuspalveluyritykselle.

Laskutuspalveluyritys hoitaa työnantajan velvoitteet eli toimittaa ennakonpidätyksen, maksaa työnantajakulut (tapaturmavakuutus, sosiaaliturvamaksu) ja antaa verottajalle vuosi-ilmoituksen ennakonpidätyksenalaisista tuloista. Asiakkaan maksamasta laskutussummasta laskutuspalveluyritys vähentää yrittäjän esittämät työn tekemiseen liittyvät kustannukset. Työvälineet, laitteet, työvaatteet, työmatkaan liittyvät kustannukset yms. tulonhankkimiseen liittyvät kustannukset yrittäjä ilmoittaa omassa henkilökohtaisessa veroilmoituksessaan tulonhankkimiskustannuksina.

Laskutuspalveluyritys vähentää asiakkaan maksamasta suorituksesta oman palkkionsa. Laskutuspalveluiden käyttäjät luokitellaan eläkevakuuttamisen osalta yrittäjiksi, joten laskutuspalveluyritykset eivät pidätä enää 1.5.2017 alkaen maksamistaan suorituksista eläkevakuutusmaksuja. Aikaisemmin laskutuspalveluyritykset vähensivät yrittäjän saamasta suorituksesta TyEL-vakuutusmaksun.

Laskutuspalveluyritysten palveluja käyttävät henkilöt eivät ole palkansaajia vaan yrittäjiä, sillä yrittäjän rekisteröityminen laskutuspalvelun käyttäjäksi ei muodosta työsuhdetta laskutuspalveluyrityksen ja yrittäjän välille. Jos yritystoiminta on niin vähäistä, että yrittäjä ei ole YEL-vakuuttamisvelvollinen, niin hänen laskutuspalveluyrityksen kautta saamia ennakonpidätyksenalaisia tuloja tarkastellaan kalenterivuositain/tilikausittain. Yrittäjä voi esittää selvityksen edellisen kalenterivuoden/tilikauden aikaisista tuloistaan ja niihin liittyvistä menoista. Tulotiedot ja niihin liittyvät menot voidaan esittää myös kuluvalta kalenterivuodelta/tilikaudelta. Jos yrittäjä on jo jättänyt veroilmoituksen siltä ajalta, jolta Kelalle esitetään tuloseelvityksiä, niin pyydä jäljennös veroilmoituksesta, jossa näkyvät laskutuspalvelun kautta saadut suoritukset ja niihin liittyvät menot.

Jos laskutuspalveluyrityksen palveluja käyttävällä yrittäjällä on YEL-vakuutus, niin etuuden perusteena käytetään YEL-työtuloa. Jos yrittäjällä ei ole YEL-vakuutusta ja laskutuspalveluyrityksen kautta laskutettujen palkkioiden määrä on yli 10 000 euroa vuodessa, niin yrittäjän tulee selvittää YEL-vakuuttamisasiaansa oman eläkevakuutusyhtiönsä tai Eläketurvakeskuksen kanssa. Jos yrittäjä haluaa, niin laskutuspalveluyritys voi auttaa häntä YEL-vakuuttamisvelvollisuuden selvittelyssä.

Jos selvittelyjen jälkeen todetaan, että yritystoiminta on niin vähäistä, että yrittäjä ei ole YEL-vakuuttamisvelvollinen, niin etuuden perusteena voidaan käyttää laskutuspalveluyrityksen kautta saatua ennakonpidätyksenalaista tuloa. Tuloja tarkastellaan kalenterivuositain/tilikausittain. Jos tilikausi ei ole vielä päättynyt ja yrittäjä esittää tuloja ja niihin liittyviä menoja vajaalta kalenterivuodelta/tilikaudelta, niin esitettyjä tuloja ei muuteta vuosituloiksi (ei kerrota kahdella). Etuuden perusteena käytetään vajaan kalenterivuoden/tilikauden tulosta, josta on vähennetty tuloihin liittyvät menot.

1.9.1.3.2. YEL- ja MYEL-työtulo

Päivärahan perusteena käytetään YEL- ja/tai MYEL-työtuloa silloin, kun yrittäjä tai apurahansaaja on vakuuttamisvelvollinen. Elinkeinotoiminnan ansiotuloa tai palkkatuloa omasta yrityksestä voidaan käyttää perusteena vain silloin, kun yrittäjä ei ole velvollinen ottamaan YEL- tai MYEL-vakuutusta.

Vakuuttamisvelvollisuus

Yrittäjäeläkevakuutus on pakollinen, kun yrittäjä täyttää vakuuttamisen edellytykset. Pelkkä yrityksen omistaminen ei riitä yrittäjäeläkevakuutuksen perusteeksi. Eläkevakuutus edellyttää työntekoa. Omistussuhde ja erilaiset yhtiömuodot saattavat kuitenkin vaikuttaa yhtiössä työskentelevän henkilön eläkevakuutukseen

Vakuuttamisvelvollisuus koskee YEL:n ja MYEL:n piiriin kuuluvia 18–67-vuotiaita yrittäjiä, joiden yritystoiminta on jatkunut yhdenjaksoisesti vähintään 4 kuukautta. Vakuutus on otettava 6 kuukauden kuluessa yrittäjien eläkelaeissa tarkoitetun yrittäjätoiminnan alkamisesta. YEL- tai MYEL-vakuutuksen alkamishetken kannalta merkityksellistä ei ole se, milloin yritys on perustettu, vaan milloin toiminta on sen laajuista, että vakuutus tulee ottaa. Vakuutuksen alkamisajankohta on se hetki, jolloin yrittäjätoiminta on niin laajaa, että 12 kuukauden tarkastelujaksolla vuotuinen tuloraja ylittyy. Yrittäjä voi ottaa vakuutuksen taannehtivasti enintään kuluvalle ja kolmelle edelliselle kalenterivuodelle.

Vakuuttamisvelvollisuuden alkamisen arviointi perustuu usein eläkevakuutusyhtiön yrittäjältä itseltään saamiin tietoihin. Ratkaisutyössä voit lähteä siitä, että jos yrittäjä on ottanut vakuutuksen, se on otettu oikeasta hetkestä. Edeltävää aikaa ei tarvitse selvittää, vaikka elinkeinotoiminnan ansiotuloa olisikin yli vakuuttamisen rajan ennen vakuutuksen alkamista.

Eläkelaitos vahvistaa yrittäjälle vakuutuksen alkaessa yrittäjän työpanosta vastaavan vuotuisen työtulon. YEL-vakuutus on pakollinen, jos työtulo vuonna 2018 ylittää 7 656,26 euroa vuodessa. YEL-työtulo voi olla enintään 173 875 euroa/v. vuonna 2018. MYEL-vakuutuksen vastaava vakuuttamista edellyttävä työtuloraja on 3828,13 euroa vuodessa. MYEL-vakuuttamisessa on myös muita vakuuttamisen ehtoja.

Lue lisää [Pakollinen vakuutus](#).

Yrittäjänä toimivat eläkkeensaajat ovat vakuuttamisvelvollisia lukuun ottamatta vanhuuseläkkeellä olevia, jotka voivat halutessaan ottaa vapaaehtoisen vakuutuksen. Vakuuttamisvelvollisuus koskee myös sivutoimisia yrittäjiä, jos tuloraja täyttyy. YEL-vakuutus koskee kaikkea YEL:n piiriin kuuluvaa yrittäjätoimintaa ja MYEL-vakuutus MYEL:n piiriin kuuluvaa yrittäjätoimintaa, vaikka yritystoimintaa harjoitettaisiin useamman yrityksen nimissä tai useilla toimialoilla. Jos maatilatalouden yhteydessä harjoitetaan erillistä yritystoimintaa, jota verotetaan elinkeinotoiminnan verotuksesta annetun lain (EVL) mukaan, yritystoiminta kuuluu YEL:n piiriin.

Vakuuttamisvelvollisuus koskee myös 18–67-vuotiaita veronalaisen apurahan saajia. MYEL-vakuutus on pakollinen, jos vakuutettu on saanut Suomesta myönnetyn työskentelyapurahan vähintään neljän kuukauden taiteelliseen tai tieteelliseen työskentelyyn ja se on euromäärältään vähintään 1 276,04 euroa vastaten vuosiansiona 3828,13 euroa vuonna 2018. Jos MYEL-vakuutettu on myös apurahansaaja, apurahan osalta vakuutus vahvistetaan erikseen.

Vanhat vapautukset

Aiemmin voimassa olleen lainsäädännön perusteella yrittäjällä oli tietyin ehdoin mahdollisuus saada vapautus vakuuttamisvelvollisuudesta, vaikka yrittäjätoiminta laajuutensa puolesta tulisi vakuuttaa, esim. sivutoiminen yrittäjä tai yrittäjä, jolle karttui muualta eläketurvaa. Vapautukset päättyivät vuoden 2007 alusta vuonna 1961 tai sen jälkeen syntyneiltä. Vanhemmilla ikäluokilla

vapautus voi jatkua, jos vapautuksen edellytykset edelleen täyttyvät tai kunnes yrittäjä itse hankkii vakuutuksen. Eläketurvakeskuksen tehtävänä on valvoa vapauttamisedellytysten täyttymistä.

Esimerkki

Ennen vuotta 1961 syntynyt lääkäri, joka on julkisen terveydenhuollon palveluksessa päätoimissa ja toimii sivutoimisesti yksityispuolella, on vapautettu YEL-vakuuttamisvelvollisuudesta, jos yksityispraktiikan tulot ovat enintään 1/3 päätoimen palkkatuloista. Lääkäri on ilmoitusvelvollinen, jos tulot ylittävät.

Muutokset YEL- ja MYEL-vakuuttamisessa

Jos yrittäjän työtuloon vaikuttavat seikat muuttuvat olennaisesti työtulon vahvistamisen jälkeen, eläkelaitos tarkistaa YEL/MYEL-työtulon hakemuksesta tai omasta aloitteestaan. Eläkelaitos voi myös päättää takautuvasti yrittäjän vakuutuksen, jos yrittäjä ei enää täytä YEL/MYEL-vakuutuksen piiriin kuulumisen edellytyksiä. Yleensä näin tapahtuu, kun yrittäjän työpanos jää alle YEL/MYEL-vakuuttamisen alarajan.

Voit ottaa yhteyttä työeläkelaitokseen, jos henkilöllä on jo YEL-vakuutus, mutta sen määrä muuttuu tai YEL-vakuutus lakkaa ja tarvittavat lisätietoja.

Yrittäjän vahvistetun työtulon muuttaminen

Yrittäjän eläkelain säännösten mukaan YEL-työtulon tulisi vastata sellaista palkkaa, joka olisi maksettava, jos työn tekisi joku muu yhtä ammattitaitoinen henkilö yrittäjän sijaan. ETK on antanut toimialakohtaiset ohjeet työtulon määrittämiseksi. Yrittäjän työtulon oikea määrittely voi kuitenkin olla ongelmallista varsinkin toiminnan alkuvaiheessa. Toiminnan jatkuessa voi tulla tarvetta työtulon korottamiseen tai laskemiseen.

Eläkelaitos voi korottaa yrittäjän työtuloa esimerkiksi silloin, kun yrittäjätoiminta laajenee tai aiemmin sivutoimisesti yrittäjänä ollut aloittaa kokopäiväisen yrittäjätoiminnan. Työtuloa voidaan vastaavasti myös laskea. Työtuloa voidaan muuttaa myös silloin, jos yrittäjän oma työpanos muuttuu tilapäisesti vähintään noin vuoden ajaksi esimerkiksi vanhempainvapaan tai pitkäaikaisen sairastumisen johdosta. Yrittäjä voi ilmoittaa eläkelaitokselle työtulon pienentämisestä vastaamaan hänen muuttunutta työpanostaan. Eläkelaitos selvittää muutoksen perusteet ja antaa työtulon muuttamisesta yrittäjälle päätöksen.

Työtuloa ei pääsääntöisesti muuteta takautuvasti vaan ajassa eteenpäin. Poikkeuksellisesti yrittäjän työtuloa voidaan muuttaa hänen tosiasiallista työskentelyään vastaavaksi työkyvyn alentumisesta eli eläketapahtumasta lähtien, kun yrittäjä siirtyy työkyvyttömyys- tai osatyökyvyttömyyseläkkeelle. Päätös työtulon muuttamisesta voidaan tehdä eläkehakemuksen käsittelyn yhteydessä takautuvasti.

YEL-työtuloa korotetaan joskus huomattavasti ennen etuusoikeuden alkamista. Jos huomaat, että YEL-työtuloa on korotettu poikkeuksellisen paljon ennen etuusoikeuden alkamista, ota yhteyttä eläkelaitokseen ja tiedustele, mihin korotus on perustunut. YEL-työtulon vahvistaminen ja työtulon muuttaminen kuuluvat eläkelaitoksen päätösvaltaan. Yhteydenotto ei välttämättä johda toimenpiteisiin, koska eläkelaitos on jo antanut asiassa päätöksen. Sillä voi kuitenkin olla vaikutusta siihen, että eläkelaitos vastaisuudessa selvittää tarkemmin korotuksen perusteet ennen päätöksen antamista.

Vakuutusjärjestelyn korjaaminen

Jos vakuuttamisen peruste muuttuu lainmuutoksen tai muun vastaavan tapahtuman johdosta ja yrittäjän vakuutus on jäänyt muuttamatta, eläkelaitos oikaisee virheellisen vakuuttamisen yleensä ajassa eteenpäin. Esim. jos jälkepäin käy ilmi, että yrityksen osakas on edelleen 1.1.2014 jälkeen työntekijän eläkelain tai merimieseläkelain mukaisesti vakuutettuna, vaikka hänen olisi pitänyt yrittäjämäärittelmän muutoksen johdosta siirtyä YEL-vakuutuksen piiriin, vakuutusjärjestely

korjataan ajassa eteenpäin. Takautuva vakuutusjärjestelyn korjaaminen siirtymäajan jälkeen on mahdollista vain yrittäjän nimenomaisesta vaatimuksesta. Sama koskee mm. tilanteita, joissa on kyse YEL:n ja MYEL:n välisestä rajanvedosta. Vakuutusmuodon oikeellisuutta ei tarvitse Kelassa selvittää, vaan voit toimia tulojen huomioimisessa sen mukaan kuin eläkelaitos on katsonut oikeaksi.

YEL/MYEL-vakuutuksen lakkauttaminen

YEL/MYEL-vakuutus lakkautetaan, jos yrittäjätoiminta päättyy tai muuttuu niin pienimuotoiseksi, että työtulo jää alle laissa säädetyn minimimäärän. Yrittäjä voi kuitenkin halutessaan ottaa vapaaehtoisen yrittäjävakuutuksen. Eläkelaitos voi myös oma-aloitteisesti päättää yrittäjän pakollisen YEL-vakuutuksen, jos yrittäjällä ei ole enää tuloa yrityksestä.

Eläkelaitos päättää vakuutuksen takautuvasti siihen ajankohtaan, jolloin vakuuttamisen edellytykset eivät enää täyty. Vakuutus voidaan joskus lakkauttaa pitkältikin takautuvalta ajalta.

Jos ratkaisutyössä ilmenee, että YEL-vakuutus on voimassa, vaikka yritystoimintaa ei ole enää ollut päivärahaetuuden perusteena olevana verovuonna, pyydä yrittäjää selvittämään eläkelaitoksensa kanssa vakuuttamisen edellytykset ja mahdollinen vakuuttamisen päättäminen ennen päivärahaetuuden ratkaisemista. Ellei vakuutettu itse selvitä asiaa annettuun määräaikaan mennessä, ota yhteyttä eläkevakuutuslaitokseen vakuuttamisasian selvittelyä varten.

Lyhyen sairastumisen ajaksi YEL/MYEL-vakuutusta ei yleensä lakkauteta. Jos sairaus jatkuu pitkään, yrittäjä voi alentaa tilapäisesti työtuloa alentuneen työkyvyn mukaisesti tai harkinnan mukaan lopettaa vakuutuksen.

Jos yrittäjä jää vanhempainvapaalle eikä osallistu sen aikana yrityksen toimintaan lainkaan, hän voi lakkauttaa YEL/MYEL-vakuutuksen. Yrittäjän tulee ottaa YEL/MYEL-vakuutus, jos hän aloittaa yrittäjätoiminnan uudelleen vanhempainvapaan jälkeen ja vakuuttamisen edellytykset täyttyvät.

Jos yrittäjän YEL/MYEL-vakuutus päättyy silloin, kun työkyvyttömyys tai äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaa alkaa, etuuden perusteena voidaan kuitenkin ottaa huomioon etuusosoikeuden alkamista edeltävä YEL/MYEL-työtulo.

Lue lisää YEL-vakuutuksen lakkauttamisesta [Yrittäjän vakuutuksen lakkaaminen](#)

Takautuvan lakkauttamisen vaikutukset

Eläkelaitoksesta ei välity Kelaan tietoa YEL/MYEL-vakuutuksen takautuvasta lakkauttamisesta.

Jos etuusasiaa käsitellessäsi havaitset, että YEL/MYEL-vakuutus on lakkautettu takautuvasti, selvitä onko sillä vaikutusta aikaisempiin ratkaisuihin. Päivärahapäätös on oikaistava, jos lakkautus vaikuttaa päivärahaetuuden määrään, päivärahan jakamiseen työnantajan tai yrittäjän kesken tai YEL-päivärahaan. Jos YEL/MYEL-vakuutus on lakkautettu siten, että se koskee verovuotta, myös SVL-työtulo on korjattava. Tee tällöin Oiwassa toimeksiantotyö Yhteisten järjestelmien yksikköön (Yhteisten järjestelmien yksikkö / Työtulo- ja verotustiedot 24400).

Vakuuttamisen valvonta

Eläketurvakeskus (ETK) valvoo YEL-vakuuttamista ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos (Mela) MYEL-vakuuttamista. Jos yrittäjä ei ole ottanut vakuutusta vaikka hänen työskentelynsä täyttää vakuuttamisen edellytykset, ETK tai Mela kehottaa häntä kohtuullisessa ajassa korjaamaan laiminlyönnin. Jos yrittäjä ei noudata saamaansa kehotusta, ETK tai Mela voi ottaa yrittäjän puolesta ja kustannuksella vakuutuksen.

Apurahan myöntäjällä on lakisääteinen ilmoitusvelvollisuus myöntämistään apurahoista Melalle. Sen perusteella Mela vahvistaa MYEL-vakuutuksen. Apurahan saajaa ei voi takautuen pakkovakuuttaa verovuodelta.

1.9.1.3.3. Vakuuttamisvelvollisuuden selvittäminen

Jos yrittäjä työskentelee yrityksessä ja elinkeinotoiminnan ansiotulo tai palkkatulo omasta yrityksestä tai apurahansaajan veronalainen apuraha selvästi ylittää vakuuttamisvelvollisuuden vuositulorajan eikä hänellä ole YEL- tai MYEL-vakuutusta, selvitä, onko Kelassa jo tietoa yritystoiminnasta tai apurahasta. Tutustu yrittäjän aiempiin verotietoihin, keskeneräisen verotuksen tietoihin ja YTJ-järjestelmästä saataviin yrityksen toimintaa kuvaaviin tietoihin.

Pyydä yrittäjältä selvitys, miksi hän ei ole ottanut vakuutusta (suullisesti tai kirjeellä PRL30/VRL29). Selvitys tulee pyytää, jos yrittäjällä tai apurahansaajalla on verotuksessa ansiotuloja tai apurahatuloja yli 10 000 euroa vuodessa. Selvitä vakuuttaminen, jos SVL-työtulojen yhteydessä näytetään kirjaintunnus Z eikä saman työtulovuoden vakuuttamista ole aiemmin selvitetty. Katso lisää Help-ohje (F13).

Koska YEL- ja MYEL-vakuutus perustuu yrittäjän omaan työpanokseen, on mahdollista, että yrittäjällä ei ole vakuutusta, vaikka vakuuttamisvelvollisuuden vuosituloraja ylittyy.

ETK:sta ja Melasta voit saada tietoa siitä, onko yrittäjän vakuuttamisvelvollisuutta selvitetty valvonnassa ja mihin siinä on päädytty. Selvitä tarvittaessa asiaa ETK:n yrittäjävalvonta-asioita hoitavasta yksiköstä ([Yhteystiedot – Etk.fi](#)) tai sähköpostilla YELvalvonta@etk.fi tai Melan MYEL-vakuuttamisen asiantuntijoilta ([Mela – Yhteystietohaku](#)).

Maatalousyrittäjän ja apurahansaajien vakuuttaminen, ohjeistus ja vakuuttamisen valvonta hoidetaan keskitetysti Melassa. YEL-vakuuttamispäätökset tehdään työeläkeyhtiöissä ja työeläkekassoissa. YEL-vakuutuksen piiriin kuuluvien yrittäjien vakuuttamisen valvonta hoidetaan ETK:ssa mm. verotustietojen perusteella jälkikäteen.

SVL-työtulon kannalta tilanteen arviointi voi olla hankalaa, jos ETK tai Mela ei katso henkilöä vakuuttamisvelvolliseksi, mutta yrittäjätulo katsotaan kuitenkin verotuksessa ansiotuloksi. Syynä voi olla, että yrittäjän oma työpanos yrityksessä on vähäinen tai sitä ei ole lainkaan. Ansiotulo on voinut kertyä esim. muilla teetetystä alihankintatyöstä. Perheyrityksessä puolison työpanokseen perustuva tulo voi olla verotuksellisista syistä jaettu molemmille puolisoille, vaikka toinen puoliso ei käytännössä työskentele yrityksessä tai hänen työpanoksensa on vähäinen. Näissä tilanteissa yrittäjätulo yleensä huomioidaan SVL-työtulona, kun on selvitetty, ettei vakuuttamisvelvollisuutta ole.

Yrittäjän vakuuttamisvelvollisuus on voinut päättyä yritystoiminnan lopettamisen vuoksi, mutta yrityksen myynnistä saatua tuloa verotetaan kuitenkin ansiotulona. Yrittäjä on voinut myydä koko yrityksensä tai esim. traktorin tai kaivinkoneen. Yrittäjän tulo voi muodostua myös pelkästään vuokratulosta kuten pellon vuokrauksesta saadusta tulosta. Vuokratulo ja omaisuuden myynnistä saatu tulo on verotuksessa yleensä pääomatuloa, mutta joskus tulo voidaan verotuksessa katsoa ansiotuloksi. Tällöin on yksittäistapauksessa saatujen tietojen valossa arvioitava, voidaanko tulot huomioida SVL-työtuloina vai katsotaanko, että kyse on pääomatuloon verrattavasta tulosta, jota ei huomioida etuuden perusteena.

Kun vakuuttamisvelvollisuutta selvitetäessä käy ilmi, että

- yrittäjä työskentelee yrityksessä
- hänen vuosityötulonsa ylittää 10 000 euroa
- hän ei ole esittänyt riittävää selvitystä siitä, miksi hän ei ole ottanut YEL- tai MYEL-vakuutusta ja
- ETK tai Mela alkaa selvittää vakuuttamisvelvollisuutta,

kyseessä on todennäköisesti vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyönti.

Tällöin voidaan jättää huomioon ottamatta verotuksessa todettu

- elinkeinotoiminnan ansiotulo
- maatalouden ansiotulo
- ansiotulo yhtymästä
- palkkatulo omasta yrityksestä tai maataloudesta
- yrittäjätoimintaan liittyvä työkorvaus
- metsätalouteen liittyvän hankintatyön arvo
- porotalouden ansiotulo tai
- veronalainen apuraha.

Voit ratkaista etuusasian, jos ETK tai Mela alkaa selvittää yrittäjän vakuuttamisvelvollisuutta.

Tee Toimeksiantotyö OIWassa Yhteisten järjestelmien yksikkö/Työtulo- ja verotustiedot 24400 -työjonoon. Kirjoita kommenttikenttään, miten tietoja tulee korjata, mitä selvityksiä on tehty ja mitä verovuotta asia koskee. Huomaa, että Yhteisten järjestelmien yksikkö ei arvioi sitä, onko yrittäjä vakuuttamisvelvollinen vai ei. Epäselvässä tilanteessa asiantuntijalausunto on pyydettävä Eläke-, opinto- ja perhe-etuuksien osaamiskeskuksesta.

Kun SVL-työtulo on korjattu, voit tehdä päätöksen. Lisää päätökseen perustelu, miksi tuloa ei ole otettu huomioon etuuden perusteena. Työtulo voidaan myöhemmin tarkistaa, jos yrittäjä toimittaa uutta selvitystä.

1.9.1.3.4. Yrittäjäpalkan tarkistus

Yrittäjällä voi olla palkkatuloa omasta yrityksestä ja hän voi lisäksi oman yritystoiminnan ohella olla palkkatyössä toisen palveluksessa. YEL- ja/tai MYEL-työtulo korvaa omasta yrityksestä maksettavan palkan. Jos YEL- ja/tai MYEL-vakuutettu yrittäjä saa palkkaa yritystoiminnan ulkopuolisesta työsuhteesta, työtuloksi luetaan YEL- ja/tai MYEL-työtulo sekä palkka.

Yrittäjätoiminnasta saatu palkka voidaan joskus ilmoittaa verotuksessa väärällä suorituslajilla palkansaajan palkkana, vaikka palkka on omasta yrityksestä. Jos tietoja ei selvitetä, SVL-työtulo voi olla liian suuri. Sen vuoksi SVL-työtulon laskennassa muodostetaan X-tunnus, jos YEL- tai MYEL-vakuutetulla henkilöllä on verotustiedoissa palkansaajan palkkaa, mutta ei lainkaan yrittäjän palkkaa.

Jos vakuutetun SVL-työtulojen yhteydessä on kirjaintunnus X, tee Toimeksiantotyö OIWassa Yhteisten järjestelmien yksikkö 24400/Työtulo- ja verotustiedot -työjonoon. Yhteisten järjestelmien yksikkö selvittää X-tunnuksen ja sulkee toimeksiantotyön. Jos asian selvittäminen vaatii tietoja vakuutetulta, Yhteisten järjestelmien yksikkö kirjoittaa tarvittavat tiedot toimeksiantotyön kommenttikenttään ja palauttaa toimeksiantotyön vakuutuspiiriin työjonoon. Pyydä tarvittavat tiedot ja käännä tämän jälkeen toimeksiantotyö takaisin Työtulo- ja verotustiedot -työjonoon.

1.9.1.3.5. Vapaaehtoinen vakuutus

Jos yrittäjä, jolla ei ole velvollisuutta ottaa yrittäjän eläkelain tai maatalousyrittäjän eläkelain mukaista vakuutusta, ottaa vapaaehtoisen YEL- tai MYEL-vakuutuksen, hänen työtulokseen katsotaan vapaaehtoisen eläkevakuutuksen työtulo.

Huomaa, että työvahingon varalle otetun vapaaehtoisen MATA-työtapaturmavakuutuksen työtuloa ei voi ottaa huomioon päivärahaetuuden perusteena käytettävänä työtulona.

1.9.1.3.6. Työkorvaus

Ennakkoperintälain 25 §:n mukainen työkorvaus on työstä, tehtävästä tai palveluksesta muuna kuin palkkana saatu korvaus. Jos työstä maksettu suoritus ei ole palkkaa, niin se on työkorvausta.

Työkorvauksena voidaan maksaa esim.

- luentopalkkio
- kirjoituspalkkio
- valokuvauspalkkio
- perhehoitajan palkkio
- erotuomarin palkkio

Yrittäjätoimintaan liittyvä työkorvaus luetaan SVL-työtuloksi, jos vakuutettu ei ole velvollinen ottamaan YEL-vakuutusta. Työkorvaus on korvausta työstä tai toimeksiannosta silloin, kun henkilö ei ole työ- tai virkasuhteessa toimeksiantajaan.

Työkorvaus huomioidaan etuuden perusteena verotuksessa todettuina tuloina. Kuuden kuukauden tuloina työkorvaus huomioidaan, jos tulot ovat jatkuvia.

Työkorvauksen saajat ovat usein ns. freelancer-työntekijöitä, jotka toimivat esim. toimittajina tai valokuvaajina. Freelancer voi olla samaan aikaan työsuhteessa tai tehdä toimeksiantoja olematta työsuhteessa. SVL-työtulon kannalta työsuhteessa saadut tulot ovat palkkatuloa ja toimeksiannon perusteella saadut työkorvaukset ovat yrittäjätuloa. Jos YEL-vakuuttamisen raja ylittyy, työkorvauksen saajan pitäisi ottaa YEL-vakuutus samoin periaattein kuin muussa yrittäjätoiminnassa. Selvitä YEL-vakuuttamisasiaa työkorvauksen saajan kanssa. Vakuuttamisvelvollisuudesta voit kysyä myös ETK:n tulkintaa, sillä ETK saattaa tulkita esim. erotuomarin saamat palkkiot harrastustoiminnaksi, joista ei ole YEL-vakuuttamisvelvollisuutta.

Freelancer-työtä tekevällä henkilöllä voi olla verotusta varten ns. freelancer-verokortti, jonka perusteella häneltä pidetään vero sekä työsuhteessa ansaituista palkoista että yrittäjätoimintaan liittyvistä palkkioista. Työkorvauksen maksajan tulee ennakkoperintälain (EPL 118/1996 25 §) mukaan pidättää vero työkorvauksesta samalla tavoin kuin pää- tai sivutoimen palkasta, jos työkorvauksen saajaa ei ole merkitty ennakkoperintärekisteriin. SVL-työtulojen määräytymiseen freelancer-verokortilla ei ole vaikutusta.

Omaishoidon tuen palkkio ja perhehoitajan palkkio ovat SVL-työtulona huomioon otettavaa tuloa. Verotuksellisesti niitä pidetään työkorvauksena. Kunnan kanssa hoitosopimuksen tehnyt omaishoitaja ja toimeksiantosopimuksen tehnyt perhehoitaja kuuluvat kunnallisen eläketurvan piiriin, vaikka he eivät ole työsuhteessa kuntaan. He eivät tältä osin ole velvollisia ottamaan YEL-vakuutusta.

Työkorvausta voidaan maksaa myös henkilölle, joka tekee työtä kunnalle, valtiolle tai kirkolle toimeksianto- tai konsulttisopimuksen tai muun vastaavan järjestelyn perusteella. Hänet vakuutetaan julkisten alojen eläkelain perusteella edellyttäen, ettei hän harjoita toimintaansa yhtiön tai muun yhteisön nimissä eikä kuulu ennakkoperintärekisteriin. Henkilö ei tältä osin ole velvollinen ottamaan YEL-vakuutusta.

Ennakkoperintälain (EPL 118/1996 13 a §) mukainen työpanokseen perustuva osinko on työkorvausta, jos sitä ei ole saatu työsuhteessa.

Työkorvaus ei ole palkkatuloa, joten siitä ei tehdä tulonhankkimisvähennystä eikä eläkevakuutusmaksuvähennystä. Esitettyjen palkkatulojen -laskentaruudulla merkitään rasti Ei työsuhdetta –kenttään, jos kaikki näytölle tallennetut työkorvaukset on maksettu ilman työsuhdetta. Työkorvausten hankkimiseen liittyvät kustannukset vähennetään samoin kuin muutkin tulon hankinnasta ja säilyttämisestä johtuvat menot. Asiakkaan esittämät työkorvaustuloihin

kohdistuvat kustannukset (esim. työmatkakustannukset) tallennetaan Esitettyjen palkkatulojen laskentaruudulla Muut kulut –kenttään. Lue lisää vanhempainrahan ja sairauspäivärahan yhteisestä teknisen ohjeen kohdasta.

Perhehoitajille ja perhepäivähoitajille maksettavat kulukorvaukset eivät ole työtuloa. Lue lisää Vero.fi [yhtenäistämisohteet](#).

Bloggaajat

Bloggauksessa on kyse sisällön tuottamisesta (kirjoitusten ja kuvien) joko henkilön omille kotisivuille tai yleisemmin osana usean blogin muodostamaa ns. blogiportaalia. Suomessa suurimmat portaalit voivat kuulua esimerkiksi lehtitaloille tai mediayhtiöille.

Jos bloggaaja on työsuhteessa, hän voi saada toiminnastaan palkkatuloa ja sen lisäksi myös muuta veronalaista ansiotuloa. Bloggaajan veronalaista ansiotuloa ovat palkan ohella mm. kirjoittamisen tai tuotteen myynnin perusteella saadut rahakorvaukset, erilaiset tavarat ja etuudet, alennukset, lahjakortit, matkat sekä tapahtumakutsut. Bloggaajan saamat mainostulot eivät ole työtuloa.

Jos bloggaaja ei ole työsuhteessa, hänen saamansa tulo on luonteeltaan työkorvausta tai jos toiminta on laajaa, hän voi olla YEL-vakuutettu yrittäjä.

Lue lisää [Vero.fi](#).

1.9.1.4. Vähennykset

Työtulosta tehtävät vähennykset

Työ- tai virkasuhteessa saadusta palkkatulosta ja siihen verrattavasta henkilökohtaisesta tulosta vähennetään tuloverolain (TVL) 1535/1992 93–95 §:n mukaiset tulonhankkimismenot ja tehdään vakuutusmaksuvähennys (SVL 1224/2004 11 luku 4 a ja 5 §). Myös ulkomaan palkkatulosta tehdään edellä mainitut vähennykset.

Vakuutusmaksuvähennys on 60 prosenttia sairausvakuutuksen päivärahamaksun, alle 53-vuotiaan työntekijän työeläkevakuutusmaksun ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun yhteismäärästä (SVL 1224/2004 11 luku 4 a §). Vakuutusmaksuvähennys on 4,24 % työtulosta vuonna 2019.

Tulonhankkimisvähennykset tehdään sekä verotuksessa todetuista työtuloista että esitettyistä työtuloista (SVL 1224/2004 11 luku 5 § 1 mom.).

Vakuutusmaksuvähennys tehdään vain TVL 1535/1992 95 §:n 1 mom. 1 kohdan mukainen tulonhankkimisvähennys (750 euroa/kk) ja vakuutusmaksuvähennys (SVL 1224/2004 11 luku 4 a § ja 5 § 3 mom.).

Tuloverolain 1535/1992 95 a §:ssä säädettyä työasuntovähennystä ei tehdä päivärahaetuuden perusteena käytettävästä työtulosta, koska vähennyksen tekemisestä ei säädetä sairausvakuutuslaissa.

YEL- tai MYEL-työtulosta ei vähennetä tulonhankkimismenoja eikä tehdä vakuutusmaksuvähennystä (SVL 1224/2004 11 luku 4 a § ja 5 § 2 mom.).

Työkorvaus ei ole palkkatuloa, joten siitä ei tehdä tulonhankkimisvähennystä. Työkorvauksiin kohdistuvat tulonhankkimiskustannukset vähennetään samoin kuin muutkin tulon hankinnasta ja säilyttämisestä johtuvat menot. Lue lisää vanhempainrahan ja sairauspäivärahan teknisestä ohjeesta.

Vähennykset tehdään ohjelmallisesti verotuksessa todetusta työtulosta. Jos arvioit työtuloja hakijan esittämien tulojen perusteella, pyydä tarvittaessa hakijalta selvitys tulonhankkimismenoista

kuten työmatkakustannuksista ja ay-jäsenmaksuista (suullisesti tai asiakaskirje VRL03). Tulonhankkimisvähennys (750 euroa) tehdään ohjelmallisesti kuuden kuukauden työtulosta.

Tulonhankkimismenot ovat:

Palkkatulosta tehdään tulonhankkimisvähennys

- 750 euroa, kuitenkin enintään palkkatulon määrä
- koskee kaikkia palkansaajia

2) Jäsenmaksut

Tulonhankkimismenoina vähennetään työmarkkinajärjestöjen ja työttömyyskassojen jäsenmaksut.

3) Asunnon ja työpaikan väliset matkakustannukset

Asunnon ja työpaikan väliset matkakulut vähennetään käytettävissä olevan halvimman kulkuneuvon mukaan. Vähentäminen tehdään aina, jos hakijalla on ollut matkakuluja. Vähennys on enintään 7 000 euroa ja siltä osin kuin kustannukset ylittävät 750 euroa vuonna 2018 ja 2019.

Vähennysten arvioinnissa noudatetaan verohallinnon käytäntöä. Työssäkäyntikuukausia huomioidaan enintään 11 kk vuodessa. Jos vakuutettu voi käyttää julkisia liikennevälineitä, matkakustannukset otetaan huomioon julkisen liikenteen taksan mukaisena. Jos vakuutettu on hakemuksessa ilmoittanut, että hänellä ei ole työmatkakuluja ja tieto on ristiriidassa muualta saatujen tietojen kanssa (esim. verotiedoissa on matkakuluja eikä työnantaja tai asuinpaikka ole muuttunut), pyydä vakuutetulta selvitys työmatkakulujen puuttumisesta. Jos hän ei esitä hyväksyttävää syytä, vähennä matkakulut tiedossa olevan halvimman kulkuneuvon mukaan.

Jos matkakulut voidaan ottaa huomioon oman auton käytön mukaan, laskennassa käytetään sen verovuoden ohjetta, johon suurin osa tuloista kohdistuu. Verohallinnon hyväksymä oman auton käytön kilometrikorvaus on 0,25 euroa/km vuonna 2019. Korvauksen määrä oli 0,25 euroa/km vuonna 2018. Jos henkilö on säännöllisessä ansiotyössä (yleensä 5 pv/vko), arvioidaan hänellä olevan keskimäärin 22 työpäivää työssäolokuukautta kohti, ellei todellisten työpäivien määrää ole tiedossa.

Lue lisää verohallinnon käytännöstä matkakulujen huomioon ottamisessa [Verohallinto > Kodin ja työpaikan väliset matkakulut](#)

4) Muut tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot siltä osin kuin niiden yhteismäärä ylittää tulonhankkimisvähennyksen määrän 750 euroa.

Esimerkiksi kulut omien työkalujen käyttämisestä, ammattikirjallisuuden hankkimisesta, puhelinkulut ja työhuonevähennys ovat verotuksessa vähennyskelpoisia tulonhankkimisvähennyksen ylittävältä osalta.

5) Moottorisahavähennys ja metsurivähennys

Metsätöissä voi saada vähennyksen omien työvälineiden (moottorisaha, traktori) käytöstä. Vähennykset voi saada verotuksessa siltä osin kuin menojen yhteismäärä ylittää tulonhankkimisvähennyksen määrän 750 euroa.

Moottorisahan käytöstä aiheutuneina kustannuksiksi katsotaan 30 tai verovelvollisen vaatimuksesta 40 prosenttia palkkatulon määrästä.

Jos metsätyöstä saatu palkkatulo on vähintään kolmasosa kaikista ansiotuloista, palkkatulon hankkimisesta aiheutuneina menoina (metsurivähennyksenä) otetaan huomioon lisäksi 5 % palkkatulon määrästä, kuitenkin enintään 240 euroa.

Erityistapauksia

Opettajat

Opettajilla on matkakuluja vuodessa 10 kuukaudelta, sillä opettajien noin kahden kuukauden kesäkeskeytys / vuosiloma (kesäloma) huomioidaan asunnon ja työpaikan välisiä matkakuluja arvioitaessa. Työtulojen laskentatapahtuma huomioi työmatkakustannusten vuotuisessa määrässä aina kuukauden vuosiloma-ajan, joten opettajien matkakuluja laskettaessa tämä asia on otettava huomioon.

Esimerkki matkakulujen laskemisesta 10 kuukauden ajalta

Opettajan matkakustannukset ovat 265,00 €/kk, joten vuotuiset matkakustannukset ovat 2 650 €. Työtulojen laskentatapahtumaa varten joudumme jakamaan vuotuiset matkakustannukset luvulla 11 eli $2\,650\text{ €} : 11 = 240,91\text{ €/kk}$. Laskentatapahtumaan matkakulujen laskennalliseksi kuukausimääräksi tallennetaan 240,91 €/kk. Laskentatapahtumaan tallennetaan myös tieto siitä, että em. laskennallisia matkakuluja on kuuden kuukauden ajalta. Työtulojen laskentatapahtuma huomioi työmatkakustannusten vuotuisessa määrässä aina kuukauden vuosiloma-ajan, joten työtulolaskelmaan vuotuisen matkakustannusten määräksi tulee tässä tapauksessa 2 650,01€.

Perhepäivähoitajat

Omassa kodissaan työskentelevälle kunnalliselle perhepäivähoitajalle hyväksytään tulon hankkimisesta aiheutuneina menoina vähennykseksi työnantajan maksamat kustannuskorvaukset maksetun määräisenä ilman eri selvitystä. Kustannuskorvauksen ulkopuolelle jäävät tulonhankkimiskulut perhepäivähoitaja voi vähentää verotuksessa erillisen selvityksen perusteella. Jos kunta on kuitenkin korvannut perhepäivähoitajalle jonkin tulonhankkimiskulun normaalin kustannuskorvauksen lisäksi, tällainen kulu ei oikeuta vähennykseen. Suomen Kuntaliitto antaa vuosittain kunnille suosituksen perhepäivähoitajille maksettavasta kustannuskorvauksesta.

[Lue lisää](#) vero.fi

Laskennassa vähennyksenä otetaan huomioon 750 euroa sekä sen ylittävä osa.

Yksityiskohtaisen selvityksen puuttuessa vähennetään yksityisen perhepäivähoitajan tulosta hoitomenoina 116,40 euroa/kuukausi jokaisesta hoidettavana olleesta lapsesta. Arvioitu määrä perustuu Suomen Kuntaliiton suositukseen kunnallisille perhepäivähoitajille korvattavien hoitokustannusten määrästä. Jollei lapsi ole viittä päivää viikossa perhepäivähoidossa, vähennetään lapsesta aiheutuneina hoitomenoina muun selvityksen puuttuessa 5,41 euroa/päivä.

Merimiehet

Merimiehillä voi olla kahdenlaista työtuloa, tavallista työtuloa tai ns. merityötuloa. Tavallisesta työtulosta tehdään samat tulonhankkimisvähennykset kuin muidenkin vakuutettujen työtulosta (matka ym. vähennykset). Merityötulosta tehdään kuitenkin vain tuloverolain (1535/1992) 95 §:n 1 mom. 1 kohdan tarkoittama tulonhankkimisvähennys. Merityötulosta ei vähennetä muita tulonhankkimisvähennyksiä, kuten esim. ay-jäsenmaksua.

Erityisalojen matkakustannukset

Erityisaloilla tarkoitetaan toimialoja, joilla erityistä työntekemispaikkaa joudutaan vaihtamaan usein alalle tunnusomaisen työn lyhytaikaisuuden vuoksi ja joilla ei yleensä ole varsinaista työntekemispaikkaa. Erityisaloja ovat esimerkiksi rakennus-, maanrakennus- ja metsäalat. Jos

varsinaista työntekemispaikkaa ei ole, erityisaloilla matkat asunnolta erityiselle työntekemispaikalle rinnastetaan verotuksessa työmatkoihin.

Kulut erityisalojen päivittäisistä matkoista asunnolta erityiselle työntekemispaikalle voidaan vähentää tulonhankkimiskuluina todellisen suuruusina ilman matkakustannusten omavastuuosuutta (750 e/v.), enimmäismäärää (7 000 e/v.) tai halvimman kulkuneuvon vaatimusta. Vähennys on mahdollista kuitenkin vain siltä osin kuin työnantaja ei korvaa kuluja verovapaasti.

Erytisaloilla voidaan lisäksi vähentää lisääntyneet elantokustannukset tulonhankkimiskuluina, jos työnantaja ei ole korvannut niitä verovapaasti. Jos muuta selvitystä ei ole, vähennyksen määrä on sama kuin verovapaan ateriakorvauksen määrä. Vuonna 2019 ateriakorvaus on 10,25 euroa päivässä. Ateriakorvausta vastaavaa vähennystä ei voi tehdä, jos työnantaja on järjestänyt työpaikkaruokailun erityiselle työntekemispaikalle tai sen välittömään läheisyyteen.

Maatalouslomittajat

Kunnan palveluksessa oleva maatalouslomittaja käy yleensä tilalla aamu- ja iltapäivällä ja saa kunnalta toisen päivittäisen matkan korvauksen ajettujen kilometrien mukaan. Maatalouslomittaja ilmoittaa toisen päivittäisen matkan kustannukset verotuksessaan tulonhankkimisvähennyksenä. Ratkaisutyössä verotuksessa ilmoitettava työmatkakustannus tulee rekisteröidä Esitettyt palkkatulot – näytöllä kohtaan Muut kulut.

1.9.1.5. Verotuksessa todettujen työtulojen käyttö

Päivärahaetuuden määrä määräytyy etuusoikeuden alkamista edeltäneenä vuonna toimitetussa verotuksessa todettujen työtulojen perusteella. Jos etuusoikeus alkaa vuonna 2018, päivärahaetuuden perusteena käytetään vuoden 2016 verotuksessa todettuja työtuloja (SVL 1224/2004 11 luku 3 §). Verotuksessa todetut työtulot tarkistetaan vuosien 2019 ja 2018 palkkakertoimien suhteessa 1,417/1,391, jolloin kerroin on 1,01869. Verovuodelle vahvistettua YEL- ja MYEL-työtuloa käytetään vastaavasti etuuden perusteena.

Yli viisi vuotta vanhat työtulot

Jos tarvitset valmistelussa yli viisi vuotta vanhoja työtuloja, lähetä tuloja koskeva pyyntö RP_TYÖKYKY-sähköpostiin. Työtulot ovat yleensä palautettavissa aikaisemmasta ratkaisusta tai tietokannasta. Jos työtuloja ei ole saatavissa ohjelmasta, saat erikseen ohjeet tietojen pyytämisestä vakuutetulta tai verohallinnolta.

Arvioverotus

Arvioverotettuja tuloja ei käytetä päivärahaetuuden ja kuntoutusrahan määrän perusteena niissä tapauksissa, joissa arvioverotus on tehty sen johdosta, että veroilmoitusta ei ole annettu (SVL 1224/2004 11 luku 2 § 6 mom.). Arvioverotus tehdään silloin, kun vakuutettu ei ole antanut omaa veroilmoitusta tai hän ei ole palauttanut korjattuna esitetyttä veroilmoitusta (esim. ei ole ilmoittanut tuloa, jonka on saanut ja jota ei näy esitetyssä veroilmoituksessa).

Jos kysymyksessä on palkansaaja, työnantaja antaa veroviranomaiselle vuosi-ilmoituksessa tiedot verovuonna maksamistaan palkoista ja luontoiseduista. Näitä vuosi-ilmoituksella veroviranomaiselle ilmoitettuja tuloja ei arvioveroteta. Verohallinnolta suorasiirtona saadut palkat ja muut työtulot on huomioitu SVL-työtulossa. Voit käyttää tuloja sellaisenaan etuuden perusteena.

Jos yrittäjä ei ole antanut veroilmoitusta, yhtymän, maatalouden tai elinkeinotoiminnan arvioverotettu ansiotulo-osuus ei sisälly SVL-työtuloon. Jos yrittäjällä on YEL- ja/tai MYEL-

vakuutus, arvioverotuksesta huolimatta voit ottaa YEL- ja/tai MYEL-työtulon etuuden perusteena huomioon.

Verotustiedot-kyselyssä näytettävä Arvioverotus-tieto ei siis vaikuta päivärahan käsittelyyn verotuksessa todettujen työtulojen perusteella. Päivärahan hakija voi myös esittää kuuden kuukauden työtulot. Voit huomioida ja käsitellä hakijan esittämät tulot ohjeiden mukaisesti.

1.9.1.5.1. Yli vuodenvaihteen jatkuvat etuudet

Verotuksessa todettu työtulo ei muutu niissä tapauksissa, joissa päivärahaetuus jatkuu yhdenjaksoisena ilman katkosta yli vuodenvaihteen. Yhdenjaksoisena myönnetyn etuuden määrä ei muutu vuodenvaihteessa. Vähimmäismääräinen päiväraha kuitenkin muuttuu indeksitarkistuksen johdosta.

Kun yli vuodenvaihteen jatkuneeseen päivärahaetuuteen tulee vähintään päivän katkos, käytetään sen jälkeisellä ajalla päivärahaetuuden perusteena uutta verotuksessa todettua työtuloa (SVL 1224/2004 11 luku 3 §).

Vanhempainpäiväraha määräytyy samasta lapsesta koko vanhempainpäivärahakauden ajan saman työtulon perusteella, vaikka kausi ajoittuisi kahdelle eri kalenterivuodelle (SVL 1224/2004 11 luku 3 §).

Esimerkki

Äitiysrahaoikeus alkaa joulukuussa 2017, jolloin työtulona on verovuoden 2015 verotuksessa todettu työtulo. Äitiysrahaoikeus jatkuu yli vuoden vaihteen 2017/2018. Tällöin äitiysrahan määrä lasketaan myös vuoden 2018 puolella verovuoden 2015 työtulon perusteella. Äiti menee vanhempainrahakaudella vuonna 2018 töihin kolmeksi kuukaudeksi ja palaa takaisin vanhempainrahalle sen loppukaudeksi. Myös loppukauden ajan äidin vanhempainraha määräytyy verovuoden 2015 työtulon perusteella.

1.9.1.5.2. Etuuslajin vaihtuminen

Jos päivärahaetuuden tai kuntoutusrahan maksaminen jatkuu ilman päivänkään katkosta, mutta etuuslaji vaihtuu, haetaan uudet työtulot perusteeksi ohjelmallisesti. Jos edeltävässä etuudessa käytetty verotuksessa todettu työtulo on suurempi kuin uusi työtulo, käytetään edeltävän etuuden perusteena ollutta työtuloa.

Esimerkki 1

Työkyvyttömyys alkaa vuonna 2016 jolloin sairauspäivärahan perusteena oleva työtulo on verovuodelta 2014. Sairauspäiväraha jatkuu yhtäjaksoisena vuoden 2017 tammikuun loppuun saakka. Äitiysrahakausi alkaa välittömästi sen jälkeen ilman päivänkään katkosta. Äitiysraha voidaan myöntää saman työtulon perusteella kuin sairauspäiväraha, jos sairauspäivärahan perusteena oleva työtulo on suurempi kuin muutoin äitiysrahan perusteena käytettävä verovuoden 2015 työtulo.

1.9.1.6. Esitetyt työtulot

Vakuutettu tai työnantaja voi hakea päivärahaa 6 kuukauden työtulojen perusteella. Pyydä 6 kuukauden palkkatiedot työnantajalta, jos hakemus saadaan vakuutetulta. Vaikka työntekijän työsuhde olisi jo päättynyt, voit hakemusta käsitellessäsi pyytää työnantajalta palkkatiedot, jos työnantajan yhteystiedot ovat käytettävissä käytettävissä tai voit käyttää tulorekisterissä olevia palkkatietoja. Tarkista ensin, miltä osin tiedot löytyvät tulorekisteristä.

Työnantajat ilmoittavat palkkatulotiedot tulorekisteriin 1.1.2019 jälkeen maksetuista palkoista. Jos palkkatulotiedot on ilmoitettu tulorekisteriin tulolajeittain eriteltynä, saat tiedon palkkatuloihin sisältyvistä kertaluontoisista tulolajeista, jotka huomioidaan työtulolaskelmissa yhdenkertaisina. Jos palkkatuloista on ilmoitettu vain tulojen yhteismäärä, voit joutua pyytämään työnantajalta puuttuvia tietoja tai täydentäviä tietoja.

Myös vakuutettu voi pyytää työnantaja-jaa toimittamaan Kelaan palkkatiedot 6 kuukauden ajalta hakemusta varten.

Työnantaja voi ilmoittaa palkkatulot

- työnantajien asiointipalvelussa tai
- lomakkeella Ilmoitus työnantajan maksamasta palkasta (Y17).

Kelan internet-sivuilla työnantajille on annettu ohjeet kuuden kuukauden työtulojen ilmoittamisesta. Lue lisää [Ilmoitus 6 kuukauden palkasta](#).

6 kuukauden tulojen huomioiminen

Etuuden määrä lasketaan esitettyjen työtulojen perusteella, jos ne ovat jatkuvasti olleet kahdella kerrottuna vähintään 20 % suuremmat kuin verotuksessa todetut, palkkakertoimella tarkistetut työtulot. Tulot huomioidaan työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista välittömästi edeltävän 6 kuukauden ajalta.

Työtulot voidaan huomioida

- päivälleen työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista edeltäneeltä 6 kuukaudesta tai
- viimeisimmän palkkakauden päättymisestä kuusi kuukautta taaksepäin.

Edeltävän 6 kuukauden työtulot voidaan ottaa huomioon edellyttäen, että ne on luotettavasti selvitetty ja ne ovat jatkuvia. Pääsääntöisesti voit ottaa työtulot huomioon työnantajan tulorekisteri- tai muun ilmoituksen mukaisesti, ellei ole syytä epäillä, että ilmoitus on puutteellinen tai virheellinen.

Jos 6 kuukauden palkkoja ei ole saatavissa suoraan työnantajalta ja lasket työtulot tulorekisteri-ilmoituksista tai palkkakuiteista, ota palkka huomioon samoin periaattein kuin työnantajan ilmoituksesta.

Kuuden kuukauden tuloina otetaan huomioon yleensä vain sellaiset tulot, jotka hakija on ansainnut sinä aikana, jona hän on ollut Suomen vakuutettu (SVL 1224/2004 11 luku 4 § 1 mom.).

Etuuden alkamista edeltävään päivään

Jos palkka esitetään 6 kuukauden ajalta työkyvyttömyyden tai etuuden alkamista edeltävään päivään saakka, palkka ja siihen kuuluvat lisät otetaan huomioon päivästä päivään ilmoitetulta ajanjaksolta.

Esimerkki 1

Äitiysloma alkaa 9.12. ja kuuden kuukauden palkat ilmoitetaan ajalta 9.6.–8.12. Palkan määrässä huomioidaan saman ajan ylityö-, vuorotyö- yms. lisät, esim. ylityökorvaus 8.12. tehdystä työstä,

vaikka korvaus maksettaisiin seuraavan vuoden puolella. Niitä ylityö-, vuorotyö- yms. lisiä ei oteta huomioon, jotka on ansaittu ennen 9.6. mutta jotka on maksettu ilmoitettuna aikajaksona.

Palkkakaussittain

Jos 6 kuukauden tulot esitetään palkkakaussittain, työnantaja voi maksaa palkan lisiä, kuten ylityökorvauksia, vasta ylityön tekemistä seuraavassa palkkakaudessa. Tällöin kuuden kuukauden palkkaan voi ajanjakson ensimmäisessä palkkakaudessa sisältyä palkanlisää työstä, joka on tehty kuuden kuukauden jaksoa edeltävänä aikana. Vastaavasti viimeisen palkkakauden aikana tehdystä ylityöstä saatu korvaus voi jäädä pois, jos se ei sisälly viimeiseen palkkakauteen. Tilanteet työsuhteen alkaessa tai päättyessä tulee huomioida erikseen.

Esimerkki 2

Äitiysloma alkaa 9.12. ja kuuden kuukauden palkat ilmoitetaan palkkakaussittain palkkakauden jaksotuksesta riippuen esim. ajalta 4.6.–2.12. tai 28.5.–25.11. Jos palkan lisät, kuten ylityökorvaukset, ilmoitetaan ylityön tekemistä seuraavassa palkkakaudessa, kuuden kuukauden palkkana voi tulla huomioitavaksi ylityökorvauksia 4.6. tai 28.5. alkavaa palkkajaksoa edeltävällä ajalla tehdystä ylityöstä. Vastaavasti 2.12. tai 25.11. päättyvän viimeisen palkkajakson aikana tehdyn ylityön korvaus voi jäädä pois, jos se ei sisälly kyseiseen palkkajaksoon.

Vuosiloma-ajan palkan vaikutus

Vuosiloma-ajan palkka voidaan maksaa etukäteen edellisessä palkkajaksoissa. Tämä voi vaikuttaa siten, että kuuden kuukauden jaksoon sisältyy palkkaa alle tai yli kuudelta kuukaudelta. Huomio tämä, kun selvität kuuden kuukauden tuloja.

Esimerkki 3

Palkka ilmoitetaan ajalta 1.6.–30.11.2018. Vuosiloma on pidetty kesäkuussa 2018 ja vuosiloman palkka on maksettu 31.5. päättyneessä palkkakaudessa. Vuosilomapalkka tulee ottaa huomioon 6 kuukauden tuloissa. Muutoin kuuden kuukauden jaksoon sisältyy vain viiden kuukauden palkat.

Esimerkki 4

Palkka ilmoitetaan ajalta 1.12.2017–31.5.2018. Vuosiloma on pidetty kesäkuussa 2018 ja vuosiloman palkka on maksettu 31.5. päättyneessä palkkakaudessa. Vuosilomapalkkaa ei tule ottaa huomioon 6 kuukauden tuloissa. Muutoin 6 kuukauden jaksoon sisältyy seitsemän kuukauden palkat.

Muut huomioon otettavat palkkaerät

Palkkojen lisäksi 6 kuukauden tuloina otetaan huomioon muut vuosittain maksettavat, palkkana pidettävät korvaukset, jotka ovat kertyneet enintään vuoden ajalta. Tällaisia suorituksia ovat esimerkiksi

- lomaraha
- lomakorvaus
- muu toistuva suoritus, kuten tulospalkkio tai bonus.

Jos suorituksia maksetaan säännöllisesti jokaisen palkanmaksun yhteydessä, huomioi ne tällöin 6 kuukauden työtulojen arvioinnissa.

Muu tulolaji	Huomioiminen
Lomakorvaus pitämättä jääneestä vuosilomasta (esim. työsuhteen päättyessä)	Huomioidaan, jos palkkakausi, johon lomakorvaus sisältyy, on kokonaan tai osittain

	kuuden kuukauden ajalla ja korvaus on kertynyt enintään vuoden ajalta.
Tuomioistuimen päätöksen perusteella palkkaturvalain nojalla maksettava palkka tai palkkasaatava	Huomioidaan. Suoritus maksetaan työntekijälle takautuvasti.
Virheellisesti maksamatta jäänyt lisä	Jos vakuutetulta on jäänyt ajallaan saamatta jokin kuuden kuukauden palkkaan kuuluva lisä ja työnantaja maksaa sen poikkeuksellisesti jälkikäteen, tulo huomioidaan.

TAULUKKO – SVL työtulojen selvittävät tulolajit

Kansallinen tulorekisteri

Kansalliseen tulorekisteriin ilmoitetaan tiedot 1.1.2019 jälkeen maksetuista palkoista ja palkkioista. Palkanmaksajien tulee ilmoittaa tiedot maksetuista palkoista ja palkkioista 5 kalenteripäivän sisällä niiden maksamisesta. Tarkemmat ohjeet ilmoittamiseen liittyvistä määräajoista löytyvät tulorekisteriohjeesta.

Palkanmaksajien ilmoittamat pakolliset palkkatiedot eivät ole aina riittäviä etuuden ratkaisemiseksi, vaan Kelassa tarvitaan monesti täydentäviä tulotietoja, joita ovat tiedot tulolajeista, poissaloista ja palvelussuhteeseen liittyvistä asioista.

Rahapalkkoja voidaan ilmoittaa kansalliseen tulorekisteriin kahdella tavalla. Rahapalkoista voidaan ilmoittaa palkkojen yhteissumma (ilmoitustapa 1). Rahapalkat voidaan ilmoittaa myös tulolajeittain eriteltynä (ilmoitustapa 2). Tulotietojärjestelmälain 21 §:n mukaan suorituksen maksaja ei ole velvollinen ilmoittamaan tiedon käyttäjälle tietoja, jotka on jo ilmoitettu tulorekisteriin. Tulotietojen käyttäjällä on oikeus pyytää suorituksen maksajalta tulorekisteristä puuttuvia tietoja tai tulorekisteritietoja täydentäviä selvityksiä.

Esimerkki

Päivärahaa haetaan 10.4.2019 alkaen edeltävillä 6 kk:n työtuloilla. Tulorekisteriin on ilmoitettu ajalta 1.1.- 31.3.2019 palkat yhteissummana. Käsittelijä pyytää, että työnantaja ilmoittaa tulot koko edeltävältä 6 kk:lta tai vaihtoehtoisesti vain puuttuvat tulotiedot 1.1.2019 edeltävältä ajalta sekä selvityksen sisältääkö tulorekisteriin yhteissummana ilmoitettu palkka kertaluontoisia korvauksia ja mikä on niiden ansainta-aika.

Esimerkki

Päivärahaa haetaan 10.8.2019 alkaen edeltävillä 6 kk:n työtuloilla. Tulorekisteriin on ilmoitettu palkat tulolajeittain eriteltynä ajalta 1.2. – 31.7.2019. Ratkaisija voi antaa päätöksen näillä tiedoilla, jos palkat eivät sisällä tulolajeja, joita tulee erikseen selvittää työnantajalta.

Kelan tulorekisterijärjestelmä

Kansalliseen tulorekisteriin ilmoitetuista palkkatiedoista saadaan haettua Kelan tulorekisterijärjestelmään sairausvakuutuslain mukaiset tulotiedot SVL-työtulo –käyttötarkoituksen avulla. SVL-työtulo käyttötarkoituksessa palkkailmoitukset tulee hakea palkkakaussittain. Avaa palkkailmoitukset ja tutki tulorekisteristä saatavia tietoja.

SVL-työtulo –käyttötarkoitusta käytettäessä osa tuloista näkyy korostettuina. Em. tulolajeista näytetään ilmoitus, jossa kerrotaan, mistä tulolajista on kyse sekä mihin palkkariviin korostettu tulolaji sisältyy. Ratkaisijan tulee selvittää, miten korostetut tulolajit huomioidaan etuuden

määrässä. Tavallisimmat selvitettävät tulolajit ovat lomaraha, vuosilomakorvaus ja työkorvaus. Muut selvitettävät tulolajit liittyvät pääasiassa organisaation voitonjakoon.

Taulukkoon on koottu tulolajeittain määrittely siitä, milloin tulolaji on SVL:n mukaista työtuloa. Taulukossa käytetyt tulolajit, selitteet ja koodit ovat käytössä tulorekisterissä.

Yrittäjän 6 kuukauden tulot

Yrittäjän kuuden kuukauden työtuloina otetaan huomioon eläkelaitoksen vahvistamat YEL- ja MYEL-työtulot. Yrittäjän ja ammatinharjoittajan kuuden kuukauden työtulot saat YEL/MYEL-työtulot-kyselyllä etuusjärjestelmästä tai tarvittaessa asiakaskirjeellä (VRV03).

Jos yrittäjä ei ole vakuuttamisvelvollinen tai kysymys on äskettäin alkaneesta yritystoiminnasta, yrittäjän tulee esittää selvitys elinkeinotoiminnan ansiotulosta tai palkkatulosta omasta yrityksestä.

Äitiysrahaa koskevat työtulot

Äitiysrahaa on haettava viimeistään 2 kuukautta ennen laskettua synnytysaikaa. Vakuutettu voi esittää ennen äitiysrahan hakemista edeltäneiden 6 kuukauden työtulot, jos hänellä on säännölliset kuukausitulot. Jos tulot ovat vaihdelleet, pyydä vakuutettua esittämään tulot äitiysvapaata edeltävästä viimeisestä palkanmaksukaudesta taaksepäin tai välittömästi äitiysrahaoikeuden alkamisesta taaksepäin.

Esimerkki

Äitiysrahaa haetaan 1.2.2018 saapuneella hakemuksella 3.4.2018 lukien. Hakija esittää 6 kuukauden tulot ajalta 1.8.2017–31.1.2018. Äiti on töissä kunnan virastossa ja hän saa säännöllistä kuukausipalkkaa. Esitetyt tulot voidaan käyttää äitiysrahan perusteena.

1.9.1.6.1. Luotettava selvitys

Luotettava selvitys palkansaajan 6 kuukauden tuloista on työnantajan ilmoitus. Työnantaja ilmoittaa 1.1.2019 lukien työntekijän palkkatiedot tulorekisteriin. Lisäksi työnantaja voi ilmoittaa Kelaan 6 kuukauden tulot asiointipalvelussa tai lomakella ilmoitus työnantajan maksamasta palkasta (Y17). Luotettavana selvityksenä voidaan pitää myös työnantajan todistusta tai palkkakuittia, jos siitä käy ilmi riittävät tiedot.

Luotettava selvitys yrittäjän tuloista on YEL/MYEL-työtulo. Jos yrittäjällä ei ole vahvistettua YEL/MYEL-työtuloa, luotettava selvitys voi olla kirjanpitoon perustuva tuloslaskelma ja tase tai osatilikaudelta laadittu välitilinpäätös.

Jos työnantaja on vakuutetun lähisukulainen, tarkista onko vakuutusmaksut maksettu. Vakuutusmaksut näkyvät keskeneräisen verotuksen kyselyssä, jos työsuhde on ollut voimassa siten, että palkka sisältyy keskeneräisen verotuksen tietoihin. Arvioi myös onko palkka kohtuullisessa suhteessa työtehtäviin. Pyydä tarvittaessa palkkakuittit nähtäväksi.

Vakuutettu ei voi yleensä itse työnantajan edustajana antaa selvitystä omista tuloistaan paitsi silloin, jos hän toimii yksin yrittäjänä eikä hän käytä ulkopuolista tilitoimistoa.

1.9.1.6.2. Jatkuvat työtulot

Jatkuvilla tuloilla tarkoitetaan vakuutetun ennen työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista ansaitsemia vakiintuneita ja säännönmukaisia tuloja. Arvioitaessa tulojen jatkuvuutta merkitystä on sillä, maksetaanko tuloa joka vuosi ja onko tulolla ollut vaikutusta ansiotasoon pitkällä aikavälillä.

Jatkuvuuden arviointiin vaikuttaa lisäksi, perustuuko tulo esimerkiksi työsopimukseen tai muuhun vastaavaan sopimukseen, josta ilmenee palkanmaksun perusteet ja säännönmukaisuus. Sellaiset yrityksen tulokseen ja liikevaihtoon perustuvien palkitsemisjärjestelmien mukaiset suoritukset, joiden maksamisesta päätetään vuosittain erikseen, eivät täytä työtulon jatkuvuuden edellytystä. Tulo voi olla jatkuvaa, vaikka suorituksen määrä vaihtelee vuosittain tai sitä ei makseta joka vuosi, jos määräytymisperusteet on siten sovittu, esim. jos tulospalkkiota maksetaan vuosittain tietyn ehdon toteutuessa.

Jos työtuloja on vähintään 6 kuukaudelta, niitä voidaan pitää jatkuvina. Selvitä etuusoikeuden alkamista välittömästi edeltävän 6 kuukauden aika. Jos työtuloja on 6 kuukaudelta, ota ne huomioon.

Jos lomarahaa, lomakorvausta tai muuta palkkana pidettävää korvausta maksetaan säännöllisesti palkanmaksun yhteydessä, niin em. korvausten määrä sisältyy työnantajan ilmoittamaan palkkatulojen yhteismäärään. Lomarahaa ei tällöin erikseen lisätä palkkatulojen määrään.

Jatkuvia voivat olla myös lyhyemmältä kuin 6 kuukauden ajalta esitetyt tulot alla mainituissa tilanteissa:

- Työtulojen puuttumiselle on erityinen syy, esim. sairaus tai työttömyys.
- Ammatin vaihtumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi tuloja on vain osalta kuuden kuukauden aikaa.
- Työskentely vähintään kuusi kuukautta kestäväksi tarkoitetussa työsuhteessa tai esim. hoitovapaalta palatessa olisi jatkunut, ellei työkyvyttömyys tai oikeus etuuteen olisi alkanut.
- Kyse on pätkätöistä, jossa lyhyet työssäolojaksot ja työttömänä työnhakijana oleminen vuorottelevat.

Työtuloja voidaan pitää jatkuvina, vaikka vakuutettu ei juuri ennen työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista ole ollut työssä. Tällöin edellytetään kuitenkin, että hänellä on erityinen syy työtulojen puuttumiselle työnteen lopettamisen ja työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamisen väliselle ajalle.

Esimerkki 1

Vakuutettu on ollut työttömänä työnhakijana kesäkuusta 2016 alkaen. Hän on saanut kahden kuukauden työn ajalle 1.2.–31.3.2018. Hän palaa uudelleen työttömäksi työnhakijaksi 1.4.2018. Hän sairastuu 14.5.2018 alkaen ja hakee päivärahaa.

Työtuloja ajalla 1.2.–31.3.2018 voidaan pitää jatkuvina. Tulojen puuttumiselle on erityinen syy, työttömyys, sekä ennen työsuhdetta että sen jälkeen. Tuloista riippuen etuus määräytyy vuoden 2016 verotuksessa todetuilla tuloilla, työttömyysetuuden suuruusena tai ottamalla huomioon tulot ajalta 1.2.–31.3.2018 kahdella kerrottuna.

Vuosiloman palkka otetaan huomioon 6 kuukauden työtulona, jos 6 kuukauden aikaan sisältyy loma-aikaa.

Satunnaisesti maksettavia tuloja ei pidetä jatkuvina. Jatkuvin työtuloina ei myöskään pidetä opiskelijan kesätyöstä ansaitsemia tuloja, vaikka hän olisi kesätyössä useana kesänä peräkkäin.

Opiskelijalla voi kuitenkin olla jatkuvia työtuloja, jos hän työskentelee säännöllisesti opintojen ohella.

Esimerkki 2

Vakuutettu opiskelee yliopistossa ja hän työskentelee kesän ajan 27.5.–6.9. tavaratalon kassatyöntekijänä. Lisäksi hän työskentelee koko lukuvuoden ajan samassa tavaratalossa iltaisin kassatyöntekijänä 2–3 iltaa viikossa. Työtuloja voidaan pitää jatkuvina.

Muu vuosittain maksettava korvaus

Jatkuvina työtuloina pidetään myös sellaisia vuosittain maksettavia palkkana pidettäviä korvauksia, jotka ovat kertyneet enintään vuoden ajalta. Tällaisia suorituksia ovat esimerkiksi lomaraha, lomakorvaus ja muu toistuvasti maksettava suoritus kuten tulospalkkio tai bonus.

Kertaluontoisia satunnaisesti maksettavia suorituksia ei huomioida jatkuvina tuloina, esim. aloitepalkkio tai projektipalkkio.

Jos lomarahaa ei makseta säännöllisesti palkanmaksun yhteydessä, voit ottaa lomarahana huomioon työnantajan ilmoittaman enintään vuoden ajalta kertyneen lomarahan. Lomaraha on voitu maksaa jo ennen ilmoitettua 6 kuukauden aikaa, mutta enintään 12 kuukauden aikana ennen 6 kuukauden jakson päättymistä. Vaihtoehtoisesti voit huomioida lomarahan, joka maksetaan ilmoitetun 6 kuukauden ajanjakson jälkeen seuraavassa palkkakaudessa. Arvioitua lomarahaa ei kuitenkaan huomioida.

Esimerkki 3

Lomaraha maksetaan kerran vuodessa kesäkuun 15. päivänä. Työkyvyttömyys alkaa 1.6.2018, 6 kuukauden tulot ovat ajalta 1.12.2017–31.5.2018. Lisäksi voidaan ottaa huomioon lomaraha, joka on maksettu 15.6.2018 tai edeltävän vuoden lomaraha 15.6.2017. Olennaista on, että huomioon otetaan enintään vuoden kertymä.

Lomakorvaus on korvausta ansaitusta, mutta pitämättä jääneestä vuosilomasta. Tavallisimmin lomakorvausta maksetaan työsuhteen päättyessä. Lomakorvaus otetaan huomioon, jos palkkakausi, johon lomakorvaus sisältyy, on kokonaan tai osittain 6 kuukauden ajalla. Enintään vuoden ajalta kertynyt lomakorvaus voidaan ottaa huomioon.

Työnantaja voi maksaa tulospalkkiota, bonusta tai muuta vastaavaa vuosittain toistuvaa palkaksi luettavaa suoritusta kuukausittain, kerran tai useamman kerran vuodessa. Jos tulospalkkiota ei makseta kuukausittain muun palkan yhteydessä, ota huomioon enintään vuoden ajalta kertyneet tulospalkkiot. Voit ottaa huomioon tulospalkkion, joka on maksettu jo ennen ilmoitettua 6 kuukauden aikaa, mutta enintään 12 kuukauden aikana ennen 6 kuukauden jakson päättymistä. Vastaavasti voit huomioida tulospalkkion, joka maksetaan ilmoitetun 6 kuukauden ajanjakson jälkeen. Arvioitua tulospalkkiota tai bonusta ei kuitenkaan huomioida.

Esimerkki 4

Tulospalkkio maksetaan kahdesti vuodessa maaliskuun ja lokakuun palkan yhteydessä. Sairauspäivärahaa haetaan 3.9.2018 alkaen, 6 kuukauden tulot ovat ajalta 1.3.2018–31.8.2018. Huomioon voidaan ottaa lokakuun 2017 ja maaliskuun 2018 tulospalkkiot. Mahdollista on myös huomioida maaliskuun 2018 tulospalkkio ja lokakuussa 2018 maksettava tulospalkkio, jos se etuutta haettaessa on tiedossa.

Vakuutetulla on kaksi työtä

Jos vakuutetulla on kaksi työtä, arvioi tulojen jatkuvuus kummankin työn tulojen osalta erikseen. Jos molemmat työt ovat palkkatyötä, tulot tulee esittää samalta ajalta.

Jos vakuutettu on samanaikaisesti palkkatyössä ja yrittäjänä, palkkatulot ja YEL/MYEL-työtulot otetaan huomioon samalta ajalta. Jos vakuutettu ei ole YEL/MYEL-vakuuttamisvelvollinen, hän voi esittää työsuhteesta saamiensa palkkatulojen rinnalla yrittäjätoiminnan tulot tilikaudelta tai verovuodelta, jolloin etuusoikeus on alkanut tai sitä edeltäneeltä tilikaudelta tai verovuodelta.

1.9.1.6.3. Esitettyjen työtulojen arviointi

Kun selvität kuuden kuukauden tuloja, arvioi tulot

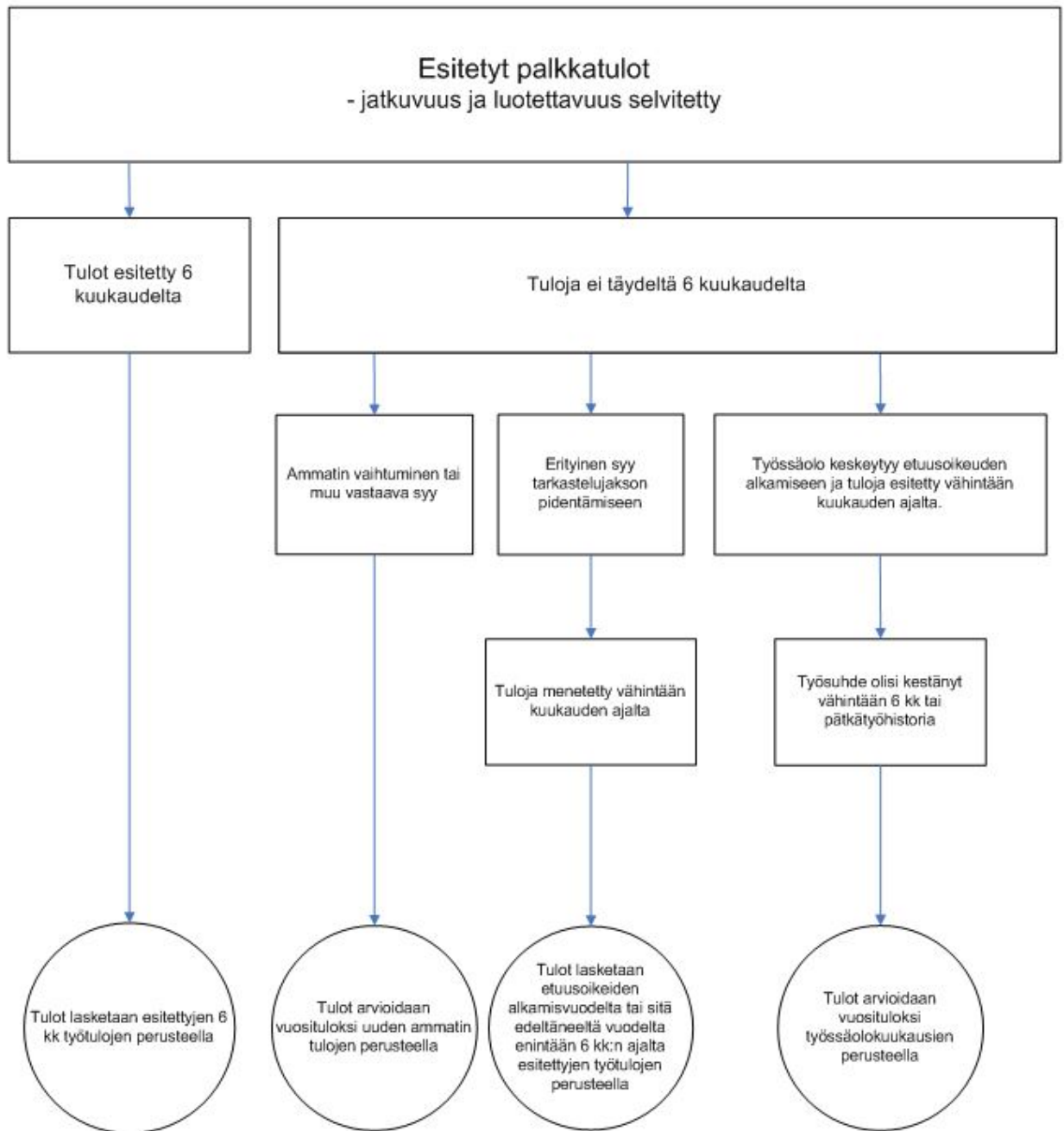
- etuusoikeuden alkamista välittömästi edeltäneeltä täydeltä kuuden kuukauden ajalta silloin, kun vakuutetulla on työtuloja ko. ajalta.

Jos vakuutetulla ei ole työtuloja etuusoikeuden alkamista välittömästi edeltäneeltä kuuden kuukauden ajalta, voit arvioida tulot seuraavilla tavoilla

- kuutta kuukautta lyhyemmältä ajalta, jos työtuloja on ennen etuusoikeuden alkamista ammatinvaihtumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi vain osalta kuuden kuukauden aikaa
- etuusoikeuden alkamisvuodelta ja sitä edeltäneeltä kalenterivuodelta lähimmältä kuuden kuukauden ajalta, jos tulot ovat sairauden, työttömyyden tai muun erityisen syyn vuoksi olennaisesti pienemmät kuin ne muutoin olisivat olleet. Tarkastelujaksoa pidennetään ohittamalla jaksot, joille on erityinen syy.
- vähintään kuukauden työtuloja koskevan selvityksen perusteella, jos hakija esittää luotettavan selvityksen siitä, että työssäolo olisi jatkunut vähintään kuusi kuukautta, ellei oikeus etuuteen alkanut. Tämä koskee vain palkkatuloja (SVL 1224/2004 11 luku 4 § 5 mom. 1–3 virkkeet).
- lyhytaikaisista työsuhteista saatujen tulojen perusteella, jos vakuutettu on jatkuvasti ollut joko työssä tai työttömänä työnhakijana ja hänellä on pätkätyöhistoriaa (SVL 1224/2004 11 luku 4 § 5 mom. 4 virke).

Jos työtuloja ei löydy kuuden kuukauden ajalta, muut arviointiperusteet ovat rinnakkaisia

Sovella sitä perustetta, joka parhaiten sopii asiakkaan tilanteeseen. Huomaa, että SVL 1224/2004 11 luvun 4 §:n 5 momentin mukainen arviointiperuste (vähintään kuuden kuukauden työsuhde tai pätkätyö) soveltuu vain palkkatuloihin, ei yrittäjätuloihin.

1.9.1.6.3.1. Edeltävät kuuden kuukauden tulot

Jos vakuutettu esittää luotettavan selvityksen työtuloistaan työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista välittömästi edeltäneeltä kuudelta kuukaudelta ja tulot ovat jatkuvia, käytä näitä tuloja etuuden perusteena edellyttäen, että ne ovat kahdella kerrottuna vähintään 20 prosenttia suuremmat kuin verotuksessa todetut palkkakertoimella tarkistetut työtulot.

1.9.1.6.3.2. Ammatinvaihtuminen

Vakuutetun työtulot voidaan hakemuksesta arvioida kuutta kuukautta lyhyemmältä ajalta, jos vakuutetulla ammatin vaihtumisen tai muun vastaavan syyn vuoksi on ollut tuloja vain osalta kuuden kuukauden aikaa (SVL 1224/2004 11 luku 4 § 4 mom.). Ammatinvaihtumistilanteessa tulot voi esittää myös alle kuukauden ajalta.

Ammatinvaihtumissäännöstä voidaan soveltaa, jos ammatinvaihtuminen on tapahtunut etuusoikeuden alkamista edeltäneen kuuden kuukauden aikana. Jos tapahtumasta on kulunut pitempi aika, selvitä, onko käytettävissä muita arviointiperusteita.

Ammatinvaihtuminen on kysymyksessä esimerkiksi, kun opiskelija on valmistuttuaan mennyt koulutustaan vastaavaan työhön tai kun työtön on palannut työhön kouluttauduttuaan uuteen ammattiin. Valmistumisella tarkoitetaan virallista valmistumisajankohtaa. Jos opiskelija on kuitenkin saanut ammattiaan tai koulutustaan vastaavan työpaikan ennen muodollista valmistumista ja opiskelija on suorittanut kaikki tutkintoon kuuluvat opinnot, mutta ei ole vielä saanut todistusta valmistumisesta, voidaan ammatinvaihtumisen katsoa olevan kyseessä.

Ammatinvaihtumissäännöstä ei voida soveltaa silloin, jos kysymyksessä on pelkkä palkannousu työtehtävien muuttumisen vuoksi. Ammatinvaihtumissäännöksen soveltaminen edellyttää lisäksi, että henkilö on päteväytynyt tehtäväänsä suorittamalla tutkinnon tai kurssin oppilaitoksessa tai oppisopimuskoulutuksen kautta.

Esimerkki 1

Hakija on työskennellyt tarjoilijana ravintolassa ja nimike on muuttunut vuoromestariksi. Hän huolehtii tilauksista ja työvuorosuunnittelusta ja hän on esimiesasemassa. Palkka on samalla noussut. Hakija ei ole suorittanut mitään tutkintoa tai kurssia. Ammatinvaihtumissäännöstä ei voida soveltaa.

Tutkinnon suorittamisesta huolimatta kysymyksessä ei ole ammatinvaihtuminen, jos vakuutettu jatkaa edelleen samassa työssä.

Esimerkki 2

Hakijalla on merkonomin koulutus. Hän on työskennellyt vastaanottoapulaisena lääkäriasemalla. Hän valmistuu sairaanhoitajaksi. Hän saa palkankorotuksen, mutta jatkaa edelleen vastaanottoapulaisen työssä. Ammatinvaihtumissäännöstä ei voida soveltaa.

Ammatinvaihtumisena ei pidetä esimerkiksi sitä, että työtön aloittaa työn ammattiaan vastaamattomassa työssä tai kun vakuutettu vanhempain- tai hoitovapaan jälkeen palaa työhön. Ammatinvaihtumisesta ja jatkuvista tuloista ei ole myöskään kysymys, jos vakuutettu on satunnaisesti tai lyhytaikaisesti työssä, esimerkiksi opiskelija, joka on työssä kesän ajan tai kun työskentelyä työn luonteesta johtuen on vain osan vuotta.

Pääsääntöisesti työtulot arvioidaan uuden ammatin tulojen perusteella silloin, kun tuloja ammatinvaihtumisen johdosta on vain osalta kuuden kuukauden aikaa. Työtulot voidaan kuitenkin tapauskohtaisesti harkiten arvioida uuden ammatin tulojen perusteella myös silloin, kun tuloja on ollut kuuden kuukauden ajalta, mutta ne ovat olleet selvästi pienemmät kuin uuden ammatin mukaiset työtulot. Esim. opiskelijalla on voinut olla opintojen ohella ennen ammattiin valmistumista säännöllisiä tuloja kuuden kuukauden ajalta.

1.9.1.6.3.3. Ammatinvaihtumista vastaava muu syy

Kotiäiti tai koti-isä

Ammatinvaihtumista vastaavana muuna syynä voidaan pitää sitä, kun kotiäiti tai koti-isä on aloittanut ansiotyön hoidettuaan kotona lapsia useamman vuoden ajan. Hoitovapaalta tai vanhempainvapaalta paluuta yhden lapsen kotihoidon jälkeen ei rinnasteta ammatinvaihtumiseen, vaan edellytetään tätä pitempää työstä poissaoloa. Tässä tilanteessa saattaa tulla sovellettavaksi myös SVL 11 luvun 4 §:n 5 momentin säännös, jos työsuhde olisi kestänyt vähintään kuusi kuukautta, ellei työkyvyttömyys tai etuusoikeus olisi alkanut.

Ulkomailta muutto Suomeen

Jos henkilö muuttaa ulkomailta Suomeen ja tulee samalla Suomessa vakuutetuksi, etuuden perusteena voidaan käyttää SVL 11 luvun 4 §:n 4 momentin perusteella arvioituja Suomessa ansaittuja tuloja. Ulkomailta muuttoja ja Suomen sairausvakuutukseen siirtymistä voidaan pitää ammatinvaihtumista vastaavana muuna syynä.

Osa-aikaeläkkeelle siirtyminen

Osa-aikaeläkkeelle siirtymistä pidetään ammatinvaihtumista vastaavana muuna syynä. Jos osa-aikaeläkkeellä oleva jää perhevapaalle osa-aikatyöskentelyn aikana eikä hänelle ole kertynyt tuloja kuudelta kuukaudelta, työtulot voidaan arvioida vuosituloksi kuutta kuukautta lyhyemmältä ajalta.

1.9.1.6.3.4. Tarkastelujakson pidentäminen

Jos vakuutetun työtulot viimeisen kuuden kuukauden aikana välittömästi ennen etuusoikeiden alkamista ovat erityisestä syystä olleet olennaisesti pienemmät kuin ne muutoin olisivat olleet, voidaan työtulot hakemuksesta ottaa huomioon myös muulta kuuden kuukauden työskentelyajalta kuin etuusoikeuden alkamista välittömästi edeltäneeltä ajalta. Työtulot voidaan ottaa huomioon kuitenkin vain etuusoikeuden alkamisvuodelta ja sitä edeltäneeltä kalenterivuodelta. (SVL 1224/2004 11 luku 4 § 3 mom.) Verovuoden tuloja ei voida käyttää kuuden kuukauden tulona.

Työtulojen tarkastelujaksoa voidaan pidentää ohittamalla ne jaksot, joille löytyy erityinen syy työtulojen puuttumiselle. Työtulot otetaan huomioon lähimmältä sellaiselta ajalta, jonka aikana vakuutettu on ollut työssä kuusi kuukautta. Tarkastelujaksoa pidentämällä kertyneet kuuden kuukauden työtulot kerrotaan kahdella. Tästä muodostuu vuosityötulo.

Tarkastelujaksoa voi pidentää, jos tulot ovat olleet olennaisesti pienemmät tavanomaiseen verrattuna. Olennaisena pidetään sitä, että vakuutettu on menettänyt tuloja vähintään kuukauden ajalta. Jos tuloja löytyy edeltävän kuuden kuukauden aikana yli viideltä kuukaudelta, tarkastelujaksoa ei pidennetä.

Voit soveltaa tarkastelujakson pidentämistä myös silloin, jos tuloja on lyhyemmältä ajalta kuin viideltä kuukaudelta, mutta niitä voidaan kuitenkin pitää jatkuvina eikä muita arviointiperusteita ole käytettävissä.

Tarkastelujakson pidentämiseen oikeuttavia syitä ovat esimerkiksi:

- sairaus
- työttömyys tai
- muu vastaava erityinen syy.

Sairauden perusteella tarkastelujaksoa voidaan pidentää myös silloin, kun vakuutettu on saanut sairausajan palkkaa, joka on ollut pienempi kuin säännöllinen palkka työssäoloajalla.

Työttömältä edellytetään, että hän on ollut ilmoittautuneena työvoimatoimistoon työnhakijaksi. Työttömyyteen rinnastetaan aika, jolloin vakuutettu on osallistunut työllistymistä edistäviin palveluihin

Sairautta ja työttömyyttä vastaava muu erityinen syy voi olla esimerkiksi

- asevelvollisuuden suorittaminen
- lakko ja työsulku
- äitiys-, erityisäitiys-, isyys- tai vanhempainvapaa
- lapsen hoidon vuoksi otettu työsopimuslain mukainen hoitovapaa
- raskaus, jos hakija on raskauden vuoksi ja työolosuhteista johtuen siirretty varsinaisista työtehtävistään muihin tehtäviin tai hänen työtehtäviään taikka työaikaansa on muutettu (esim. ei enää tee vuorotyötä/yötyötä)
- sairaan lapsen, puolison tai vanhemman hoitaminen (hoitaja poissa työstä tai siirtynyt osapäivätyöhön taikka saanut esim. erityishoitorahaa tai omaishoidontukea)
- vakuutetun työn muuttuminen kokoaikatyöstä osa-aikatyöksi taloudellisista ja tuotannollisista syistä ja vakuutettu on samanaikaisesti TE-toimistossa kokopäivätyönhakijana
- vakuutettu on muusta syystä osa-aikatyössä ja samalla kokoaikatyön hakijana TE-toimistossa (ei ole saanut kokoaikatyötä)
- palkan alentuminen osa-aikalisän, osittaisen hoitovapaan tai osittaisen opintovapaan tms. syyn vuoksi
- kuntoutus riippumatta siitä, millaisesta kuntoutuksesta on kyse
- opintovapaalaissa tarkoitettu opintovapaa, jos vakuutettu ei saa palkkaa
- verottoman apurahan turvin suoritettavat jatko-opinnot, joiden ajalta vakuutettu ei saa palkkaa
- vuorotteluvapaa

Erityisenä syynä ei pidetä

- muuta kuin opintovapaalaissa tarkoitettua opintovapaata
- sapattivapaata tai vastaavaa virkavapautta tai työlomaa

1.9.1.6.3.5. Uusi työsuhde tai työhönpaluu

Työtulot voidaan arvioida vähintään kuukauden työtulojen perusteella vuosituloksi, jos vakuutettu esittää työnantajan antaman tai muun luotettavan selvityksen siitä, että työssäolo olisi jatkunut vähintään 6 kuukautta, ellei etuusoikeus olisi alkanut (SVL 1224/2004 11 luku 4 § 5 mom. 1–3 virke).

Työtulot voidaan arvioida vuosityötuloksi vähintään 6 työtulojen perusteella, jos

- vakuutettu on ansainnut tulot vähintään 6 kuukaudeksi sovitussa työ- tai virkasuhteessa tai
- vakuutettu on palannut takaisin työhönsä hoito- tai muulta vapaalta vähintään kuukauden ajaksi, esimerkiksi sairauspoissaolon, vanhempainvapaan, kuntoutuksen tai vuorotteluvapaan päätyttyä ja
- etuusoikeus alkaa kesken työssäolon.

Ainoastaan palkkatulo tai siihen verrattava henkilökohtainen tulo arvioidaan säännöksen nojalla vuosituloksi. YEL/MYEL-työtuloa tai yritystoiminnan ansiotuloja ei voida arvioida tämän säännöksen nojalla.

Luotettava selvitys työssäolon jatkumisesta

Kelan tulee saada luotettava selvitys siitä, että hakijan työssäolo olisi jatkunut vähintään 6 kuukautta, ellei etuusoikeus olisi alkanut. Selvitys voi olla esim.

- palvelussuhdetieto tulorekisterissä
- työnantajan palkkailmoitus, josta ilmenee työsuhteen kesto
- työsopimus
- määräyskirja tai ote määräyskirjasta
- muu selvitys tai tieto, josta ilmenee työssäolon sovittu kesto

Työtuloa ei voida arvioida vuosityötuloksi, jos työssäolo

- on alun alkaen sovittu lyhyemmäksi kuin vähintään 6 kuukautta kestäväksi
- päättyy irtisanomiseen, purkamiseen tai irtisanoutumiseen kestäväksi 6 kuukautta

Vähintään kuukauden tulo ja työaika

Jotta tuloa voidaan pitää kuukauden tulona, tulee tulo olla ansaittu yhdenjaksoisessa kuukauden pituisessa työssäolossa joko yhden tai useamman työnantajan palveluksessa. Työaika voi olla kokoaikatyötä, osa-aikatyötä tai muuta työaikajärjestelyä noudattavaa työtä. Työaika voi olla järjestetty esimerkiksi niin, että kuukaudessa on töitä kaksi viikkoa ja vapaata kaksi viikkoa, jolloin kahden viikon palkka katsotaan kuukauden tuloksi. Huomaa, että huomioon otettavaa työtuloa on myös vuosiloma-ajan palkka.

Esimerkki 1

Hakija palasi töihin edelliseltä äitiysvapaalta 1.8.2018 ja oli osittaisella hoitovapaalla 1.8.2016 - 31.12.2018. Kokopäivätyön hän aloitti 1.1.2019 ja on jäämässä äitiysrahalle 5.5.2019 alkaen. Etuutta haetaan kokopäivätyön ansioiden perusteella eli neljän kuukauden palkkojen perusteella.

Hakijalla on ollut tuloja etuuden alkamista edeltävältä 6 kuukauden ajalta, mutta ne ovat tavanomaista pienemmät osittaisen hoitovapaan vuoksi. Hoitovapaalta työhön palaaminen on SVL 11 luvun 4 § 5 mom. mukainen tilanne. Hakijan tulot voidaan arvioida 4 kuukauden kokopäivätyön perusteella vuosityötuloksi.

Esimerkki 2

Hakija sairastui 1.2.2019. Laskettelukauden ajan hän kertoi tekevänä rinnetyöntekijän töitä laskettelukeskuksessa. Muun osan vuotta hän on työttömänä työnhakijana. Näin hän on tehnyt töitä useamman vuoden ajan. Nykyinen työsuhde alkoi 3.11.2018, ja se on voimassa laskettelukauden loppuun eli 10.5.2019 saakka. Kirjallista työsopimusta ei ole, vaan työn tekemisestä on sovittu suullisesti työntekijän ja työnantajan välillä.

Hakijan sairausloma alkoi 1.2.2019. Hänen työtulonsa voidaan arvioida SVL 11 luvun 4 § 5 mom. mukaisesti vuosityötuloksi. Hakija on ollut työssä vähintään kuukauden ajan ennen sairastumistaan ja hänen työssäolonsa olisi jatkunut vähintään 6 kuukautta, ellei hän olisi tullut työkyvyttömäksi.

1.9.1.6.3.6. Pätkätyöt

Jatkuvina työtuloina voidaan ottaa huomioon myös lyhytaikaista työsuhteista saadut työtulot, jos vakuutettu on jatkuvasti ollut joko työssä tai työttömänä työnhakijana työmarkkinoiden käytävissä ja hänen työhistoriastaan voidaan perustellusti päätellä, että työllistyminen olisi jatkunut joko useassa jaksossa tai yhdenjaksoisena (SVL 1224/2004 11 luku 4 § 5 mom. 4 virke).

Työtulot voidaan arvioida vuosityötuloksi vähintään kuukauden tulon perusteella, jos

- vakuutettu on tehnyt pätkätöitä ja ennen etuusoikeuden alkamista työssäolo on jatkunut vähintään kuukauden ajan yhden tai useamman työnantajan palveluksessa,
- vakuutetun oikeus päivärahaetuuteen alkaa kesken työssäolon tai etuusoikeuden alkamisen ja työn päättymisen välissä on enintään viikon työttömyysjakso, jolloin vakuutettu on ollut työttömänä työnhakijana ja
- vakuutetun viimeistä työssäoloa edeltävältä ajalta kertyneestä työhistoriasta voidaan perustellusti päätellä, että työllistyminen olisi jatkunut ilman etuusoikeuden alkamista joko useassa jaksossa tai yhdenjaksoisena.

Työhistorian arviointi

Selvitä vakuutetun työhistoria vähintään viimeistä työssäolokuukautta edeltävän vuoden ajalta. Hyödynnä tulorekisteritietoja ja pyydä puuttuvat tiedot vakuutetulta.

Työhistorian tulee osoittaa vakuutetun työllistyneen jatkuvasti pätkätöissä. Pätkätöiden välissä voi olla työttömyysjaksoja, jolloin vakuutettu on ollut työttömänä työnhakijana.

Vähintään kuukauden tulo ja työaika

Jotta tuloa voidaan pitää kuukauden tulona, tulee tulo olla ansaittu yhdenjaksoisessa kuukauden pituisessa työssäolossa joko yhden tai useamman työnantajan palveluksessa. Työaika voi olla kokoaikatyötä, osa-aikatyötä tai muuta työaikajärjestelyä noudattavaa työtä. Työaika voi olla järjestetty esimerkiksi niin, että kuukaudessa on töitä kaksi viikkoa ja vapaata kaksi viikkoa, jolloin kahden viikon palkka katsotaan kuukauden tuloksi.

1.9.1.6.4. Edeltävä etuus on perustunut 6 kk:n tuloihin

Jos uusi päivärahaetusjakso (sairauspäivärahat, vanhempainpäivärahat, erityishoitoraha ja kuntoutusraha) alkaa 30 päivän kuluessa edellisen päivärahaetusjakson päättymisestä, päivärahaetus määräytyy edellisen päätöksen perusteena olleilla 6 kuukauden työtuloilla, jos ne ovat vähintään 20 % suuremmat kuin viimeisessä verotuksessa todetut työtulot. Asiakas voi aina halutessaan esittää uudet 6 kuukauden työtulot etuutta edeltävältä ajalta. Jos 6 kuukauden tulot kohdistuvat verovuoteen, niitä ei kuitenkaan voi enää käyttää.

Esimerkki

Hakija on ollut työkyvytön ajalla 20.10.–18.12.2018. Sairauspäivärahan perusteena on käytetty 6 kuukauden työtuloa ajalta 1.7.–31.12.2017. Tarkastelujaksoa on SVL 11 luvun 4 §:n 3 momentin mukaisesti pidennetty erityisen syyn vuoksi. Hakija tulee työkyvyttömäksi 4.1.2019 ja hakee sairauspäivärahaa. Koska vuonna 2019 alkavan etuuden perusteena käytetään vuoden 2017 verotuksessa todettua työtuloa, ajalta 1.7.–31.12.2017 esitetyjä 6 kuukauden tuloja ei voida käyttää sairauspäivärahan perusteena

1.9.1.6.5. Yrittäjän ja ammatinharjoittajan tulot

[YEL- ja MYEL-työtulo](#)

[Elinkeinotoiminnan ansiotulosta tehtävät vähennykset](#)

[Yritystulon huomioon ottaminen](#)

[YRITYKSEN ANSIO- JA PÄÄOMATULO-OSUUDEN LASKEMINEN](#)

Yrittäjän päivärahaetus määräytyy YEL- ja/tai MYEL-työtulon perusteella. Jos yrittäjä ei ole vakuuttamisvelvollinen, etuuden perusteena käytetään elinkeinotoiminnan tai maatalouden ansiotuloa tai omasta yrityksestä saatua palkkatuloa (Oy).

YEL- ja MYEL-työtulo

YEL- ja MYEL-vakuutetun yrittäjän tai ammatinharjoittajan tulee esittää kuuden kuukauden työtulona luotettava selvitys mainittujen eläkelakien mukaan vahvistetuista työtuloista sekä muusta kuin yritystoiminnasta saadusta työtulosta (SVL 1224/2004 11 luku 4 § 2 momentti). Yrittäjän tai ammatinharjoittajan YEL/MYEL-työtulot saadaan Kelaan etuusjärjestelmän kyselyllä. Jos tiedot eivät ole kyseltävissä, ota yhteys eläkelaitokseen ja tiedustele, milloin vakuutustiedot ovat valmiina Kelan suorasiirtokyselyä varten. Voit tarvittaessa lähettää eläkelaitokselle yhteydenottopyynnön kirjeellä (VRV03).

Jos hakijalla on sekä MYEL- että YEL-työtuloa, otetaan molemmat huomioon kuuden kuukauden tuloissa.

Jos yrittäjä ei ole vakuuttamisvelvollinen tai yritystoiminta on vasta aloitettu, selvitä elinkeinotoiminnan ansiotulot tai omasta yrityksestä saadut palkkatulot.

Yritystulon huomioon ottaminen

Tulot ja niihin kohdistuneet menot tulee esittää siltä kokonaiselta tilikaudelta tai verovuodelta, jonka aikana etuus oikeus on alkanut tai sitä edeltäneeltä tilikaudelta tai verovuodelta. Elinkeinotoiminnan tuloja ei voi yleensä luotettavasti esittää tätä lyhyemmältä ajanjaksolta. Kokonaiselta tilikaudelta tehdystä tilinpäätöksestä ilmenevät yrityksen tulot ja niihin kohdistuneet menot eli yrityksen tulos ja varallisuusasema.

Yrittäjä voi poikkeuksellisesti esittää tulot ja niihin kohdistuneet menot lyhyemmältä ajalta kuin kokonaiselta tilikaudelta tai verovuodelta. Voit arvioida yrittäjätulot välitilinpäätöksen perusteella silloin, kun kysymyksessä on aloittava yritys tai yrityksen toiminnassa tai tuotantosuunnassa on tapahtunut olennainen muutos. Aloittavan yrityksen välitilinpäätöksessä ei yleensä ole nähtävissä kaikkia tilinpäätöstietoja kuten poistot ja varaukset tai yrityksen nettovarallisuus, koska kyseessä on vajaa tilikausi. Tietojen luotettavuus on arvioitava tapauskohtaisesti esitetyn selvityksen perusteella.

Elinkeinotoiminnan ansiotulojen selvittämistapaan vaikuttaa se, miltä ajalta työtulot tarvitaan, milloin elinkeinotoiminnan tilikausi päättyy ja mistä tiedot ovat selvitettävissä, esim.:

- Pyydä elinkeinotoiminnan tilinpäätöstiedot, jos tilikauden päättymisestä on kulunut vähintään 4 kk eikä veroilmoitusta ole vielä jätetty.
- Pyydä jäljennös veroilmoituksesta liitteineen, jos veroilmoituksen jättämisen määräaika on umpeutunut eivätkä elinkeinotoiminnan tulot ole vielä kyseltävissä keskeneräisen verotuksen kyselyssä
- Käytä keskeneräisen verotuksen tietoja, jos viimeisimmän tilikauden tiedot ovat kyseltävissä, mutta verotuspäätöstä ei ole tehty. Kuule asiakasta ennen ratkaisun tekemistä, jos käytät keskeneräisen verotuksen tietoja.

- Käytä henkilön verotuspäätöksen tietoja (Heky-> Verottajalta saadut tiedot -> Verotustietojen kysely), jos viimeisimmältä tilikaudelta on annettu verotuspäätös.

Yrittäjän ja ammatinharjoittajan veroilmoituksesta ja [keskeneräisen verotuksen kyselystä](#) saat enemmän tietoa kuin tuloslaskelmasta ja taseesta. Huomaa, että elinkeinotoiminnan tiedot ovat kyselyssä keskeneräisen verotuksen tiedoista vasta 1.6. lukien, kun kaikki muut tietoryhmät ovat saatavilla jo 1.4. alkaen.

Keskeneräisen verotuksen kyselyssä ei ole nähtävissä kaikkia veroilmoituksen erittelytietoja, esim. edellisten vuosien tappioiden vähentämistä. Arvioi tapauskohtaisesti, voitko laskea elinkeinotoiminnan ansiotulon pyytämättä veroilmoituksen jäljennöstä.

Jos henkilö on yrittäjänä elinkeinoyhtymässä, jossa on myös muita osakkaita ja lasket ansiotulon määrän tilinpäätöstiedoista tai veroilmoituslomakkeelta, pyydä selvitys ansiotulojen jakosuhteesta yhtiömiesten kesken, esim. Verohallinnon lomake 35. Keskeneräisen verotuksen tiedoissa yhtymäosuudet ovat nähtävissä.

Lue lisää vakuuttamisvelvollisuudesta kohdasta Määräytymisperusteet > Työtulot > Yrittäjän tai ammatinharjoittajan työtulot > YEL- ja MYEL-työtulot.

Yrityksen ansio- ja pääomatulon laskemista varten voit käyttää alla olevaa apulomaketta.

Yrittäjän ansiotulo-osuus saadaan, kun elinkeinotoiminnan tuloksesta vähennetään pääomatulo. Pääomatulon osuus on 20 % yrityksen nettovarallisuudesta. Pääomatulo-osuutta laskettaessa nettovarallisuus huomioidaan aina edellisen tilikauden lopun tilanteen mukaan. Vain aloittavilla yrittäjillä tulot ja nettovarallisuus huomioidaan saman tilikauden perusteella.

Yksityinen elinkeinonharjoittaja tai maatalouden harjoittaja tai yrittäjäpuolisot yhdessä voivat vaatia, että 20 %:n tuoton sijaan käytetään 10 %:n tuottoa tai että jaettava yritystulo katsotaan kokonaan ansiotuloksi. Vaatimus on tehtävä ennen verovuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä. Jaettava yritystulo katsotaan kuitenkin nettovarallisuudesta riippumatta pääomatuloksi siihen määrään saakka, joka vastaa verovelvollisen omistamien maatalouden varoihin kuuluvien arvopaperien sekä elinkeinotoiminnan käyttövarallisuuteen kuuluvien kiinteistöjen ja arvopaperien luovutusvoittoja. (Tuloverolaki 1535/1992 38 §) Elinkeino-yhtymän osakkaat (avoin yhtiö, kommandiittiyhtiö) eivät voi tehdä edellä esitettyä vaatimusta. Pääomatulon osuus lasketaan elinkeinoyhtymässä aina 20 %:n tuoton mukaan.

Jos yksityinen elinkeinonharjoittaja tai maatalousyrittäjä ei ole vielä jättänyt veroilmoitusta ja ilmoittanut siinä vaatimustaan pääomatulo-osuuden huomioon ottamisesta, laske pääomatulon osuus 20 %:n tuoton mukaan.

Jos puoliset toimivat yhdessä elinkeinonharjoittajina, yritystulo jaetaan puolisoitten kesken. Samoin elinkeinoyhtymän tulos jaetaan yhtymän osakkaiden tuloksi niiden osuuksien mukaan, jotka heillä on yhtymän tuloon.

Elinkeinotoiminnan ansiotulosta tehtävät vähennykset

Elinkeinotoiminnan ansiotulosta vähennetään asunnon ja työpaikan väliset matkakustannukset.

YRITYKSEN ANSIO- JA PÄÄOMATULO-OSUUDEN LASKEMINEN

Elinkeinotoiminnan tulos – pääomatulo-osuus => ansiotulo-osuus (työtulo)

1. Ammatinharjoittaja, liikkeenharjoittaja, maatalous

Tilikauden voitto + verot (tuloslaskelma) tai

elinkeinotoiminnan tulos (veroilmoitus)
 vähennetään pääomatulo-osuus (*-

Ansiotulo-osuus
 , josta hakijan osuus _____ % = TYÖTULO _____

Pääomatulo-osuuden laskeminen

Yrityksen nettovarallisuus, löytyy työtulotiedoista.....
 (nettovarallisuus huomioidaan edellisen tilikauden lopun tilanteen mukaan)
 lisätään 30 % 12 kk:n palkoista.....+
 (viimeisin tilikausi)

Nettovarallisuus yhteensä
 jolle lasketaan vuotuista tuottoa 20 %/10 %/0%*
 (riippuu hakijan vaatimuksesta) = pääomatulo-osuus.(* _____

Nettovarallisuuden perusteella laskettua pääomatulo-osuutta käytetään, kun elinkeinotoiminnan tuloksesta lasketaan ansiotulo-osuus ja pääomatulo-osuus.

Pääomatulo-osuutta laskettaessa pitää huomioida 12 kk:sta poikkeavan tilikauden pituus, koska kyseessä on vuotuinen tuotto.

Esim. tilikausi 16 kk -> POT = 16/12 x 20 % x nettovarallisuus

* Verovelvollisen tai yrittäjäpuolisoiden yhteisestä vaatimuksesta elinkeinonharjoittajan ja maatalouden harjoittajan pääomatulo-osuudeksi voidaan nettovarallisuudelle laskettavan 20 %:n vuotuisen tuotto-osuuden sijaan katsoa 10 %:n vuotuista tuottoa vastaava määrä tai jaettava yritystulo voidaan katsoa kokonaan ansiotuloksi. Vaatimus on tehtävä ennen verovuodelta toimitettavan verotuksen päättymistä. Jaettava yritystulo katsotaan kuitenkin nettovarallisuudesta riippumatta pääomatuloksi siihen määrään saakka, joka vastaa verovelvollisen omistamien maatalouden varoihin kuuluvien arvopaperien sekä elinkeinotoiminnan käyttövarallisuuteen kuuluvien kiinteistöjen ja arvopaperien luovutusvoittoja. (Tulooverolaki 1535/1992 38 §)

Liikkeen- tai ammatinharjoittaja saa erillisen 5 %:n yrittäjävähennyksen elinkeinotoiminnan tulostaan vuodesta 2017 alkaen. Vähennys tehdään liikkeen- tai ammatinharjoittajan verovuoden elinkeinotoiminnan tuloksesta, josta on vähennetty aikaisempien vuosien vahvistetut tappiot.

2. Kommandiittiyhtiö/avoin yhtiö

Tilikauden voitto + verot (tuloslaskelma) tai
 elinkeinotoiminnan tulos (veroilmoitus)
 vähennetään äänettömän yhtiöm. voitto-osuus.....-

Vastuunalaisten yhtiömiesten yritystulo.....
 vähennetään pääomatulo-osuus (*-

Vastuunalaisten yhtiömiesten ansiotulo-osuus.....
 , josta hakijan osuus _____ % = TYÖTULO _____

Pääomatulo-osuuden laskeminen

Yrityksen nettovarallisuus (löytyy työtulotiedoista.....
 (nettovarallisuus huomioidaan edellisen tilikauden lopun tilanteen mukaan)
 lisätään 30 % 12 kk:n palkoista.....+
 (viimeisin tilikausi)

Nettovarallisuus yhteensä
 jolle lasketaan vuotuista tuottoa 20 %

= pääomatulo-osuus (* _____)

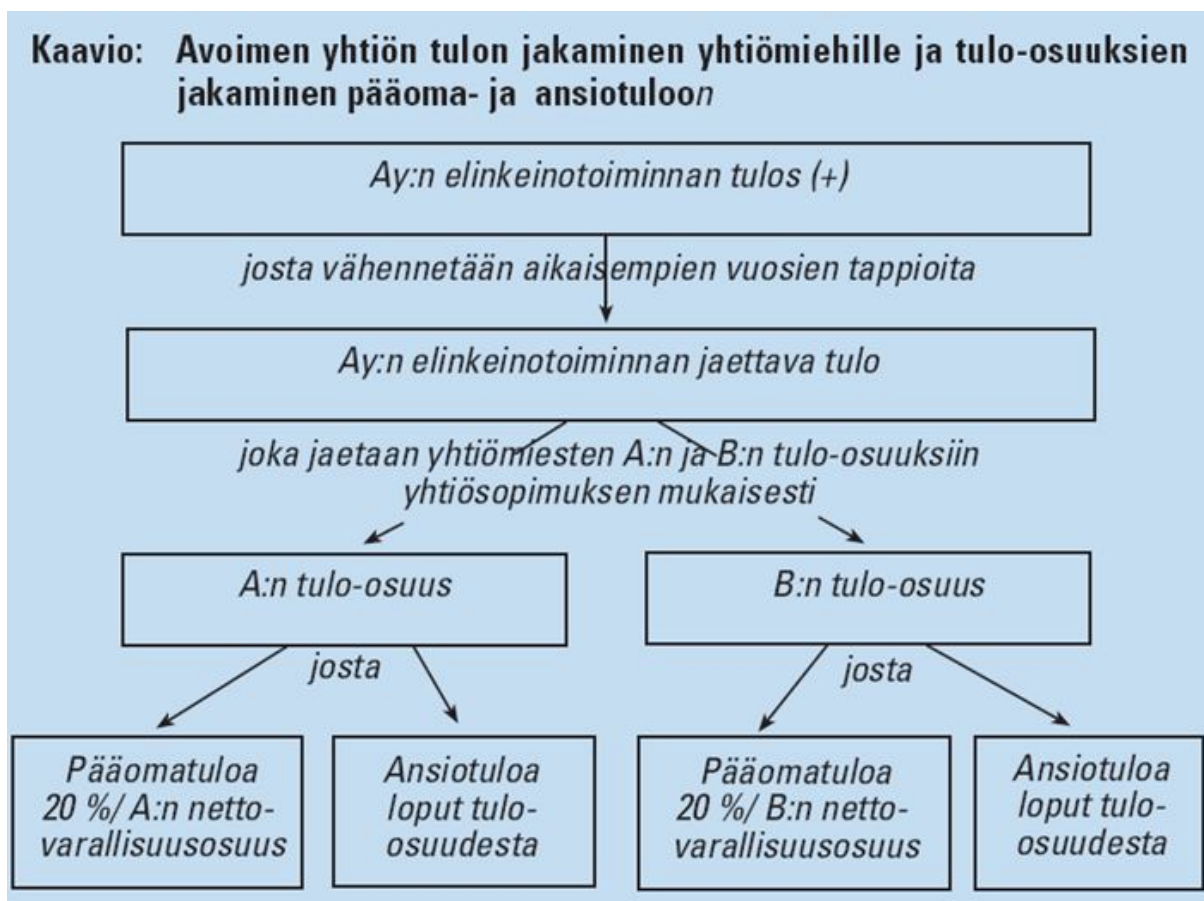
Nettovarallisuuden perusteella laskettua pääomatulo-osuutta käytetään, kun elinkeinotoiminnan tuloksesta lasketaan ansiotulo-osuus ja pääomatulo-osuus.

* Jos ay/ky:ssä on useampi vastuunalainen yhtiömies, työtulotiedoissa näkyy jokaisen yhtiömiehen oma osuus niiden yhtymien elinkeinotoiminnan nettovaroista, joissa hän on osakas. Yhtiömiesten nettovarallisuudet on siis laskettava yhteen, jotta saadaan yrityksen nettovarallisuus.

Pääomatulo-osuutta laskettaessa pitää huomioida 12 kk:sta poikkeavan tilikauden pituus, koska kyseessä on vuotuinen tuotto.

Esim. tilikausi 16 kk -> POT = 16/12 x 20 % x nettovarallisuus.

3. Jos ay/ky:n yhtiömiesten osuudet ovat erisuuret, ansio- ja pääomatulojako tehdään oheisen kuvan mukaisesti

Lue lisää http://www.vero.fi/fi-FI/Yritys_ ja_yhteisoasiakkaat/Avoim_yhtio_ ja_kommandiittiyhtio/Tuloverotus

1.9.1.6.6. Apurahansaajan työtulo

MYEL-työtulo

Apurahan turvin tieteellistä tutkimusta tai taiteellista toimintaa harjoittavat vakuutetaan maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) mukaisesti, vaikka heitä ei pidetä maatalousyrittäjinä.

Apurahan saajan on otettava MYEL-vakuutus, jos hänelle on myönnetty Suomesta vähintään neljän kuukauden mittaiseen työskentelyyn tarkoitettu apuraha, joka on vuosiansioksi suhteutettuna vähintään 3828,13 euroa vuonna 2018. Päivärahaa myönnettäessä apurahan saajan työtulona otetaan huomioon MYEL-työtulo.

Veronalainen apuraha

Apurahansaajan työtuloksi katsotaan veronalainen apuraha, jos apurahansaaja ei ole velvollinen vakuuttamaan itseään apurahalla työskentelyn perusteella maatalousyrittäjän eläkelaiissa tarkoitettulla tavalla. Apurahojen veronalaisuudesta säädetään tuloverolain (1535/1992, TVL) 82 §:ssä. Julkisyhteisöiltä tai Pohjoismaiden neuvostolta saadut apurahat ovat kokonaan verovapaita. Muilta kuin julkisyhteisöiltä saadut apurahat ovat veronalaisia siltä osin kuin niiden yhteenlaskettu määrä tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneiden menojen vähentämisen jälkeen ylittää verovuonna valtion taiteilija-apurahan vuotuisen määrän. Muuta tarkoitusta kuin opintoja, tieteellistä tutkimusta tai taiteen harjoittamista varten saadut apurahat ovat aina veronalaista ansiotuloa apurahan myöntäjistä riippumatta.

Esitetyn apurahan veronalaisuutta tai veronalaista määrää ei selvitetä tai lasketa Kelassa.

Halutessasi voit lukea lisää apurahojen veronalaisuudesta ja veronalaisen osuuden laskemisesta verottajan sivuilta.

Koska veronalaisen apurahan määrä tiedetään vasta, kun verottaja on vahvistanut verotuksen, ei päivärahan määrää voida laskea apurahan perusteella ennen verotuksen valmistumista.

Päätös voidaan oikaista jälkikäteen, jos asiakas toimittaa verotuspäätöksen ja tarvittaessa kopion veroilmoituksesta.

Apurahan tai apurahojen veronalaisuus ratkaistaan verovuosikohtaisesti, joten päivärahan perusteeksi otetaan verovuoden veronalainen apuraha. Apurahaa ei siten voi esittää vain kuudelta kuukaudelta eikä sitä kerrota kahdella. Asiakas voi esittää veronalaisen apurahan etuusoikeuden alkamisvuodelta tai sitä edeltävältä vuodelta.

1.9.1.6.7. Kunnaneläinlääkärin esittämät tulot

Kunnaneläinlääkärin palkka muodostuu kunnan maksamasta palkasta ja eläinlääkärin asiakkailta perimistä käynti- ja toimenpidepalkkioista. Kunnaneläinlääkärin palkka ja asiakkailta perityt palkkiot muodostavat yhdessä päivärahaetuuden perusteena käytettävän työtulon.

Kunnaneläinlääkärillä on eläinlääkintähuoltolain (765/2009, 19 §) perusteella oikeus periä antamistaan palveluista kotieläimen omistajalta tai haltijalta kunnallisessa virkaehtosopimuksessa määrätty palkkio, matkakustannusten korvaus ja korvaus omistamiensa laitteiden käytöstä sekä korvaus käyttämistään lääkkeistä ja tarvikkeista aiheutuneista kustannuksista.

Kunnaneläinlääkärin käynti- ja toimenpidepalkkioiden enimmäismäärät on määritelty kunnallisessa eläinlääkäritaksassa, joka on osa kunnallista lääkärin virkaehtosopimusta. Kunnaneläinlääkäri voi periä asiakkailta lisäksi kustannusten korvausta lääkkeistä ja hoitotarvikkeista todellisten kustannusten mukaisesti sekä eläinlääkäriavun antamisesta johtuvat matkakustannukset kunnallisen virka- ja työehtosopimuksen mukaan. Lääkelain (395/1987 95 a §) mukaan eläinlääkäri saa periä luovuttamastaan lääkkeestä korkeintaan sen hinnan, minkä hän on lääkkeestä ja sen toimittamisesta suorittanut apteekille tai lääketukkukaupalle.

Kunnaneläinlääkärillä on yleensä Y-tunnus ja hän pitää kirjanpitoa käynti- ja toimenpidepalkkioista sekä muista praktiikan tuotoista ja kuluista kuten ammatinharjoittaja. Hän ei kuitenkaan ole praktiikatulojen osalta YEL-vakuuttamisvelvollinen. Kunnaneläinlääkäri tekee praktiikatuloistaan elinkeinotoiminnan harjoittajan veroilmoituksen. Kunnaneläinlääkärin tulot näkyvät verotuksessa palkkatuloina ja elinkeinotoiminnan ansiotuloina. Kuuden kuukauden tuloina otetaan huomioon kunnan maksaman palkan lisäksi elinkeinotoiminnan ansiotulo-osuus tilinpäätöstietojen tai veroilmoituksen mukaisesti.

Kunnaneläinlääkäri kuuluu kunnallisen eläkelain piiriin. Eläkkeen perusteena olevaa työansiota määrättäessä otetaan huomioon kunnan virkatehtävistä suorittamien palkkausetujen lisäksi eläinlääkäriin eläinten omistajilta tai haltijoilta perimät toimenpidepalkkiot. Kunnan tulee vahvistaa kullekin eläinlääkärille vuosittain toimenpidepalkkioiden määrä ja ilmoittaa se eläkelaitokselle. Vuonna 2019 palkkioiden määrä voi olla enintään 51 435,60 euroa. Kunnan vahvistamaa toimenpidepalkkioiden määrää ei kuitenkaan voida käyttää päivärahaetuuden määräytymisen perusteena, koska menettelystä ei ole säädetty sairausvakuutuslaissa.

Kunta maksaa eläinlääkärille palkallisen virkavapaan kuten sairauspoissaolon tai perhevapaan ajalta tavallista suurempaa palkkaa, koska eläinlääkäri ei saa virkavapaan ajalta asiakastuloja. Kunta hakee päivärahaetuuden itselleen palkkaa vastaavalta osalta.

Jos kunnaneläinlääkäri toimii eläinlääkäriin toimen ohella yrittäjänä yksityisvastaanotolla, hän kuuluu tämän yksityisyrittäjätöiminnan osalta YEL-vakuutuksen piiriin.

1.9.1.6.8. Vakuutuslalkka tai ulkomaan työtulo

Vakuutuslalkka tai ulkomaan työtulo voidaan ottaa päivärahaetuuden perusteeksi kuuden kuukauden tuloja laskettaessa, jos henkilö on ansainta-aikana ollut Suomessa vakuutettu. Ulkomaan työtuloa käytetään silloin, kun vakuutetulle ei ole määritelty vakuutuslalkkaa.

Työtuloksi katsottavasta vakuutuslalkasta tehdään vakuutusmaksuvähennys (4,24 % v. 2019) ja tulonhankkimisvähennys (SVL 1224/2004 4 a §, 5 §).

1.9.1.6.8.1. Ulkomailla ansaitut tulot

Päivärahaetus voi poikkeuksellisesti määräytyä ulkomaan työtulon perusteella edellyttäen, että kysymyksessä on henkilö,

- joka on aiemmin ollut Suomessa vakuutettu ja palaa takaisin Suomen vakuutukseen ja
- on ollut palkkatyössä ja ansainnut tulot työskennellessään EU:n jäsenvaltiossa tai valtiossa, jossa sovelletaan EU:n lainsäädäntöä ja
- jolla ei ole Suomessa verotuksessa todettua työtuloa eikä Suomessa ansaittua 6 kuukauden työtuloa.

Ulkomailla ansaitut työtulot otetaan huomioon soveltuvin osin samoin perustein kuin Suomessa ansaitut työtulot. Tällöin huomioidaan sellaiset tulot, joita Suomessa pidetään sairausvakuutuslain mukaisina työtuloina. Vähennykset huomioidaan kuten vastaavissa tilanteissa muutoinkin.

Jos ulkomailla ansaitut tulot ovat huomattavasti matalammat tai korkeammat kuin Suomessa vastaavassa työssä ansaittavat tulot, voidaan tuloina ottaa huomioon sellaisen henkilön tulot, joka työskentelee Suomessa vastaavissa tehtävissä ja jolla on hakijaan verrattava kokemus ja pätevyys. Vertailussa voidaan käyttää Tilastokeskuksen ammattiluokituksen mukaisia palkkatilastoja [Palkkarakenne 2015](#).

Ulkomaan palkkatulot voidaan ottaa huomioon, kun vanhempainpäivärahaoikeus Suomessa on alkanut 1.1.2015 tai sen jälkeen.

1.9.2. Edeltävän etuuden perusteella

Jos vakuutettu on ennen työkyvyttömyyden tai etuusoikeuden alkamista saanut edeltävää

- työttömyysetuutta
- opintorahaa tai
- kuntoutusrahaa,

päivärahaetuus määräytyy edeltävän etuuden perusteella, jos etuus tällä perusteella on suurempi kuin se olisi tulojen perusteella.

Jos vakuutettu on saanut useampaa kuin yhtä edellä mainituista etuuksista, päivärahaetuuden perusteena käytetään sitä etuutta, jota vakuutettu on viimeksi saanut ja jonka määrä on enemmän kuin 0 euroa.

1.9.2.1. Työttömyysetuudet

Jos vakuutettu on etuusoikeuden alkamista edeltävän neljän kuukauden aikana saanut työttömyysturvalain mukaista etuutta, hänelle maksettava päivärahaetuus on vähintään 86 prosenttia hänelle maksetun työttömyysetuuden määrästä. Tällaisia työttömyysetuuksia ovat

- peruspäiväraha
- ansiopäiväraha
- työmarkkinatuki.

Työllistymistä edistävien palvelujen, kuten työvoimakoulutuksen ja omaehtoisen opiskelun ajalta, vakuutetulle maksetaan sitä työttömyysetuutta, jonka piiriin hän kuuluu.

Alueellisen liikkuvuuden tukemiseksi maksettavaa liikkuvuusavustusta ei käytetä päivärahaetuuden määrän laskennassa edeltävänä etuutena, koska se ei ole työttömyysturvalain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettu työttömyysetuus.

Kun päivärahaetuus määräytyy edeltävän työttömyysetuuden perusteella, työttömyysetuuden määrää laskettaessa ei oteta huomioon

- kulukorvauksia
- sovittelussa huomioon otettavaa tuloa
- sellaista työttömyysturvalain (1290/2002) 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettua etuutta, joka SVL (1224/2004) 12 luvun 2 §:n mukaan on vähennettävä sairauspäivärahasta
 - muu työkyvyttömyyden perusteella maksettava lakisääteinen etuus
- ansiopäivärahan korotettua ansio-osaa siltä osin kuin se ylittää työttömyysturvalain (1290/2002) 6 luvun 2 §:n 1 momentin mukaan määräytyvän ansio-osan
- peruspäivärahan korotusosaa
- työmarkkinatuen korotusosaa

Jos siis hakija saa soviteltua työttömyysetuutta, määräytyy päivärahaetuus täyden (sovittelemattoman) työttömyysetuuden perusteella.

Päivärahaetuuden laskennassa otetaan huomioon työttömyysetuuteen sisältyvä lapsikorotus.

Jos vakuutettu on saanut työttömyysetuutta, jonka määrää on vähentänyt

- hänen saamansa muut sosiaalietuudet, joita ei vähennetä sairauspäivärahasta tai
- työmarkkinatuen tarveharkinnassa huomioon otettavat tulot,

päivärahaetuus määräytyy todellisen maksetun työttömyyspäivärahan määrän perusteella.

Jos työttömyysetuutta maksetaan 65 maksupäivältä 4,65 prosentilla alennettuna (aktiivimalli), ei alennusta oteta huomioon työkyvyttömyyden tai etuuden alkamista edeltävän työttömyysetuuden määrässä.

Lue lisää sosiaalietuuksien vaikutuksesta - [TYJ](#)

Pyydä työttömyyskassalta tarvittaessa selvitys sen maksamasta ansiopäivärahasta asiakaskirjeellä VRV02. Työttömyyskassa ilmoittaa etuuden täyden määrän ja erikseen siitä mahdollisesti vähennetyn sosiaalietuuden.

1.9.2.2. Kuntoutusrahat

Jos vakuutettu on päivärahaetuuden alkamista edeltävän kuuden kuukauden aikana saanut Kelan maksamaa kuntoutusrahaa, vanhempainpäiväraha on vähintään kuntoutusrahan suuruinen. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon KKRL (566/2005) 33 §:ssä tarkoitettua 10 prosentin korotusta. Huomioon ei myöskään oteta sitä osaa edeltävästä kuntoutusrahasta, joka ylittää sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan määrän. (SVL 1224/2004 11 luku 6 § 3 mom.) Edeltävänä etuutena maksettua Kelan osakuntoutusrahaa voidaan käyttää määräytymisperusteena päivärahaetuuksissa. Päivärahan määrä on tällöin vähintään yhtä suuri kuin osakuntoutusrahan perusteena ollut täysi kuntoutusraha.

Jos vakuutettu on edeltävän kuuden kuukauden aikana saanut työeläkelakien mukaista kuntoutusrahaa, osakuntoutusrahaa tai kuntoutusavustuksena maksettavaa kuntoutusrahaa, päivärahaetus on vähintään vakuutetulle suoritetun kuntoutusrahan kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa. Tällöin ei kuitenkaan oteta huomioon työeläkelakien mukaista 33 prosentin korotusta.

1.9.2.3. Opintoraha

Sairausvakuutuslain mukaan, jos vakuutettu on etuusoikeuden alkamista edeltävän neljän kuukauden aikana saanut opintotukilain mukaista opintorahaa, hänelle suoritettava päivärahaetus on vähintään hänelle maksetun opintorahan kuukausimäärän kahdeskymmenesviidesosa. Koska opintorahan perusteella laskettu vanhempainpäiväraha on kuitenkin aina pienempi kuin vähimmäismääräinen vanhempainpäiväraha, ei kyseinen lainkohta käytännössä tule sovellettavaksi. Vanhempainpäivärahaa maksetaan siis aina vähintään vähimmäismääräisen suuruisena.

1.9.3. Peräkkäiset synnytykset

Vanhempainpäivärahan suuruus voidaan tietyin edellytyksin määrätä edellisen vanhempainpäivärahan perusteena olleen työtulon mukaan (SVL 1224/2004 11 luku 4 § 6 mom.). Säännöksen tavoitteena on etuuden tason säilyttäminen peräkkäisissä vanhempainpäivärahoissa.

Käytännössä etuuden taso ei kuitenkaan säily täysin samana, koska vanhempainpäivärahan perusteena olevaa työtuloa tarkistetaan siinä suhteessa kuin vanhempainpäivärahoikeuden alkamisajankohdalle vahvistettu palkkakerroin poikkeaa edelliselle kalenterivuodelle vahvistetusta palkkakertoimesta.

1.9.3.1. Edellisen vanhempainpäivärahan perusteena olleen työtulon käyttäminen

[Työtulo](#)

[Edeltävä etuus](#)

Edellytykset

Vanhempainpäivärahan suuruus voidaan määrätä edellisen vanhempainpäivärahan perusteena olleen työtulon mukaan, jos lapsi, jonka perusteella edellisen kerran on maksettu vanhempainpäivärahaa, ei ole

- täyttänyt kolme vuotta tai
- adoptiolapsen hoitoon ottamisesta ei ole kulunut kolme vuotta

ennen uuden lapsen laskettua synnytysaikaa tai uuden alle 7-vuotiaan ottolapsen hoitoon ottamista. (SVL 1224/2004 11 luku 4 § 6 mom.)

Edellisen vanhempainpäivärahan perusteena ollutta työtuloa voidaan käyttää useaan kertaan, mikäli edellytykset päivärahan saamiseen muutoin täyttyvät. Esimerkiksi perheen kolmannen lapsen kohdalla vanhempainpäivärahan perusteena voidaan käyttää työtuloa, joka on ollut jo ensimmäisen ja toisen lapsen perusteella maksetun vanhempainpäivärahan perusteena, jos toinen lapsi ei ole täyttänyt kolme vuotta ennen kolmannen lapsen laskettua synnytysaikaa.

Jos edellinen vanhempainpäiväraha on myönnetty kuolleena syntyneen lapsen perusteella, voidaan tällöinkin edellisen äitiysrahan perusteena ollutta työtuloa käyttää uudessa vanhempainpäivärahassa.

Jos edellinen lapsi täyttää kolme vuotta ennen laskettua synnytysaikaa, ei SVL 11 luvun 4 §:n 6 momenttia sovelleta. Sen sijaan, jos edellinen lapsi täyttää kolme vuotta laskettuna päivänä tai myöhemmin, voidaan säännöstä soveltaa.

Esimerkki

Hakijan edellinen lapsi täyttää kolme vuotta 15.5.2017 ja myös uuden lapsen laskettu synnytysaika on 15.5.2017. Uuden vanhempainpäivärahan perusteena voidaan käyttää edellisen lapsen vanhempainpäivärahan perusteena ollutta työtuloa. Jos sen sijaan laskettu synnytysaika olisi 16.5.2017, ei edellisen vanhempainpäivärahan perusteena ollutta työtuloa voida käyttää.

Työtulo

Edeltävän vanhempainpäivärahan perusteena ollut työtulo voi olla palkka, YEL/MYEL-työtulo, yritystoiminnan tulo tai vakuutuspalkka. Työtulo voi olla verotuksessa todettu tai hakijan esittämä ns. kuuden kuukauden tulojen perusteella arvioitu työtulo. Työtuloa on myös voitu käyttää vanhempainpäivärahaa edeltävässä sairauspäivärahassa.

Edeltävä etuus

Jos edeltävän vanhempainpäivärahan perusteena on ollut ns. edeltävä etuus, esim. työttömyysetuuden määrä (SVL 1224/2004 11 luku 6 §), ei SVL 11 luvun 4 §:n 6 momenttia voida soveltaa, koska edeltävä vanhempainpäivärahan määrä ei ole perustunut työtuloon.

Esimerkki

Hakijan edellisen vuonna 2015 alkaneen vanhempainpäivärahan perusteena on käytetty edeltävää etuutta (työttömyyspäiväraha). Hakija odottaa lasta, jonka laskettu synnytysaika on 12.6.2017. Edellinen lapsi ei ehdi täyttää kolme vuotta ennen laskettua

synnytsaikaa. Vanhempainpäivärahan ei voida soveltaa 11 luvun 4 §:n 6 momenttia, koska edeltävä vanhempainpäivärahan määrä on perustunut työttömyyspäivärahan.

1.9.3.2. Työtulon tarkistaminen palkkakertoimella

Etuuden perusteena olevan edellisen vanhempainpäivärahan työtuloa tarkistetaan siinä suhteessa kuin vanhempainpäivärahoikeuden alkamisajankohdalle vahvistettu palkkakerroin poikkeaa edelliselle kalenterivuodelle vahvistetusta palkkakertoimesta. (SVL 1224/2004 11 luku 4 § 6-7 mom. ja TyEL 395/2006 96 §)

Edeltävän vanhempainpäivärahan perusteena olevasta verotuksessa todetusta työtulosta haetaan indeksillä korottamaton määrä, johon tehdään korotus. Indeksillä korottamaton määrä on nähtävissä VETK-kyselyssä. Uudessa etuudessa ei siis käytetä määrältään samaa työtuloa, mikä on ollut aikaisemman etuuden perusteena. Indeksillä korottamaton verotuksessa todettu tai esitetty työtulo korotetaan etuuden alkamisvuoden ja tätä edeltävän vuoden palkkakertoimien suhteella seuraavasti: työtulo x vanhempainpäivärahan alkamisvuoden palkkakerroin jaettuna vanhempainpäivärahan alkamisvuotta edeltävän vuoden palkkakertoimella. Vuoden 2019 palkkakerroin on 1,417 ja vuoden 2018 kerroin 1,391 Vanhat palkkakertoimet voit tarkistaa esimerkiksi [Eläketurvakeskuksen](#) sivulta.

Esimerkki

Edellinen lapsi on syntynyt 8.6.2016 ja uuden lapsen laskettu aika on 30.5.2019. Edellisessä vanhempainpäivärahassa on käytetty perusteena vuoden 2014 työtuloa. Vuoden 2014 indeksillä korottamaton työtulo 20 000 euroa tarkistetaan vuosien 2019 ja 2018 palkkakertoimien suhteella, jolloin valmistelussa käytettäväksi vertailtavaksi määräksi saadaan 20 373,83 euroa ($20\,000 \times 1,417 / 1,391$).

1.10. Liikamaksu

Vanhempainpäivärahan liikamaksu tai sen lisäys syntyy tarkistus- tai lakkautusratkaisun yhteydessä. Ohjelma ohjaa sinua valitsemaan Liikamaksu-näytön, jolla näytetään aika, jolta liikamaksua on muodostunut ja liikamaksun määrä. Voit päättää jo tässä yhteydessä mahdollisesta liikamaksun takaisinperinnästä luopumisesta tai siitä, että takaisinperinnästä päätetään myöhemmin. Näytöllä joudut myös ottamaan kantaa tuensaajan kuulemiseen.

Vakuutetun liikamaksu on ennakonpidätyksenalaista, mutta se voidaan periä nettomääräisinä takaisin maksuvuotta seuraavan toukokuun loppuun saakka.

Työnantajalle liikaa maksettu määrä ei ole ennakonpidätyksenalaista. Se peritään bruttomääräisenä.

1.10.1. Takaisinperintä

Kaikille etuuksille yhteinen Takaisinperintä-ohje.

1.11. Ilmoitusvelvollisuus

Hakija ja vanhempainpäivärahan saaja

Hakijan on annettava Kelalle etuuden myöntämiseksi ja maksamiseksi tarvittavat tiedot. Hakemus voidaan ratkaista käytettävissä olevien tietojen perusteella, vaikka hakija kieltäytyisiantamasta tarvittavia tietoja tai esittämästä selvitystä, joka häneltä voidaan kohtuudella vaatia. (SVL 1224/2004 15 luku 2 § 1 ja 2 mom.)

Vanhempainpäivärahan saajan on ilmoitettava äitiys-, isyys-, vanhempain- ja osittaisen vanhempainrahan sekä erityisäitiysrahan maksamiseen vaikuttavista muutoksista välittömästi Kelan toimistoon (SVL 1224/2004 15 luku 20 § 1 mom.) Tällaisia muutoksia ovat esimerkiksi tilanteet, joissa

- vanhempainpäivärahan saaja ryhtyy ansiotyöhön tai kodin ulkopuolella tehtävään muuhun työhön
- ottovanhemman vanhempainrahan saaja taikka isyysrahan tai isän vanhempainrahan saaja ei enää osallistu lapsen hoitoon
- äitiysraha halutaan maksettavaksi isälle vanhempainrahana äidin sairastumisen tai kuoleman vuoksi
- vanhempainpäivärahan saajalla alkaa oikeus vanhempainpäivärahaetuuden estävään tai vähentävään etuuteen
- vakuutettu joutuu rangaistuslaitokseen
- vakuutettu muuttaa pois Suomesta
- vakuutetun YEL/MYEL-vakuutus lakkaa olemasta voimassa tai vakuutetun työtulon määrä muuttuu vakuutuskaudella
- työnantajan palkanmaksu muuttuu
- vaaratekijä voidaan poistaa erityisäitiysrahaa saavan vakuutetun työstä tai työoloista tai hänelle voidaan järjestää muuta työtä.

Jos Kela on sairausvakuutuslain 19 luvun nojalla saanut tietoonsa sellaisen etuuden saajan olosuhteissa tapahtuneen muutoksen, joka vaikuttaa tai voi vaikuttaa vakuutetulle myönnettävään tai maksettavaan etuuteen, Kelavoi määrätä vakuutetun esittämään olosuhteiden muutoksista selvityksen. (SVL 1224/2004 15 luku 20 § 3 mom.)

Kunnan toimielin

Jos lapsen vanhempi luovuttaa lapsensa pois tarkoituksenaan antaa hänet adoptiolapseksi, on kunnan sosiaalihuollon toimielimen tai adoptio toimiston ilmoitettava tästä maksutta Kelaan. Kunnan sosiaalihuollon toimielimen on ilmoitettava Kelaan myös, jos lapsi otetaan lastensuojelulain nojalla huostaan tai sijoitetaan kiireellisesti perhe- tai laitoshoitoon eikä vanhenpi osallistu lapsen hoitoon. (SVL 1224/2004 15 luku 20 § 2 mom.)

1.12. Päätöksen oikaisu ja poistaminen

Kaikille etuuksille yhteinen Päätöksen oikaisu ja poistaminen.

1.12.1. Työnantaja asianosaisena

Vanhempainpäiväraha-asioissa myös vakuutetun työnantaja on asianosainen, jos työnantajalla on oikeus päivärahaan äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan palkan maksun perusteella. Siltä osin, kun päätös koskee aikaa, jolta palkkaa ei ole maksettu, työnantaja ei ole asianosainen.

Työnantajaa tulee kohdella asianosaisena samoin kuin henkilöasiakastakin esimerkiksi kuulemisten tai päätöksen oikaisumenettelyn osalta.

1.12.1.1. Suostumus vahingoksi oikaisuun

Jos työnantaja on asianosainen, tulee päätöksen vahingoksi oikaisuun saada myös työnantajan suostumus. Huomaa että suostumuspyyntö tulee tällöinkin tehdä kirjallisesti ja suostumus saada kirjallisesti. Suostumus tarvitaan, vaikka työnantaja olisi itse toimittanut esim. muuttuneet palkkatiedot Kelaan ja pyytänyt oikaisua. Tällöinkin pyydetään suostumusta normaalimenettelyn mukaisesti kirjallisesti.

Jos oikaisu tapahtuu pelkästään vakuutetun vahingoksi (ei työnantajan), työnantajan suostumusta ei pyydetä eikä tarvita. Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin, kun vanhempainpäiväraha on joltain ajalta maksettu virheellisesti vakuutetulle, vaikka olisi pitänyt maksaa työnantajalle. Jos taas oikaisu tapahtuu pelkästään työnantajan vahingoksi, pyydetään suostumus oikaisuun vain työnantajalta. Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin, kun vanhempainpäiväraha on maksettu virheellisesti työnantajalle, vaikka olisi pitänyt maksaa vakuutetulle tai kun vanhempainpäiväraha on virheellisesti maksettu yhdelle työnantajalle, vaikka olisi pitänyt jakaa kahden työnantajan kesken.

Jos oikaisu tapahtuu sekä vakuutetun että työnantajan vahingoksi, suostumusta oikaisuun pyydetään molemmilta. Tällöin on kyse tilanteesta, että oikeutta vanhempainpäivärahaan ei ole lainkaan tai päivärahan määrä pienenee. Tällainen tilanne on esimerkiksi silloin, kun vanhempainpäivärahan perusteena olevat työtulot on otettu huomioon liian suurina ja oikeilla tuloilla päivärahan määrä pienenee. Voi myös olla tilanne, että isyysraha on myönnetty ja maksettu työnantajalle koska työnantaja on maksanut isyysvapaan palkkaa. Myöhemmin tulee ilmi, että isä ei ole ollut lapsen äidin kanssa avoliitossa eikä oikeutta isyysrahaan ole. Vaikka isyysrahaa ei olisi milteään ajalta maksettu vakuutetulle itselleen, on hän asianosainen, koska kyse on myös hänen päivärahaoikeudestaan.

Kun päätöstä tulisi oikaista sekä vakuutetun että työnantajan vahingoksi, tulee suostumus saada molemmilta. Jos toinen ei anna suostumusta, haetaan virheellisen päätöksen poistoa.

Huom. kun suostumusta pyydetään työnantajalta, tulee myös työnantajalle kertoa, miksi ja miltä osin päätös on virheellinen.

Jos suostumus vahingoksi oikaisuun saadaan, annetaan oikaisupäätös. Huomaa, että oikaisu voi tapahtua työnantajan eduksi ja vakuutetun vahingoksi tai toisin päin. Tällöin tulee huomata, että samat oikaisufraasit eivät sovi molempien päätöksiin, vaan fraaseja on muokattava tarvittavin osin. Järjestelmässä oikaisun syykoodiksi on mahdollista tallentaa vain yksi, joten on sovittu, että käytetään vakuutetun tilanteen mukaista koodia (oikaisu eduksi/vahingoksi) ja muokataan työnantajan päätöstä.

Jos suostumusta vahingoksi oikaisuun ei saada, haetaan virheellisen päätöksen poistoa muutoksenhakuelimeltä. Jos oikaisu tapahtuu vakuutetun vahingoksi ja työnantajan eduksi (tai toisin päin), voidaan eduksi oikaisupäätös tai myöntöpäätös antaa samalla, kun haetaan päätöksen poistoa.

Esimerkki

Äitiysraha on myönnetty vakuutetulle itselleen, vaikka työnantaja maksaa äitiysvapaan palkan. Vakuutettu ei anna suostumusta vahingoksi oikaisuun ja haetaan päätöksen poistoa. Työnantajalle voidaan antaa päätös ja maksaa äitiysraha ennen kuin SAMU on poistanut virheellisen päätöksen.

Teknisistä syistä myös eduksi oikaisupäätös tai myöntöpäätös on annettava väliaikaisena päätöksenä, joten muokkaa tarvittaessa päätöksen fraaseja.

Huomaa kuitenkin, että jos asia on jollainlailla epäselvä tai tulkinnanvarainen (esim. työnantajan oikeus päivärahaan ei ole varma), odotetaan kunnes SAMU on käsitellyt poistoasian ja annetaan päätös vasta kun virheellinen päätös on poistettu.

1.12.1.2. Poistoesitys

Poistoesitys tehdään ihan samoin kuin muissakin tilanteissa riippumatta siitä, onko työnantaja asianosainen vai ei. Poistoesitys on perusteltava eli siinä tulee kertoa, miksi poistettavaksi esitetty päätös on virheellinen. Poistoesitykseen tulee liittää asiakirjat, jotka osoittavat, että poistettavaksi esitettävä päätös on ilmeisesti lainvastainen taikka perustuu puutteelliseen tai virheelliseen selvitykseen.

Vastuu asianosaisen kuulemisesta Kelan poistoesityksestä kuuluu lain mukaan muutoksenhakuelimelle. Prosessin sujuvuuden vuoksi on kuitenkin sovittu, että Kela hoitaa kuulemisen muutoksenhakuelimen puolesta eli Kela lähettää poistoesityksen ja sen liitteet tiedoksi asianosaiselle tai asianosaisille.

Jos oikaisu tapahtuu vakuutetun vahingoksi (ei työnantajan), poistoesitys liitteineen lähetetään tiedoksi vakuutetulle. Jos työnantaja on asianosainen, lähetetään työnantajalle tiedoksi poistoesitys (ei muita asiakirjoja) tai väliaikainen myöntöpäätös, jos sellainen on annettu. Huomaa, että jos työnantaja ei ole saanut päätöstä, ei se ole asianosainen poistoasiassa. Esimerkiksi jos isyysraha on myönnetty ja maksettu kokonaan isälle itselleen ja vasta myöhemmin tulee työnantajan hakemus (ilmoitus palkan maksusta) isyysvapaan ajalta, ei työnantaja ole asianosainen isän päätöksen poistoasiassa. Työnantajaa tulee kuulla poistoesityksestä, vaikka työnantaja olisi itse toimittanut Kelaan oikaisuun johtavat tiedot (esim. uudet palkkatiedot). Liitä poistoasiakirjanippuun työnantajan kuulemiskirje (YHS02/YHS03) tai väliaikainen päätös, jotta SAMUssa tiedetään, että työnantajan kuuleminen on Kelan toimesta hoidettu.

Jos oikaisu tapahtuu työnantajan vahingoksi (ei vakuutetun), lähetetään poistoesitys liitteineen tiedoksi työnantajalle. Useimmiten poistoasiakirjat on syytä lähettää tiedoksi myös vakuutetulle (etenkin jos vakuutettua ei ole erikseen kuultu uudesta selvityksestä). Tällainen tilanne on esimerkiksi, kun työnantaja on ilmoittanut uudet palkkatiedot, joiden perusteella päätöstä tulisi oikaista työnantajan vahingoksi. Joissain tilanteissa voi riittää, että vakuutetulle lähetetään tiedoksi pelkkä poistoesitys tai väliaikainen päätös (esim. vakuutettu on itse toimittanut Kelaan uuden selvityksen, jonka perusteella poistoa haetaan).

Jos oikaisu tapahtuu sekä vakuutetun että työnantajan vahingoksi, lähetetään poistoesitys liitteineen tiedoksi molemmille. Pääsääntöisesti lähetetään samat poistoasiakirjat molemmille.

1.12.2. Oikaisuvaatimukset

Annettu päätös voidaan oikaista asiakkaan eduksi tai vahingoksi. Eduksi oikaisuvaatimus voi tulla esille Kelan aloitteesta tai asiakkaan tekemällä oikaisuvaatimuksella. Eduksi oikaisuvaatimus ei ole aikarajaa. Asiakas voi esimerkiksi esittää vanhempainpäivärahapäätöstään oikaistavaksi uusien tulosestymien perusteella pitkänkin ajan päästä ja asia on tutkittava oikaisuvaatimuksena. Samoin esimerkiksi työnantaja voi esittää uusia äitiys-, isyys- tai vanhempainvapaan palkkatietoja.

Oikaisuvaatimuksen johdosta päätöstä oikaistaan eduksi (oikaisuvaatimus hyväksytään), oikaisuvaatimus hylätään tai jätetään tutkimatta.

Huomaa, että vanhempainpäivärahoissa päätöksen oikaisu voi olla vakuutetulle vahingoksi ja työnantajalle eduksi tai päinvastoin. Vahingoksi oikaisussa on noudatettava viiden vuoden määräaika, mutta eduksi oikaisu on tehtävä ilman määräaika. Tällöin voi tulla tilanne, että toisen asianosaisen päätöstä ei voida enää oikaista tai hakea poistoa, mutta toiselle asianosaiselle on annettava eduksi oikaisupäätös.

Kuuden kuukauden tulojen esittäminen

Päätöksen saatuaan asiakas saattaa vaatia vanhempainpäivärahapäätöksen oikaisemista ja esittää uusia selvityksiä kuuden kuukauden tuloista. Tällöin ei aina ole selvää, minkälainen päätös asiakkaalle pitäisi antaa. Jos asiakkaan esittämät työtulot huomioidaan ratkaisussa, mutta niitä ei voida ottaa päivärahan perusteeksi (päivärahan määrä ei muutu), on tulkinnanvaraista pitäisikö antaa eduksi oikaisupäätös vai hylätä oikaisuvaatimus. Näissä tilanteissa on sovittu seuraavasta menettelystä:

Esimerkkitalanne 1

Hakija on hakemuksessa ilmoittanut hakevansa päivärahaa kuuden kuukauden tuloilla, mutta ei ole esittänyt tuloseselvityksiä. Päiväraha myönnetään verotuloilla ja päätökseen tulee fraasi VRCAN ("Oikaisemme päätöksen, kun saamme tarvittavat selvitykset työtuloistasi ajalta..."). Jos hakija päätöksen saatuaan toimittaa tuloseselvitykset, annetaan oikaisupäätös. Jos päivärahan määrä muuttuu, kyseessä on eduksi oikaisu. Jos päivärahan määrä ei muutu (kuuden kuukauden tulot eivät tule perusteeksi), kyseessä on muu oikaisu (oikaisun syykoodi 99, "oikaisun muu syy"). Lisää päätökseen fraasi VRO42 ("oikaisu muulla syyllä, esitetyt 6 kk:n tulot eivät tule käytettäväksi").

Esimerkkitalanne 2

Hakija ei ole hakemuksessa esittänyt hakevansa etuutta kuuden kuukauden tuloilla, mutta päätökseen saatuaan toimittaa selvityksen tuloista. Annetaan oikaisupäätös (tilanteesta riippuen eduksi oikaisu tai muu oikaisu kuten esimerkkitalanne 1:ssä on todettu). Toisin sanoen ei anneta päätöstä oikaisuvaatimuksen hylkäämisestä, vaan oikaisuvaatimus katsotaan hyväksytyksi, vaikka esitetyt tulot ei tulisikaan perusteeksi.

Esimerkkitalanne 3

Hakija ei ole hakemuksessa esittänyt hakevansa etuutta kuuden kuukauden tuloilla, mutta päätökseen saatuaan toimittaa valituksen sekä selvityksen tuloista. Valituksen johdosta annetaan itseoikaisupäätös esitettyjen tulojen perusteella (myös silloin, kun päivärahan määrä ei muutu) ja valitus raukeaa. Kuitenkin jos hakija on valituksessa esittänyt myös muita vaatimuksia kuin päivärahan määrään liittyviä eikä päätöstä näiltä osin voida itseoikaista, annetaan väliaikainen päätös, jossa esitetyt tulot on huomioitu ja lähetetään valitus SAMUun.

1.13. Tarkistaminen

Vanhempainpäivärahapäätös tarkistetaan, jos päivärahan saajan olosuhteissa tapahtuu muutos, jolla on vaikutusta oikeuteen saada päivärahaa tai päivärahan määrään. Päätöksen tarkistamisesta on kyse silloin, jos olosuhteiden muutos on tapahtunut antamispäivän jälkeen eikä muutos ulota vaikutustaan etuuden alkamisajankohtaan. Päivärahan määrä tarkistetaan olosuhteiden muutoksesta lukien. Tarkistamistilanteessa päivärahan saajaa on yleensä kuultava.

Tarkistamistilanne voi olla kyseessä esimerkiksi, jos

- tuensaaja menee päivärahakaudella työhön tai aloittaa päätoimisen opiskelun
- lapsi kuolee päivärahakaudella

- lapsi syntyy ennenaikaisesti

Edellä mainituissa tilanteissa voi olla kyse myös päätöksen oikaisemisesta. Huomaa päätöksen oikaisemisen ja tarkistamisen ero. Päätös on oikaistava, jos annettu päätös myöhemmin osoittautuu alun perin virheelliseksi. Jos muutos ulottaa vaikutuksensa etuuden alkamisajankohtaan, on kyseessä oikaisu. Päätöksessä voi olla asia-, menettely-, kirjoitus- tai laskuvirhe, joka tulee oikaista alusta lukien vakuutetun ja/tai työnantajan eduksi tai vahingoksi. Päätöksessä voi olla asiavirhe esim. silloin, kun kaikki asiaan vaikuttavat seikat eivät ole olleet tiedossa päätöksentekohetkellä.

Esimerkki 1

Lapsi on syntynyt yli 30 arkipäivää ennen laskettua synnytysaikaa ja äitiysrahan alkamisaika muuttuu. Kyseessä on oikaisu, koska muutos ulottaa vaikutuksensa etuuden alkamisajankohtaan. Mahdollisesti myös päivärahan määrä muuttuu, jos perusteena olevat tulot muuttuvat. Jos päivärahan määrä ei pienene, kyseessä on eduksi oikaisu.

Esimerkki 2

Äitiysraha on myönnetty varhennettuna eikä sen alkamisaika muutu, vaikka lapsi syntyy ennenaikaisena. Muutos ei ulota vaikutusta etuuden alkamisajankohtaan. Päätöstä tarkistetaan, koska ennenaikainen syntymä pidentää vanhempainrahakautta.

Vahingoksi oikaiseminen edellyttää asianomaisen suostumusta tai poistohakemuksen tekemistä muutoksenhakulautakunnalle.

Lue lisää oikaisun ja tarkistuksen erosta sekä vahingoksi oikaisusta kohdasta Päätöksen oikaisu ja poistaminen.

Vanhempainpäivärahajärjestelmässä päätöksen tarkistamisen ja oikaisun valmistelu aloitetaan samalla tavalla. Jos kyseessä on oikaisutilanne, vie erityisperusteet -näytölle oikaisua koskevat tiedot.

Päivärahan saajalla on velvollisuus ilmoittaa Kelalle sellainen olosuhteissa tapahtunut muutos, joka vaikuttaa oikeuteen saada etuutta tai pienentää etuuden määrää (SVL 1224/2004 15 luku 20 §).

1.14. Lakkauttaminen

Vanhempainpäiväraha lakkautetaan, jos oikeutta etuuteen ei enää ole tai jos vanhempainpäivärahan saaja pyytää lakkautusta.

Vanhempainpäiväraha lakkautetaan, kun oikeus etuuteen päättyy kokonaan esimerkiksi etuudensaajan kuoleman tai ulkomaille muuton vuoksi. Vanhempainpäiväraha lakkautetaan myös, jos vanhempainpäivärahakauden aikana alkaa oikeus uuteen vanhempainpäivärahaan tai jos etuudensaaja ei esitä vanhempainrahan maksamisen edellytyksenä olevaa jälkitarkastustodistusta.

Vanhempainpäiväraha lakkautetaan etuudensaajan suullisen tai kirjallisen pyynnön perusteella. Vanhempainpäiväraha voidaan lakkauttaa myös takautuen asiakkaan pyynnön perusteella. Siltä ajalta, kun vanhempainpäivärahää maksetaan työnantajalle, päivärahaa ei voi lakkauttaa työnantajaa kuulematta vakuutetun pyynnöstä.

Lakkauttamisesta voidaan antaa päätös sekä vakuutetulle että työnantajalle. Työnantajalle annetaan lakkauttamisesta päätös silloin, kun lakkauttamisella on vaikutusta työnantajalle maksettavaan osuuteen.

Huomaa, että jos kyse on olosuhdemuutoksesta (esim. isä ei pidäkään aikomaansa isyysvapaata), kyseessä on etuuspäätöksen oikaisu/tarkastus eikä lakkauttaminen omasta pyynnöstä.

Huomaa myös, että teknisesti vanhempainpäivärahajärjestelmässä tehdään yleensä tarkistusratkaisu, ei etuuden lakkautusta. Lue lisää vanhempainpäivärahan teknisestä ohjeesta.

1.15. Muutoksenhaku

Kaikille etuuksille yhteinen Muutoksenhaku-ohje.